

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การประเมินหลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

An Evaluation of the Distance Curriculum in Living by the Way of the
Sufficiency Economy

โดย

ที่ปรึกษาโครงการวิจัย รองศาสตราจารย์ ดร.ดุสิต เวชกิจ
หัวหน้าโครงการวิจัย รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พันธุ์ เขียวหิรัญ
ผู้ร่วมโครงการวิจัย รองศาสตราจารย์ ดร.สินุช คุรุฑเมือง แสนเสริม
รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน
รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ
รองศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ อุดมสิน
รองศาสตราจารย์สุนีย์ ศीलพิพัฒน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัสวาลี นิติกษตรสุนทร

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน

(โครงการบริการวิชาการแก่สังคม) ประจำปี 2554

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง การประเมินหลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง
ชื่อผู้วิจัย รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พันธุ์ เรือรทริฎุ และคณะ
ปีที่แล้วเสร็จ 2555

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการประเมินหลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิตและผลลัพธ์ และผลกระทบและการเปลี่ยนแปลง โดยใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ CIPP Model มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เรียนรู้ 126 คน ผู้จัดการเรียนรู้ 19 คน คณะทำงานจัดการเรียนรู้ 17 คน และตัวแทนจากองค์กรภาคี 10 คน การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการลงเยี่ยมพื้นที่ศูนย์เรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียงทั่วประเทศ 26 ศูนย์ โดยมีผู้เรียนรู้และผู้จัดการเรียนรู้ เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศูนย์เรียนรู้ละ 15-25 คน และเก็บข้อมูลจากการจัดเวทีสัมมนา โดยกลุ่มตัวอย่างมาเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประมาณ 150 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้ 1) **ด้านบริบทของหลักสูตร** ประมาณครึ่งหนึ่งของผู้เข้าเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเรียนรู้ตามหลักสูตรนี้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ กว่าหนึ่งในสามของผู้จัดการการเรียนรู้ รับผิดชอบศูนย์เรียนรู้ที่จำนวนผู้เรียนรู้ต่ำกว่า 15 คน กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อวัตถุประสงค์ของหลักสูตรทั้ง 5 ข้อ อยู่ใน 2 ระดับ คือมาก และมากที่สุด 2) **ด้านปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร** กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ทั้ง 6 หมวดวิชา อยู่ใน 2 ระดับ คือมาก และมากที่สุด และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ ของหลักสูตร อยู่ใน 2 ระดับ คือมาก และมากที่สุด 3) **ด้านกระบวนการของหลักสูตร** กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของความเหมาะสมของกระบวนการของหลักสูตร ทั้ง 4 ด้าน อยู่ใน 2 ระดับ คือมาก และมากที่สุด 4) **ด้านผลผลิตของหลักสูตร** กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับผลผลิตของหลักสูตร ทั้ง 2 ด้าน อยู่ใน 2 ระดับ คือมาก และมากที่สุด 5) **ด้านการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้** โดยการเปลี่ยนแปลงในระดับบุคคล คือ มีการนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลงในระดับกลุ่ม คือ เกิดความสามัคคีในกลุ่ม และเกิดกลุ่มกิจกรรมการผลิตต่างๆ ตามที่เรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงในระดับชุมชน คือ คนในชุมชนมีความรู้เพิ่มขึ้น การเปลี่ยนแปลงในระดับหน่วยงาน คือ มีหน่วยงานต่างๆ มาทำงานร่วมกันมากขึ้น 6) **ด้านเงื่อนไขและปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ในมิติต่างๆ** โดยปัจจัยเกื้อหนุนการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ คือ การมีหน่วยงานต่างๆ มาดำเนินงานร่วมกัน สภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ และการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ งบประมาณ และการประสานงาน ส่วนปัจจัยอุปสรรคในการเรียนรู้ คือ ตัวผู้เรียนเอง สถานที่เรียนรู้ อุปกรณ์ และเวลาในการเรียนรู้ ไม่ค่อยมีเวลาว่างไม่ตรงกัน สำหรับข้อมูลความคิดเห็นอื่นที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตรมีดังนี้ ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรมีเนื้อหาหลากหลาย

สื่อวีดิทัศน์ และสื่ออื่นๆ สถานที่เรียนรู้ อุปกรณ์ มีกระบวนการเรียนรู้ที่ชัดเจนเข้าใจง่าย มีการติดตามและ
เยี่ยมศูนย์ และส่งเสริมอาชีพจากการเรียนรู้เพื่อให้เกิดรายได้

คำสำคัญ การประเมินหลักสูตร หลักสูตรการศึกษาทางไกล เศรษฐกิจพอเพียง

Research Title: An Evaluation of the Distance Curriculum in Living by the Way of the Sufficiency Economy
Researcher(s): PONGPAN THIENHIRUN, Ph.D., Associate Professor and others
Year: 2012

Abstract

The objective of this research was to evaluate the distance curriculum entitled “*Living by the Way of the Sufficiency Economy*” in terms of context, input factors, process, product, impact and change from learning by the CIPP Model. Both qualitative and quantitative data was collected. By an interview form, quantitative data was collected from sample groups i.e. 126 learners, 19 learning managers, 17 members of the learning management working group and 10 representatives from affiliated organizations. Meanwhile qualitative data was collected from study visits of the 26 Centers for Distance Learning of Sufficiency Economy throughout the country. At each center, an estimated of 15-25 learners and learning managers participated in the knowledge sharing. Data then was collected from the sample groups’ seminar, approximately 150 persons who joined the knowledge sharing panel. Qualitative data analysis by computer program included percentage, mean, standard deviation and quantitative data analysis included content analysis.

Research results were as follows. **1) Context:** Apparently about half of the learners who registered this curriculum wished to be more knowledgeable, more than one-third of the learning managers were responsible for the learning centers with learners below 15 persons. The sample groups’ opinion toward the 5 item-curriculum objective were both high and highest level. **2) Input:** The sample groups’ opinion toward the 6 subject-structure and contents were both high and highest level. Their opinions toward appropriateness of other support factors of the curriculum were also high and highest level. **3) Process:** Their opinions toward appropriateness of the 4-aspect curriculum’s process were high and highest level. **4) Product:** Their opinions toward 2-aspect of curriculum output were both high and highest level. **5) Change from Learning:** Change at individual level, the obtained knowledge was applied to real practice while change at group level, unity appeared to happen, leading to forming groups according to specific production activities as they earlier learned from the center and change at community level, community members became more knowledgeable, including change at office level, many more offices/agents cooperated together. **6) Conditions and Outside Factors Relating to Learning in Different Dimensions:** The support factors to ensure learning success included as follows; various organizations/bodies must cooperate and work closely together, favorable learning environment, active support of learning management, budget and coordination. As for obstacle factors for learning were learners themselves, learning location, materials, available time for learning, no time, free time did not match with others. For other opinions regarding the use of

curriculum for curriculum improvement, they recommended to improve with diversity of contents, video, other media, learning location, materials and clear learning process, easy to understand, follow-up and visit the centers and vocational enhancement from learning so as to generate income.

Keywords: Evaluation of Curriculum, Distance Curriculum, Sufficiency Economy

คำนำ

การดำเนินการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ทางไกล หลักสูตร “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อศึกษาจุดเด่น จุดด้อยของหลักสูตรทั้งในด้านบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิตของหลักสูตร เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง และการขยายผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกล “หลักสูตรการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” ในระยะต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่สนับสนุนเงินงบประมาณสำหรับการดำเนินการประเมินผลในครั้งนี้ และขอขอบคุณผู้เกี่ยวข้องทั้งงานวิจัยทุกท่านทั้งคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ผู้แทนจากองค์กรภาคี ผู้จัดการเรียนรู้และผู้เรียนรู้ในหลักสูตรการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงรุ่นที่ 1 ปี 2554 ที่ช่วยให้การดำเนินงานต่างๆ สำเร็จลุล่วงด้วยดี มา ณ โอกาสนี้

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	2
ขอบเขตการวิจัย	3
นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ	3
ประโยชน์ที่ได้รับ	5
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
ปรัชญาและแนวคิดของหลักสูตร “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง”	6
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตรและรูปแบบการประเมินหลักสูตร	14
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร	21
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	25
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	25
สถานที่ทำการวิจัย	25
ระยะเวลาดำเนินการวิจัย	25
แผนการดำเนินงานตลอดโครงการ	25
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	29
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	31
การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้	31
บทที่ 4 ผลการวิจัย	32
ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับ บริบท ปัจจัยเบื้องต้น	33
กระบวนการ ผลผลิตของหลักสูตร และการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้	
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง	33
ตอนที่ 2 บริบทของหลักสูตร	39
ตอนที่ 3 ปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร	46

	หน้า
ตอนที่ 4 กระบวนการของหลักสูตร	73
ตอนที่ 5 ผลผลิตของหลักสูตร	88
ตอนที่ 6 ผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงจากการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกล	104
หลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง	
ตอนที่ 7 เงื่อนไขและปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ในมิติต่างๆ	109
ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลง	119
จากการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกล หลักสูตรการดำรงชีวิตตามวิถี	
เศรษฐกิจพอเพียง	
ตอนที่ 8 ผลกระทบการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกล หลักสูตรการดำรงชีวิต	119
ตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง	
ตอนที่ 9 การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ ได้แก่ ระดับบุคคล กลุ่ม ชุมชน และ	133
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
ตอนที่ 10 ข้อมูลการการจัดเวทีการจัดการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาทางไกล	140
เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง	
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	147
สรุปผลการวิจัย	147
อภิปรายผล	156
ข้อเสนอแนะ	159
บรรณานุกรม	160
ภาคผนวก	161
ภาคผนวก ก การแลกเปลี่ยนประสบการณ์จัดการเรียนรู้กับ	161
“มหาวิทยาลัยภูมิปัญญาท้องถิ่นแม่กลอง จังหวัดสมุทรสงคราม	
ภาคผนวก ข แผ่นพับหลักสูตร	166
ภาคผนวก ค สรุปหมวดวิชาและวิชาหลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง	168
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	170
ภาคผนวก จ การเยี่ยมพื้นที่ศูนย์เรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียง	202
ภาคผนวก ฉ การจัดเวทีสัมมนาศูนย์เรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียง	209

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสถานการณ์ปัจจุบัน สังคมไทย และชุมชนเกษตร ต้องมีการปรับตัว เรียนรู้การดำรงชีวิต เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงและปัจจัยต่าง ๆ ที่เข้ามามีผลต่อสังคมและชุมชนเกษตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชทานให้กับพสกนิกรชาวไทยไว้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต ดังนั้นการเรียนรู้ ทำความเข้าใจในหลักการเศรษฐกิจพอเพียง การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง การรู้จักตนเอง รู้จักพื้นที่และชุมชน เพื่อแสวงหาทางเลือกในการผลิต การจัดการทรัพยากรที่เป็นฐานของการผลิตและฐานของชุมชนอย่างยั่งยืน รวมถึงการจัดการกลุ่ม เครือข่าย และชุมชน และการสร้างสุขภาวะ จึงมีความจำเป็นที่ชุมชนสังคมต้องเรียนรู้และเชื่อมโยงหลักการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (มสธ.) ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยปวงชนที่มีการจัดการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกล โดยมีสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย จึงได้ร่วมกับสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ ศูนย์การเรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียง องค์กรภาคีทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาควิชาการ และองค์กรศาสนา จัดทำหลักสูตรการเรียนรู้อันเนื่องมาจาก “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” ด้วยชุดสื่อทางไกลขึ้น เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม เรียนรู้ และพัฒนา โดยการเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและได้มีการเรียนรู้ทั้งในระดับตนเอง กลุ่ม และชุมชน ที่มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียนอย่างแท้จริง เพื่อให้ครอบครัว ชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ด้วยการประกอบสัมมาอาชีพ มีการดำเนินชีวิตตามวิถีทางเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและธรรมชาติแวดล้อมที่ตนอยู่อาศัย ตลอด จนสามารถค้นหาและใช้ศักยภาพของตนเองและท้องถิ่น ทั้งที่เป็นทุนทางปัญญา ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากร โดยมีการจัดตั้งหรือรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน อันเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาประเทศต่อไป

ดังนั้น คณะทำงานได้พิจารณา เห็นว่าเมื่อมีการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกล หลักสูตร “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” แล้ว ควรให้มีการดำเนินการประเมินผลหลักสูตรดังกล่าว เพื่อศึกษาจุดเด่น จุดด้อยของหลักสูตรทั้งในด้านบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิตของหลักสูตร เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นเป็นแนวทางในการการพัฒนา ปรับปรุง และการขยายผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกล “หลักสูตรการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” ในระยะต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. ขอบเขตการวิจัย

ในการประเมินผลมีขอบเขตเชิงเนื้อหาและเชิงเวลาดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model ซึ่งประกอบด้วย การประเมินบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตของหลักสูตร (ดังภาพประกอบ 1.1 องค์ประกอบและตัวแปรในการประเมินหลักสูตร) เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินหลักสูตรการเรียนรู้ “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” ด้วยชุดสื่อทางไกล

4.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

ประกอบด้วย

- 1) ด้านบริบท ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
- 2) ด้านปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาวิชาของหลักสูตร ชุดสื่อการเรียนการสอนทางไกล อุปกรณ์เพื่อการเรียนรู้ สถานที่เรียน และคุณสมบัติของผู้เรียนรู้ ผู้จัดการเรียนรู้ และทีมงานสนับสนุน
- 3) ด้านกระบวนการ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลหลักสูตร และการบริหารหลักสูตร
- 4) ด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ ความพึงพอใจ และการนำความรู้ในหลักสูตรไปปฏิบัติ
- 5) ผลกระทบ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ เงื่อนไข ปัจจัย และข้อคิดเห็นจากการจัดเวที

4.3 ขอบเขตเชิงเวลา

ในการประเมินผลทำการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรที่มีการเรียนรู้ในระหว่างเดือนมิถุนายนถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2554

5. นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

5.1 หลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง หลักสูตรเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงด้วยชุดสื่อทางไกล ที่มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากหลักสูตรการศึกษาภายใต้ระบบการศึกษาปกติที่เป็นทางการ คือ ใช้ชุดสื่อวีดิทัศน์เป็นเครื่องมือหลักของการสร้างกระบวนการเรียนรู้ เน้นการ

เรียนรู้จากการลงมือประพฤติปฏิบัติ และเน้นการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มของคนที่อยู่ในบริเวณใกล้กันโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง โดยสื่อวีดิทัศน์จะถูกเรียบเรียงเป็นชุดของความรู้ช่วยในกระบวนการเรียน ทำให้สามารถสร้างมาตรฐานการเรียนรู้ได้ดีขึ้น (โดยไม่ต้องพึ่งพาวิทยากรบรรยายซึ่งวิทยากรแต่ละคนอาจมีความรู้ความสามารถไม่เท่ากัน) สามารถจัดระบบความรู้ให้เป็นหมวดหมู่ที่จำเป็นต่อการแก้ปัญหาของชาวบ้าน โดยไม่ใช่แต่ละหน่วยงานไปอบรมให้ความรู้กับชาวบ้านแต่ละกลุ่มตามภารกิจของหน่วยงานนั้น ๆ อันทำให้ชาวบ้านได้รับความรู้ไม่เป็นระบบและเสียเวลาในการไปฝึกอบรมทีละครั้ง ตลอดจนสามารถจัดแบ่งหมวดหมู่เป็นวิชาบังคับ และวิชาเลือกตามความสนใจของกลุ่มผู้เรียนได้

5.2 ผู้เรียนรู้ หมายถึงผู้เข้ารับการเรียนรู้หลักสูตรการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- 1) มีความมุ่งมั่นและต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง
- 2) มีเวลาและตั้งใจในการจะเข้าเรียนรู้และสามารถเข้าร่วมเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ
- 3) สามารถรวมกลุ่มผู้สนใจที่จะเรียนรู้ร่วมกันในแต่ละชุมชนได้ประมาณ 20 คน

โดยการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรนี้ กลุ่มผู้เรียนรู้สามารถกำหนดสถานที่ และช่วงเวลาในการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ด้วยกลุ่มเอง สำหรับอุปกรณ์การเรียนรู้นั้น กลุ่มและชุมชนที่มีการเรียนรู้ จัดเตรียมอุปกรณ์เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น เครื่องฉายวีดิทัศน์ เครื่องรับโทรทัศน์ เป็นต้น

ผู้เรียนรู้และกลุ่มผู้เรียนรู้จะได้รับการสนับสนุน วัสดุ และสื่อการเรียนรู้เพื่อใช้ในการเรียนรู้ที่ศูนย์เรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชได้จัดทำขึ้นโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ดังนี้ หลักสูตรการเรียนรู้ คู่มือผู้จัดการเรียนรู้ แนวการเรียนรู้หลักสูตร รายชื่อสื่อคัดสรร สื่อวีดิทัศน์ คัดสรร และสมุดบัญชีครัวเรือน

5.3 ผู้จัดการเรียนรู้ หมายถึง ผู้เอื้ออำนวยในการเรียนรู้ในพื้นที่ เป็นผู้ที่อาสากลุ่มเรียนรู้ในการช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกและจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยนำผู้เรียนรู้เข้าสู่กระบวนการ ตลอดจนร่วมสรุปประเด็นสำคัญ ซึ่งมีทักษะในการเป็นวิทยากรกระบวนการ อาจเป็นบุคลากรในชุมชนเองหรือ เจ้าหน้าที่ นักพัฒนา ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในพื้นที่/กลุ่มเรียนรู้ อย่างน้อยกลุ่มละ 1 คน

5.4 ตัวแทนภาคี หมายถึง ตัวแทนจากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ที่เข้ามาร่วมในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทยและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มูลนิธิส่งเสริมยุวเกษตรกรไทยในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ภาคีต่าง ๆ ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพในแต่ละพื้นที่ และชมรมเพื่อนช่วยเพื่อน

5.5 การประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินคุณค่าของหลักสูตรโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสภาพจริง โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการประเมินเชิงระบบ ซึ่งประกอบด้วย การประเมินบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ของหลักสูตร

5.6 การประเมินบริบท (Context) หมายถึง การประเมินถึงสภาวะแวดล้อมต่างๆ ของหลักสูตร ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

5.7 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Inputs) หมายถึง การประเมินความเหมาะสมของปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาวิชาของหลักสูตร ชุดสื่อการเรียนการสอนทางไกล อุปกรณ์เพื่อการเรียนรู้ สถานที่เรียน และคุณสมบัติของผู้เรียนรู้ ผู้จัดการเรียนรู้ และทีมงานสนับสนุน

5.8 การประเมินกระบวนการ (Process) หมายถึง การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ของหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลหลักสูตร และการบริหารหลักสูตร

5.9 การประเมินผลผลิต (Products) หมายถึง ผลผลิตที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย ผลผลิต (Output) จากการเรียนรู้ ได้แก่ ผู้เข้าร่วมเรียนรู้ของหลักสูตรทั้งผู้เรียนรู้และผู้จัดการเรียนรู้ และผลลัพธ์ (Outcome) จากการเรียนรู้ ได้แก่ การประเมินความเหมาะสมในด้านผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ ความพึงพอใจ และการนำความรู้ในหลักสูตรไปปฏิบัติของผู้เรียนรู้

5.10 การประเมินผลกระทบ (Impacts) หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ เหนือใจ ปัจจัย และข้อคิดเห็นจากการจัดเวที

6. ประโยชน์ที่ได้รับ

6.1 ข้อมูลที่ได้จากการประเมินการเรียนรู้หลักสูตร “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” ด้วยชุดสื่อทางไกล จะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารและคณะทำงานโครงการการศึกษาทางไกลฯ ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้หลักสูตร “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” ด้วยชุดสื่อทางไกล ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6.2 เป็นแนวทางสำหรับคณะทำงานโครงการการศึกษาทางไกลฯ ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดสื่อทางไกล ตามหลักสูตร “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทบทวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง “การประเมินหลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่างๆ เพื่อนำมาใช้สำหรับกำหนดกรอบแนวคิด หลักการ ทฤษฎี รวมทั้งการกำหนดประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา ประกอบด้วยสาระสำคัญ 3 ส่วน ดังนี้

1. ปรัชญาและแนวคิดของหลักสูตร “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง”
2. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตรและรูปแบบการประเมินหลักสูตร
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร

1. ปรัชญาและแนวคิดของหลักสูตร “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง”

1.1 ปรัชญาและแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริชี้แนะ แนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ ทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (จวนันท์พานิชโยทัย และวิศรุต ต้อยศักดิ์ดา 2556: 5-8)

ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงจึงประกอบด้วยคุณสมบัติ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ดังแสดงในภาพที่ 2.1 โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (ธวัชรัตน์ พานิชโยทัย และวิศรุต ต้อยศักดิ์ 2556 :5-8 ถึง 5-10)

1. **ความพอประมาณ** หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นเช่นการผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ
2. **ความมีเหตุผล** หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆอย่างรอบคอบ
3. **ภูมิคุ้มกัน** หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

โดยมีเงื่อนไขของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง 2 ประการ ดังนี้

1. **เงื่อนไขความรู้** ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ
2. **เงื่อนไขคุณธรรม** ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักใน คุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

ภาพที่ 2.1 แสดง 3 ห่วง 2 เงื่อนไขตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา: <http://www.gotoknow.org/blogs/posts/157476>

ตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ทฤษฎีใหม่ เป็นตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมของการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงที่เด่นชัดที่สุด ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำรินี้ เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรที่มักประสบปัญหาทั้งภัยธรรมชาติ และปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อ การทำการเกษตร ให้สามารถผ่านพ้นช่วงเวลาวิกฤต โดยเฉพาะการขาดแคลนน้ำได้โดยไม่ต้องรอน และยากลำบากนัก ทฤษฎีใหม่ จึงเป็นแนวทางหรือหลักการในการบริหารจัดการที่ดินและน้ำ เพื่อ การเกษตรในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.2 ปรัชญาและแนวคิดของหลักสูตร

1.2.1 ปรัชญาการศึกษาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาการศึกษาของเศรษฐกิจพอเพียงเน้นไปที่ “ความประพัตที่ทำอะไรเพื่อให้เกิดผล” โดยเป็นกระบวนการเรียนรู้จากการลงมือประพัตปฏิบัติให้ถึงจุด “พอประมาณ” (ที่ไม่มากหรือน้อยเกินไปจนไม่เกิดผลที่ดี) ที่จะนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงของชีวิตผู้เรียนในทางที่เจริญองงามขึ้น และตกลึกเป็น “ปัญญา” ที่สามารถจะนำไปสู่การแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเที่ยงตรงในเหตุในผลยิ่ง ๆ ขึ้น อันจะกลายเป็น “ภูมิคุ้มกัน” ของชีวิตต่อไป

1.2.2 ลักษณะเด่นของหลักสูตรเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงด้วยชุดสื่อทางไกล

หลักสูตรการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงด้วยชุดสื่อทางไกล จะมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากหลักสูตรการศึกษาภายใต้ระบบการศึกษาปกติที่เป็นทางการ คือ 1) ใช้ชุดสื่อวีดิทัศน์เป็นเครื่องมือหลักของการสร้างกระบวนการเรียนรู้ 2) เน้นการเรียนรู้จากการลงมือประพัต และ 3) เน้นการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มของคนที่อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงกันโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง

1.2.3 เกณฑ์ชีวิตและมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร

ระดับการเรียนรู้ของหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงแบ่งได้เป็น 3 ชั้น คือ

1) เศรษฐกิจพอเพียงขั้นที่ 1 เน้นการแก้ปัญหาในระดับของชีวิตปัจเจกบุคคล และครัวเรือนให้หมดหนี้สิน มีอาชีพการงานที่มั่นคง มีครอบครัวที่อบอุ่น ลดอบายมุขสิ่งเสพติดที่เป็นทางแห่งความเสื่อมของชีวิต ตลอดจนมีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่แข็งแรง เป็นต้น

2) เศรษฐกิจพอเพียงขั้นที่ 2 เน้นการแก้ปัญหาในระดับของกลุ่มคนที่มีกรรมรวมตัวจัดตั้งเป็นกลุ่มลักษณะต่างๆ เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชน สหกรณ์ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพ เป็นต้น ให้เกิดเป็นกลุ่มที่มีความแข็งแรงมั่นคง สามารถพึ่งพาช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อเสริมสร้างความแข็งแรงของสุขภาวะทั้งในมิติทางด้านกาย จิต สังคม และจิตปัญญาของสมาชิกกลุ่ม

3) เศรษฐกิจพอเพียงขั้นที่ 3 เน้นการแก้ปัญหาในระดับเครือข่ายที่เชื่อมโยงกลุ่มคนหลายกลุ่ม เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันในมิติต่างๆ เช่น เครือข่ายลุ่มน้ำที่ร่วมมือช่วยเหลือกัน

ในการแก้ปัญหาเรื่องน้ำของกลุ่มน้ำนั้นๆ หรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่ร่วมมือช่วยเหลือกันในด้าน การผลิตและการตลาดเพื่อให้สามารถต่อรองแข่งขันกับองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่อื่นๆ ได้ เป็นต้น

1.2.4 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร

ในการพัฒนาหลักสูตรมีขั้นตอนในการพัฒนาดังนี้

- 1) ประชุมหน่วยงานองค์กรภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ การเรียนรู้และการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) สัมมนาผู้เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดสภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐาน การเรียนรู้
- 3) คณะทำงานร่วมศึกษา สัมภาษณ์ และดูงานกรณีตัวอย่าง และชุมชน ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง
- 4) สัมมนาผู้เกี่ยวข้อง หน่วยงาน องค์กรภาคี ยกร่างหลักสูตรและออกแบบ กระบวนการจัดการเรียนรู้
- 5) ประชุมผู้เกี่ยวข้องให้ข้อคิดเห็น วิวิจารณ์ และให้ข้อเสนอแนะต่อหลักสูตร และกระบวนการจัดการเรียนรู้
- 6) รวบรวม และจัดระบบสื่อเพื่อการเรียนรู้
- 7) รับสมัครหน่วยงาน องค์กร และชุมชนนำร่องเพื่อทดลองจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตร

1.2.5 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

- 1) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถอธิบายหลัก ปรัชญา แนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง และระบุดุลคุณค่า ความสำคัญ ประโยชน์ของการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้
- 2) เพื่อให้ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รู้จักคิด วิเคราะห์ เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบได้
- 3) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบอกถึงความตั้งใจ และความคาดหวังที่จะประพฤติดุปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและนำแผนการดำเนินชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงของตน ครอบครัว กลุ่มและชุมชนไปปฏิบัติได้
- 4) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ มั่นใจ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเข้าสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียงได้
- 5) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การบูรณาการร่วมกันขององค์กรภาคีต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคท้องถิ่น และภาคสถาบันการศึกษาในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

1.2.6 มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร

ในการเรียนรู้มีมาตรฐานเชิงพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- 1) มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์เข้าสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) มีการทำบัญชีครัวเรือน
- 3) มีการทำเกษตรกรรมในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน และการผลิตอาหาร

ปลอดภัย

- 4) มีการเสริมสร้างกิจกรรม เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ลดหนี้สินและลดต้นทุน

การผลิต

- 5) มีการเสริมสร้างสุขภาวะของตนเอง และครัวเรือน
- 6) มีการทำแผนปฏิบัติการพัฒนาของตนเอง กลุ่ม/ชุมชน
- 7) สามารถพึ่งพาตนเอง มีความทุกข์น้อยลง มีความสุขมากขึ้น
- 8) มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และสังคม ตามอัตภาพและมีจิต

สาธารณะ

อนึ่ง มาตรฐานการเรียนรู้มีพัฒนาการในระยะต้น ระยะกลาง ระยะปลายที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นที่ 1 2 และ 3

นอกจากนี้ มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรในภาพรวมยังได้พิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ผู้เรียนรู้ได้พัฒนาขึ้นในตนเอง จากประสบการณ์ที่ได้รับระหว่างการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้ผู้เรียนรู้มีอย่างน้อย 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

1.3 หมวดวิชาที่เรียนรู้

หมวดวิชาและรายวิชาที่เรียนรู้ ประกอบด้วย

หมวดวิชาที่ 1 หลักเศรษฐกิจพอเพียง และการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์

- 1.1 วิชา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 1.2 วิชา วิธีชีวิตพอเพียง
- 1.3 วิชา โลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลง
- 1.4 วิชา วิธีปราชญ์ชาวบ้าน

หมวดวิชาที่ 2 บัญชีครัวเรือนและการจัดการข้อมูลเพื่อการวางแผน

- 2.1 วิชา บัญชีครัวเรือน
- 2.2 วิชา การจัดการข้อมูลเพื่อวางแผนชีวิตและแผนชุมชน

หมวดวิชาที่ 3 การจัดการทรัพยากรสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน

- 3.1 วิชา เกษตรอินทรีย์
- 3.2 วิชา เกษตรกรรมไร้สารพิษ

- 3.3 วิชา การจัดการทรัพยากรดิน
- 3.4 วิชา การจัดการทรัพยากรน้ำ
- 3.5 วิชา การจัดการทรัพยากรป่าไม้
- 3.6 วิชา การจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง
- 3.7 วิชา การจัดการความหลากหลายทางชีวภาพและพันธุกรรม
- หมวดวิชาที่ 4 การเสริมสร้างอาชีพ การลดรายจ่าย การลดต้นทุนการผลิต และการเพิ่มรายได้
 - 4.1 วิชา การลดต้นทุนและลดรายจ่ายในครัวเรือน
 - 4.2 วิชา การจัดการข้าวอย่างยั่งยืน
 - 4.3 วิชา เสริมสร้างอาชีพ
 - 4.4 วิชา การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร
 - 4.5 วิชา การจัดการปศุสัตว์
 - 4.6 วิชา การจัดการประมง
 - 4.7 วิชา พลังงานทางเลือก
 - 4.8 วิชา การทำบ้านดิน
 - 4.9 วิชา การเกษตรในเมือง
- หมวดวิชาที่ 5 การจัดการกลุ่ม เครือข่าย ชุมชนและการตลาด
 - 5.1 วิชา วิสาหกิจชุมชน
 - 5.2 วิชา ระบบการแลกเปลี่ยนและการจัดการตลาดชุมชน
- หมวดวิชาที่ 6 การเสริมสร้างสุขภาวะและการเสริมสร้างศักยภาพ
 - 6.1 วิชา การดูแลสุขภาพภาวะ
 - 6.2 วิชา สมุนไพรกับสุขภาพ
 - 6.3 วิชา การเสริมสร้างศักยภาพผู้นำชุมชน
- หมวดวิชาที่ 7 สารสนเทศ
- หมวดวิชาที่ 8 หมวดวิชาอื่นๆ

1.4 คำชี้แจงการเรียนรู้

1.4.1 ระบบการเรียนรู้และกำหนดเวลาการเรียนรู้

หลักสูตรการเรียนรู้การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นที่ 1 ใช้ระบบการเรียนการสอน โดยจัดสาระของหลักสูตรเป็นชุดวิชาที่บูรณาการเนื้อหา และประสบการณ์ต่างๆ ของวิชาที่มีความสัมพันธ์กันเข้าไว้ด้วยกันอย่างมีระบบ และเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ในเชิงเนื้อหากับการฝึกปฏิบัติ และการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตจริง ระบบการเรียนรู้ได้แบ่งเป็น 2 ช่วงโดยมีลักษณะดังนี้

ช่วงระยะที่ 1 ระยะการเข้าใจ

เป็นการเรียนรู้ที่เน้นด้านการเรียนรู้เชิงเนื้อหา แนวคิด หลักการและองค์ความรู้ต่างๆ ที่สามารถเข้าใจ ในการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงได้ เป็นการเรียนรู้ จำนวน 72 ชั่วโมง ระยะเวลาประมาณ 8 สัปดาห์ ดังนี้

1) การเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อวีดิทัศน์คัดสรร และการทำกิจกรรม หลังจากชมวีดิทัศน์ประมาณสัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 3 ชั่วโมง รวม 16 วัน 48 ชั่วโมง

2) การเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่มในการพูดคุย สรุปรู วิเคราะห์ เนื้อหา สัปดาห์ละ 1 วัน วันละ 3 ชั่วโมง รวม 8 วัน 24 ชั่วโมง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสรุปบทเรียนร่วมกัน

ช่วงระยะที่ 2 ระยะการเข้าถึงและพัฒนา

เป็นการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงเพื่อการเปลี่ยนแปลงสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถเข้าถึง และเกิดการพัฒนาในระดับบุคคล และครอบครัวตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงขั้นที่ 1 เป็นการเรียนรู้ โดยการปฏิบัติการจริง 24 สัปดาห์ ดังนี้

1) การทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเองและครัวเรือนในการเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย เวลา 24 สัปดาห์

2) การเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติในกิจกรรมการทำบัญชีครัวเรือน 12 สัปดาห์ (กิจกรรมสำหรับผู้ไม่เคยทำบัญชีครัวเรือนมาก่อน)

3) การเรียนรู้ เสริมจากการพูดคุย ศึกษาดูงาน (ถ้ามี) จากบุคคลต้นแบบ กลุ่มต้นแบบชุมชนต้นแบบ รวมถึงการศึกษา ซักถามกับผู้จัดการเรียนรู้

4) การเรียนรู้ จากสื่อสิ่งพิมพ์คัดสรร

5) การเรียนรู้ โดยกระบวนการกลุ่มในการพูดคุย สรุปรู วิเคราะห์ สรุปรู บทเรียน การทำกิจกรรม การปฏิบัติการพัฒนาตนเองและครอบครัวไม่น้อยกว่าเดือนละ 2 วัน วันละ 3 ชั่วโมง รวม 12 วัน 36 ชั่วโมง

หมายเหตุ

1) รวมระยะเวลาการเรียนรู้ตลอดหลักสูตร ทั้ง 2 ช่วงระยะ รวมจำนวน 32 สัปดาห์

2) ในการเรียนรู้ จะมีผู้จัดการเรียนรู้ในทุกจุดการเรียนรู้ที่จะอำนวยความสะดวก จัดกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มการเรียนรู้ รวมถึงดูแล ประเมินผลการเรียนรู้

1.4.2 การวัดผลและการสำเร็จการเรียนรู้

การวัดผลและการสำเร็จการเรียนรู้ สำนักการศึกษาต่อเนื่องและศูนย์การเรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ให้ลำดับขั้นในการแสดงความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนรู้ ดังนี้

ตารางที่ 2.1 การวัดผลการเรียนรู้

สัญลักษณ์	ความหมาย	คำอธิบาย
H	การเรียนรู้ดีเลิศ	<ul style="list-style-type: none"> • เรียนครบตามหลักสูตร • ทำบัญชีครัวเรือน • มีแผนชีวิต (โครงการส่วนบุคคลและกลุ่ม) • ลดรายจ่าย ลดหนี้สิน มีรายได้เพิ่ม ลดต้นทุน • มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีความทุกข์น้อยลง มีความสุขมากขึ้น
S	ผ่านการเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> • เรียนครบตามหลักสูตร • ทำบัญชีครัวเรือน • มีแผนชีวิต (โครงการส่วนบุคคลและกลุ่ม)
U	ไม่ผ่านการเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> • เรียนไม่ครบเกณฑ์ของหลักสูตร

การสำเร็จการเรียนรู้ ผู้สำเร็จการเรียนรู้ในหลักสูตร ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- 1) มีเวลาเรียน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนวันที่มีการนัดพบของกลุ่ม (ร้อยละ 80 ของ 20 วัน)
- 2) มีการทำบัญชีครัวเรือนสม่ำเสมอ (สำหรับผู้ที่ไม่เคยทำบัญชีครัวเรือน)
- 3) มีการทำโครงการส่วนบุคคลและโครงการกลุ่ม (แผนชีวิต)
- 4) มีการทำกิจกรรม ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ของตนเองและครัวเรือน

อนึ่ง บุคคล กลุ่ม หรือชุมชนที่สามารถพัฒนาและสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองให้เป็นที่ยอมรับและเป็นต้นแบบแก่บุคคล กลุ่ม หรือ ชุมชนอื่นๆ ได้ จะได้รับมอบรางวัลผลการเรียนรู้ในการเป็นต้นแบบการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

1.4.3 สถานที่และอุปกรณ์การเรียนรู้

ประกอบด้วย

- 1) สถานที่ การจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรนี้ กลุ่มผู้เรียนรู้สามารถกำหนดสถานที่ และช่วงเวลาในการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ด้วยกลุ่มเอง
- 2) อุปกรณ์การเรียนรู้ กลุ่มและชุมชนที่มีการเรียนรู้ จัดเตรียมอุปกรณ์เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น เครื่องฉายวิดีโอทัศน์ เครื่องรับโทรทัศน์ เป็นต้น
- 3) สื่อวิดีโอทัศน์ เพื่อใช้ในการเรียนรู้ที่ศูนย์เรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชได้จัดทำขึ้น
- 4) แนวการเรียนรู้ประจำหลักสูตร

1.5 ตารางการเรียนรู้ประจำหลักสูตรและการสัมมนากลุ่ม

1.5.1 ตารางการเรียนรู้ประจำหลักสูตร

ตารางที่ 2.2 ตารางการเรียนรู้ประจำหลักสูตร

สัปดาห์ที่	หมวดวิชา และวิชาในการเรียนรู้
1-2	หมวดวิชา หลักเศรษฐกิจพอเพียงและการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ 1.1 วิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 1.2 วิชาวิถีชีวิตพอเพียง 1.3 วิชาโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลง 1.4 วิชาวิถีปราชญ์ชาวบ้าน
3	หมวดวิชา บัญชีครัวเรือน 1.1 วิชาบัญชีครัวเรือน 1.2 วิชาการจัดการข้อมูลเพื่อวางแผนชีวิตและแผนชุมชน
4	หมวดวิชา การจัดการทรัพยากรสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน 1.1 วิชาเกษตรอินทรีย์ 1.2 วิชาเกษตรกรรมไร้สารพิษ 1.3 วิชาการจัดการทรัพยากรดิน 1.4 วิชาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพและพันธุกรรม 1.5 วิชาเลือก (ตามความสนใจ)
5-6	หมวดวิชา การเสริมสร้างอาชีพ การลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ และการลดต้นทุนการผลิต 1.1 วิชาการลดต้นทุนและลดรายจ่ายในครัวเรือน 1.2 วิชาการเสริมสร้างอาชีพ 1.3 วิชาเลือก (ตามความสนใจ)
7	หมวดวิชา การจัดการกลุ่ม เครือข่าย ชุมชน และการตลาด 1.1 วิชาวิสาหกิจชุมชน 1.2 วิชาระบบการแลกเปลี่ยนและการจัดการตลาดชุมชน
8	หมวดวิชา การเสริมสร้างสุขภาพและการเสริมสร้างศักยภาพ 1.1 วิชาการดูแลสุขภาพ 1.2 วิชาการเสริมสร้างศักยภาพผู้นำชุมชน 1.3 วิชาเลือก (ตามความสนใจ)
1-32	ภาคการปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเองและครัวเรือน

1.5.2 การสัมมนากลุ่ม

การสัมมนาเป็นกิจกรรมที่ผู้ร่วมเรียนรู้ออกมาพบปะร่วมกันของผู้ร่วมเรียนรู้ในแต่ละจุดการเรียนรู้ และผู้จัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพิ่มพูนทักษะ และอภิปรายประเด็นต่างๆ ร่วมกัน 2 ระยะดังนี้

ช่วงระยะที่ 1 สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง รวม 8 ครั้ง 24 ชั่วโมง

ช่วงระยะที่ 2 เดือนละ 2 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง รวม 12 ครั้ง 36 ชั่วโมง โดยวันเวลาให้ผู้ร่วมเรียนรู้และผู้จัดการเรียนรู้แต่ละจุดการเรียนรู้ร่วมกันกำหนด

2. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตรและรูปแบบการประเมินหลักสูตร

2.1 การประเมินหลักสูตร

2.1.1 ความหมายของการประเมินหลักสูตร

มีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ ดังนี้

สตัฟเฟิลบีมและคณะ (Stufflebeam et al., 1971: 128) ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรว่าการประเมินหลักสูตร คือ กระบวนการหาข้อมูล เก็บข้อมูล เพื่อนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือกที่ดีกว่าเดิม

กู๊ด (Good, 1993: 209) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรว่า การประเมินหลักสูตร คือการประเมินผลของกิจกรรมการเรียนรู้ ภายในขอบข่ายของการสอนที่เน้นเฉพาะจุดประสงค์ของการตัดสินใจในความถูกต้องของจุดมุ่งหมาย ความสัมพันธ์และความต่อเนื่องของเนื้อหา และผลสัมฤทธิ์ของวัตถุประสงค์เฉพาะซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจในการวางแผน การจัดโครงการ การต่อเนื่องและการหมุนเวียนของกิจกรรมโครงการต่างๆที่จะจัดให้มีขึ้น

กล่าวโดยสรุป การประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินคุณค่าของหลักสูตรโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสภาพจริง โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการประเมินเชิงระบบ ซึ่งประกอบด้วย การประเมินบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตของหลักสูตร

2.1.2 แนวคิดการประเมินหลักสูตร

ศิริชัย กาญจนวาสี (ม.ป.ป. : 4-6) อธิบายว่า ในการประเมินหลักสูตรนั้น ผู้ประเมินสามารถออกแบบการประเมินโดยพิจารณาแนวคิดของการประเมินหลัก ๆ 4 แนวทาง เพื่อเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งจากแต่ละแนวทางมาประสานเข้าด้วยกันเป็นแนวคิดหลักของการประเมินหลักสูตร ดังนี้

1) การประเมินความก้าวหน้า หรือการประเมินสรุปรวม (Formative V.S. Summative Evaluation)

การประเมินความก้าวหน้า (Formative evaluation) เป็นการประเมิน ในขณะที่ดำเนินการใช้หลักสูตรหรือเป็นการประเมินระหว่างทาง เพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับปรับปรุง กระบวนการบริหารและการใช้หลักสูตร

การประเมินสรุปรวม (Summative evaluation) เป็นการประเมินผลสรุปรวมของหลักสูตร หรือการประเมินเมื่อครบวงจรของหลักสูตร เพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับตัดสินผลสำเร็จของหลักสูตร

2) การประเมินอย่างไม่เป็นทางการ หรือ การประเมินอย่างเป็นทางการ (Informal V.S. Formal Evaluation)

การประเมินอย่างไม่เป็นทางการ (Informal evaluation) เป็นการประเมินที่ไม่มีแบบแผนที่เคร่งครัด การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นไปตามความสะดวก อย่างง่าย ๆ เช่น การพูดคุยกันอย่างไม่เป็นทางการ สอบถามอย่างไม่มีการสร้าง ไม่มีรูปแบบการวิเคราะห์ที่ชัดเจน ข้อสรุปมักเกิดขึ้นตามความรู้สึกหรือความคิดเห็นส่วนตัว

การประเมินอย่างเป็นทางการ (Formalevaluation) เป็นการประเมินที่มีระเบียบแบบแผน มีวัตถุประสงค์ การสร้างเครื่องมือ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผลตามเกณฑ์หรือมาตรฐาน และการรายงานด้วยลายลักษณ์อักษร

3) การประเมินผลทั้งหมด หรือ การประเมินตามจุดมุ่งหมาย (Goal-Free V.S. Goal-Based Evaluation)

การประเมินผลทั้งหมด (Goal-Free evaluation) เป็นการประเมินที่ครอบคลุมผลที่เกิดขึ้นจริงทั้งหมด (total effects) ซึ่งประกอบด้วยผลทางตรง และผลทางอ้อม หรือผลกระทบโดยไม่ได้ยึดติดกับจุดมุ่งหมายเดิมของหลักสูตร

การประเมินผลตามจุดมุ่งหมาย (Goal – based evaluation) เป็นการประเมินผลตามที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ว่าผลผลิตที่ได้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ เพียงใด

4) การประเมินโดยผู้ประเมินภายนอก หรือ การประเมินโดยผู้ประเมินภายใน (External V.S. Internal Evaluator)

การประเมินโดยผู้ประเมินภายนอก (External evaluator) เป็นการประเมินโดยใช้ผู้ประเมินที่เป็นบุคคลภายนอก ซึ่งไม่ได้อยู่ในสังกัดของหน่วยงาน หรือสถาบันนั้น ส่วนใหญ่เป็นนักประเมินที่เชี่ยวชาญจากภายนอกที่เป็นกลาง

การประเมินโดยผู้ประเมินภายใน (Internal evaluator) เป็นการประเมินโดยใช้ผู้ประเมินที่เป็นบุคคลภายในสังกัดของหน่วยงาน หรือสถาบันนั้น ซึ่งเป็นผู้ประเมินที่อยู่ใกล้ชิด และเห็นกระบวนการใช้หลักสูตรมาโดยตลอด

จากแนวคิดของการประเมินทั้ง 4 แนวทาง ผู้ประเมินสามารถเลือกข้อใดข้อหนึ่งของแต่ละแนวทาง เพื่อรวมเป็นแนวคิดหลักของการประเมินหลักสูตร แนวคิดของการประเมินหลักสูตรตามแบบประเพณีนิยม จะมีลักษณะของการประเมินเป็นแบบสรุปรวม (Summative) อย่างเป็นทางการ (Formal) ยึดตามจุดมุ่งหมาย (Goal-Based) และประเมินโดยผู้ประเมินภายใน (Internal)

2.2 รูปแบบการประเมินหลักสูตร

นิตยา สุวรรณศรี (2545 : 157-158) อธิบายว่า ในเรื่องรูปแบบของการประเมินหลักสูตร ได้มีนักวิชาการซึ่งเชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการประเมินผลเสนอแนะหลายรูปแบบด้วยกัน ซึ่งสามารถนำมาศึกษาเพื่อเลือกใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการ ในปัจจุบันรูปแบบของการประเมินหลักสูตรสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

2.2.1 รูปแบบของการประเมินหลักสูตรที่สร้างเสร็จใหม่ ๆ เป็นการประเมินผลก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งในกลุ่มนี้จะเสนอรูปแบบที่เด่น ๆ คือ รูปแบบการประเมินหลักสูตรด้วยเทคนิคการวิเคราะห์แบบปุยแซงค์ (Puissance Analysis Technique)

2.2.2 รูปแบบการประเมินหลักสูตรในระหว่างหรือหลังการใช้หลักสูตร ซึ่งในกลุ่มนี้สามารถแบ่งเป็นกลุ่มย่อย ๆ ได้เป็น 4 กลุ่มดังนี้

1) **รูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Goal Attainment Model)** เป็นรูปแบบการประเมินที่จะประเมินว่าหลักสูตรมีคุณค่ามากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาจุดมุ่งหมายเป็นหลัก กล่าวคือ พิจารณาว่าผลที่ได้รับเป็นไปตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ เช่น รูปแบบประเมินหลักสูตรของไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) และรูปแบบการประเมินหลักสูตรของแฮมมอนด์ (Robert L. Hammond)

2) **รูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ไม่ยึดเป้าหมาย (Goal Free Evaluation Model)** เป็นรูปแบบการประเมินที่ไม่นำความคิดเห็นของผู้ประเมินเป็นตัวกำหนดความคิดในโครงการประเมิน ผู้ประเมินเหตุการณ์ที่เกิดตามสภาพความเป็นจริง ความเป็นอิสระในการประเมินและต้องไม่มีความลำเอียง เช่น รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสคริฟเวน (Michael Scriven)

3) **รูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ยึดเกณฑ์เป็นหลัก (Criterion Model)** เป็นรูปแบบการประเมินที่ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในการตัดสินคุณค่าของหลักสูตรโดยใช้เกณฑ์เป็นหลัก เช่น รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสแตค (Robert E. Stake)

4) **รูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ช่วยในการตัดสินใจ (Decision Making Model)** เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นการทำงานอย่างมีระบบเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการเสนอผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น รูปแบบการประเมินหลักสูตรของโพรวัส (Malcom Provus) รูปแบบการ

ประเมินหลักสูตรของสตัฟเฟิลบีม (Danine L. Stufflebeam) รูปแบบการประเมินหลักสูตรของดอริส โกว์ (Doris T. Gow)

2.3 รูปแบบการประเมินหลักสูตร CIPP ของ ไฟ เดลต้า แคปป่า (Phi Delta Kappa) และสตัฟเฟิลบีม

รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ ไฟ เดลต้า แคปป่า (Phi Delta Kappa) และสตัฟเฟิลบีม (Danial L. Stufflebeam and Others) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินผลโครงการศึกษาต่อคณะกรรมการประเมินผลการศึกษาแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเรียกว่า The Phi Delta Kappa National Study Committee on Evaluation โดยเรียกว่าชิปโมเดล CIPP Model ซึ่งรูปแบบการประเมินที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย เป็นรูปแบบการประเมินที่มีระบบแบบแผนอย่างชัดเจน และสามารถนำไปใช้ในการประเมินโครงการศึกษาต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางโดย

คำว่า CIPP ย่อมาจากคำว่า Context (บริบทหรือสภาวะแวดล้อม) Input (ปัจจัยเบื้องต้น) Process (กระบวนการ) Product (ผลผลิต) ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ว่าแนวคิดการประเมินของ สตัฟเฟิลบีม นี้ ได้ยึดหลักของ การวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) หรือ วิธีการเชิงระบบ (System Approach) ดังนี้ (พิทักษ์ ชมชื่น 2549: 35 - 37)

2.3.1 ความหมายของการประเมิน สตัฟเฟิลบีม ได้ให้นิยามการประเมินว่า เป็นกระบวนการของการระบุ กำหนดข้อมูลที่ต้องการ การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ๆ และนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำให้เป็นสารสนเทศ เพื่อใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่เหมาะสมในการดำเนินงานต่อไป

2.3.2 ลักษณะของการประเมิน จากความหมายของการประเมินตามทัศนะของ สตัฟเฟิลบีม ซึ่งให้เห็นว่าการประเมินมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1) จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการประเมิน คือการจัดหาข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจ คุณค่าของการประเมินจะมากน้อยเพียงใดจึงขึ้นอยู่กับข้อมูลสารสนเทศที่ได้มานั้น สามารถที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจมากน้อยเพียงใด

2) การประเมินเป็นกระบวนการที่เป็นวัฏจักร กล่าวคือ เป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องที่ครบวงจรของการดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งสิ้นสุดโครงการกระบวนการประเมิน ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ๆ 3 ขั้นตอน คือ

(1) การระบุ บรรยายข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล

(2) การวิเคราะห์ข้อมูล

(3) การจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศให้กับผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ

นำไปใช้

3) *วิธีการประเมินโดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP* สตีฟเฟิลปีม ได้พัฒนาแนวคิดของวิธีการประเมิน โดยอาศัยลักษณะของการแบ่งประเภทของการตัดสินใจ โดยชี้ให้เห็นว่าในการตัดสินใจในส่วนใดก็ตาม จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลที่ได้จากการใช้กระบวนการประเมินมาช่วยในการตัดสินใจ

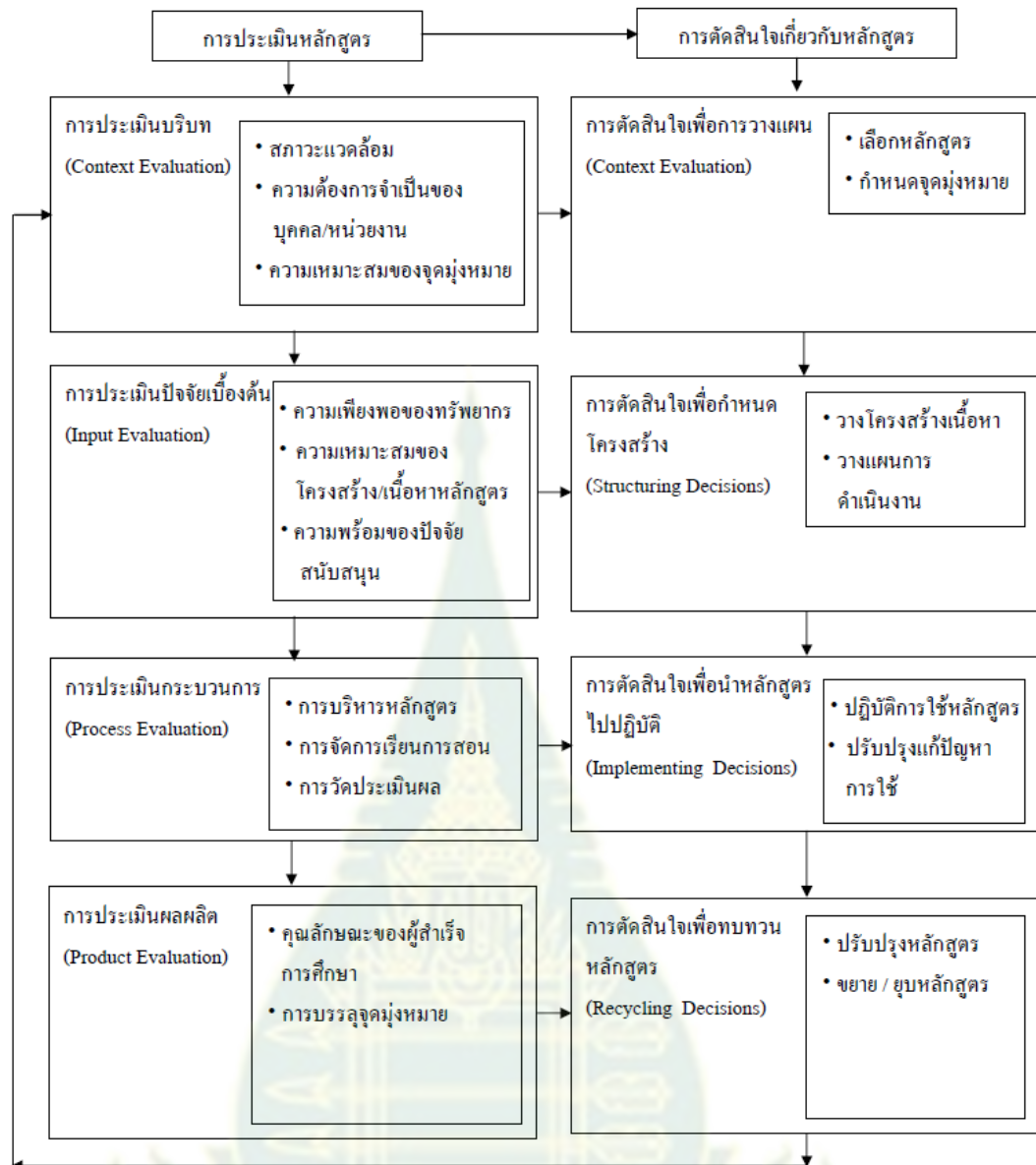
สตีฟเฟิลปีม ได้จำแนกการตัดสินใจและการประเมินเพื่อการบริหารและการวางแผนไว้ ในรูปแบบ ของ CIPP 4 ประการ ดังแสดงในภาพประกอบที่ 2.2 มีรายละเอียดดังนี้

1. *การประเมินบริบท (Context Evaluation)* หมายถึง การประเมินที่เป็นระบบและการวิเคราะห์ในภาพกว้าง (macro analytic) ถึงสถานะแวดล้อมต่างๆ ของหลักสูตร ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อกำหนดหลักการและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การประเมินบริบท ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2. *การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation)* หมายถึง การประเมินเฉพาะการวิเคราะห์ในระดับแคบ (micro analytic) ถึงข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการดำเนินงานของหลักสูตร ให้สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้โดยเป็นการประเมินเพื่อให้ข้อมูลรายละเอียดสำหรับพิจารณาว่าจะใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาวิชาของหลักสูตร ชุดสื่อการเรียนการสอนทางไกล อุปกรณ์เพื่อการเรียนรู้ สถานที่เรียน และคุณสมบัติของผู้เรียนรู้ ผู้จัดการเรียนรู้ และทีมงานสนับสนุน

3. *การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)* การประเมินขั้นตอนนี้จะทำให้ทราบผล การใช้หลักสูตรเป็นระยะ ๆ รวมทั้งบุคคลที่รับผิดชอบการใช้หลักสูตร โดยการประเมินกิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ ของการใช้หลักสูตรสำหรับการตัดสินใจว่าจะดำเนินการด้วยวิธีใด ส่วนที่บกพร่องจะมี วิธีการแก้ไขอย่างไร การประเมินกระบวนการ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลหลักสูตร และการบริหารหลักสูตร

4. *การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)* เป็นการประเมินองค์ประกอบที่เป็นผลผลิตของการใช้หลักสูตรว่า เกิดผลตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ และยังเป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงหลักสูตรหรือยกเลิกหลักสูตร การประเมินผลผลิต ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ ความพึงพอใจ และการนำความรู้ในหลักสูตรไปปฏิบัติ

ภาพที่ 2.2 การประยุกต์โมเดลการประเมินของ Stufflebeam และคณะ สำหรับใช้ประเมินหลักสูตร
ที่มา: ศิริชัย กาญจนวาสี (ม.ป.ป. : 9)

2.4 ประเด็นการประเมินหลักสูตรและคำถามสำคัญ

ศิริชัย กาญจนวาสี (ม.ป.ป. : 11-12) ได้สรุปประเด็นการประเมินหลักสูตรและคำถามสำคัญในการประเมินหลักสูตร ว่าควรออกแบบการประเมินให้ตอบคำถามสำคัญ ๆ ตามประเด็นหลักดังตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 ประเด็นการประเมินหลักสูตรและคำถามสำคัญในการประเมินหลักสูตร

ประเด็นการประเมินหลักสูตร	คำถามสำคัญ
<p>1. ตัวหลักสูตร</p> <p>1.1 แนวคิดพื้นฐานของหลักสูตร</p> <p>1.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร</p> <p>1.2 โครงสร้างของหลักสูตร</p> <p>1.4 เนื้อหาวิชา</p> <p>1.5 แผนการเรียนรู้</p>	<ul style="list-style-type: none"> • แนวคิดพื้นฐาน(ปรัชญา/ปณิธาน)ของหลักสูตร สอดคล้องกับหลักการทางวิชาชีพและแนวคิดการพัฒนาสังคมเพียงใด? และสามารถนำไปปฏิบัติได้เพียงไร? • จุดมุ่งหมาย (มาตรฐาน) ของหลักสูตรสอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานของหลักสูตรหรือไม่? มีความครอบคลุมและชัดเจนเพียงใด? • โครงสร้างของหลักสูตรสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือไม่? สัดส่วนของแต่ละหมวดวิชาและการจัดรายวิชาเหมาะสมเพียงใด? • กำหนดสาระการเรียนรู้/เนื้อหาวิชา สอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตรหรือไม่? รายวิชาและหน่วยการเรียนรู้ มีคุณค่าทางวิชาการ/วิชาชีพ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในสังคมเพียงใด? • กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น/ปี สื่อการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลการเรียนรู้
<p>2. ตัวปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร</p> <p>2.1 ผู้เรียน</p> <p>2.2 ครูผู้สอน</p> <p>2.3 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ผู้เรียนมีคุณสมบัติพื้นฐานด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเบื้องต้นตามที่คาดหวังเพียงใด? • ผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร มีคุณวุฒิ ความสามารถทางวิชาการ คุณลักษณะและผลงานทางวิชาการเหมาะสมในการสอนรายวิชาเพียงใด? • สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เช่น เอกสารประกอบหลักสูตร ตำรา สื่อการเรียนรู้ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด ฯลฯ มีเพียงพอและคุณภาพดีเพียงใด?
<p>3. กระบวนการจัดการเรียนการสอนและการประเมิน</p> <p>3.1การจัดกิจกรรมการเรียน</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ผู้สอนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย

การสอน	สอดคล้องกับหลักสูตร ความถนัด/ความสนใจของผู้เรียน แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากน้อยเพียงไร?
3.2 การวัดและประเมินการ เรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> ผู้สอนมีการวัดและประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน และมีการให้ข้อมูลย้อนกลับสำหรับผู้เรียนเหมาะสมเพียงใด?

ตารางที่ 2.3 ประเด็นการประเมินหลักสูตรและคำถามสำคัญในการประเมินหลักสูตร (ต่อ)

ประเด็นการประเมินหลักสูตร	คำถามสำคัญ
3.3 การประเมินการสอน	<ul style="list-style-type: none"> มีระบบการประเมินการสอนของครูผู้สอนเพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับสำหรับผู้สอนหรือไม่? เพียงใด?
3.4 การประเมินหลักสูตร	<ul style="list-style-type: none"> มีระบบการประเมินหลักสูตรเมื่อใช้หลักสูตรครบวงจรแล้ว เพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย ทันการเปลี่ยนแปลงหรือไม่? เพียงใด?
4. ผลที่ได้จากการใช้หลักสูตร 4.1 ผลผลิตของหลักสูตร (ประสิทธิผล)	<ul style="list-style-type: none"> ผู้เรียนมีส่วนของการสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรเพียงใด? และผู้สำเร็จการศึกษา มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเพียงใด?
4.2 ผลลัพธ์ของหลักสูตร (ผลกระทบ)	<ul style="list-style-type: none"> ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ได้จริงเพียงใด? เป็นที่ยอมรับของสังคม และเป็นที่ยังพอใจของผู้ใช้ผลผลิตหรือบัณฑิตมากน้อยเพียงใด?

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร

นิตยา วัฒนารณ์ (2541) ได้ศึกษาการประเมินผลหลักสูตรบริหารศาสตรมหาบัณฑิต ทางบริหารธุรกิจ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรด้านวัตถุประสงค์ โครงสร้างและเนื้อหาวิชา การเรียนการสอน และการประเมินผล ผลการศึกษา ด้านความเห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร พบว่าเห็นด้วยกับด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและด้านการเรียนการสอนน้อยกว่าโครงสร้างและรายวิชาของหลักสูตรและด้านการประเมินผลนั้น ในเรื่องวัตถุประสงค์ของหลักสูตรนักศึกษาไทยไม่ค่อยให้ความสำคัญก่อนเข้ามาศึกษา ส่วนในเรื่องการเรียนการสอนอาจเป็นเพราะองค์ประกอบทางด้านการเรียนการสอนเป็นรูปธรรมมากกว่า จึงทำให้นักศึกษาสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจนเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ ในด้านการเรียนการสอน นักศึกษาภาคพิเศษ

เห็นความสำคัญของการนำเทคโนโลยีมาใช้ประกอบการเรียนการสอน ส่วนนักศึกษาภาคปกติเห็นความสำคัญของการศึกษาดูงานนอกสถานที่ อาจเป็นเพราะนักศึกษาภาคพิเศษมีเวลาสำหรับการเรียนการสอนน้อย จึงให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนเพื่อจะได้ช่วยลดเวลาได้ ส่วนนักศึกษาภาคปกติเห็นความสำคัญของการดูงานนอกสถานที่มากกว่า อาจจะเป็นเพราะนักศึกษาภาคปกติส่วนใหญ่ยังไม่มีประสบการณ์การทำงานมาก่อนจึงอยากเรียนรู้จากการศึกษาดูงานจริง

เนติ เฉลยวาเรศ (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินอภิมานการใช้แบบจำลองซิปในการประเมินโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการนำ CIPP Model มาใช้ในการประเมินศึกษาการนำผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจประเมินอภิมาน (Meta Evaluation) การใช้ CIPP Model และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการประเมิน ผลการวิจัย พบว่า การนำรูปแบบ CIPP Model มาใช้ในการประเมินทั้งหมดจำนวน 5 รูปแบบ โดยรูปแบบที่นิยมมากที่สุด ร้อยละ 73.90 ได้แก่ การประเมินขณะที่โครงการกำลังดำเนินการอยู่จนกระทั่งสิ้นสุดโครงการ โดยประเมินสถานะแวดล้อมและปัจจัยเบื้องต้นก่อนแล้วจึงย้อนหลังไปประเมินกระบวนการ ผลผลิต โดยผลการประเมินแต่ละส่วนไม่มีผลต่อการตัดสินใจดำเนินการในขั้นต่อไป ด้านการนำผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจ ผู้ประเมินส่วนใหญ่ไม่ได้นำผลการประเมินเสนอผู้บริหารในการตัดสินใจระหว่างดำเนินโครงการและสิ้นสุดโครงการ ส่วนคุณภาพงานประเมินโดยใช้ CIPP Model โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับดี งานประเมินที่ใช้ CIPP Model ต่างกัน มีคุณภาพงานประเมินต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่า การนำ CIPP Model ไปใช้ในการประเมินโครงการสามารถทำนายคุณภาพงานประเมินอย่างมีนัยสำคัญซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 24.49

อนุชัย ตั้งศุภพรชัย (2546) ได้ศึกษาการประเมินผลหลักสูตรบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร พุทธศักราช 2539 วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและประเมินผลหลักสูตรใน 4 ด้าน คือ ประเมินสภาพแวดล้อม ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต รูปแบบการประเมินผลผลการศึกษาพบว่า การประเมินด้านบริบท ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความเหมาะสม ในระดับมาก ด้านโครงสร้างหลักสูตรและเนื้อหาสาระรายวิชาพบว่าควรมีการเพิ่มหรือปรับเปลี่ยนรายวิชาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เช่น วิชาภาษาอังกฤษ โดยส่วนรวมมีความเหมาะสมกับจำนวนหน่วยกิต ส่วนการประเมินปัจจัยเบื้องต้นส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านอุปกรณ์การเรียน การสอน ตำรา สถานที่ มีปริมาณ คุณภาพทันสมัย และสอดคล้องกับเนื้อหารายวิชา ด้านการประเมินกระบวนการส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง และมีข้อเสนอให้ควรมีการพัฒนาด้านกิจกรรมนักศึกษามากกว่านี้ และการประเมินผลผลิตส่วนใหญ่คุณลักษณะทั่วไปของบัณฑิต และคุณลักษณะวิชาชีพอยู่ในระดับมาก แต่ควรจัดเตรียมความพร้อมให้แก่ศึกษาที่กำลังจะจบ เช่น ภาวะการเป็นผู้นำ

ชฎาวลัย รุณเลิศ (2552) ได้ศึกษาการประเมินผลหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไป ของวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์ และสาธารณสุข กาญจนภิเษก วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้สอน ผู้เรียน ผู้สำเร็จการศึกษา ผู้บังคับบัญชาเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตร และเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาวิชาการศึกษาทั่วไปของวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข ขอบเขตของสาระที่ทำการประเมิน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีแบบจำลองการประเมินแบบซิป (CIPP Model) การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษา และผู้บังคับบัญชา และข้อมูลจากการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอน ด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ด้านบริบท ความเหมาะสมของหลักสูตรกับบริบทจัดการศึกษาอยู่ในระดับดี ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วยความเหมาะสมของหลักสูตรในด้านอาจารย์ผู้สอนอยู่ในระดับมาก ความเหมาะสมของหลักสูตรในด้านผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ความเหมาะสมของสื่อการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย ความเหมาะสมของหลักสูตรในด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ความเหมาะสมของหลักสูตรในด้านเนื้อหาและด้านการวัดและประเมินผล การให้คาบปรึกษาพบว่าอยู่ในระดับมาก และด้านผลผลิต ความเหมาะสมของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก

สุภาลักษณ์ ศิริโท (2553) ได้นำเสนอบทคัดย่อ การประเมินหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ดังนี้ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านคลองบางไซ และเพื่อศึกษาความพึงพอใจ ปัญหาและข้อเสนอแนะที่มีต่อการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประชากรกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ข้าราชการครู ผู้ปกครองนักเรียน นักเรียน บุคลากรฝ่ายสนับสนุนการสอน วิทยากรท้องถิ่น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ความคิดเห็นของข้าราชการครู ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียน แบบรายงานพฤติกรรมตนเองของนักเรียนและแบบสัมภาษณ์บุคลากรฝ่ายสนับสนุนการสอน วิทยากรท้องถิ่น ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า ด้านตัวป้อนก่อนการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง ข้าราชการครู มีความคิดเห็นระดับเห็นด้วยมาก ในด้านความพร้อมของนักเรียน ข้าราชการครู เนื้อหาสาระของหลักสูตร และสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร และมีความคิดเห็นระดับเห็นด้วยปานกลาง ในด้านความพร้อมของสื่อการเรียนรู้ก่อนการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนด้านกระบวนการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง มีความคิดเห็นระดับเห็นด้วยมาก ในด้านกระบวนการวัดผลประเมินผล กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรมีความคิดเห็นระดับเห็นด้วยปานกลาง และด้านผลผลิตจากการใช้หลักสูตร ข้าราชการครูมีความคิดเห็นระดับเห็นด้วย

มาก ในด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีความคิดเห็นระดับเห็นด้วยปานกลางในด้านการนำเอาหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และความรู้ความเข้าใจเรื่องการรวมกลุ่มขององค์กรต่าง ๆ ในชุมชน และเมื่อศึกษาจากแบบรายงานพฤติกรรมตนเองของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการปฏิบัติเป็นบางครั้งมากที่สุด โดยมีการปฏิบัติมากในด้านการวางแผนการใช้จ่ายและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ส่วนพฤติกรรมที่นักเรียนไม่เคยปฏิบัติเลย คือ การเผยแพร่แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ข้าราชการครู ผู้ปกครองนักเรียน มีความพึงพอใจระดับมาก ส่วนนักเรียนมีความพึงพอใจระดับปานกลาง บุคลากรฝ่ายสนับสนุนการสอน วิทยากรท้องถิ่น มีความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน พฤติกรรมด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การวางแผนการใช้จ่ายของตนเอง และความมีคุณธรรมตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แต่ยังไม่พึงพอใจในด้าน การเผยแพร่หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านปัญหาการใช้หลักสูตรที่พบ คือ นักเรียนไม่สามารถนำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ครูดูแลเอาใจใส่นักเรียนไม่ทั่วถึง และครูบางคนไม่สามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง

ให้นักเรียน ผู้บริหารไม่หนีคดีติดตามการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ โรงเรียนขาดแคลนสื่อการเรียนรู้และงบประมาณในการจัดทำโครงการต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะในการใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้จริงในชีวิตประจำวันและเผยแพร่แก่ชุมชน ให้ครูทุกคนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างให้นักเรียน สอดส่องดูแลพฤติกรรมนักเรียนอย่างใกล้ชิด และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเองจากสื่อการเรียนรู้ในท้องถิ่นที่มีความหลากหลาย ทันสมัย โดยอาศัยความร่วมมือจากชุมชนและวิทยากรท้องถิ่น รวมทั้งเพิ่มระยะเวลาในการใช้หลักสูตรให้มากขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การประเมินหลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation research) โดยคณะผู้วิจัยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model ที่พิจารณาจากการประเมินบริบท (Context) ปัจจัยเบื้องต้น (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิตของหลักสูตร (Product) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ มีรายละเอียดดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากรเป้าหมาย	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1) คณะทำงานจัดการเรียนรู้	33 คน	20 คน
2) ตัวแทนจากองค์กรภาคี	10 คน	10 คน (ใช้ประชากรทั้งหมด)
3) ผู้จัดการการเรียนรู้ในชุมชน	35 คน	24 คน
4) ผู้เข้าเรียนรู้	35 จุดเรียนรู้ๆ ละ 15 คน (525 คน)	24 จุดเรียนรู้ๆ ละ 7 คน (168 คน)
	รวม 603 คน	รวม 222 คน

กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวทั้งหมดทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling)

2. สถานที่ทำการวิจัย

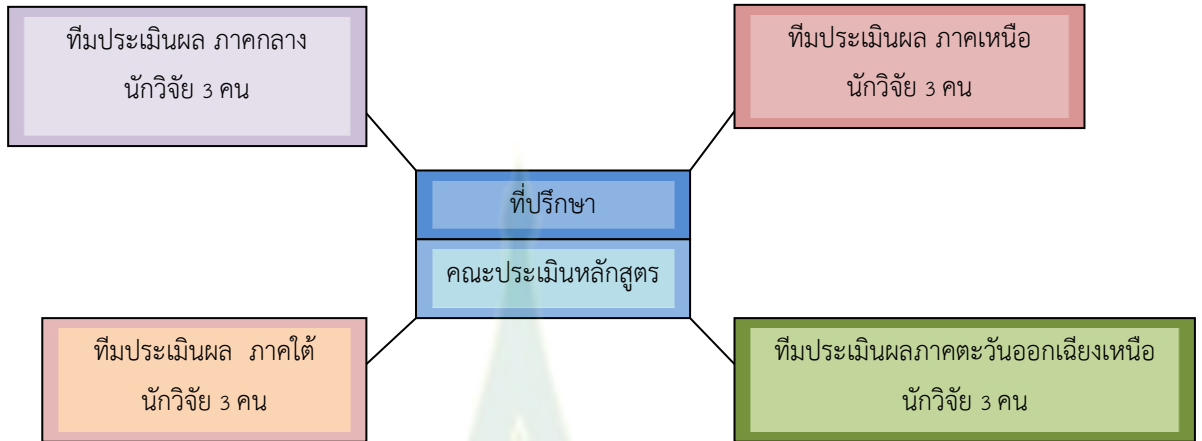
ศูนย์การเรียนรู้ที่มีการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร ใน 4 ภาคจำนวน 24 ชุมชน/กลุ่ม

3. ระยะเวลาดำเนินการวิจัย

จำนวน 7 เดือน เริ่มต้นเดือนมิถุนายน 2554 สิ้นสุดเดือนธันวาคม พ.ศ.2554

4. แผนการดำเนินงานตลอดโครงการ

ทั้งนี้คณะนักวิจัยได้กำหนดโครงสร้างการดำเนินงานของคณะประเมินผล ดังรายละเอียดในภาพประกอบ 3.1

ภาพประกอบ 3.1 โครงสร้างการดำเนินงานของคณะประเมินผล

คณะนักวิจัยได้กำหนดแผนการประเมินผลหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย สิ่งที่ประเมิน ประเด็นหรือตัวแปรที่ประเมิน แหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล และเกณฑ์การวิเคราะห์ ดังรายละเอียดในตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 แผนการประเมินหลักสูตร

สิ่งที่ประเมิน	ประเด็น/ตัวแปรที่ประเมิน	แหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้	วิธีการวิเคราะห์	เกณฑ์ในการประเมิน
1. ประเมินบริบท	1. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	1. ผู้เรียน 2. ผู้จัดการเรียนรู้ 3. ทีมงานสนับสนุน	1. แบบสอบถาม 2. การสัมภาษณ์เจาะลึก (Focus Group Interview) 3. การสัมมนาระดมสมอง 2 ครั้ง	1. วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยตามประเด็นที่ได้จากการสอบถาม 2. วิเคราะห์โดยวิเคราะห์เนื้อหาและหาค่าความถี่ตามประเด็นที่ได้จากสัมภาษณ์ สัมมนา แบบบันทึกการเรียนรู้	1. พิจารณาจากค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยของข้อมูล

ตารางที่ 3.2 แผนการประเมินหลักสูตร (ต่อ)

สิ่งที่ประเมิน	ประเด็น/ตัวแปรที่ประเมิน	แหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้	วิธีการวิเคราะห์	เกณฑ์ในการประเมิน
2. ประเมินปัจจัยเบื้องต้น	1. หลักสูตร 2. เนื้อหาวิชา 3. ชุดสื่อทางไกล 4. อุปกรณ์ 5. สถานที่ 6. คุณสมบัติของผู้เรียน 7. คุณสมบัติของผู้จัดการเรียนรู้ 8. คุณสมบัติของทีมงานสนับสนุน	1. ผู้เรียน 2. ผู้จัดการเรียนรู้ 3. ทีมงานสนับสนุน	1.แบบสอบถาม 2.การสัมภาษณ์เจาะลึก (Focus Group Interview) 3. การสัมมนา ระดมสมอง 2 ครั้ง 4. แบบบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้จัดการเรียนรู้	1. วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยตามประเด็นที่ได้จากการสอบถาม 2.วิเคราะห์โดยวิเคราะห์เนื้อหาและหาค่าความถี่ตามประเด็นที่ได้จากสัมภาษณ์ สัมมนา แบบบันทึกการเรียนรู้	1. พิจารณาจากค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยของข้อมูล
3. ประเมินกระบวนการ	1. การจัดการเรียนการสอน 2. การวัดและประเมินผลหลักสูตร 3. การบริหารหลักสูตร	1. ผู้เรียน 2. ผู้จัดการเรียนรู้ 3. ทีมงานสนับสนุน	1.แบบสอบถาม 2.การสัมภาษณ์เจาะลึก (Focus Group Interview) 3. การสัมมนา ระดมสมอง 2 ครั้ง 4. แบบบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้จัดการเรียนรู้	1. วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยตามประเด็นที่ได้จากการสอบถาม 2.วิเคราะห์โดยวิเคราะห์เนื้อหาและหาค่าความถี่ตามประเด็นที่ได้จากสัมภาษณ์ สัมมนา แบบบันทึกการเรียนรู้	1. พิจารณาจากค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยของข้อมูล

ตารางที่ 3.2 แผนการประเมินหลักสูตร (ต่อ)

สิ่งที่ประเมิน	ประเด็น/ตัวแปรที่ประเมิน	แหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้	วิธีการวิเคราะห์	เกณฑ์ในการประเมิน
4. ประเมินผลผลิต	1. ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ 2. ความพึงพอใจ 3. การนำความรู้ในหลักสูตรไปปฏิบัติ	1. ผู้เรียน 2. ผู้จัดการเรียนรู้	1.แบบสอบถาม 2.การสัมภาษณ์เจาะลึก (Focus Group Interview) 3. การสัมมนา ระดมสมอง 2 ครั้ง 4. แบบบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้จัดการเรียนรู้	1. วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยตามประเด็นที่ได้จากการสอบถาม 2.วิเคราะห์โดยวิเคราะห์เนื้อหาและหาค่าความถี่ตามประเด็นที่ได้จากสัมภาษณ์ สัมมนา แบบบันทึกการเรียนรู้ 3. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยหาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย 4. วิเคราะห์ความพึงพอใจและการนำความรู้ไปปฏิบัติโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1. พิจารณาจากค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยของข้อมูล 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พิจารณาจากค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย 3. ความพึงพอใจและการนำความรู้ไปปฏิบัติพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการประเมิน

สรุปตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรด้านสถานภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร จำแนกเป็น คณะทำงานจัดการเรียนรู้ ตัวแทนจากองค์กรภาคี และผู้เข้าเรียนรู้

3.2 ตัวแปรเกี่ยวกับการดำเนินงานของหลักสูตร ได้แก่ ความคิดเห็นของ คณะทำงานจัดการเรียนรู้ เจ้าหน้าที่ศูนย์การเรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียง มสธ. ตัวแทนจากองค์กรภาคี ผู้จัดการการเรียนรู้ในชุมชน และผู้เข้าเรียนรู้ ที่มีต่อหลักสูตรการเรียนรู้ “การดำรงชีวิต

ตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” ด้วยชุดสื่อทางไกล ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (questionnaire) ที่มีทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิด และแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม (FOCUS GROUP INTERVIEW) สำหรับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มต่างๆ โดยมีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามและแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม ดังนี้

5.1 การสร้างแบบสอบถามและประเด็นการสัมภาษณ์กลุ่ม โดยกำหนดข้อมูลที่ต้องการในประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย แล้วจึงกำหนดตัวชี้วัดและมาตรวัดข้อมูลในแต่ละประเด็นตามที่ได้กำหนดไว้ แล้วจึงนำข้อมูลตามประเด็นตัวชี้วัดและมาตรวัดมาสร้างเป็นข้อคำถาม

5.1.1 แบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถามปลายปิดและปลายเปิด แบ่งออกเป็น 8 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบริบทของหลักสูตร

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการของหลักสูตร

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลผลิตของหลักสูตร

ตอนที่ 6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้

ตอนที่ 7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเงื่อนไขและปัจจัยภายนอกของหลักสูตร

ตอนที่ 8 ความคิดเห็นอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร

โดยคำถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านต่างๆ ได้กำหนดคะแนนเป็น 5 ระดับ คือ

5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก

3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง

2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย

1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

การแปลความหมายระดับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านต่างๆ ตามเกณฑ์ในการประเมิน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ดังนี้

5.1.2 แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยคำถามปลายเปิด แบ่งออกเป็น 7 ข้อ

1. ด้านบริบทของหลักสูตร ได้แก่
 - 1.1 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
2. ด้านปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร ได้แก่
 - 2.1 โครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา
 - ความเหมาะสมของวิชาต่างๆ
 - 2.2 ปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ ของหลักสูตร ได้แก่
 - ชุดสื่อการเรียนการสอนทางไกล
 - อุปกรณ์เพื่อการเรียนรู้
 - สถานที่เรียน
 - คุณสมบัติของผู้เรียนรู้
 - คุณสมบัติของผู้จัดการเรียนรู้
 - คุณสมบัติของทีมงานสนับสนุน
3. ด้านกระบวนการของหลักสูตร ได้แก่
 - 3.1 การจัดการเรียนการสอน
 - 3.2 การวัดและประเมินผลหลักสูตร
 - 3.3 การบริหารหลักสูตร
 - 3.4 มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร
4. ด้านผลผลิตของหลักสูตร ได้แก่
 - 4.1 ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้
 - 4.2 ความพึงพอใจ
 - 4.3 การนำความรู้ในหลักสูตรไปปฏิบัติของผู้เรียนรู้
 - 4.4 การบรรลุผลตามมาตรฐานการเรียนรู้
5. ด้านการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้
 - 5.1 ระดับบุคคล
 - 5.2 ระดับกลุ่ม
 - 5.3 ระดับชุมชน
 - 5.4 ระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
6. ด้านเงื่อนไขและปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ในมิติต่างๆ
 - 6.1 ปัจจัยเกื้อหนุน (ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสภาพแวดล้อม)

6.2 ปัจจัยอุปสรรค (ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสภาพแวดล้อม)

7. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตร

5.2 การตรวจสอบแก้ไขและปรับปรุงเครื่องมือ

5.2.1 สร้างแบบสอบถามและแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม คณะผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามโดยการศึกษาจากเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.2.2 การหาความเที่ยงตรง โดยการนำเสนอแบบสอบถามกับที่ปรึกษาโครงการ คณะนักวิจัยซึ่งเป็นคณาจารย์จากสาขาวิชาต่างๆ และผู้ทรงคุณวุฒิของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในการนำเสนอรายงานความก้าวหน้า เพื่อตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหา (content validity) เพื่อให้ข้อคำถามเหมาะสม ครอบคลุมเนื้อหาสาระและตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงตามคำแนะนำของที่ปรึกษาโครงการและคณาจารย์ตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อให้แบบสัมภาษณ์ที่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

6. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะนักวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากศูนย์การเรียนรู้ที่มีการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร ใน 4 ภาคจำนวน 24 ชุมชน/กลุ่ม โดยใช้แบบสอบถามและแนวคำถามในการสนทนากลุ่มที่ผ่านการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และการจัดประชุมสัมมนา จำนวน 2 ครั้ง โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

- 1) ประชุมชี้แจงทีมประเมินผล
- 2) การเยี่ยมพื้นที่ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม
- 3) การประชุมสัมมนา 2 ครั้ง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ และข้อคิดเห็นต่างๆ

7. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้

ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับเครื่องคอมพิวเตอร์ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการจัดหมวดหมู่ข้อมูล การเปรียบเทียบ การอธิบายความเชื่อมโยงสัมพันธ์ และการวิเคราะห์เนื้อหา ได้แก่ การจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การประเมินหลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” คณะผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ส่วน คือ การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับ บริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต/ผลลัพธ์ และผลกระทบของหลักสูตร

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 7 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 บริบทของหลักสูตร ได้แก่ วัตถุประสงค์

ตอนที่ 3 ปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร ได้แก่ หลักสูตร เนื้อหาวิชา สื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ สถานที่ คุณสมบัติผู้เรียน คุณสมบัติผู้จัดการเรียนรู้ และคุณสมบัติผู้สนับสนุน

ตอนที่ 4 กระบวนการของหลักสูตร ได้แก่ กระบวนการของหลักสูตร ประกอบด้วย ระบบการเรียนรู้อ การลงทะเบียนเรียน การวัดผลการสำเร็จการเรียนรู้ และการบริหารหลักสูตร

ตอนที่ 5 ผลผลิตของหลักสูตร ได้แก่ การประเมินผลผลิตของหลักสูตร และ มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร

ตอนที่ 6 ผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงจากการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกลหลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 7 เงื่อนไขและปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ในมิติต่างๆ ได้แก่ ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน ที่เกี่ยวข้องกับผู้สอน และที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงจากการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกล หลักสูตรการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 8 ผลกระทบการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกล หลักสูตรการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 9 การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ ได้แก่ ระดับบุคคล กลุ่ม ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 10 ข้อมูลการการจัดเวทีการจัดการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่องการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

โดยมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับ บริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต/ผลลัพธ์ และผลกระทบของหลักสูตร

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มต่างๆ ประกอบด้วย กลุ่มผู้เรียนรู้ ผู้จัดการเรียนรู้ คณะทำงานจัดการเรียนรู้ และตัวแทนจากองค์กรภาคี ดังนี้

1.1. ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้เรียนรู้

ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้เรียนรู้ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาของผู้เรียนรู้ โดยในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เรียนรู้ได้จำนวน 126 คน จากกลุ่มตัวอย่าง 168 คน คิดเป็นร้อยละ 75.0 โดยการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.1 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของกลุ่มผู้เรียนรู้

n = 126		
ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	48	38.1
หญิง	78	61.9
2. อายุ (ปี)		
≤ 20	41	32.5
21 - 30	4	3.2
31 - 40	16	12.7
41 - 50	34	27.0
51 - 60	21	16.7
≥ 61	10	7.9

ตารางที่ 4.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของกลุ่มผู้เรียนรู้ (ต่อ)

n = 126		
ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
3. การศึกษา		
ประถมศึกษา	40	31.7
มัธยมศึกษาตอนต้น	52	41.3
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	11	8.7
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)/อนุปริญญา	3	2.4
ปริญญาตรี	15	11.9
ปริญญาโท	5	4.0

จากตารางที่ 4.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของกลุ่มผู้เรียนรู้ ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

1.1.1 เพศ ผู้เรียนรู้มากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 61.9) เป็นเพศหญิง ที่เหลือร้อยละ 38.1 เป็นเพศชาย

1.1.2 อายุ เกือบหนึ่งในสามของผู้เรียนรู้ (ร้อยละ 32.5) มีอายุน้อยกว่า 20 ปี รองลงมา ร้อยละ 27.0 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 16.7 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 12.7 มีอายุ ระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 7.9 มีอายุมากกว่า 61 ปี และร้อยละ 3.2 มีอายุ ระหว่าง 21-30 ปี ตามลำดับ โดยผู้เรียนรู้มีอายุน้อยที่สุด 13 ปี อายุมากที่สุด 69 ปี และอายุเฉลี่ย 36.67 ปี

1.1.3 ระดับการศึกษา ผู้เรียนรู้เกือบครึ่ง (ร้อยละ 41.3) จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รองลงมา ร้อยละ 31.7 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 11.9 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 8.7 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ร้อยละ 4.0 จบการศึกษาระดับปริญญาโท ร้อยละ 2.4 จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)/อนุปริญญา ตามลำดับ

1.2. ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้จัดการการเรียนรู้

ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้จัดการการเรียนรู้ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพในปัจจุบัน ประสบการณ์การทำงานอาสาสมัคร และประสบการณ์การเป็นวิทยากรกระบวนกร/การจัดการเรียนรู้ของผู้จัดการการเรียนรู้ คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้จัดการการเรียนรู้ได้จำนวน 19 คน จากกลุ่มตัวอย่าง 24 คน คิดเป็นร้อยละ 79.2 โดยการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.2 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้จัดการการเรียนรู้

n = 19		
ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	9	47.4
หญิง	10	52.6
2. อายุ (ปี)		
≤ 30	1	5.3
31 - 40	6	31.6
41 - 50	5	26.3
51 - 60	4	21.0
≥ 61	3	15.8
3. การศึกษา		
ประถมศึกษา	4	21.0
มัธยมศึกษาตอนต้น	3	15.8
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	3	15.8
ปริญญาตรี	6	31.6
ปริญญาโท	3	15.8
4. การประกอบอาชีพในปัจจุบัน		
เกษตรกร ทำสวน ทำนา	10	52.6

รับจ้าง	2	10.5
ค้าขาย	1	5.3
รับราชการ	4	21.1
นักพัฒนา	2	10.5
5. ประสบการณ์การทำงานอาสาสมัคร		
ข้าราชการ	5	26.3
ทำงานองค์กรเอกชน	1	5.3
ทำงานในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	3	15.8
ผู้แทนเกษตรกร	8	42.1
ไม่เคยทำงานอาสาสมัคร	2	10.5
6. ประสบการณ์การเป็นวิทยากรกระบวนการ/การจัดการเรียนรู้ (ปี)		
ไม่มี	10	52.6
1	3	15.8
2	2	10.5
มากกว่า 3	4	21.1

จากตารางที่ 4.2 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้จัดการการเรียนรู้ ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

1.2.1 เพศ ผู้จัดการการเรียนรู้ มากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 52.6) เป็นเพศหญิง ที่เหลือร้อยละ 47.4 เป็นเพศชาย

1.2.2 อายุ ประมาณหนึ่งในสามของผู้จัดการการเรียนรู้ (ร้อยละ 31.6) มีอายุระหว่าง 31-40 ปี รองลงมา ร้อยละ 26.3 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 21.0 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 15.8 มีอายุมากกว่า 61 ปี และร้อยละ 5.3 ผู้จัดการการเรียนรู้ มีอายุน้อยกว่า 30 ปี ตามลำดับ โดยผู้จัดการการเรียนรู้มีอายุน้อยที่สุด 30 ปี อายุมากที่สุด 74 ปี และอายุเฉลี่ย 48.16 ปี

1.2.3 ระดับการศึกษา ผู้จัดการการเรียนรู้ประมาณหนึ่งในสาม (ร้อยละ 31.6) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมา ร้อยละ 21.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 15.8 เท่ากัน จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และจบการศึกษาระดับปริญญาโท ตามลำดับ

1.2.4 การประกอบอาชีพในปัจจุบัน ผู้จัดการการเรียนรู้กว่าครึ่ง (ร้อยละ 52.6) ประกอบอาชีพเกษตรกร ได้แก่ ทำสวนทำนา รองลงมา ร้อยละ 21.1 รับราชการ ร้อยละ 10.5 เท่ากันประกอบอาชีพ รับจ้าง และเป็นนักพัฒนา และร้อยละ 5.3 ค้าขาย ตามลำดับ

1.2.5 ประสบการณ์การทำงานอาสาสมัคร ผู้จัดการการเรียนรู้เกือบครึ่ง (ร้อยละ 42.1) เป็นผู้แทนเกษตรกร รองลงมา ร้อยละ 26.3 เป็นข้าราชการ ร้อยละ 15.8 ทำงานในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และร้อยละ 5.3 ทำงานองค์กรเอกชน ตามลำดับ ทั้งนี้ผู้จัดการการเรียนรู้ร้อยละ 10.5 ไม่เคยทำงานอาสาสมัครมาก่อน

1.2.6 ประสบการณ์การเป็นวิทยากรกระบวนการ/การจัดการเรียนรู้ ผู้จัดการการเรียนรู้มากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 52.6) ไม่มีประสบการณ์การเป็นวิทยากรกระบวนการ/การจัดการเรียนรู้ รองลงมา ร้อยละ 21.1 มีประสบการณ์มากกว่า 3 ปี ร้อยละ 15.8 มีประสบการณ์ 1 ปี ร้อยละ 10.5 มีประสบการณ์ 2 ปี ตามลำดับ

1.3. ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของคณะทำงานจัดการเรียนรู้

ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และการประกอบอาชีพในปัจจุบันของคณะทำงานจัดการเรียนรู้ โดยในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ได้จำนวน 17 คน จากกลุ่มตัวอย่าง 20 คน คิดเป็นร้อยละ 85.0 โดยการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.3 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.3 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของคณะทำงานจัดการเรียนรู้

	ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
n = 17			
1. เพศ			
	ชาย	9	52.9
	หญิง	8	47.1
2. อายุ (ปี)			
	≤ 40	2	11.8
	41 – 50	1	5.8
	51 – 60	12	70.6
	≥ 61	2	11.8
3. การศึกษา			
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	1	5.9
	ปริญญาตรี	2	11.8
	ปริญญาโท	8	47.1
	ปริญญาเอก	6	35.2
4. การประกอบอาชีพในปัจจุบัน			
	รับราชการ	12	70.6

ข้าราชการเกษียณ	2	11.7
นักวิชาการอิสระ	1	5.9
นักพัฒนา	1	5.9
นักบวช	1	5.9

จากตารางที่ 4.3 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

1.3.1 เพศ คณะทำงานจัดการเรียนรู้ มากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 52.9) เป็นเพศชาย ที่เหลือร้อยละ 47.1 เป็นเพศหญิง

1.3.2 อายุ คณะทำงานจัดการเรียนรู้ประมาณสองในสาม (ร้อยละ 70.6) มีอายุระหว่าง 51-60 ปี รองลงมา ร้อยละ 11.8 เท่ากัน มีอายุน้อยกว่า 40 ปี และมีอายุมากกว่า 61 ปี และร้อยละ 5.8 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ตามลำดับ โดยคณะทำงานจัดการเรียนรู้มีอายุน้อยที่สุด 36 ปี อายุมากที่สุด 63 ปี และอายุเฉลี่ย 52.76 ปี

1.3.3 ระดับการศึกษา คณะทำงานจัดการเรียนรู้เกือบครึ่ง (ร้อยละ 47.1) จบการศึกษาระดับปริญญาโท รองลงมา ร้อยละ 35.2 จบการศึกษาระดับปริญญาเอก ร้อยละ 11.8 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และร้อยละ 5.9 จบการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ตามลำดับ

1.3.4 การประกอบอาชีพในปัจจุบัน คณะทำงานจัดการเรียนรู้ประมาณสองในสาม (ร้อยละ 70.6) รับราชการ รองลงมา ร้อยละ 11.7 เป็นข้าราชการเกษียณ และร้อยละ 5.9 เท่ากัน เป็นนักวิชาการอิสระ นักพัฒนาและนักบวช ตามลำดับ

1.4. ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของตัวแทนจากองค์กรภาคี

ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของตัวแทนจากองค์กรภาคี ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และการประกอบอาชีพในปัจจุบันของตัวแทนจากองค์กรภาคี โดยในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวแทนจากองค์กรภาคี ได้จำนวน 10 คน จากกลุ่มตัวอย่าง 10 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0 โดยการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.4 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.4 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของตัวแทนจากองค์กรภาคี

	ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
1. เพศ	ชาย	5	50.0
	หญิง	5	50.0
	2. อายุ (ปี)		

n = 10

≤ 50	3	30.0
51 - 55	4	40.0
56 - 60	3	30.0
3. การศึกษา		
ปริญญาตรี	3	30.0
ปริญญาโท	7	70.0
4. การประกอบอาชีพในปัจจุบัน		
รับราชการ	7	70.0
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	1	10.0
พนักงานบริษัทเอกชน	2	20.0

จากตารางที่ 4.4 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของตัวแทนจากองค์กรภาคี ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

1.4.1 เพศ ตัวแทนจากองค์กรภาคี เป็นเพศชาย และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 50.0 เท่ากัน

1.4.2 อายุ ตัวแทนจากองค์กรภาคีกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 40.0) มีอายุระหว่าง 51-55 ปี รองลงมา ร้อยละ 30.0 เท่ากัน มีอายุน้อยกว่า 50 ปี และมีอายุระหว่าง 56-60 ปี ตามลำดับ โดยตัวแทนจากองค์กรภาคี มีอายุน้อยที่สุด 29 ปี อายุมากที่สุด 58 ปี และอายุเฉลี่ย 51.50 ปี

1.4.3 ระดับการศึกษา ตัวแทนจากองค์กรภาคีประมาณสองในสาม (ร้อยละ 70.0) จบการศึกษาระดับปริญญาโท ที่เหลือ ร้อยละ 30.0 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ตามลำดับ

1.4.4 การประกอบอาชีพในปัจจุบัน ตัวแทนจากองค์กรภาคีประมาณสองในสาม (ร้อยละ 70.0) ประกอบอาชีพรับราชการ รองลงมา ร้อยละ 20.0 เป็นพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 10.0 เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ ตามลำดับ

สรุป ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้เรียนรู้ ผู้จัดการการเรียนรู้ คณะทำงานจัดการเรียนรู้ และตัวแทนจากองค์กรภาคี

1. **เพศ** มากกว่าครึ่งของผู้เรียนรู้ (ร้อยละ 61.9) และผู้จัดการการเรียนรู้ (ร้อยละ 52.6) เป็นเพศหญิง ในขณะที่ คณะทำงานจัดการเรียนรู้ มากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 52.9) เป็นเพศชาย และตัวแทนจากองค์กรภาคี เป็นเพศชาย และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 50.0 เท่ากัน

2. **อายุ** ประมาณหนึ่งในสามของผู้เรียนรู้ (ร้อยละ 31.6) มีอายุน้อยกว่า 20 ปี ผู้จัดการการเรียนรู้ (ร้อยละ 31.6) มีอายุ ระหว่าง 31-40 ปี และตัวแทนองค์กรภาคี (ร้อยละ 40.0) มีอายุ

ระหว่าง 51-55 ปี ส่วนคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ประมาณสองในสาม (ร้อยละ 70.6) มีอายุระหว่าง 51-60 ปี

3. การศึกษา เกือบครึ่งของผู้เรียนรู้ (ร้อยละ 41.3) จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และคณะทำงานจัดการเรียนรู้ (ร้อยละ 47.1) จบการศึกษาระดับปริญญาโท ส่วน ผู้จัดการการเรียนรู้ ประมาณหนึ่งในสาม (ร้อยละ 31.6) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และตัวแทนองค์กรภาคีประมาณสองในสาม (ร้อยละ 70.0) จบการศึกษาระดับปริญญาโท

4. อาชีพ ผู้จัดการการเรียนรู้ กว่าครึ่ง (ร้อยละ 52.6) ประกอบอาชีพเกษตรกร โดยประมาณสองในสาม คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (ร้อยละ 70.6) รับราชการ และตัวแทนองค์กรภาคี (ร้อยละ 70.6) ประกอบอาชีพรับราชการ

5. ประสบการณ์การเป็นวิทยากรกระบวนการ/การจัดการ กว่าครึ่ง (ร้อยละ 52.6) ไม่มีประสบการณ์การเป็นวิทยากรกระบวนการ/การจัดการเรียนรู้

ตอนที่ 2 บริบทของหลักสูตร

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับบริบทของหลักสูตร ได้แก่ วัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเรียนรู้ ข้อมูลศูนย์การเรียนรู้ และความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2.1. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเรียนรู้ของผู้เรียนรู้

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเรียนรู้ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.5 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.5 วัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเรียนรู้ตามหลักสูตร

	จำนวน (คน)	ร้อยละ
วัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเรียนรู้		n = 126
1. เพื่อเพิ่มพูนความรู้	65	51.6
2. เพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการทำงานปัจจุบัน	48	38.1
3. เพื่อเสริมอาชีพเดิม	11	8.7
4. ได้ประกาศนียบัตร/วุฒิบัตร	2	1.6

จากตารางที่ 4.5 วัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเรียนรู้ตามหลักสูตร ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

ประมาณครึ่งหนึ่งของผู้เข้าร่วมเรียนรู้ (ร้อยละ 51.6) มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเรียนรู้ตามหลักสูตรนี้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ รองลงมา ร้อยละ 38.1 มีวัตถุประสงค์เพื่อนำความรู้ที่ได้รับ

ไปใช้ในการทำงานปัจจุบัน ร้อยละ 8.7 มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อเสริมอาชีพเดิม และร้อยละ 1.6 มีวัตถุประสงค์เพื่อได้ประกาศนียบัตร/วุฒิปัตร ตามลำดับ

2.2. ข้อมูลศูนย์การเรียนรู้จากผู้จัดการเรียนรู้

ข้อมูลศูนย์การเรียนรู้จากผู้จัดการการเรียนรู้ ประกอบด้วย จำนวนผู้เรียนรู้ การช่วยเป็นผู้จัดการเรียนรู้แห่งอื่นๆ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.6 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.6 ข้อมูลศูนย์การเรียนรู้จากผู้จัดการการเรียนรู้

ข้อมูลศูนย์การเรียนรู้	จำนวน (คน)	n = 19
		ค่าร้อยละ
1. จำนวนผู้เรียนรู้ (คน)		
ต่ำกว่า 15	7	36.8
16-20	6	31.6
21-25	3	15.8
มากกว่า 26	3	15.8
2. การช่วยเป็นผู้จัดการเรียนรู้แห่งอื่นๆ		
ไม่ได้ช่วย	9	47.4
ช่วย	10	52.6

จากตารางที่ 4.6 ข้อมูลศูนย์การเรียนรู้จากผู้จัดการการเรียนรู้ ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

กว่าหนึ่งในสามของผู้จัดการการเรียนรู้ (ร้อยละ 36.8) รับผิดชอบศูนย์เรียนรู้ที่จำนวนผู้เรียนรู้ต่ำกว่า 15 คน รองลงมา ร้อยละ 31.6 รับผิดชอบศูนย์เรียนรู้ที่จำนวนผู้เรียนรู้ระหว่าง 16-20 คน และร้อยละ 15.8 เท่ากัน รับผิดชอบศูนย์เรียนรู้ที่จำนวนผู้เรียนรู้ระหว่าง 21-25 คน และมากกว่า 26 คน ตามลำดับ นอกจากนี้กว่าครึ่งของผู้จัดการการเรียนรู้ (ร้อยละ 52.6) รับผิดชอบการช่วยเป็นผู้จัดการเรียนรู้แห่งอื่นๆ ด้วย

2.3. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตรของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม คือ ผู้เรียนรู้ ผู้จัดการเรียนรู้ คณะทำงานจัดการเรียนรู้ และตัวแทนภาคี เกี่ยวกับความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.7 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ความคิดเห็น	กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปล ความ
1. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถอธิบาย หลัก ปรัชญา แนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง และระบุคุณค่า ความสำคัญ ประโยชน์ของ การดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงได้	ผู้เรียนรู้ (n=126)	32 (25.4)	71 (56.3)	23 (18.3)	0	0	4.07	0.66	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	2 (10.5)	13 (68.4)	4 (21.1)	0	0	3.89	0.57	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	11 (64.7)	6 (35.3)	0	0	0	4.65	0.49	มากที่สุด
	ตัวแทนภาคี (n=10)	3 (30.0)	7 (70.0)	0	0	0	4.30	0.48	มากที่สุด
2. เพื่อให้ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รู้จักคิด วิเคราะห์ เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ ได้	ผู้เรียนรู้ (n=126)	25 (19.8)	60 (47.6)	41 (32.6)	0	0	3.87	0.72	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	4 (21.1)	10 (52.5)	4 (21.1)	1 (5.3)	0	3.89	0.81	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	8 (47.1)	9 (52.9)	0	0	0	4.47	0.51	มากที่สุด
	ตัวแทนภาคี (n=10)	3 (30.0)	6 (60.0)	1 (10.0)	0	0	4.20	0.63	มาก

ตารางที่ 4.7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร (ต่อ)

ความคิดเห็น	กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปลความ
5. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การบูรณาการร่วมกันขององค์กรภาคีต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคท้องถิ่น และภาคสถาบันการศึกษาในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง	ผู้เรียนรู้ (n=126)	27 (21.4)	70 (55.6)	27 (21.4)	2 (1.6)	0	3.97	0.70	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	2 (10.5)	11 (57.9)	4 (21.1)	2 (10.5)	0	3.68	0.82	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	19 (58.8)	5 (29.4)	2 (11.8)	0	0	4.47	0.72	มากที่สุด
	ตัวแทนภาคี (n=10)	5 (50.0)	4 (40.0)	1 (10.0)	0	0	4.40	0.70	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อวัตถุประสงค์ของหลักสูตรข้อที่ 1. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถอธิบายหลักปรัชญา แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และระบุคุณค่าความสำคัญประโยชน์ของการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ในระดับมากที่สุด 2 กลุ่มคือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.49) และกลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.48) และในระดับมากอีก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.66) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.57) ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อวัตถุประสงค์ของหลักสูตรข้อที่ 2. เพื่อให้ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รู้จักคิด วิเคราะห์ เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบได้ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่มคือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.51) และในระดับมากอีก 3 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.63) กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.81) และกลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.72) ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อวัตถุประสงค์ของหลักสูตรข้อที่ 3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบอกถึงความตั้งใจ และความคาดหวังที่จะประพฤติปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและนำแผนการดำเนินชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงของตน ครอบครัว กลุ่มและชุมชนไปปฏิบัติได้ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่มคือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.51) และในระดับมากอีก 3 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.63) กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.66) และกลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.62) ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อวัตถุประสงค์ของหลักสูตรข้อที่ 4. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ มั่นใจ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเข้าสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียงได้ในระดับมากที่สุด 2 กลุ่มคือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.62) และกลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.52) และในระดับมากอีก 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.65) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.81) ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อวัตถุประสงค์ของหลักสูตรข้อที่ 5. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การบูรณาการร่วมกันขององค์กรภาคีต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคท้องถิ่น และภาคสถาบันการศึกษาในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้ในระดับมากที่สุด 2 กลุ่มคือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.72) และกลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.70) และในระดับมากอีก 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.70) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.82) ตามลำดับ

สรุป บริบทของหลักสูตร

2.1. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเรียนรู้ของผู้เรียนรู้ ประมาณครึ่งหนึ่งของผู้เข้าเรียนรู้ (ร้อยละ 51.6) มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเรียนรู้ตามหลักสูตรนี้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้

2.2. ข้อมูลศูนย์การเรียนรู้จากผู้จัดการการเรียนรู้ กว่าหนึ่งในสามของผู้จัดการการเรียนรู้ (ร้อยละ 36.8) รับผิดชอบศูนย์เรียนรู้ที่จำนวนผู้เรียนรู้ต่ำกว่า 15 คน

2.3. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตรของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแต่ละข้อ ดังนี้

1) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถอธิบายหลักปรัชญา แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และระบุดุลค่าความสำคัญ ประโยชน์ของการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ในระดับมากที่สุด 2 กลุ่มคือ กลุ่มคณะกรรมการการเรียนรู้ และกลุ่มตัวแทนภาคี และในระดับมากอีก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้เรียนรู้ และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ตามลำดับ

2) เพื่อให้ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รู้จักคิด วิเคราะห์ เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบได้ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่มคือ กลุ่มคณะกรรมการการเรียนรู้ และในระดับมากอีก 3 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแทนภาคี กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ และกลุ่มผู้เรียนรู้ ตามลำดับ

3) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบอกถึงความตั้งใจ และความคาดหวังที่จะประพฤติปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและนำแผนการดำเนินชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงของตน ครอบครัว กลุ่ม และชุมชนไปปฏิบัติได้ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่มคือ กลุ่มคณะกรรมการการเรียนรู้ และในระดับมากอีก 3 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแทนภาคี กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ และกลุ่มผู้เรียนรู้ ตามลำดับ

4) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ มั่นใจ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเข้าสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียงได้ในระดับมากที่สุด 2 กลุ่มคือ กลุ่มคณะกรรมการการเรียนรู้ และกลุ่มตัวแทนภาคี และในระดับมากอีก 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้เรียนรู้ และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ตามลำดับ

5) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การบูรณาการร่วมกันขององค์กรภาคีต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคท้องถิ่น และภาคสถาบันการศึกษาในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้ในระดับมากที่สุด 2 กลุ่มคือ กลุ่มคณะกรรมการการเรียนรู้ และกลุ่มตัวแทนภาคี และในระดับมากอีก 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้เรียนรู้ และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร

ปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร ได้แก่ โครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา และปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ ของหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย หลักสูตร เนื้อหาวิชา สื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ สถานที่ คุณสมบัติผู้เรียน คุณสมบัติผู้จัดการเรียนรู้ คุณสมบัติผู้สนับสนุน

3.1. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็นรายหมวดวิชา ทั้ง 6 หมวดวิชา ประกอบด้วย 1) หมวดวิชา หลักเศรษฐกิจพอเพียงและการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ 2) หมวดวิชา บัญชีครัวเรือน 3) หมวดวิชา การจัดการทรัพยากรสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน 4) หมวดวิชา การเสริมสร้างอาชีพ การลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ และการลดต้นทุนการผลิต 5) หมวดวิชา การจัดการกลุ่ม เครือข่าย ชุมชน และการตลาด 6) หมวดวิชา การเสริมสร้างสุขภาวะและการเสริมสร้างศักยภาพ ปรากฏผลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.8 - 4.13 ดังต่อไปนี้

3.1.1 หมวดวิชา หลักเศรษฐกิจพอเพียงและการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์

หมวดวิชา หลักเศรษฐกิจพอเพียงและการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ มี 4 วิชา ได้แก่ วิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิชาวิถีชีวิตพอเพียง วิชาโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลง และวิชาวิถีปราชญ์ชาวบ้าน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ปรากฏผลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.8 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.8 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา หลักเศรษฐกิจพอเพียงและการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์

ความคิดเห็น	กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปล ความ
1. วิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ผู้เรียนรู้ (n=126)	36 (28.6)	72 (57.1)	18 (14.3)	0	0	4.14	0.64	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	5 (26.3)	8 (42.1)	6 (31.6)	0	0	3.95	0.78	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	11 (64.7)	6 (35.3)	0	0	0	4.65	0.49	มากที่สุด
	ตัวแทนภาคี (n=10)	7 (70.0)	3 (30.0)	0	0	0	4.70	0.48	มากที่สุด
2. วิชาวิธีชีวิตพอเพียง	ผู้เรียนรู้ (n=126)	32 (25.4)	63 (50.0)	31 (24.6)	0	0	4.01	0.71	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	6 (31.6)	9 (47.4)	4 (21.0)	0	0	4.11	0.74	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	11 (64.7)	5 (29.4)	1 (5.9)	0	0	4.59	0.62	มากที่สุด
	ตัวแทนภาคี (n=10)	5 (50.0)	5 (50.0)	0	0	0	4.50	0.53	มากที่สุด

ตารางที่ 4.8 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา หลักเศรษฐกิจพอเพียงและการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (ต่อ)

ความคิดเห็น	กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปล ความ
3. วิชาโลกาภิวัตน์และการ เปลี่ยนแปลง	ผู้เรียนรู้ (n=126)	20 (15.9)	56 (44.4)	47 (37.3)	3 (2.4)	0	3.74	0.75	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	2 (10.5)	12 (63.2)	5 (26.3)	0	0	3.84	0.60	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	8 (47.1)	7 (41.1)	2 (11.8)	0	0	4.35	0.70	มากที่สุด
	ตัวแทนภาคี (n=10)	3 (30.0)	5 (50.0)	2 (20.0)	0	0	4.10	0.74	มาก
4. วิชาวิถีปราชญ์ชาวบ้าน	ผู้เรียนรู้ (n=126)	31 (24.6)	75 (59.5)	20 (15.9)	0	0	4.04	0.72	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	6 (31.6)	10 (52.6)	3 (15.8)	0	0	4.16	0.69	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	8 (47.1)	8 (47.1)	1 (5.8)	0	0	4.41	0.62	มากที่สุด
	ตัวแทนภาคี (n=10)	2 (20.0)	8 (80.0)	0	0	0	4.20	0.42	มาก

จากตารางที่ 4.8 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา หลักเศรษฐกิจพอเพียงและการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา หลักเศรษฐกิจพอเพียงและการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ ใน *วิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง* ในระดับมากที่สุด 2 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.48) และกลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.49) และในระดับมากอีก 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.64) และกลุ่มผู้จัดการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.78) ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อ *วิชาวิถีชีวิตพอเพียง* ในระดับมากที่สุด 2 กลุ่มคือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.62) และกลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.53) และในระดับมากอีก 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้จัดการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.74) และกลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.71) ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อ *วิชาโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลง* ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่มคือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.70) และในระดับมากอีก 3 กลุ่มคือ และกลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.74) กลุ่มผู้จัดการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.60) และกลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.75) ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อ *วิชาวิถีปรัชญ์ชาวบ้าน* ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่มคือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.62) และในระดับมากอีก 3 กลุ่มคือ และกลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.24) กลุ่มผู้จัดการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.69) และกลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.72) ตามลำดับ

3.1.2 หมวดวิชา บัญชีครัวเรือน

หมวดวิชา บัญชีครัวเรือน มี 2 วิชา ได้แก่ วิชาบัญชีครัวเรือน และวิชาการจัดการข้อมูล เพื่อวางแผนชีวิตและแผนชุมชน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ปรากฏผลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.9 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.9 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา บัญชีครัวเรือน

ความคิดเห็น	กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปล ความ
1. วิชาบัญชีครัวเรือน	ผู้เรียนรู้ (n=126)	31 (24.6)	75 (59.5)	20 (15.9)	0	0	4.04	0.72	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	9 (47.4)	4 (21.0)	5 (26.3)	1 (5.3)	0	4.11	0.99	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	9 (52.9)	6 (35.3)	2 (11.8)	0	0	4.41	0.71	มากที่สุด
	ตัวแทนภาคี (n=10)	5 (50.0)	4 (40.0)	1 (10.0)	0	0	4.40	0.70	มากที่สุด
2. วิชาการจัดการข้อมูลเพื่อวางแผน ชีวิตและแผนชุมชน	ผู้เรียนรู้ (n=126)	20 (15.9)	64 (50.8)	41 (32.5)	1 (0.8)	0	4.09	0.63	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	4 (21.0)	11 (57.9)	3 (15.8)	1 (5.3)	0	3.95	0.78	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	6 (35.3)	9 (52.9)	2 (11.8)	0	0	4.24	0.66	มากที่สุด
	ตัวแทนภาคี (n=10)	3 (30.0)	6 (60.0)	1 (10.0)	0	0	4.20	0.63	มาก

จากตารางที่ 4.9 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา บัญชีคร่าวเรือน ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา บัญชีคร่าวเรือน ใน วิชาบัญชีคร่าวเรือน ในระดับมากที่สุด 2 กลุ่มคือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.71) และกลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.70) และในระดับมากอีก 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.99) และ กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.72) ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อ วิชาการจัดการข้อมูลเพื่อวางแผนชีวิตและแผนชุมชน ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่มคือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.66) และในระดับมากอีก 3 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.63) กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.63) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.78) ตามลำดับ

3.1.3 หมวดวิชา การจัดการทรัพยากรสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน

หมวดวิชา การจัดการทรัพยากรสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมี 5 วิชา ได้แก่ วิชาเกษตรอินทรีย์ วิชาเกษตรกรรมไร้สารพิษ วิชาการจัดการทรัพยากรดิน วิชาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพและพันธุกรรม และ วิชาเลือก (ตามความสนใจ) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ปรากฏผลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.10 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.10 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา การจัดการทรัพยากรสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน

ความคิดเห็น	กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปล ความ
1. วิชาเกษตรอินทรีย์	ผู้เรียนรู้ (n=126)	49 (38.9)	50 (39.7)	26 (20.6)	1 (0.8)	0	4.17	0.78	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	4 (21.0)	12 (63.2)	3 (15.8)	0	0	4.05	0.62	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	12 (70.6)	5 (29.4)	0	0	0	4.71	0.47	มากที่สุด
	ตัวแทนภาคี (n=10)	4 (40.0)	6 (60.0)	0	0	0	4.40	0.52	มากที่สุด
2. วิชาเกษตรกรรมไร้สารพิษ	ผู้เรียนรู้ (n=126)	44 (34.9)	55 (43.7)	27 (21.4)	0	0	4.13	0.74	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	2 (10.5)	11 (57.9)	6 (31.6)	0	0	3.79	0.63	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	12 (70.6)	5 (29.4)	0	0	0	4.71	0.47	มากที่สุด
	ตัวแทนภาคี (n=10)	4 (40.0)	6 (60.0)	0	0	0	4.40	0.52	มากที่สุด

ตารางที่ 4.10 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา การจัดการทรัพยากรระบบเกษตรกรรมยั่งยืน (ต่อ)

ความคิดเห็น	กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปลความ
3. วิชาการจัดการทรัพยากรดิน	ผู้เรียนรู้ (n=126)	23 (18.3)	61 (48.4)	42 (33.3)	0	0	3.85	0.70	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	3 (15.8)	10 (52.6)	6 (31.6)	0	0	3.84	0.69	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	12 (70.6)	5 (29.4)	0	0	0	4.71	0.47	มากที่สุด
	ตัวแทนภาคี (n=10)	4 (40.0)	5 (50.0)	1 (10.0)	0	0	4.30	0.67	มากที่สุด
4. วิชาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพและพันธุกรรม	ผู้เรียนรู้ (n=126)	18 (14.3)	49 (38.9)	57 (45.2)	2 (1.6)	0	3.66	0.74	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	2 (10.5)	6 (31.6)	11 (57.9)	0	0	3.53	0.70	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	6 (35.3)	9 (52.9)	2 (11.8)	0	0	4.24	0.67	มากที่สุด
	ตัวแทนภาคี (n=10)	4 (40.0)	5 (50.0)	1 (10.0)	0	0	4.30	0.67	มากที่สุด

ตารางที่ 4.10 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา การจัดการทรัพยากรระบบเกษตรกรรมยั่งยืน (ต่อ)

ความคิดเห็น	กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปลความ
5. วิชาเลือก (ตามความสนใจ)	ผู้เรียนรู้ (n=126)	33 (26.2)	65 (51.6)	27 (21.4)	1 (0.8)	0	4.03	0.71	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	1 (5.3)	11 (57.9)	7 (36.8)	0	0	4.47	0.51	มากที่สุด
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	14 (82.4)	2 (11.8)	1 (5.8)	0	0	4.24	0.66	มากที่สุด
	ตัวแทนภาคี (n=10)	5 (50.0)	4 (40.0)	1 (10.0)	0	0	4.40	0.70	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.10 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา การจัดการทรัพยากรสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา การจัดการทรัพยากรสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ใน *วิชาเกษตรอินทรีย์* ในระดับมากที่สุด 2 กลุ่มคือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.71, S.D. = 0.47$) และกลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.40, S.D. = 0.52$) และในระดับมากอีก 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 4.17, S.D. = 0.78$) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.05, S.D. = 0.62$) ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อ *วิชาเกษตรกรรมไร้สารพิษ* ในระดับมากที่สุด 2 กลุ่มคือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.71, S.D. = 0.47$) และกลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.40, S.D. = 0.52$) และในระดับมากอีก 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 4.13, S.D. = 0.74$) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.79, S.D. = 0.63$) ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อ *วิชาการจัดการทรัพยากรดิน* ในระดับมากที่สุด 2 กลุ่มคือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.71, S.D. = 0.47$) และกลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.30, S.D. = 0.67$) และในระดับมากอีก 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.85, S.D. = 0.70$) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.84, S.D. = 0.69$) ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อ *วิชาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพและพันธุกรรม* ในระดับมากที่สุด 2 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.30, S.D. = 0.67$) และกลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.24, S.D. = 0.67$) และในระดับมากอีก 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.66, S.D. = 0.74$) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.53, S.D. = 0.70$) ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อ *วิชาเลือก (ตามความสนใจ)* ในระดับมากที่สุด 3 กลุ่มคือ กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.47, S.D. = 0.51$) กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.40, S.D. = 0.70$) และกลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.24, S.D. = 0.66$) และในระดับมากอีก 1 กลุ่มคือ กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 4.03, S.D. = 0.71$) ตามลำดับ

3.1.4 หมวดวิชา การเสริมสร้างอาชีพ การลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ และการลดต้นทุนการผลิต

หมวดวิชา การเสริมสร้างอาชีพ การลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ และการลดต้นทุนการผลิต มี 3 วิชา ได้แก่ วิชาการลดต้นทุนและลดรายจ่ายในครัวเรือน วิชาการเสริมสร้างอาชีพ และ วิชาเลือก (ตามความสนใจ) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ปรากฏผลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.11 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.11 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา หมวดวิชา การเสริมสร้างอาชีพ การลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ และการลดต้นทุนการผลิต

ความคิดเห็น	กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. วิชาการลดต้นทุนและลดรายจ่ายในครัวเรือน	ผู้เรียนรู้ (n=126)	46 (36.5)	63 (50.0)	17 (13.5)	0	0	4.23	0.67	มากที่สุด
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	7 (36.9)	10 (52.6)	2 (10.5)	0	0	4.26	0.65	มากที่สุด
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	14 (82.4)	2 (11.8)	1 (5.8)	0	0	4.76	0.56	มากที่สุด
	ตัวแทนภาคี (n=10)	5 (50.0)	5 (50.0)	0	0	0	4.50	0.53	มากที่สุด
2. วิชาการเสริมสร้างอาชีพ	ผู้เรียนรู้ (n=126)	28 (22.2)	61 (48.4)	37 (29.4)	0	0	3.93	0.72	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	5 (26.3)	10 (52.6)	4 (21.1)	0	0	4.05	0.70	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	10 (58.8)	7 (41.2)	0	0	0	4.59	0.51	มากที่สุด
	ตัวแทนภาคี (n=10)	3 (30.0)	7 (70.0)	0	0	0	4.30	0.48	มากที่สุด

ตารางที่ 4.11 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา หมวดวิชา การเสริมสร้างอาชีพ การลดรายจ่ายฯ (ต่อ)

ความคิดเห็น	กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปลความ
3. วิชาเลือก (ตามความสนใจ)	ผู้เรียนรู้ (n=126)	27 (21.4)	57 (45.2)	40 (31.8)	2 (1.6)	0	3.87	0.76	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	3 (15.8)	9 (47.4)	6 (31.6)	1 (5.2)	0	3.74	0.81	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	8 (47.1)	9 (52.9)	0	0	0	4.47	0.51	มากที่สุด
	ตัวแทนภาคี (n=10)	2 (20.0)	7 (70.0)	1 (10.0)	0	0	4.10	0.57	มาก

จากตารางที่ 4.11 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา การเสริมสร้างอาชีพ การลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ และการลดต้นทุนการผลิต ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา การเสริมสร้างอาชีพ การลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ และการลดต้นทุนการผลิต ในวิชา *การลดต้นทุนและลดรายจ่ายในครัวเรือน* ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 กลุ่ม ตามลำดับดังนี้ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.56) กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.53) กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.65) และกลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.67)

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อ *วิชาเสริมสร้างอาชีพ* ในระดับมากที่สุด 2 กลุ่มคือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.51) และกลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.48) และในระดับมากอีก 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.70) และกลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.72) ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อ *วิชาเลือก (ตามความสนใจ)* ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่มคือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.51) และในระดับมากอีก 3 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.57) กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.76) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.81) ตามลำดับ

3.1.5 หมวดวิชา การจัดการกลุ่ม เครือข่าย ชุมชน และการตลาด

หมวดวิชา การเสริมสร้างอาชีพ การลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ และการลดต้นทุนการผลิต มี 2 วิชา ได้แก่ วิชาวิสาหกิจชุมชน และ วิชาระบบการแลกเปลี่ยนและการจัดการตลาดชุมชน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ปรากฏผลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.12 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.12 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา หมวดวิชา การจัดการกลุ่ม เครือข่าย ชุมชน และการตลาด

ความคิดเห็น	กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. วิชาวิสาหกิจชุมชน	ผู้เรียนรู้ (n=126)	15 (11.9)	56 (44.4)	53 (42.1)	2 (1.6)	0	3.67	0.70	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	2 (10.5)	8 (42.2)	7 (36.8)	2 (10.5)	0	3.53	0.84	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	4 (23.5)	12 (70.6)	1 (5.9)	0	0	4.18	0.53	มาก
	ตัวแทนภาคี (n=10)	4 (40.0)	5 (50.0)	1 (10.0)	0	0	4.30	0.67	มากที่สุด
2. วิชาการระบบการแลกเปลี่ยนและ การจัดการตลาดชุมชน	ผู้เรียนรู้ (n=126)	15 (11.9)	49 (38.9)	58 (46.0)	4 (3.2)	0	3.60	0.74	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	2 (10.5)	5 (26.3)	10 (52.7)	2 (10.5)	0	3.37	0.83	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	7 (41.2)	8 (47.0)	2 (11.8)	0	0	4.29	0.67	มากที่สุด
	ตัวแทนภาคี (n=10)	4 (40.0)	5 (50.0)	1 (10.0)	0	0	4.30	0.67	มากที่สุด

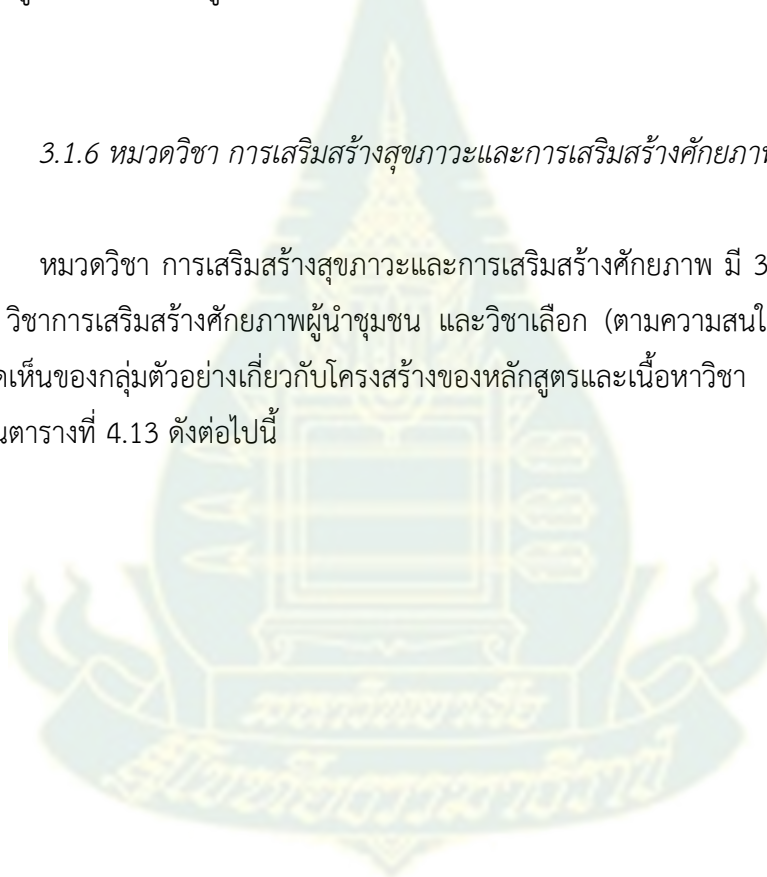
จากตารางที่ 4.12 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา การจัดการกลุ่ม เครือข่าย ชุมชน และการตลาด ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา การจัดการกลุ่ม เครือข่าย ชุมชน และการตลาด ใน *วิชาวิสาหกิจชุมชน* ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.67) และในระดับมากอีก 3 กลุ่มคือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.53) กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.70) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.84) ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อ *วิชาการระบบการแลกเปลี่ยนและการจัดการตลาดชุมชน* ในระดับมากที่สุด 2 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.67) และกลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.67) และในระดับมากอีก 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.74) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.37$, S.D. = 0.83) ตามลำดับ

3.1.6 หมวดวิชา การเสริมสร้างสุขภาวะและการเสริมสร้างศักยภาพ

หมวดวิชา การเสริมสร้างสุขภาวะและการเสริมสร้างศักยภาพ มี 3 วิชา ได้แก่ วิชาการดูแลสุขภาวะ วิชาการเสริมสร้างศักยภาพผู้นำชุมชน และวิชาเลือก (ตามความสนใจ) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ปรากฏผลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.13 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.13 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา การเสริมสร้างสุขภาวะและการเสริมสร้างศักยภาพ

ความคิดเห็น	กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. วิชาการดูแลสุขภาวะ	ผู้เรียนรู้ (n=126)	27 (21.4)	67 (53.2)	32 (25.4)	0	0	3.96	0.69	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	4 (21.1)	7 (36.8)	7 (36.8)	1 (5.3)	0	3.74	0.87	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	7 (41.2)	9 (52.9)	1 (5.9)	0	0	4.35	0.61	มากที่สุด
	ตัวแทนภาคี (n=10)	3 (30.0)	5 (50.0)	2 (20.0)	0	0	4.10	0.74	มาก
2. วิชาการเสริมสร้างศักยภาพผู้นำชุมชน	ผู้เรียนรู้ (n=126)	26 (20.6)	55 (43.7)	45 (35.7)	0	0	3.85	0.74	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	3 (15.8)	8 (42.1)	7 (36.8)	1 (5.3)	0	3.68	0.82	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	8 (47.0)	7 (41.2)	2 (11.8)	0	0	4.35	0.70	มากที่สุด
	ตัวแทนภาคี (n=10)	2 (20.0)	7 (70.0)	1 (10.0)	0	0	4.10	0.57	มาก

ตารางที่ 4.13 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา การเสริมสร้างสุขภาวะและการเสริมสร้างศักยภาพ (ต่อ)

ความคิดเห็น	กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปลความ
3. วิชาเลือก (ตามความสนใจ)	ผู้เรียนรู้ (n=126)	27 (21.4)	48 (38.1)	49 (38.9)	2 (1.6)	0	3.79	0.79	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	5 (26.3)	5 (26.3)	7 (36.9)	2 (10.5)	0	3.68	1.00	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	7 (41.2)	10 (58.8)	0	0	0	4.41	0.51	มากที่สุด
	ตัวแทนภาคี (n=10)	2 (20.0)	7 (70.0)	1 (10.0)	0	0	4.10	0.57	มาก

จากตารางที่ 4.13 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา การเสริมสร้างสุขภาวะและการเสริมสร้างศักยภาพ ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา การเสริมสร้างสุขภาวะและการเสริมสร้างศักยภาพ ใน *วิชาการดูแลสุขภาวะ* ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่มคือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.61) และในระดับมากอีก 3 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.74) กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.69) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.87) ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อ *วิชาการเสริมสร้างศักยภาพผู้นำชุมชน* ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่มคือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.70) และในระดับมากอีก 3 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.57) กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.74) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.82) ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อ *วิชาเลือก (ตามความสนใจ)* ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่มคือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.51) และในระดับมากอีก 3 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.57) กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.79) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 1.00) ตามลำดับ

3.2 ปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ ของหลักสูตร

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ ของหลักสูตร ประกอบด้วย สื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ สถานที่ คุณสมบัติผู้เรียน คุณสมบัติผู้จัดการเรียนรู้ คุณสมบัติผู้สนับสนุน ปรากฏผลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.14 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.14 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของปัจจัยเงื่อนไขต่างๆ ของหลักสูตร

ความคิดเห็น	กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปล ความ
1. สื่อวีดิทัศน์เพื่อใช้ในการเรียนรู้	ผู้เรียนรู้ (n=126)	40 (31.7)	40 (31.7)	33 (26.3)	13 (10.3)	0	3.85	0.99	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	4 (21.1)	9 (47.3)	4 (21.1)	2 (10.5)	0	3.79	0.92	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	5 (29.4)	10 (52.9)	2 (17.7)	0	0	4.18	0.64	มาก
	ตัวแทนภาคี (n=10)	5 (50.0)	5 (50.0)	0	0	0	4.50	0.53	มากที่สุด
2. อุปกรณ์การเรียนรู้ (ทีวี เครื่องเล่นดีวีดี และอื่นๆ)	ผู้เรียนรู้ (n=126)	26 (20.6)	47 (37.3)	46 (36.5)	7 (5.6)	0	3.73	0.90	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	4 (21.1)	7 (36.8)	6 (31.6)	2 (10.5)	0	3.68	0.95	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	5 (29.4)	9 (52.9)	3 (17.7)	0	0	4.12	0.70	มาก
	ตัวแทนภาคี (n=10)	2 (20.0)	6 (60.0)	2 (20.0)	0	0	4.00	0.67	มาก

ตารางที่ 4.14 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของปัจจัยเงื่อนไขต่างๆ ของหลักสูตร (ต่อ)

ความคิดเห็น	กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปลความ
3. คู่มือแนวการเรียนรู้ประจำหลักสูตร	ผู้เรียนรู้ (n=126)	32 (25.4)	42 (33.3)	44 (34.9)	8 (6.3)	0	3.78	0.90	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	6 (31.6)	8 (42.1)	3 (15.8)	2 (10.5)	0	3.95	0.97	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	6 (35.3)	9 (52.9)	2 (11.8)	0	0	4.24	0.66	มากที่สุด
	ตัวแทนภาคี (n=10)	4 (40.0)	5 (50.0)	1 (10.0)	0	0	4.30	0.67	มากที่สุด
4. บันทึกการออกแบบกระบวนการ	ผู้เรียนรู้* (n=126)								
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	2 (10.5)	9 (47.4)	6 (31.6)	2 (10.5)	0	3.58	0.84	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	6 (35.3)	9 (52.9)	2 (11.8)	0	0	3.94	0.66	มาก
	ตัวแทนภาคี (n=10)	1 (10.0)	7 (70.0)	2 (20.0)	0	0	3.90	0.57	มาก

* หมายถึง ไม่เก็บข้อมูลจากผู้เรียนรู้

ตารางที่ 4.14 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของปัจจัยเงื่อนไขต่างๆ ของหลักสูตร (ต่อ)

ความคิดเห็น		กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปลความ
5. บันทึกผลการจัดกระบวนการเรียนรู้	ผู้เรียนรู้* (n=126)									
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	5 (26.3)	7 (36.8)	4 (21.1)	3 (15.8)	0	0	3.74	1.05	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	4 (23.6)	10 (58.8)	3 (17.6)	0	0	0	4.06	0.66	มาก
	ตัวแทนภาคี (n=10)	2 (20.0)	6 (60.0)	2 (20.0)	0	0	0	4.00	0.67	มาก
6. สถานที่ในการจัดการเรียนรู้	ผู้เรียนรู้ (n=126)	25 (19.8)	54 (42.9)	46 (36.5)	1 (0.8)	0	0	3.82	0.75	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	5 (26.3)	8 (42.1)	6 (31.6)	0	0	0	3.95	0.78	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	3 (17.6)	13 (76.5)	1 (5.9)	0	0	0	4.12	0.48	มาก
	ตัวแทนภาคี (n=10)	1 (10.0)	7 (70.0)	2 (20.0)	0	0	0	3.90	0.57	มาก

*หมายเหตุ ไม่เก็บข้อมูลจากผู้เรียนรู้

ตารางที่ 4.14 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของปัจจัยเงื่อนไขต่างๆ ของหลักสูตร (ต่อ)

ความคิดเห็น	กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปลความ
7. คุณสมบัติของผู้เรียนรู้	ผู้เรียนรู้ (n=126)	21 (16.7)	55 (43.6)	48 (38.1)	2 (1.6)	0	3.75	0.74	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	2 (10.5)	8 (42.2)	7 (36.8)	2 (10.5)	0	3.53	0.84	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	3 (17.6)	11 (64.8)	3 (17.6)	0	0	4.00	0.61	มาก
	ตัวแทนภาคี (n=10)	2 (20.0)	4 (40.0)	4 (40.0)	0	0	3.80	0.79	มาก
8. คุณสมบัติของผู้จัดการเรียนรู้ประจำพื้นที่	ผู้เรียนรู้ (n=126)	37 (29.4)	44 (34.8)	38 (30.2)	7 (5.6)	0	3.88	0.90	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	4 (21.1)	10 (52.6)	3 (15.8)	2 (10.5)	0	3.84	0.90	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	4 (23.5)	13 (76.5)	0	0	0	4.24	0.44	มากที่สุด

ตัวแทนภาคี	2	4	4	0	0	3.80	0.79	มาก
(n=10)	(20.0)	(40.0)	(40.0)					

ตารางที่ 4.14 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของปัจจัยเงื่อนไขต่างๆ ของหลักสูตร (ต่อ)

ความคิดเห็น	กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปลความ
9. คุณสมบัติของทีมงานสนับสนุน	ผู้เรียนรู้* (n=126)								
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	3 (15.8)	9 (47.4)	5 (26.3)	2 (10.5)	0	3.68	0.88	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	1 (5.9)	15 (88.2)	1 (5.9)	0	0	4.00	0.35	มาก
	ตัวแทนภาคี (n=10)	1 (10.0)	7 (70.0)	2 (20.0)	0	0	3.90	0.57	มาก

* หมายเหตุ ไม่เก็บข้อมูลจากผู้เรียนรู้

จากตารางที่ 4.14 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของปัจจัยเงื่อนไขต่างๆ ของหลักสูตร ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของปัจจัยเงื่อนไขต่างๆ ของหลักสูตร ดังนี้ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของ *สื่อวีดิทัศน์เพื่อใช้ในการเรียนรู้* ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.53) และในระดับมากอีก 3 กลุ่มคือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.64) กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.99) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.92) ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของ *อุปกรณ์การเรียนรู้ เช่น วีวี เครื่องเล่นวีซีดี และอื่นๆ* ในระดับมากที่สุด 4 กลุ่มคือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.70) กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.67) กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.90) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.95) ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของ *คู่มือแนวการเรียนรู้ประจำหลักสูตร* ในระดับมากที่สุด 2 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.67) และกลุ่มคณะกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.66) และในระดับมากอีก 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.97) และกลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.90) ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของ *บันทึกการออกแบบกระบวนการ* ในระดับมากที่สุด 3 กลุ่มตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.66) กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.57) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.84)

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของ *บันทึกผลการจัดกระบวนการเรียนรู้* ในระดับมากที่สุด 3 กลุ่มตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.66) กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.67) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 1.05)

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของ *สถานที่ในการจัดการเรียนรู้* ในระดับมากที่สุด 4 กลุ่มตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.48) กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.78) กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.57) และกลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.75)

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของ *คุณสมบัติของผู้เรียนรู้* ในระดับมากที่สุด 4 กลุ่มตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.61) กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.79) กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.74) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.84)

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของ *คุณสมบัติของผู้จัดการเรียนรู้ประจำพื้นที่* ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่มคือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.44) และ

ในระดับมาก ทั้ง 3 กลุ่มคือ กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.90) กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.90) และกลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.79) ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของ *คุณสมบัติของทีมงานสนับสนุน* ในระดับมาก ทั้ง 3 กลุ่มตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มคณะกรรมการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.35) กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.57) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.88)

สรุป ปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร

3.1. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา

3.1.1 หมวดวิชา หลักเศรษฐกิจพอเพียงและการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์

1) วิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 2 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแทนภาคี และกลุ่มคณะกรรมการการเรียนรู้ และในระดับมากอีก 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้ และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ตามลำดับ

2) วิชาวิถีชีวิตพอเพียง กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 2 กลุ่มคือ กลุ่มคณะกรรมการการเรียนรู้ และกลุ่มตัวแทนภาคี และในระดับมากอีก 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ และกลุ่มผู้เรียนรู้ ตามลำดับ

3) วิชาโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลง กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 1 กลุ่มคือ กลุ่มคณะกรรมการการเรียนรู้ และในระดับมากอีก 3 กลุ่มคือ และกลุ่มตัวแทนภาคี กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ และกลุ่มผู้เรียนรู้ ตามลำดับ

4) วิชาวิถีปรัชญาชาวบ้าน กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 1 กลุ่มคือ กลุ่มคณะกรรมการการเรียนรู้ และในระดับมากอีก 3 กลุ่มคือ และกลุ่มตัวแทนภาคี กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ และกลุ่มผู้เรียนรู้ ตามลำดับ

3.1.2 หมวดวิชา บัญชีครัวเรือน

1) วิชาบัญชีครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 2 กลุ่มคือ กลุ่มคณะกรรมการการเรียนรู้ และกลุ่มตัวแทนภาคี และในระดับมากอีก 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ และ กลุ่มผู้เรียนรู้ ตามลำดับ

2) วิชาการจัดการข้อมูลเพื่อวางแผนชีวิตและแผนชุมชน กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 1 กลุ่มคือ กลุ่มคณะกรรมการการเรียนรู้ และในระดับมากอีก 3 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแทนภาคี กลุ่มผู้เรียนรู้ และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ตามลำดับ

3.1.3 หมวดวิชา การจัดการทรัพยากรสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน

1) วิชาเกษตรอินทรีย์ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 2 กลุ่มคือ กลุ่มคณะกรรมการการเรียนรู้ และกลุ่มตัวแทนภาคี และในระดับมากอีก 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้เรียนรู้ และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ตามลำดับ

2) *วิชาเกษตรกรรมไร้สารพิษ* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 2 กลุ่มคือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ และกลุ่มตัวแทนภาคี และในระดับมากอีก 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้เรียนรู้ และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ตามลำดับ

3) *วิชาการจัดการทรัพยากรดิน* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 2 กลุ่มคือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ และกลุ่มตัวแทนภาคี และในระดับมากอีก 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้เรียนรู้ และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ตามลำดับ

4) *จัดการความหลากหลายทางชีวภาพและพันธุกรรม* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 2 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแทนภาคี และกลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ และในระดับมากอีก 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้เรียนรู้ และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ตามลำดับ

5) *วิชาเลือก (ตามความสนใจ)* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 3 กลุ่มคือ กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ กลุ่มตัวแทนภาคี และกลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ และในระดับมากอีก 1 กลุ่มคือ กลุ่มผู้เรียนรู้ ตามลำดับ

3.1.4 *หมวดวิชา การเสริมสร้างอาชีพ การลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ และการลดต้นทุนการผลิต*

1) *วิชาการลดต้นทุนและลดรายจ่ายในครัวเรือน* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดทั้ง 4 กลุ่ม ตามลำดับดังนี้ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวแทนภาคี กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ และกลุ่มผู้เรียนรู้ ตามลำดับ

2) *วิชาการเสริมสร้างอาชีพ* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 2 กลุ่มคือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ และกลุ่มตัวแทนภาคี และในระดับมากอีก 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ และกลุ่มผู้เรียนรู้ ตามลำดับ

3) *วิชาเลือก (ตามความสนใจ)* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 1 กลุ่มคือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ และในระดับมากอีก 3 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแทนภาคี กลุ่มผู้เรียนรู้ และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ตามลำดับ

3.1.5 *หมวดวิชา การจัดการกลุ่ม เครือข่าย ชุมชน และการตลาด*

1) *วิชาวิสาหกิจชุมชน* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 1 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแทนภาคี และในระดับมากอีก 3 กลุ่มคือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ กลุ่มผู้เรียนรู้ และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ตามลำดับ

2) *วิจาาระบบการแลกเปลี่ยนและการจัดการตลาดชุมชน* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 2 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแทนภาคี และกลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ และในระดับมากอีก 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้เรียนรู้ และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ตามลำดับ

3.1.6 *หมวดวิชา การเสริมสร้างสุขภาวะและการเสริมสร้างศักยภาพ*

1) *วิชาการดูแลสุขภาพ* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 1 กลุ่มคือ กลุ่มคณะกรรมการการเรียนรู้ และในระดับมากอีก 3 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแทนภาคี กลุ่มผู้เรียนรู้ และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ตามลำดับ

2) *วิชาการเสริมสร้างศักยภาพผู้นำชุมชน* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 1 กลุ่มคือ กลุ่มคณะกรรมการการเรียนรู้ และในระดับมากอีก 3 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแทนภาคี กลุ่มผู้ และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ตามลำดับ

3) *วิชาเลือก (ตามความสนใจ)* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 1 กลุ่มคือ กลุ่มคณะกรรมการการเรียนรู้ และในระดับมากอีก 3 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแทนภาคี กลุ่มผู้เรียนรู้ และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ตามลำดับ

3.2 ปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ ของหลักสูตร

1) *สื่อวีดิทัศน์เพื่อใช้ในการเรียนรู้* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 1 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแทนภาคี และในระดับมากอีก 3 กลุ่มคือ กลุ่มคณะกรรมการการเรียนรู้ กลุ่มผู้เรียนรู้ และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ตามลำดับ

2) *อุปกรณ์การเรียนรู้ เช่น ทีวี เครื่องเล่นดีวีดี และอื่นๆ* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 4 กลุ่มคือ กลุ่มคณะกรรมการการเรียนรู้ กลุ่มตัวแทนภาคี กลุ่มผู้เรียนรู้ และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ตามลำดับ

3) *คู่มือแนวทางการเรียนรู้ประจำหลักสูตร* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 2 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแทนภาคี และกลุ่มคณะกรรมการการเรียนรู้ และในระดับมากอีก 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ และกลุ่มผู้เรียนรู้ ตามลำดับ

4) *บันทึกการออกแบบกระบวนการ* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 3 กลุ่มตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มคณะกรรมการการเรียนรู้ กลุ่มตัวแทนภาคี และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ตามลำดับ

5) *บันทึกผลการจัดกระบวนการเรียนรู้* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 3 กลุ่มตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มคณะกรรมการการเรียนรู้ กลุ่มตัวแทนภาคี และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้

6) *สถานที่ในการจัดการเรียนรู้* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 4 กลุ่มตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มคณะกรรมการการเรียนรู้ กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ กลุ่มตัวแทนภาคี และกลุ่มผู้เรียนรู้

7) *คุณสมบัติของผู้เรียนรู้* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 4 กลุ่มตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มคณะกรรมการการเรียนรู้ กลุ่มตัวแทนภาคี กลุ่มผู้เรียนรู้ และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้

8) *คุณสมบัติของผู้จัดการเรียนรู้ประจำพื้นที่* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 1 กลุ่มคือ กลุ่มคณะกรรมการการเรียนรู้ และในระดับมากที่สุด 3 กลุ่มคือ กลุ่มผู้เรียนรู้ กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ และกลุ่มตัวแทนภาคี ตามลำดับ

9) คุณสมบัติของทีมงานสนับสนุน กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมาก ทั้ง 3 กลุ่มตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มคณะกรรมการเรียนรู้ กลุ่มตัวแทนภาคี และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้

ตอนที่ 4 กระบวนการของหลักสูตร

4.1. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของกระบวนการของหลักสูตร

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของกระบวนการของหลักสูตร ทั้ง 4 ด้าน คือ

1) ระบบการเรียนรู้ ได้แก่ กำหนดเวลาการเรียนรู้ ช่วงระยะเวลาการเรียนรู้ ช่วงระยะเวลาการเรียนรู้ช่วงที่ 1 ระยะเวลาเข้าใจ ประมาณ 8 สัปดาห์ ช่วงระยะเวลาการเรียนรู้ช่วงที่ 2 ระยะเวลาเข้าถึงและพัฒนา ประมาณ 24 สัปดาห์

2) การลงทะเบียนเรียน

3) การวัดผลการสำเร็จการเรียนรู้ ได้แก่ มีเวลาเรียน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนวันที่มีการนัดพบของกลุ่ม (ร้อยละ 80 ของ 20 วัน) มีการทำบัญชีครัวเรือนสม่ำเสมอ (สำหรับผู้ที่ไม่เคยทำบัญชีครัวเรือน) มีการทำโครงการส่วนบุคคลและโครงการกลุ่ม (แผนชีวิต) มีการทำกิจกรรม ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ของตนเองและครัวเรือน

4) การบริหารหลักสูตร ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ รับสมัครผู้เรียนรู้ การรวบรวมส่งใบสมัครของผู้เรียนรู้และผู้จัดการเรียนรู้ให้ มสธ./Node การสัมภาษณ์ผู้จัดการเรียนรู้ การรับเอกสารและสื่อการเรียนรู้จาก มสธ./Node การวางแผน กำหนดวิชา/สื่อ/เวลา กับผู้เรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ ช่วงที่ 1 การส่งเสริมการทำแผนชีวิต/แผนกลุ่ม การจัดกระบวนการเรียนรู้ช่วงที่ 2 การประสานหน่วยงาน/ชุมชน ขับเคลื่อนแผนชีวิต/แผนกลุ่ม การติดตาม เยี่ยมให้กำลังใจผู้เรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน การประเมินผลหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การรายงานผลการเรียนรู้และผลการประเมินให้ มสธ./Node และการประสานงานกับ มสธ./Node ในการขับเคลื่อนต่อไป

โดยการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.15 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.15 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของกระบวนการของหลักสูตร

ความคิดเห็น	กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปล ความ
1. ระบบการเรียนรู้	ผู้เรียนรู้ (n=126)	31 (24.6)	54 (42.9)	40 (31.7)	1 (0.8)	0	3.91	0.77	มาก
1.1 กำหนดเวลาการเรียนรู้	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	1 (5.3)	13 (68.3)	4 (21.1)	1 (5.3)	0	3.74	0.65	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	6 (35.3)	7 (41.2)	4 (23.5)	0	0	4.12	0.78	มาก
	ตัวแทนภาคี (n=10)	1 (10.0)	6 (60.0)	3 (30.0)	0	0	3.80	0.63	มาก
1.2 ช่วงระยะเวลาการเรียนรู้	ผู้เรียนรู้ (n=126)	18 (14.3)	58 (46.0)	48 (38.1)	2 (1.6)	0	3.73	0.72	มาก
1.3 ช่วงระยะเวลาการเรียนรู้ ช่วงที่ 1 ระยะการเข้าใจ ประมาณ 8 สัปดาห์	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	3 (15.8)	8 (42.1)	7 (36.8)	1 (5.3)	0	3.68	0.82	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	7 (41.2)	8 (47.0)	2 (11.8)	0	0	4.29	0.69	มากที่สุด
	ตัวแทนภาคี (n=10)	0	7 (70.0)	3 (30.0)	0	0	3.70	0.48	มาก
1.4 ช่วงระยะเวลาการเรียนรู้ ช่วงที่ 2 ระยะการเข้าถึงและ	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	2 (10.5)	10 (52.6)	6 (31.6)	1 (5.3)	0	3.68	0.75	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้	8	7	2	0	0	4.35	0.70	มากที่สุด

พัฒนา ประมาณ 24 สัปดาห์	(n=17)	(47.0)	(41.2)	(11.8)					
ตัวแทนภาคี		1	6	3	0	0	3.80	0.63	มาก
	(n=10)	(10.0)	(60.0)	(30.0)					

ตารางที่ 4.15 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของกระบวนการของหลักสูตร (ต่อ)

ความคิดเห็น	กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปลความ	
2. การลงทะเบียนเรียน	ผู้เรียนรู้ (n=126)	20 (15.9)	57 (45.2)	48 (38.1)	1 (0.8)	0	3.76	0.72	มาก	
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	2	18 (94.7)	0	1 (5.3)	0	3.89	0.46	มาก	
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	0	17 (100.0)	0	0	0	4.00	0.00	มาก	
	ตัวแทนภาคี (n=10)	0	10 (100.0)	0	0	0	4.00	0.00	มาก	
3. การวัดผลการสำเร็จการเรียนรู้	ผู้เรียนรู้ (n=126)	20 (15.9)	59 (46.8)	46 (36.5)	1 (0.8)	0	3.78	0.71	มาก	
	3.1 มีเวลาเรียน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนวันที่มีการนัดพบของกลุ่ม (ร้อยละ 80 ของ 20 วัน)	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	2 (10.5)	8 (42.1)	8 (42.1)	1 (5.3)	0	3.58	0.77	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	5 (29.4)	9 (52.9)	3 (17.7)	0	0	4.12	0.70	มาก	
	ตัวแทนภาคี (n=10)	1 (10.0)	5 (50.0)	4 (40.0)	0	0	3.70	0.67	มาก	

3.2 มีการทำบัญชีครัวเรือน สม่ำเสมอ (สำหรับผู้ที่ไม่เคยทำบัญชี ครัวเรือน)	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	5 (26.3)	5 (26.3)	6 (31.6)	3 (15.8)	0	3.63	1.06	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	8 (47.0)	7 (41.2)	2 (11.8)	0	0	4.18	0.64	มาก
	ตัวแทนภาคี (n=10)	3 (30.0)	6 (60.0)	1 (10.0)	0	0	4.20	0.63	มาก

ตารางที่ 4.15 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของกระบวนการของหลักสูตร (ต่อ)

ความคิดเห็น	กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปล ความ
3.3 มีการทำโครงการส่วนบุคคล และโครงการกลุ่ม (แผนชีวิต)	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	2 (10.6)	7 (36.8)	7 (36.8)	3 (15.8)	0	3.42	0.92	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	8 (47.0)	7 (41.2)	2 (11.8)	0	0	4.35	0.70	มากที่สุด
	ตัวแทนภาคี (n=10)	3 (30.0)	6 (60.0)	1 (10.0)	0	0	4.20	0.63	มาก
3.4 มีการทำกิจกรรม ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ของตนเองและครัวเรือน	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	3 (15.8)	13 (68.4)	2 (10.5)	1 (5.3)	0	3.95	0.70	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	7 (41.2)	8 (47.0)	2 (11.8)	0	0	4.29	0.69	มากที่สุด
	ตัวแทนภาคี (n=10)	2 (20.0)	8 (80.0)	0	0	0	4.20	0.42	มาก

4. การบริหารหลักสูตร	ผู้เรียนรู้ (n=126)	22 (17.5)	59 (46.8)	44 (34.9)	1 (0.8)	0	3.81	0.72	มาก
4.1 การประชาสัมพันธ์ รับผิดชอบต่อผู้เรียนรู้	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	3 (15.8)	5 (26.3)	8 (42.1)	3 (15.8)	0	3.42	0.96	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	4 (23.5)	12 (70.6)	1 (5.9)	0	0	4.18	0.53	มาก
	ตัวแทนภาคี (n=10)	2 (20.0)	7 (70.0)	1 (10.0)	0	0	4.10	0.57	มาก

ตารางที่ 4.15 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของกระบวนการของหลักสูตร (ต่อ)

ความคิดเห็น	กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปลความ
4.2 การรวบรวมส่งใบสมัครของผู้เรียนรู้และผู้จัดการเรียนรู้ให้ มสธ./Node	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	3 (15.8)	7 (36.8)	8 (42.1)	1 (5.3)	0	3.63	0.83	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	3 (17.6)	13 (76.5)	1 (5.9)	0	0	4.12	0.48	มาก
	ตัวแทนภาคี (n=10)	0	7 (70.0)	3 (30.0)	0	0	3.70	0.48	มาก
4.3 การสัมภาษณ์ผู้จัดการเรียนรู้	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	2 (21.1)	7 (31.6)	6 (36.8)	4 (10.5)	0	3.63	0.95	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	4 (23.5)	11 (64.7)	2 (11.8)	0	0	4.12	0.60	มาก

4.4 การรับเอกสารและสื่อการเรียนรู้จาก มสธ./Node	ตัวแทนภาคี (n=10)	1 (10.0)	7 (70.0)	2 (20.0)	0	0	3.90	0.57	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	4 (21.0)	8 (42.1)	6 (31.6)	1 (5.3)	0	3.79	0.85	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	4 (23.5)	11 (64.7)	2 (11.8)	0	0	4.12	0.60	มาก
	ตัวแทนภาคี (n=10)	0	9 (90.0)	1 (10.0)	0	0	3.90	0.32	มาก

ตารางที่ 4.15 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของกระบวนการของหลักสูตร (ต่อ)

ความคิดเห็น	กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปลความ
4.5 การวางแผน กำหนดวิชา/สื่อ/เวลา กับผู้เรียนรู้	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	4 (21.1)	7 (36.8)	8 (42.1)	0	0	3.79	0.79	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	4 (23.5)	13 (76.5)	0	0	0	4.24	0.44	มากที่สุด
	ตัวแทนภาคี (n=10)	0	8 (80.0)	2 (20.0)	0	0	3.80	0.42	มาก
4.6 การจัดกระบวนการ	ผู้จัดการเรียนรู้	3	7	7	2	0	3.58	0.98	มาก

เรียนรู้ช่วงที่ 1	(n=19)	(15.8)	(36.8)	(36.8)	(10.6)				
	คณะกรรมการจัดการเรียนรู้	4	12	1	0	0	4.18	0.53	มาก
	(n=17)	(23.5)	(70.6)	(5.9)					
	ตัวแทนภาคี	0	10	0	0	0	4.00	0.00	มาก
	(n=10)		(100.0)						
4.7 การส่งเสริมการทำแผนชีวิต/แผนกลุ่ม	ผู้จัดการเรียนรู้	2	9	8	0	0	3.68	0.67	มาก
	(n=19)	(10.5)	(47.4)	(42.1)					
	คณะกรรมการจัดการเรียนรู้	6	8	3	0	0	4.18	0.73	มาก
	(n=17)	(35.3)	(47.1)	(17.6)					
	ตัวแทนภาคี	4	6	0	0	0	4.40	0.52	มากที่สุด
	(n=10)	(40.0)	(60.0)						

ตารางที่ 4.15 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของกระบวนการของหลักสูตร (ต่อ)

ความคิดเห็น	กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปลความ
4.8 การจัดกระบวนการเรียนรู้ช่วงที่ 2	ผู้จัดการเรียนรู้	2	9	8	0	0	3.68	0.67	มาก
	(n=19)	(10.5)	(47.4)	(42.1)					
	คณะกรรมการจัดการเรียนรู้	5	9	3	0	0	4.12	0.70	มาก
	(n=17)	(29.4)	(52.9)	(17.7)					

	ตัวแทนภาคี (n=10)	0 (80.0)	8 (20.0)	2	0	0	3.80	0.42	มาก
4.9 การประสานหน่วยงาน/ ชุมชน ขับเคลื่อนแผนชีวิต/ แผนกลุ่ม	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	5 (26.3)	8 (42.1)	6 (31.6)	0	0	3.95	0.78	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	4 (23.5)	10 (58.8)	3 (17.7)	0	0	4.06	0.66	มาก
	ตัวแทนภาคี (n=10)	1 (10.0)	7 (70.0)	2 (20.0)	0	0	3.90	0.57	มาก
4.10 การติดตาม เยี่ยมให้ กำลังใจผู้เรียนรู้	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	5 (26.3)	9 (47.4)	5 (26.3)	0	0	4.00	0.74	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	6 (35.3)	7 (41.2)	4 (23.5)	0	0	4.12	0.78	มาก
	ตัวแทนภาคี (n=10)	1 (10.0)	5 (50.0)	4 (40.0)	0	0	3.70	0.67	มาก

ตารางที่ 4.15 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของกระบวนการของหลักสูตร (ต่อ)

ความคิดเห็น	กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปล ความ
4.11 การประเมินผลการ	ผู้จัดการเรียนรู้	3	9	7	0	0	3.79	0.71	มาก

เรียนรู้ของผู้เรียน	(n=19)	(15.8)	(47.4)	(36.8)					
	คณะกรรมการจัดการเรียนรู้	6	9	2	0	0	4.24	0.66	มากที่สุด
	(n=17)	(35.3)	(52.9)	(11.8)					
	ตัวแทนภาคี	2	5	3	0	0	3.90	0.74	มาก
	(n=10)	(20.0)	(50.0)	(30.0)					
4.12 การประเมินผล	ผู้จัดการเรียนรู้	2	9	6	2	0	3.58	0.84	มาก
หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้	(n=19)	(10.5)	(47.4)	(31.6)	(10.5)				
	คณะกรรมการจัดการเรียนรู้	6	8	3	0	0	4.18	0.73	มาก
	(n=17)	(35.3)	(47.1)	(17.6)					
	ตัวแทนภาคี	2	5	3	0	0	4.00	0.82	มาก
	(n=10)	(20.0)	(50.0)	(30.0)					
4.13 การรายงานผลการ	ผู้จัดการเรียนรู้	3	8	6	2	0	3.63	0.89	มาก
เรียนรู้และผลการประเมินให้	(n=19)	(15.8)	(42.1)	(31.6)	(10.5)				
มสธ./Node	คณะกรรมการจัดการเรียนรู้	4	11	2	0	0	4.12	0.60	มาก
	(n=17)	(23.5)	(64.7)	(11.8)					
	ตัวแทนภาคี	1	6	3	0	0	3.80	0.63	มาก
	(n=10)	(10.0)	(60.0)	(30.0)					

ตารางที่ 4.15 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของกระบวนการของหลักสูตร (ต่อ)

ความคิดเห็น	กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปล ความ
4.14 การประสานงานกับ มสธ./Node ในการขับเคลื่อน ต่อไป	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	3 (15.8)	10 (52.6)	5 (26.3)	1 (5.3)	0	3.79	0.79	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	4 (23.5)	12 (70.6)	1 (5.9)	0	0	4.18	0.53	มาก
	ตัวแทนภาคี (n=10)	1 (10.0)	7 (70.0)	2 (20.0)	0	0	3.90	0.57	มาก

จากตารางที่ 4.15 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของกระบวนการของหลักสูตร
ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

1. ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของระบบการเรียนรู้

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของระบบการเรียนรู้
ทั้ง 4 ด้านดังนี้

1.1. กำหนดเวลาการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับ
มากทั้ง 4 กลุ่ม ตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.78) กลุ่มผู้
เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.77) กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.63) และกลุ่มผู้จัดการ
การเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.77)

1.2. ช่วงระยะเวลาการเรียนรู้ กลุ่มผู้เรียนรู้ มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ใน
ระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.72)

1.3. ช่วงระยะเวลาการเรียนรู้ช่วงที่ 1 ระยะเวลาเข้าใจ ประมาณ 8 สัปดาห์ มีกลุ่ม
ตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่ม คือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้
($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.69) และในระดับมาก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.48)
และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.82) ตามลำดับ

1.4. ช่วงระยะเวลาการเรียนรู้ช่วงที่ 2 ระยะเวลาเข้าถึงและพัฒนา ประมาณ 24 สัปดาห์
มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่ม คือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการ
เรียนรู้ ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.70) และในระดับมาก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 3.80$, S.D. =
0.63) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.75) ตามลำดับ

2. ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการลงทะเบียนเรียน

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการลงทะเบียนเรียน ในระดับมากทั้ง
4 กลุ่ม ตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.00) กลุ่มตัวแทนภาคี
($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.00) กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.46) และ กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} =$
3.76, S.D. = 0.72) ตามลำดับ

3. ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการวัดผลการสำเร็จการเรียนรู้

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการวัดผลการ
สำเร็จการเรียนรู้ ทั้ง 4 ด้านดังนี้

3.1. มีเวลาเรียน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนวันที่มีการนัดพบของกลุ่ม (ร้อยละ
80 ของ 20 วัน) กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมากทั้ง 4 กลุ่ม ตามลำดับ ดังนี้

กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12, S.D. = 0.70$) กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.78, S.D. = 0.71$)
 กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 3.70, S.D. = 0.67$) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.58, S.D. = 0.77$)

3.2. มีการทำบัญชีครัวเรือนสม่ำเสมอ (สำหรับผู้ที่ไม่เคยทำบัญชีครัวเรือน) กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 3 กลุ่ม ตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.20, S.D. = 0.63$) กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.18, S.D. = 0.64$) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.63, S.D. = 1.06$)

3.3. มีการทำโครงการส่วนบุคคลและโครงการกลุ่ม (แผนชีวิต) มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่ม คือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.35, S.D. = 0.70$) และในระดับมาก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.20, S.D. = 0.63$) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.42, S.D. = 0.92$) ตามลำดับ

3.4. มีการทำกิจกรรม ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ของตนเองและครัวเรือน มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่ม คือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.29, S.D. = 0.69$) และในระดับมาก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.20, S.D. = 0.42$) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.95, S.D. = 0.70$) ตามลำดับ

4. ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการบริหารหลักสูตร

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการบริหารหลักสูตร ทั้ง 14 ด้านดังนี้

4.1. การประชาสัมพันธ์รับสมัครผู้เรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 4 กลุ่ม ตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.18, S.D. = 0.53$) กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.10, S.D. = 0.57$) กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.81, S.D. = 0.72$) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.42, S.D. = 0.96$)

4.2. การรวบรวมส่งใบสมัครของผู้เรียนรู้และผู้จัดการเรียนรู้ให้ มสธ./Node กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 3 กลุ่ม ตามลำดับ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12, S.D. = 0.48$) กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 3.70, S.D. = 0.48$) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.63, S.D. = 0.83$)

4.3. การสัมภาษณ์ผู้จัดการเรียนรู้ มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 3 กลุ่ม ตามลำดับ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12, S.D. = 0.60$) กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 3.90, S.D. = 0.57$) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.63, S.D. = 0.95$)

4.4. การรับเอกสารและสื่อการเรียนรู้จาก มสธ./Node มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 3 กลุ่ม ตามลำดับ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12, S.D.$

= 0.60) กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.32) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.85)

4.5. การวางแผน กำหนดวิชา/สื่อ/เวลา กับผู้เรียนรู้ มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่ม คือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.24$ S.D. = 0.44) และในระดับมาก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.42) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.79) ตามลำดับ

4.6. การจัดกระบวนการเรียนรู้ช่วงที่ 1 มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 3 กลุ่ม ตามลำดับ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.53) กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.00) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.98)

4.7. การส่งเสริมการทำแผนชีวิต/แผนกลุ่ม มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.52) และในระดับ มาก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.18$ S.D. = 0.73) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.67) ตามลำดับ

4.8. การจัดกระบวนการเรียนรู้ช่วงที่ 2 มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 3 กลุ่ม ตามลำดับ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.70) กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.42) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.67)

4.9. การประสานหน่วยงาน/ชุมชน ขับเคลื่อนแผนชีวิต/แผนกลุ่ม มีกลุ่มตัวอย่าง มี ความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 3 กลุ่ม ตามลำดับ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.66) กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.78) และกลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.57)

4.10. การติดตาม เยี่ยมให้กำลังใจผู้เรียนรู้ มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 3 กลุ่ม ตามลำดับ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.78) กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.74) และกลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.67)

4.11. การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่ม คือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.24$ S.D. = 0.66) และ ในระดับมาก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.74) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.71) ตามลำดับ

4.12. การประเมินผลหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 3 กลุ่ม ตามลำดับ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.73) กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.82) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.84)

4.13. การรายงานผลการเรียนรู้และผลการประเมินให้ มสธ./Node มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 3 กลุ่ม ตามลำดับ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12, S.D. = 0.60$) กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 3.80, S.D. = 0.63$) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.63, S.D. = 0.89$)

4.14. การประสานงานกับ มสธ./Node ในการขับเคลื่อนต่อไป มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 3 กลุ่ม ตามลำดับ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.18, S.D. = 0.53$) กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 3.90, S.D. = 0.57$) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.79, S.D. = 0.79$)

สรุป กระบวนการของหลักสูตร

4.1. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของกระบวนการของหลักสูตร

4.1.1 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของระบบการเรียนรู้

1) กำหนดเวลาการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 4 กลุ่ม ตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ กลุ่มผู้เรียนรู้ กลุ่มตัวแทนภาคี และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้

2) ช่วงระยะเวลาการเรียนรู้ กลุ่มผู้เรียนรู้ มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมากที่สุด

3) ช่วงระยะเวลาการเรียนรู้ช่วงที่ 1 ระยะเวลาเข้าใจ ประมาณ 8 สัปดาห์ มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่ม คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ และในระดับมากที่สุด 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแทนภาคี และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ตามลำดับ

4) ช่วงระยะเวลาการเรียนรู้ช่วงที่ 2 ระยะเวลาเข้าถึงและพัฒนา ประมาณ 24 สัปดาห์ มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่ม คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ และในระดับมากที่สุด 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแทนภาคี และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ตามลำดับ

4.1.2 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการลงทะเบียนเรียน

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการลงทะเบียนเรียน ในระดับมากที่สุด 4 กลุ่ม ตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวแทนภาคี กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ และ กลุ่มผู้เรียนรู้ ตามลำดับ

4.1.3 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการวัดผลการสำเร็จการเรียนรู้

1) มีเวลาเรียน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนวันที่มีการนัดพบของกลุ่ม (ร้อยละ 80 ของ 20 วัน) กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 4 กลุ่ม ตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ กลุ่มผู้เรียนรู้ กลุ่มตัวแทนภาคี และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้

2) *มีการทำบัญชีครัวเรือนสม่ำเสมอ (สำหรับผู้ที่ไม่เคยทำบัญชีครัวเรือน)* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 3 กลุ่ม ตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มตัวแทนภาคี กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้

3) *มีการทำโครงการส่วนบุคคลและโครงการกลุ่ม (แผนชีวิต)* มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่ม คือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ และในระดับมาก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแทนภาคี และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ตามลำดับ

4) *มีการทำกิจกรรม ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ของตนเองและครัวเรือน* มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่ม คือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ และในระดับมาก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแทนภาคี และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ตามลำดับ

4.1.4 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการบริหารหลักสูตร

1) *การประชาสัมพันธ์รับสมัครผู้เรียนรู้* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 4 กลุ่ม ตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวแทนภาคี กลุ่มผู้เรียนรู้ และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้

2) *การรวบรวมส่งใบสมัครของผู้เรียนรู้และผู้จัดการเรียนรู้ให้ มสธ./Node* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 3 กลุ่ม ตามลำดับ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวแทนภาคี และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้

3) *การสัมภาษณ์ผู้จัดการเรียนรู้* มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 3 กลุ่ม ตามลำดับ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวแทนภาคี และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้

4) *การรับเอกสารและสื่อการเรียนรู้จาก มสธ./Node* มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 3 กลุ่ม ตามลำดับ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวแทนภาคี และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้

5) *การวางแผน กำหนดวิชา/สื่อ/เวลา กับผู้เรียนรู้* มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่ม คือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ และในระดับมาก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแทนภาคี และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ตามลำดับ

6) *การจัดกระบวนการเรียนรู้ช่วงที่ 1* มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 3 กลุ่ม ตามลำดับ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวแทนภาคี และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้

7) *การส่งเสริมการทำแผนชีวิต/แผนกลุ่ม* มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแทนภาคี และในระดับมาก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ตามลำดับ

8) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ช่วงที่ 2 มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 3 กลุ่ม ตามลำดับ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวแทนภาคี และกลุ่ม ผู้จัดการการเรียนรู้

9) การประสานหน่วยงาน/ชุมชน ขับเคลื่อนแผนชีวิต/แผนกลุ่ม มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 3 กลุ่ม ตามลำดับ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ และกลุ่มตัวแทนภาคี

10) การติดตาม เยี่ยมให้กำลังใจผู้เรียนรู้ มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 3 กลุ่ม ตามลำดับ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ กลุ่มผู้จัดการ การเรียนรู้ และกลุ่มตัวแทนภาคี

11) การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่ม คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ และในระดับมาก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแทนภาคี และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ตามลำดับ

12) การประเมินผลหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มีกลุ่มตัวอย่าง มีความ คิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 3 กลุ่ม ตามลำดับ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ กลุ่ม ตัวแทนภาคี และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้

13) การรายงานผลการเรียนรู้และผลการประเมินให้ มสธ./Node มีกลุ่ม ตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 3 กลุ่ม ตามลำดับ กลุ่มคณะทำงานจัดการ เรียนรู้ กลุ่มตัวแทนภาคี และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้

14) การประสานงานกับ มสธ./Node ในการขับเคลื่อนต่อไป มีกลุ่มตัวอย่าง มี ความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 3 กลุ่ม ตามลำดับ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวแทนภาคี และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้

ตอนที่ 5 ผลผลิตของหลักสูตร

ผลผลิตของหลักสูตร ประกอบด้วย การประเมินผลผลิตของหลักสูตร และ มาตรฐานการเรียนรู้ ของหลักสูตร

5.1. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลผลิตของหลักสูตร

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลผลิตของหลักสูตร ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ใน การเรียนรู้ ความพึงพอใจต่อหลักสูตรและการนำความรู้ในหลักสูตรไปปฏิบัติ โดยการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏผลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.16 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.16 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลผลิตของหลักสูตร

ความคิดเห็น	กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปล ความ
1. ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้	ผู้เรียนรู้ (n=126)	23 (18.2)	63 (50.0)	39 (31.0)	1 (0.8)	0	3.86	0.71	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	4 (21.1)	10 (52.6)	3 (15.8)	2 (10.5)	0	3.84	0.90	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	2 (11.8)	14 (82.3)	1 (5.9)	0	0	4.06	0.43	มาก
	ตัวแทนภาคี (n=10)	1 (10.0)	7 (70.0)	2 (20.0)	0	0	3.90	0.57	มาก
2. ความพึงพอใจต่อหลักสูตร	ผู้เรียนรู้ (n=126)	31 (24.6)	67 (53.2)	28 (22.2)	0	0	4.02	0.68	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	5 (26.3)	11 (57.9)	2 (10.5)	1 (5.3)	0	4.05	0.78	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	4 (23.5)	13 (76.5)	0	0	0	4.24	0.44	มากที่สุด
	ตัวแทนภาคี (n=10)	1 (10.0)	7 (70.0)	2 (20.0)	0	0	3.90	0.57	มาก

ตารางที่ 4.16 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลผลิตของหลักสูตร (ต่อ)

ความคิดเห็น	กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปล ความ
3. การนำความรู้ในหลักสูตรไป ปฏิบัติของผู้เรียน	ผู้เรียนรู้ (n=126)	35 (27.8)	63 (50.0)	28 (22.2)	0	0	4.06	0.71	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	4 (21.0)	10 (52.7)	4 (21.0)	1 (5.3)	0	3.89	0.81	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	3 (17.6)	14 (82.4)	0	0	0	4.18	0.39	มาก
	ตัวแทนภาคี (n=10)	3 (30.0)	6 (60.0)	1 (10.0)	0	0	4.20	0.63	มาก

จากตารางที่ 4.16 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลผลิตของหลักสูตร ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลผลิตของหลักสูตร ทั้ง 3 ด้านดังนี้

5.1.1. *ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 4 กลุ่ม ตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.43) กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.57) ผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.71) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.90)

5.1.2. *ความพึงพอใจต่อหลักสูตร* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่ม คือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.44) และในระดับมากที่สุด 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.78) ผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.68) และกลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.57) ตามลำดับ

5.1.3. *การนำความรู้ในหลักสูตรไปปฏิบัติของผู้เรียนรู้* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 4 กลุ่ม ตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.63) กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.39) ผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.71) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.81)

5.2. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรและการบรรลุผลการเรียนรู้

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร และความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุผลการเรียนรู้ทั้ง 8 ประเด็นโดยการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.17 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.17 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรและการบรรลุผลการเรียนรู้

ความคิดเห็น		กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปล ความ
1. มีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ เข้าสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง 1.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ มาตรฐานการเรียนรู้	ผู้เรียนรู้ (n=126)	26 (20.6)	74 (58.8)	26 (20.6)	0	0	4.00	0.64	มาก	
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	1 (5.3)	12 (63.1)	6 (31.6)	0	0	3.74	0.56	มาก	
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	7 (41.2)	10 (58.8)	0	0	0	4.41	0.51	มากที่สุด	
	ตัวแทนภาคี (n=10)	3 (30.0)	7 (70.0)	0	0	0	4.30	0.48	มากที่สุด	
1.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการ บรรลุผลการเรียนรู้	ผู้เรียนรู้ (n=126)	12 (9.5)	77 (61.1)	37 (29.4)	0	0	3.80	0.59	มาก	
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	0	15 (78.9)	4 (21.1)	0	0	3.79	0.42	มาก	
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	1 (5.9)	15 (88.2)	1 (5.9)	0	0	4.00	0.35	มาก	
	ตัวแทนภาคี (n=10)	1 (10.0)	5 (50.0)	4 (40.0)	0	0	3.70	0.67	มาก	

ตารางที่ 4.17 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรและการบรรลุผลการเรียนรู้ (ต่อ)

ความคิดเห็น		กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปลความ
2. มีการทำและใช้ประโยชน์จาก บัญชีครัวเรือน	2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ มาตรฐานการเรียนรู้	ผู้เรียนรู้ (n=126)	27 (21.4)	64 (50.8)	34 (27.0)	1 (0.8)	0	3.93	0.72	มาก
		ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	5 (26.3)	10 (52.6)	3 (15.8)	1 (5.3)	0	4.00	0.82	มาก
		คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	5 (29.4)	11 (64.7)	1 (5.9)	0	0	4.24	0.56	มากที่สุด
		ตัวแทนภาคี (n=10)	5 (50.0)	4 (40.0)	1 (10.0)	0	0	4.40	0.70	มากที่สุด
2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการ บรรลุผลการเรียนรู้		ผู้เรียนรู้ (n=126)	16 (12.7)	71 (56.3)	38 (30.2)	1 (0.8)	0	3.81	0.65	มาก
		ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	2 (10.5)	11 (57.9)	5 (26.3)	1 (5.3)	0	3.74	0.73	มาก
		คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	1 (5.9)	12 (70.6)	4 (23.5)	0	0	3.82	0.53	มาก
		ตัวแทนภาคี (n=10)	2 (20.0)	4 (40.0)	4 (40.0)	0	0	3.80	0.80	มาก

ตารางที่ 4.17 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรและการบรรลุผลการเรียนรู้ (ต่อ)

ความคิดเห็น	กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปลความ
3. มีการทำกิจกรรมในระบบ เกษตรกรรมยั่งยืน และการผลิต อาหารปลอดภัย	ผู้เรียนรู้ (n=126)	33 (26.2)	56 (44.4)	35 (27.8)	2 (1.6)	0	3.95	0.78	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	4 (21.0)	12 (63.2)	3 (15.8)	0	0	4.05	0.62	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	5 (29.4)	11 (64.7)	1 (5.9)	0	0	4.24	0.56	มากที่สุด
	ตัวแทนภาคี (n=10)	4 (40.0)	5 (50.0)	1 (10.0)	0	0	4.30	0.67	มากที่สุด
3.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ มาตรฐานการเรียนรู้	ผู้เรียนรู้ (n=126)	14 (11.1)	79 (62.7)	31 (24.6)	2 (1.6)	0	3.83	0.63	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	1 (5.3)	14 (73.6)	3 (15.8)	1 (5.3)	0	3.79	0.63	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	0 (0)	14 (82.4)	3 (17.6)	0	0	3.82	0.39	มาก
	ตัวแทนภาคี (n=10)	1 (10.0)	8 (80.0)	1 (10.0)	0	0	4.00	0.47	มาก
3.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการ บรรลุผลการเรียนรู้	ผู้เรียนรู้ (n=126)	14 (11.1)	79 (62.7)	31 (24.6)	2 (1.6)	0	3.83	0.63	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	1 (5.3)	14 (73.6)	3 (15.8)	1 (5.3)	0	3.79	0.63	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	0 (0)	14 (82.4)	3 (17.6)	0	0	3.82	0.39	มาก
	ตัวแทนภาคี (n=10)	1 (10.0)	8 (80.0)	1 (10.0)	0	0	4.00	0.47	มาก

ตารางที่ 4.17 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรและการบรรลุผลการเรียนรู้ (ต่อ)

ความคิดเห็น		กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปล ความ
4. มีการเสริมสร้างกิจกรรม เพิ่ม รายได้ ลดรายจ่าย ลดหนี้สินและลด ต้นทุนการผลิต 4.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ มาตรฐานการเรียนรู้	ผู้เรียนรู้ (n=126)	35 (27.8)	51 (40.4)	39 (31.0)	1 (0.8)	0	3.95	0.79	มาก	
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	4 (21.1)	13 (68.4)	2 (10.5)	0	0	4.11	0.57	มาก	
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	7 (41.2)	9 (52.9)	1 (5.9)	0	0	4.35	0.61	มากที่สุด	
	ตัวแทนภาคี (n=10)	7 (70.0)	2 (20.0)	1 (10.0)	0	0	4.60	0.70	มากที่สุด	
4.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการ บรรลุผลการเรียนรู้	ผู้เรียนรู้ (n=126)	18 (14.2)	67 (53.2)	39 (31.0)	2 (1.6)	0	3.80	0.69	มาก	
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	1 (5.3)	14 (73.7)	1 (21.0)	0	0	3.84	0.50	มาก	
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	1 (5.9)	14 (82.3)	2 (11.8)	0	0	3.94	0.43	มาก	
	ตัวแทนภาคี (n=10)	2 (20.0)	4 (40.0)	4 (40.0)	0	0	3.80	0.80	มาก	

ตารางที่ 4.17 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรและการบรรลุผลการเรียนรู้ (ต่อ)

ความคิดเห็น	กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปลความ
5. มีการเสริมสร้างสุขภาวะของ ตนเอง และคร่ำเรื้อน 5.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ มาตรฐานการเรียนรู้	ผู้เรียนรู้ (n=126)	33 (26.2)	61 (48.4)	28 (22.2)	4 (3.2)	0	3.98	0.78	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	1 (5.3)	14 (73.7)	4 (21.0)	0	0	3.84	0.50	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	5 (29.4)	9 (52.9)	3 (17.7)	0	0	4.12	0.70	มาก
	ตัวแทนภาคี (n=10)	6 (60.0)	3 (30.0)	1 (10.0)	0	0	4.50	0.71	มากที่สุด
5.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการ บรรลุผลการเรียนรู้	ผู้เรียนรู้ (n=126)	14 (11.1)	80 (63.5)	30 (23.8)	2 (1.6)	0	3.84	0.62	มาก
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	1 (5.3)	15 (78.9)	3 (15.8)	0	0	3.89	0.46	มาก
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	0	13 (76.5)	4 (23.5)	0	0	3.76	0.44	มาก
	ตัวแทนภาคี (n=10)	2 (20.0)	5 (50.0)	3 (30.0)	0	0	3.90	0.74	มาก

ตารางที่ 4.17 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรและการบรรลุผลการเรียนรู้ (ต่อ)

ความคิดเห็น		กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปล ความ
6. มีการทำแผนปฏิบัติการพัฒนา ของตนเอง กลุ่ม/ชุมชน 6.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ มาตรฐานการเรียนรู้	ผู้เรียนรู้ (n=126)	19 (15.1)	59 (46.8)	48 (38.1)	0	0	3.77	0.69	มาก	
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	1 (5.3)	11 (57.9)	7 (36.8)	0	0	3.68	0.58	มาก	
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	2 (11.8)	11 (64.7)	4 (23.5)	0	0	3.88	0.60	มาก	
	ตัวแทนภาคี (n=10)	4 (40.0)	6 (60.0)	0	0	0	4.40	0.52	มากที่สุด	
6.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการ บรรลุผลการเรียนรู้	ผู้เรียนรู้ (n=126)	14 (11.1)	64 (50.8)	48 (38.1)	0	0	3.73	0.65	มาก	
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	0	13 (68.4)	6 (31.6)	0	0	3.68	0.48	มาก	
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	0	12 (70.6)	5 (29.4)	0	0	3.71	0.47	มาก	
	ตัวแทนภาคี (n=10)	2 (20.0)	6 (60.0)	2 (20.0)	0	0	4.00	0.67	มาก	

ตารางที่ 4.17 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรและการบรรลุผลการเรียนรู้ (ต่อ)

ความคิดเห็น		กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปล ความ
7. สามารถพึ่งพาตนเอง มีความทุกข์ น้อยลง มีความสุขมากขึ้น 7.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ มาตรฐานการเรียนรู้	ผู้เรียนรู้ (n=126)	29 (23.0)	56 (44.4)	41 (32.6)	0	0	3.90	0.74	มาก	
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	5 (26.4)	7 (36.8)	7 (36.8)	0	0	3.89	0.81	มาก	
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	2 (11.8)	23 (76.4)	2 (11.8)	0	0	4.00	0.50	มาก	
	ตัวแทนภาคี (n=10)	5 (50.0)	4 (40.0)	1 (10.0)	0	0	4.40	0.70	มากที่สุด	
7.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการ บรรลุผลการเรียนรู้	ผู้เรียนรู้ (n=126)	16 (12.7)	75 (59.5)	35 (27.8)	0	0	3.85	0.62	มาก	
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	2 (10.5)	11 (57.9)	6 (31.6)	0	0	3.79	0.63	มาก	
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	0 (0.0)	12 (70.6)	5 (29.4)	0	0	3.71	0.47	มาก	
	ตัวแทนภาคี (n=10)	2 (20.0)	6 (60.0)	2 (20.0)	0	0	4.00	0.67	มาก	

ตารางที่ 4.17 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรและการบรรลุผลการเรียนรู้ (ต่อ)

ความคิดเห็น		กลุ่มตัวอย่าง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.	แปล ความ
8. มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และสังคม ตามอัตภาพและมีจิต สาธารณะ	ผู้เรียนรู้ (n=126)	33 (26.2)	61 (48.4)	32 (25.4)	0	0	4.01	0.72	มาก	
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	3 (15.8)	11 (57.9)	5 (26.3)	0	0	3.89	0.66	มาก	
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	4 (23.5)	11 (64.7)	2 (11.8)	0	0	4.12	0.60	มาก	
	ตัวแทนภาคี (n=10)	3 (30.0)	7 (70.0)	0	0	0	4.30	0.48	มากที่สุด	
8.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการ บรรลุผลการเรียนรู้	ผู้เรียนรู้ (n=126)	17 (13.5)	84 (66.7)	24 (19.0)	1 (0.8)	0	3.93	0.60	มาก	
	ผู้จัดการเรียนรู้ (n=19)	0	14 (73.7)	5 (26.3)	0	0	3.74	0.45	มาก	
	คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)	0	11 (64.7)	6 (35.3)	0	0	3.65	0.49	มาก	
	ตัวแทนภาคี (n=10)	1 (10.0)	8 (80.0)	1 (10.0)	0	0	4.00	0.47	มาก	

จากตารางที่ 4.17 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรและการบรรลุผล
การเรียนรู้ ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

1. ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เข้าสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการปรับเปลี่ยน
กระบวนทัศน์เข้าสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 2 ด้านดังนี้

1.1. *ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้* มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามี
ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 2 กลุ่ม คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.41, S.D. = 0.51$) และกลุ่ม
ตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.30, S.D. = 0.48$) และในระดับมาก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 4.00, S.D. =$
0.64) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.74, S.D. = 0.56$) ตามลำดับ

1.2. *ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุผลการเรียนรู้* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามี
ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 4 กลุ่ม ตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.00, S.D. =$
0.35) กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.80, S.D. = 0.59$) กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.79, S.D. = 0.42$) และ
กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 3.70, S.D. = 0.67$)

2. ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการทำและใช้ประโยชน์จากบัญชีครัวเรือน

3. ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการทำและใช้ประโยชน์
จากบัญชีครัวเรือน ทั้ง 2 ด้านดังนี้

2.1. *ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้* มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามี
ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.40, S.D. = 0.70$) และกลุ่มคณะทำงาน
จัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.24, S.D. = 0.56$) และในระดับมาก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.00,$
S.D. = 0.82) และกลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.93, S.D. = 0.72$) ตามลำดับ

2.2. *ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุผลการเรียนรู้* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามี
ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 4 กลุ่ม ตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.82, S.D. =$
0.53) กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.81, S.D. = 0.65$) กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 3.80, S.D. = 0.80$) และ กลุ่ม
ผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.74, S.D. = 0.73$)

**3. ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการทำเกษตรกรรมในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน และการ
ผลิตอาหารปลอดภัย**

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการทำเกษตรกรรมใน
ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน และการผลิตอาหารปลอดภัย ทั้ง 2 ด้านดังนี้

3.1. *ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้* มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.30, S.D. = 0.67$) และกลุ่มคณะทำงาน จัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.24, S.D. = 0.56$) และในระดับมาก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.05, S.D. = 0.62$) และกลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.95, S.D. = 0.78$) ตามลำดับ

3.2. *ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุผลการเรียนรู้* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 4 กลุ่ม ตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.00, S.D. = 0.47$) กลุ่มผู้ เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.83, S.D. = 0.63$) กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.82, S.D. = 0.39$) และกลุ่ม ผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.79, S.D. = 0.63$)

4. **ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านการเสริมสร้างกิจกรรม เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ลดหนี้สิน และลดต้นทุนการผลิต**

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านการเสริมสร้างกิจกรรม เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ลดหนี้สินและลดต้นทุนการผลิต ทั้ง 2 ด้านดังนี้

4.1. *ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้* มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.60, S.D. = 0.70$) และกลุ่มคณะทำงาน จัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.35, S.D. = 0.61$) และในระดับมาก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.11, S.D. = 0.57$) และกลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.95, S.D. = 0.79$) ตามลำดับ

4.2. *ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุผลการเรียนรู้* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 4 กลุ่ม ตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.94, S.D. = 0.43$) กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.84, S.D. = 0.50$) กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.80, S.D. = 0.69$) และ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 3.80, S.D. = 0.80$)

5. **ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านการเสริมสร้างสุขภาวะของตนเอง และครัวเรือน**

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านการเสริมสร้างสุขภาวะของ ตนเอง และครัวเรือนทั้ง 2 ด้านดังนี้

5.1. *ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้* มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.50, S.D. = 0.71$) และในระดับมาก 3 กลุ่ม คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12, S.D. = 0.70$) กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.98, S.D. = 0.78$) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.84, S.D. = 0.50$) ตามลำดับ

5.2. *ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุผลการเรียนรู้* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 4 กลุ่ม ตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 3.90, S.D. = 0.74$) กลุ่ม

ผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.89, S.D. = 0.46$) กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.84, S.D. = 0.62$) และกลุ่ม
คณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.76, S.D. = 0.44$)

6. ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการทำแผนปฏิบัติการพัฒนาของตนเอง กลุ่ม/ชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการทำแผนปฏิบัติการพัฒนา
ของตนเอง กลุ่ม/ชุมชน ทั้ง 2 ด้านดังนี้

6.1. *ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้* มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามี
ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.40, S.D. = 0.52$) และในระดับมาก 3
กลุ่ม คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.88, S.D. = 0.60$) กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.77, S.D. = 0.69$)
และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.68, S.D. = 0.58$) ตามลำดับ

6.2. *ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุผลการเรียนรู้* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามี
ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 4 กลุ่ม ตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.00, S.D. = 0.67$) กลุ่มผู้
เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.73, S.D. = 0.65$) กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.71, S.D. = 0.47$) และกลุ่ม
ผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.68, S.D. = 0.48$)

7. ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านการสามารถพึ่งพาตนเอง มีความทุกข์น้อยลง มีความสุข มากขึ้น

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านการสามารถพึ่งพา
ตนเอง มีความทุกข์น้อยลง มีความสุขมากขึ้น ทั้ง 2 ด้านดังนี้

7.1. *ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้* มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามี
ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.40, S.D. = 0.70$) และในระดับมาก 3
กลุ่ม คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.00, S.D. = 0.50$) กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.90, S.D. = 0.74$)
และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.89, S.D. = 0.81$) ตามลำดับ

7.2. *ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุผลการเรียนรู้* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามี
ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 4 กลุ่ม ตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.00, S.D. = 0.67$) กลุ่มผู้
เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.85, S.D. = 0.62$) กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.79, S.D. = 0.63$) และกลุ่มคณะทำงาน
จัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.71, S.D. = 0.47$)

8. ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และสังคม ตาม อัตภาพและมีจิตสาธารณะ

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านการมีส่วนร่วมใน
กิจกรรมของชุมชน และสังคม ตามอัตภาพและมีจิตสาธารณะ ทั้ง 2 ด้านดังนี้

8.1. *ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้* มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.30, S.D. = 0.48$) และในระดับมาก 3 กลุ่ม คือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12, S.D. = 0.60$) กลุ่มผู้เรียนรู้ ($\bar{X} = 4.01, S.D. = 0.72$) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.89, S.D. = 0.66$) ตามลำดับ

8.2. *ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุผลการเรียนรู้* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 4 กลุ่ม ตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.00, S.D. = 0.47$) กลุ่มผู้ เรียนรู้ ($\bar{X} = 3.93, S.D. = 0.60$) กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.74, S.D. = 0.45$) และกลุ่มคณะกรรมการ จัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.65, S.D. = 0.49$)

สรุป ผลผลิตของหลักสูตร

5.1. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลผลิตของหลักสูตร

1) *ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 4 กลุ่ม ตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวแทนภาคี ผู้เรียนรู้) และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้

2) *ความพึงพอใจต่อหลักสูตร* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่ม คือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ และในระดับมาก 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ผู้ เรียนรู้ และกลุ่มตัวแทนภาคี ตามลำดับ

3) *การนำความรู้ในหลักสูตรไปปฏิบัติของผู้เรียนรู้* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 4 กลุ่ม ตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มตัวแทนภาคี กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนรู้ และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้

5.2. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรและการบรรลุผลการเรียนรู้

1) *ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้* มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 2 กลุ่ม คือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ และกลุ่มตัวแทนภาคี และในระดับ มาก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้เรียนรู้ และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ตามลำดับ

2) *ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุผลการเรียนรู้* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 4 กลุ่ม ตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ กลุ่มผู้เรียนรู้ กลุ่ม ผู้จัดการการเรียนรู้ และกลุ่มตัวแทนภาคี

5.3. ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านเนื้อหาวิชาในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน และการผลิตอาหารปลอดภัย

1) *ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้* มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแทนภาคี และกลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ และในระดับมาก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ และกลุ่มผู้เรียนรู้ ตามลำดับ

5.8. ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และสังคม ตามอัตภาพ และมีจิตสาธารณะ

1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ มีกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 1 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแทนภาคี และในระดับมาก 3 กลุ่ม คือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ กลุ่มผู้เรียนรู้ และกลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ตามลำดับ

2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุผลการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด 4 กลุ่ม ตามลำดับ ดังนี้ กลุ่มตัวแทนภาคี กลุ่มผู้เรียนรู้ กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ และกลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้

ตอนที่ 6 ผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงจากการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกลหลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

6.1. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับบุคคล

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับบุคคล โดยการวิเคราะห์ ข้อมูลปรากฏผลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.18 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.18 การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับบุคคล

การเปลี่ยนแปลงในระดับบุคคล	จำนวน (คน)	ลำดับที่
1. ผู้เรียนรู้ (n=126)		
นำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติ	37	1
ได้รับความรู้	17	2
มีความคุ้นเคยกับคนในชุมชนเพิ่มขึ้น	8	3
ได้พัฒนาตัวเอง	2	4
2. ผู้จัดการการเรียนรู้ (n=19)		
มีการนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติ	10	1
ได้รับความรู้	4	2
ได้พัฒนาตัวเอง	3	3

* ข้อมูลจากคำถามปลายเปิดที่มีผู้ตอบบางส่วน

จากตารางที่ 4.18 การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับบุคคล ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

ผู้เข้าเรียนรู้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับบุคคล เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ นำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติ ลำดับถัดมา คือ ได้รับความรู้ มีความคุ้นเคยกับคนในชุมชนเพิ่มขึ้น และได้พัฒนาตัวเอง

ผู้จัดการการเรียนรู้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับบุคคล เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ มีการนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติ ลำดับถัดมา คือ ได้รับความรู้ และได้พัฒนาตัวเอง

6.2. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับกลุ่ม

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับกลุ่ม โดยการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.19 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.19 การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับกลุ่ม

การเปลี่ยนแปลงในระดับกลุ่ม	จำนวน (คน)	ลำดับที่
1. ผู้เรียนรู้ (n=126)		
เกิดความสามัคคีในกลุ่ม	23	1
ได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ	15	2
เกิดกลุ่มกิจกรรมการผลิตต่างๆ ตามที่เรียนรู้	8	3
คนในกลุ่มได้ความรู้และพัฒนาตนเอง	8	3
มีการรวมกลุ่มเรียนรู้ในชุมชน	5	4
2. ผู้จัดการการเรียนรู้ (n=19)		
เกิดกลุ่มกิจกรรมการผลิตต่างๆ ตามที่เรียนรู้	8	1
มีการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน	4	2
มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเกิดความสามัคคีในกลุ่ม	4	2

* ข้อมูลจากคำถามปลายเปิดที่มีผู้ตอบบางส่วน

จากตารางที่ 4.19 การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับกลุ่ม ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

ผู้เข้าเรียนรู้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับกลุ่ม เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ เกิดความสามัคคีในกลุ่ม ลำดับถัดมา คือ ได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ เกิดกลุ่มกิจกรรมการผลิตต่างๆ ตามที่เรียนรู้ และคนในกลุ่มได้ความรู้และพัฒนาตนเอง

ผู้จัดการการเรียนรู้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับกลุ่ม เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ เกิดกลุ่มกิจกรรมการผลิตต่างๆ ตามที่เรียนรู้ ลำดับถัดมา คือ มีการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน และมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเกิดความสามัคคีในกลุ่ม

6.3. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับชุมชน

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับชุมชน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.20 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.20 การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับชุมชน

การเปลี่ยนแปลงในระดับชุมชน	จำนวน (คน)	ลำดับที่
1. ผู้เรียนรู้ (n=126)		
คนในชุมชนมีความรู้เพิ่มขึ้น	20	1
เกิดการเรียนรู้และการรวมกลุ่มด้านต่างๆ ร่วมกันในชุมชน	14	2
ภาคภูมิใจในชุมชนและชุมชนมีชื่อเสียง	12	3
ทำให้ชุมชนเข้มแข็งขึ้น	5	4
2. ผู้จัดการการเรียนรู้ (n=19)		
คนในชุมชนมีความรู้เพิ่มขึ้น	5	1
เกิดการเรียนรู้และการรวมกลุ่มด้านต่างๆ ร่วมกันในชุมชน	4	2
ภาคภูมิใจในชุมชน	3	3

* ข้อมูลจากคำถามปลายเปิดที่มีผู้ตอบบางส่วน

จากตารางที่ 4.20 การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับชุมชน ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

ผู้เข้าเรียนรู้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับชุมชน เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ คนในชุมชนมีความรู้เพิ่มขึ้น ลำดับถัดมา คือ เกิดการเรียนรู้และการรวมกลุ่มด้านต่างๆ ร่วมกันในชุมชน และ ภาคภูมิใจในชุมชนและชุมชนมีชื่อเสียง

ผู้จัดการการเรียนรู้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับชุมชน เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ คนในชุมชนมีความรู้เพิ่มขึ้น ลำดับถัดมา คือ เกิดการเรียนรู้และการรวมกลุ่มด้านต่างๆ ร่วมกันในชุมชน และ ภาคภูมิใจในชุมชน

6.4. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับหน่วยงาน

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับหน่วยงาน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.21 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.21 การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับหน่วยงาน

การเปลี่ยนแปลงในระดับหน่วยงาน	จำนวน (คน)	ลำดับที่
1. ผู้เรียนรู้ (n=126)		
มีหน่วยงานต่างๆมาทำงานร่วมกันมากขึ้น	22	1
เกิดการบูรณาการในการทำงาน	12	2
เกิดการพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ	6	3

* ข้อมูลจากคำถามปลายเปิดที่มีผู้ตอบบางส่วน

ตารางที่ 4.21 การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับหน่วยงาน (ต่อ)

การเปลี่ยนแปลงในระดับหน่วยงาน	จำนวน (คน)	ลำดับที่
2. ผู้เรียนรู้ (n=19)		
มีหน่วยงานต่างๆมาทำงานร่วมกันมากขึ้น	5	1
เกิดการบูรณาการในการทำงาน	3	2
ยังมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของหน่วยงานต่างๆ น้อย	2	3

* ข้อมูลจากคำถามปลายเปิดที่มีผู้ตอบบางส่วน

จากตารางที่ 4.21 การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับหน่วยงาน ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

ผู้เข้าเรียนรู้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับหน่วยงาน เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ มีหน่วยงานต่างๆ มาทำงานร่วมกันมากขึ้น ลำดับถัดมา คือ เกิดการบูรณาการในการทำงาน และเกิดการพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ

ผู้จัดการการเรียนรู้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับหน่วยงาน เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ มีหน่วยงานต่างๆ มาทำงานร่วมกันมากขึ้น ลำดับถัดมา คือ เกิดการบูรณาการในการทำงาน และยังมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของหน่วยงานต่างๆ น้อย

สรุป ผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงจากการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกลหลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

6.1. การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับบุคคล

ผู้เข้าเรียนรู้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับบุคคล เรียงตามลำดับดังนี้ คือ นำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติ ได้รับความรู้ มีความคุ้นเคยกับคนในชุมชนเพิ่มขึ้น และได้พัฒนาตัวเอง ในขณะที่ผู้จัดการการเรียนรู้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับบุคคล เรียงตามลำดับดังนี้ คือ มีการนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติ ได้รับความรู้ และได้พัฒนาตัวเอง

6.2. การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับกลุ่ม

ผู้เข้าเรียนรู้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับกลุ่ม เรียงตามลำดับดังนี้ เกิดความสามัคคีในกลุ่ม ได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ เกิดกลุ่มกิจกรรมการผลิตต่างๆ ตามที่เรียนรู้ และคนในกลุ่มได้ความรู้และพัฒนาตนเอง ในขณะที่ผู้จัดการการเรียนรู้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับกลุ่ม เรียงตามลำดับดังนี้ เกิดกลุ่มกิจกรรมการผลิตต่างๆ ตามที่เรียนรู้ มีการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน และมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเกิดความสามัคคีในกลุ่ม

6.3. การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับชุมชน

ผู้เข้าเรียนรู้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับชุมชน เรียงตามลำดับดังนี้ คนในชุมชนมีความรู้เพิ่มขึ้น เกิดการเรียนรู้และการรวมกลุ่มด้านต่างๆ ร่วมกันในชุมชน และภาคภูมิใจในชุมชนและชุมชนมีชื่อเสียง ในขณะที่ผู้จัดการการเรียนรู้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับชุมชน เรียงตามลำดับดังนี้ คนในชุมชนมีความรู้เพิ่มขึ้น เกิดการเรียนรู้และการรวมกลุ่มด้านต่างๆ ร่วมกันในชุมชน และ ภาคภูมิใจในชุมชน

6.4. การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับหน่วยงาน

ผู้เข้าเรียนรู้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับหน่วยงาน เรียงตามลำดับดังนี้ มีหน่วยงานต่างๆ มาทำงานร่วมกันมากขึ้น เกิดการบูรณาการในการทำงาน และเกิดการพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ในขณะที่ผู้จัดการการเรียนรู้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับหน่วยงาน เรียงตามลำดับดังนี้ มีหน่วยงานต่างๆ มาทำงานร่วมกันมากขึ้น เกิดการบูรณาการในการทำงาน และยังมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของหน่วยงานต่างๆ น้อย

ตอนที่ 7 เงื่อนไขและปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ในมิติต่างๆ

เงื่อนไขและปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ในมิติต่างๆ ได้แก่ เงื่อนไขปัจจัยภายนอกของหลักสูตร และความคิดเห็นอื่นที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร

7.1. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับเงื่อนไขปัจจัยภายนอกของหลักสูตร

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับเงื่อนไขปัจจัยภายนอกของหลักสูตร ประกอบด้วย ปัจจัยก่อกวนการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ และปัจจัยอุปสรรคในการเรียนรู้ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.22-4.23 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.22 ปัจจัยก่อกวนการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ

ปัจจัยก่อกวน	จำนวน (คน)	ลำดับที่
1. ผู้เรียนรู้ (n=126)		
การมีหน่วยงานต่างๆ มาดำเนินงานร่วมกัน	13	1
ความร่วมมือ และกำลังใจจากคนในชุมชน	8	2
สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวัน	7	3
สถานที่เรียนรู้ อุปกรณ์ ผู้จัดการเรียนรู้ และผู้เรียน	7	3
การไปศึกษาดูงาน	3	4
สภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้	2	5
2. ผู้จัดการการเรียนรู้ (n=19)		
สภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้	4	1
การมีหน่วยงานต่างๆ มาดำเนินงานร่วมกัน	3	2
ได้เรียนรู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวัน	2	3
ความร่วมมือจากคนในชุมชน	2	3
ผู้จัดการเรียนรู้มีจิตอาสา	1	4

* ข้อมูลจากคำถามปลายเปิดที่มีผู้ตอบบางส่วน

ตารางที่ 4.22 ปัจจัยก่อกวนการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ (ต่อ)

ปัจจัยก่อกวน	จำนวน (คน)	ลำดับที่
3. คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)		
การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ งบประมาณ และการประสานงาน	7	1
ผู้จัดการเรียนรู้ที่เข้าใจกระบวนการเรียนรู้ ตั้งใจ มีความสามารถ	4	2
การสนับสนุนจากเครือข่าย และหน่วยงานต่างๆ	3	3
รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับชุมชน	2	4
4. ตัวแทนภาคี (n=10)		

การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้จากหน่วยงานต่างๆ	4	1
การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับชุมชน มีสื่อที่เหมาะสม	3	2
สถานที่เรียนรู้ที่เหมาะสม	1	3
มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง	1	3

* ข้อมูลจากคำถามปลายเปิดที่มีผู้ตอบบางส่วน

จากตารางที่ 4.22 ปัจจัยเกื้อหนุนการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

ผู้เข้าเรียนรู้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเกื้อหนุนการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ การมีหน่วยงานต่างๆ มาดำเนินงานร่วมกัน ลำดับถัดมา คือ ความร่วมมือ และกำลังใจจากคนในชุมชน และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวัน และสถานที่เรียนรู้ อุปกรณ์ผู้จัดการเรียนรู้ และผู้เรียน

ผู้จัดการการเรียนรู้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเกื้อหนุนการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ สภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ลำดับถัดมา คือ การมีหน่วยงานต่างๆ มาดำเนินงานร่วมกัน และได้เรียนรู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวัน และความร่วมมือจากคนในชุมชน

คณะทำงานจัดการเรียนรู้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเกื้อหนุนการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ งบประมาณ และการประสานงาน ลำดับถัดมา คือ ผู้จัดการเรียนรู้ที่เข้าใจกระบวนการเรียนรู้ ตั้งใจ มีความสามารถ และ การสนับสนุนจากเครือข่าย และหน่วยงานต่างๆ

ตัวแทนภาคี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเกื้อหนุนการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้จากหน่วยงานต่างๆ ลำดับถัดมา คือ การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับชุมชน มีสื่อที่เหมาะสม และสถานที่เรียนรู้ที่เหมาะสม และมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง

ตารางที่ 4.23 ปัจจัยอุปสรรคในการเรียนรู้

ปัจจัยอุปสรรค	จำนวน (คน)	ลำดับที่
1. ผู้เรียนรู้ (n=126)		
ตัวผู้เรียนเอง เช่น เวลาว่าง สุขภาพ	13	1
สถานที่เรียนรู้ อุปกรณ์	9	2
งบประมาณสนับสนุนอุปกรณ์และการเรียนรู้มีน้อย	8	3
หลักสูตร เนื้อหา และสื่อ	4	4
สภาพแวดล้อม ฝนตก น้ำท่วม	3	5

ไม่มีอุปสรรค	2	6
2. ผู้จัดการการเรียนรู้ (n=19)		
สถานที่เรียนรู้ อุปกรณ์	5	1
สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย อยู่ไกล ฝนตก	4	2
ขาดกลไกความร่วมมือของหน่วยต่างๆ	4	2
ขาดการสนับสนุนอุปกรณ์และงบประมาณการเรียนรู้	3	3
ประชาชนยังขาดความรู้ในด้านเศรษฐกิจพอเพียง	1	4
3. คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)		
สถานที่เรียนรู้ อุปกรณ์การเรียนรู้	5	1
เวลาในการเรียนรู้ ไม่ค่อยมีเวลา วางไม่ตรงกัน	5	1
การจัดการตามกระบวนการเรียนรู้	3	2
ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงาน	3	2
4. ตัวแทนภาคี (n=10)		
เวลาในการเรียนรู้ ไม่ค่อยมีเวลา วางไม่ตรงกัน	4	1
ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงาน	3	2
พื้นฐานความรู้ของผู้เรียนรู้	2	3

* ข้อมูลจากคำถามปลายเปิดที่มีผู้ตอบบางส่วน

จากตารางที่ 4.23 ปัจจัยอุปสรรคในการเรียนรู้ ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้ ผู้เข้าเรียนรู้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยอุปสรรคในการเรียนรู้ เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ ตัวผู้เรียนเอง เช่น ไม่มีเวลาว่าง สุขภาพ ลำดับถัดมา คือ สถานที่เรียนรู้ อุปกรณ์ และงบประมาณสนับสนุนอุปกรณ์และการเรียนรู้มีน้อย

ผู้จัดการการเรียนรู้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยอุปสรรคในการเรียนรู้ เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ สถานที่เรียนรู้ อุปกรณ์ ลำดับถัดมา คือ สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย อยู่ไกล ฝนตก และขาดกลไกความร่วมมือของหน่วยต่างๆ

คณะทำงานจัดการเรียนรู้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยอุปสรรคในการเรียนรู้ เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ สถานที่เรียนรู้ อุปกรณ์การเรียนรู้ และเวลาในการเรียนรู้ ไม่ค่อยมีเวลา วางไม่ตรงกัน ลำดับถัดมา คือ ปัจจัยอุปสรรค คือ การจัดการตามกระบวนการเรียนรู้ และขาดการสนับสนุนจากหน่วยงาน

ตัวแทนภาคี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยอุปสรรคในการเรียนรู้ เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ เวลาในการเรียนรู้ ไม่ค่อยมีเวลา วางไม่ตรงกัน ลำดับถัดมา คือ ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงาน และพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนรู้

7.2. ข้อมูลความคิดเห็นอื่นที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร

ข้อมูลความคิดเห็นอื่นที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ประกอบด้วย ด้านบริบท/สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ในการเรียนรู้โดยการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.24-4.27 ดังต่อไปนี้

7.2.1 ด้านบริบท/สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.24 ความคิดเห็นอื่นที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านบริบท/สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง

ด้านบริบท	จำนวน (คน)	ลำดับที่
1. ผู้เรียนรู้ (n=126)		
ปรับปรุงหลักสูตรมีเนื้อหาหลากหลาย สื่อวิดีโอ และสื่ออื่นๆ	11	1
ปรับปรุงสถานที่เรียนรู้ อุปกรณ์	11	1
ต้องการเห็นชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ดี	10	2
เรียนรู้จากสถานที่จริง มีพื้นที่ให้ลองปฏิบัติจริง	2	3
2. ผู้จัดการการเรียนรู้ (n=19)		
ปรับปรุงหลักสูตรมีเนื้อหาสอดคล้องชุมชนและสถานการณ์	5	1
ปรับปรุงสถานที่เรียนรู้ และสภาพแวดล้อม	2	2
เตรียมความพร้อมของศูนย์และผู้เรียน	2	2
การวิเคราะห์เชื่อมโยงกับบริบทชุมชน	1	3
3. คณะทำงานจัดการการเรียนรู้ (n=17)		
ผู้ประสานงานที่เข้มแข็ง	1	1
ผู้จัดการเรียนรู้เข้าใจกระบวนการเรียนรู้	1	1
การติดตามและเยี่ยมศูนย์	1	1
ส่งเสริมอาชีพจากการเรียนรู้	1	1
4. ตัวแทนภาคี (n=10)		
มีกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ใช้สื่อหลากหลาย	3	1
การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน	2	2
การบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ	1	3

* ข้อมูลจากคำถามปลายเปิดที่มีผู้ตอบบางส่วน

จากตารางที่ 4.24 ความคิดเห็นอื่นที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านบริบท/สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

ผู้เข้าเรียนรู้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านบริบท/สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ ปรับปรุงหลักสูตรมีเนื้อหาหลากหลาย สื่อ

วิถีทัศน์ และสื่อ อื่นๆ และปรับปรุงสถานที่เรียนรู้ อุปกรณ์ ลำดับถัดมา คือ ต้องการเห็นชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ดี

ผู้จัดการการเรียนรู้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านบริบท/สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ ปรับปรุงหลักสูตรมีเนื้อหาสอดคล้องชุมชนและสถานการณ์ ลำดับถัดมา คือ เห็นว่า ปรับปรุงสถานที่เรียนรู้ และสภาพแวดล้อม และเตรียมความพร้อมของศูนย์และผู้เรียน

คณะทำงานจัดการเรียนรู้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านบริบท/สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ในลำดับที่เท่ากันดังนี้ คือ ผู้ประสานงานที่เข้มแข็ง ผู้จัดการเรียนรู้เข้าใจกระบวนการเรียนรู้ การติดตามและเยี่ยมศูนย์ และ ส่งเสริมอาชีพจากการเรียนรู้

ตัวแทนภาคีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านบริบท/สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ มีกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ใช้สื่อหลากหลาย ลำดับถัดมา คือ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน และการบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ

7.2.2 ด้านปัจจัยเบื้องต้น

ตารางที่ 4.25 ความคิดเห็นอื่นที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านปัจจัยเบื้องต้น

ด้านปัจจัยเบื้องต้น	จำนวน (คน)	ลำดับที่
1. ผู้เรียนรู้ (n=126)		
ปรับปรุงสื่อวิถีทัศน์ ด้านคุณ ภาพเวลา เนื้อหา	8	1
จัดอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้	7	2
มีเนื้อหาหลักสูตรหลากหลาย สอดคล้องกับชุมชน	6	3
มีงบประมาณสนับสนุนการเรียนรู้	4	4
มีวิทยากรพิเศษบรรยายเพิ่มเติม	3	5
มีแรงจูงใจโอนหน่วยกิตการเรียนรู้	1	6
มีเวลาในการศึกษาหาความรู้	1	6
2. ผู้จัดการการเรียนรู้ (n=19)		
ปรับปรุงสื่อวิถีทัศน์ ด้านคุณ ภาพเวลา เนื้อหา	3	1
มีงบประมาณสนับสนุนการเรียนรู้	3	1
มีคนที่มีจิตสาธารณะในชุมชน	1	2
มีเวลาในการศึกษาหาความรู้	1	2

* ข้อมูลจากคำถามปลายเปิดที่มีผู้ตอบบางส่วน

ตารางที่ 4.25 ความคิดเห็นอื่นที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านปัจจัยเบื้องต้น (ต่อ)

ด้านปัจจัยเบื้องต้น	จำนวน (คน)	ลำดับที่
3. คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)		
ปรับกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับชุมชน	5	1
สนับสนุนสื่อ อุปกรณ์การเรียนรู้	3	2
สนับสนุนงบประมาณการเรียนรู้	1	3
4. ตัวแทนภาคี (n=10)		
ปรับกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสม	4	1
สนับสนุนสื่อ อุปกรณ์การเรียนรู้	1	2

* ข้อมูลจากคำถามปลายเปิดที่มีผู้ตอบบางส่วน

จากตารางที่ 4.25 ความคิดเห็นอื่นที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านปัจจัยเบื้องต้น ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

ผู้เข้าเรียนรู้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านปัจจัยเบื้องต้น เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ ปรับปรุงสื่อวีดิทัศน์ ด้านคุณภาพเวลา เนื้อหา ลำดับถัดมา คือ จัดอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และมีเนื้อหาหลักสูตรหลากหลาย สอดคล้องกับชุมชน

ผู้จัดการการเรียนรู้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านปัจจัยเบื้องต้น เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ ปรับปรุงสื่อวีดิทัศน์ ด้านคุณภาพเวลา เนื้อหา และงบประมาณ สนับสนุนการเรียนรู้สถานการณ์ ลำดับถัดมา คือ มีคนที่มีจิตสาธารณะในชุมชน และมีเวลาในการศึกษาหาความรู้

คณะทำงานจัดการเรียนรู้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านปัจจัยเบื้องต้น เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ การปรับกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับชุมชน ลำดับถัดมา คือ สนับสนุนสื่อ อุปกรณ์การเรียนรู้ และสนับสนุนงบประมาณการเรียนรู้

ตัวแทนภาคีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านปัจจัยเบื้องต้น เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ ปรับกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสม ลำดับถัดมา คือ สนับสนุนสื่อ อุปกรณ์การเรียนรู้

7.2.3 ด้านกระบวนการ

ตารางที่ 4.26 ความคิดเห็นอื่นที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านกระบวนการ

ด้านกระบวนการ	จำนวน (คน)	ลำดับที่
---------------	------------	----------

1. ผู้เรียนรู้ (n=126)		
จัดกระบวนการเรียนหรือหลักสูตรให้ชัดเจน เป็นปัจจุบัน	19	1
มีหน่วยงานร่วมสนับสนุน		
มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดูงาน กับกลุ่มต่างๆ	8	2
สนับสนุน สื่อ อุปกรณ์	4	3
มีกิจกรรมเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	3	4
2. ผู้จัดการการเรียนรู้ (n=19)		
จัดกระบวนการเรียนหรือหลักสูตรให้ชัดเจน และอบรม	5	1
ผู้จัดการการเรียนรู้		
มีการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ จำกัด	2	2
ควรมีการเรียนรู้นอกสถานที่	1	3
3. คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)		
ปรับกระบวนการเรียนรู้ให้ชัดเจน เป็นขั้นตอน	3	1
สนับสนุนบุคลากร วิทยากร	2	2
การกระตุ้น เสริมการเรียนรู้จากส่วนกลาง	1	3
4. ตัวแทนภาคี (n=10)		
ควรมีการแลกเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ระหว่าง	1	1
หน่วยงาน		
คำแนะนำการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน	1	1
เข้าใจง่าย		
มีการศึกษาดูงาน สัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์	1	1
ผู้เรียนรู้บางส่วน ชอบการปฏิบัติมากกว่าเรียน	1	1

* ข้อมูลจากคำถามปลายเปิดที่มีผู้ตอบบางส่วน

จากตารางที่ 4.26 ความคิดเห็นอื่นที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านกระบวนการ ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

ผู้เข้าเรียนรู้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านกระบวนการ เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ จัดกระบวนการเรียนหรือหลักสูตรให้ชัดเจน เป็นปัจจุบัน มีหน่วยงานร่วมสนับสนุน ลำดับถัดมา คือ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดูงาน กับกลุ่มต่างๆ และสนับสนุน สื่อ อุปกรณ์

ผู้จัดการการเรียนรู้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านกระบวนการ เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ จัดกระบวนการเรียนหรือหลักสูตรให้ชัดเจน และอบรม ผู้จัดการการเรียนรู้ ลำดับถัดมา คือ มีการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ จำกัด และควรมีการเรียนรู้นอกสถานที่

คณะทำงานจัดการเรียนรู้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านกระบวนการ เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ ปรับกระบวนการเรียนรู้ให้ชัดเจน เป็นขั้นตอน ลำดับถัดมา คือ สนับสนุนบุคลากร วิทยากร และการกระตุ้น เสริมการเรียนรู้จากส่วนกลาง

ตัวแทนภาคี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านกระบวนการ ในลำดับที่เท่ากัน คือ ควรมีการแลกเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ระหว่างหน่วยงาน คำแนะนำการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เข้าใจง่าย มีการศึกษาดูงาน สัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และผู้เรียนรู้บางส่วน ชอบการปฏิบัติมากกว่าเรียน

7.2.4 ด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ในการเรียนรู้

ตารางที่ 4.27 ความคิดเห็นอื่นที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ในการเรียนรู้

ด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ในการเรียนรู้	จำนวน (คน)	ลำดับที่
1. ผู้เรียนรู้ (n=126)		
มีรายได้จากกิจกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้	9	1
ควรสนับสนุนให้มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ขยายศูนย์เรียนรู้	7	2
มีความรู้เพิ่มขึ้น นำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวันได้	5	3
มีความพึงพอใจกับผลลัพธ์พอสมควร	5	3
2. ผู้จัดการการเรียนรู้ (n=19)		
มีการประเมินการเรียนรู้เหมาะสม	3	1
ควรสนับสนุนให้มีการนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวันได้	3	1
มีบูรณาการเรียนรู้กับงานที่ชุมชนทำอยู่แล้ว	2	2
มีความสามัคคีในชุมชน	1	3
3. คณะทำงานจัดการเรียนรู้ (n=17)		
มีการนำความรู้ไปใช้และเกิดรายได้	3	1
มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ชัดเจนตั้งแต่ต้น	1	2
ควรมีการเสนอผลการเรียนรู้ผ่านสื่อเพื่อเป็นตัวอย่างให้ที่อื่นๆ	1	2
4. ตัวแทนภาคี (n=10)		
มีการประเมินผลตามมาตรฐาน ตัวชี้วัด และจัดเก็บข้อมูล	4	1
มีการจัดศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์	1	2
มีการศึกษาดูงาน	1	2

* ข้อมูลจากคำถามปลายเปิดที่มีผู้ตอบบางส่วน

จากตารางที่ 4.27 ความคิดเห็นอื่นที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านผลผลิต/ ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

ผู้เข้าเรียนรู้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ มีรายได้จากกิจกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ ลำดับถัดมา คือ ควรสนับสนุนให้มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ขยายศูนย์เรียนรู้ และมีความรู้เพิ่มขึ้น นำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวันได้ และมีความพึงพอใจกับผลลัพธ์พอสมควร

ผู้จัดการการเรียนรู้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ มีการประเมินการเรียนรู้ที่เหมาะสม และควรสนับสนุนให้มีการนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวันได้ ลำดับถัดมา คือ มีบูรณาการเรียนรู้กับงานที่ชุมชนทำอยู่แล้ว และมีความสามัคคีในชุมชน

คณะทำงานจัดการเรียนรู้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ มีการนำความรู้ไปใช้และเกิดรายได้ ลำดับถัดมา คือ มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ชัดเจนตั้งแต่ต้น และควรมีการเสนอผลการเรียนรู้ผ่านสื่อเพื่อเป็นตัวอย่างให้ที่อื่นๆ

ตัวแทนภาคีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ เรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ มีการประเมินผลตามมาตรฐาน ตัวชี้วัด และจัดเก็บข้อมูล ลำดับถัดมา คือ มีการจัดศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ และมีการศึกษาดูงาน ตามลำดับ

สรุป เงื่อนไขและปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ในมิติต่างๆ

7.1. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับเงื่อนไขปัจจัยภายนอกของหลักสูตร

1) ปัจจัยเกื้อหนุนการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นดังนี้ กลุ่มตัวอย่างกลุ่มต่างๆ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเกื้อหนุนการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ ลำดับที่ 1 ดังนี้ ผู้เข้าเรียนรู้ คือ การมีหน่วยงานต่างๆ มาดำเนินงานร่วมกัน ผู้จัดการการเรียนรู้ คือ สภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ คณะทำงานจัดการเรียนรู้ คือ การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ งบประมาณ และการประสานงาน ตัวแทนภาคี คือ การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้จากหน่วยงานต่างๆ

2) ปัจจัยอุปสรรคในการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นดังนี้ กลุ่มตัวอย่างกลุ่มต่างๆ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยอุปสรรคในการเรียนรู้ ลำดับที่ 1 ดังนี้ ผู้เข้าเรียนรู้ คือ ตัวผู้เรียนเอง เช่น ไม่มีเวลาว่าง สุขภาพ ผู้จัดการการเรียนรู้ คือ สถานที่เรียนรู้ อุปกรณ์ คณะทำงานจัดการเรียนรู้ คือ สถานที่เรียนรู้ อุปกรณ์ การเรียนรู้ และเวลาในการเรียนรู้ ไม่ค่อยมีเวลา ว่างไม่ตรงกัน ตัวแทนภาคี คือ เวลาในการเรียนรู้ ไม่ค่อยมีเวลา ว่างไม่ตรงกัน

7.2. ข้อมูลความคิดเห็นอื่นที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร

1) **ด้านบริบท/สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง** กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นดังนี้ กลุ่มตัวอย่างกลุ่มต่างๆ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านบริบท/สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ลำดับที่ 1 ดังนี้ ผู้เข้าเรียนรู้ คือ ปรับปรุงหลักสูตรมีเนื้อหาหลากหลาย สื่อวีดิทัศน์ และสื่อ อื่นๆ และปรับปรุงสถานที่เรียนรู้ อุปกรณ์ ผู้จัดการการเรียนรู้ คือ ปรับปรุงหลักสูตรมีเนื้อหาสอดคล้องชุมชนและสถานการณ์ คณะทำงานจัดการเรียนรู้ คือ ผู้ประสานงานที่เข้มแข็ง ผู้จัดการเรียนรู้เข้าใจกระบวนการเรียนรู้ การติดตามและเยี่ยมศูนย์ และส่งเสริมอาชีพจากการเรียนรู้ ตัวแทนภาคี คือ มีกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ใช้สื่อหลากหลาย

2) **ด้านปัจจัยเบื้องต้น** กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นดังนี้ กลุ่มตัวอย่างกลุ่มต่างๆ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านปัจจัยเบื้องต้น ลำดับที่ 1 ดังนี้ ผู้เข้าเรียนรู้ คือ ปรับปรุงสื่อวีดิทัศน์ ด้านคุณภาพเวลา เนื้อหา ผู้จัดการการเรียนรู้ คือ ปรับปรุงสื่อวีดิทัศน์ ด้านคุณภาพเวลา เนื้อหา และ มีงบประมาณสนับสนุนการเรียนรู้สถานการณ์ คณะทำงานจัดการเรียนรู้ คือ การปรับกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับชุมชน ตัวแทนภาคี คือ ปรับกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสม

3) **ด้านกระบวนการ** กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นดังนี้ กลุ่มตัวอย่างกลุ่มต่างๆ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านกระบวนการ ลำดับที่ 1 ดังนี้ ผู้เข้าเรียนรู้ คือ จัดกระบวนการเรียนหรือหลักสูตรให้ชัดเจน เป็นปัจจุบัน มีหน่วยงานร่วมสนับสนุน ผู้จัดการการเรียนรู้ คือ จัดกระบวนการเรียนหรือหลักสูตรให้ชัดเจน และอบรมผู้จัดการการเรียนรู้ คณะทำงานจัดการเรียนรู้ คือ ปรับกระบวนการเรียนรู้ให้ชัดเจน เป็นขั้นตอน ตัวแทนภาคี คือ ควรมีการแลกเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ระหว่างหน่วยงาน คำแนะนำการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เข้าใจง่าย มีการศึกษาดูงาน สัมมนา แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และผู้เรียนรู้บางส่วน ชอบการปฏิบัติมากกว่าเรียน

4) **ด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ในการเรียนรู้** กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นดังนี้ กลุ่มตัวอย่างกลุ่มต่างๆ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ ลำดับที่ 1 ดังนี้ ผู้เข้าเรียนรู้ คือ มีรายได้จากกิจกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ ผู้จัดการการเรียนรู้ คือ มีการประเมินการเรียนรู้ที่เหมาะสม และควรสนับสนุนให้มีการนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวันได้ คณะทำงานจัดการเรียนรู้ คือ มีการนำความรู้ไปใช้และเกิดรายได้ ตัวแทนภาคี คือ มีการประเมินผลตามมาตรฐาน ตัวชี้วัด และจัดเก็บข้อมูล ลำดับถัดมา คือ มีการจัดศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ และมีการศึกษาดูงาน ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงจากการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกล หลักสูตรการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 8 ผลกระทบการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกล หลักสูตรการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

8.1 ประสบการณ์ บทเรียน การเปลี่ยนแปลง และข้อคิดเห็นในการจัดการเรียนรู้ของแต่ละพื้นที่

คณะผู้วิจัยร่วมกับคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ตัวแทนองค์กรภาคี และปราชญ์ชาวบ้าน ได้แบ่งทีมลงเยี่ยมเยียนพื้นที่ศูนย์เรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียงทั่วประเทศ จำนวน 28 ศูนย์เรียนรู้ ในระหว่างเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม 2554 โดยมีผู้เรียนรู้ และผู้จัดการเรียนรู้ ที่เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับประสบการณ์ บทเรียนการจัดการเรียนรู้ของแต่ละพื้นที่ในแต่ละศูนย์เรียนรู้ประมาณศูนย์เรียนรู้ละ 15-25 คน และคณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเงื่อนไขและปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ในมิติต่างๆ ได้แก่ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สภาพแวดล้อม โดยแบ่งการนำเสนอข้อมูลตามทีมการลงพื้นที่เยี่ยมเยียนศูนย์ฯ ซึ่งออกเป็น 6 สายด้วยกัน โดยแต่ละสาย มีรายละเอียดดังนี้

8.1.1 สายที่ 1 รับผิดชอบพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดนครปฐม และจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งได้ลงเยี่ยมเยียนพื้นที่ดังนี้

1) ศูนย์เรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนตำบลคลองเขิน จังหวัดสมุทรสงคราม

สภาพทั่วไป ผู้เรียนมีความเข้าใจต่อหลักสูตรพอสมควร ผู้เรียนต้องนำความรู้เพื่อมาปรับใช้ในการพัฒนาชุมชน มีผู้เรียน 39 คน การเรียนรู้แต่ละครั้งผู้เรียนขาดไม่มาก ทุกคนมีความสนใจ มีการรวมกลุ่มเกษตรกร มีการตั้งกองทุนระดมเงินจากผู้เรียนคนละ 100 ในการนำมาเป็นกองทุนใช้ในการจัดการเรียนรู้ สถานที่เรียนไม่แน่นอน ใช้ทีวีดี ที่ อบต. และเรียนรู้ตามแหล่งผู้รู้ในแต่ละด้าน สนใจเรื่องสมุนไพร ความปลอดภัยในอาหาร ขยายสู่แผนวิสาหกิจชุมชน ทำบัญชีครัวเรือน ครู กศน. มาเป็นวิทยากรให้ คุณยุพิน เป็นวิทยากร และเรียนรู้จากวีซีดี จากพื้นที่จริง ผู้เรียนมีต้นทุนอยู่แล้ว แต่ไม่รู้แนวคิดทฤษฎี ทำให้ไม่ต้องปรับทัศนะอะไร จึงก้าวเร็วมาก 9 หมู่บ้าน ตั้งเป็นระดับตำบล รวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือกันและกันเป็นเครือข่ายขึ้นในขั้นตอนต่อไป

กระบวนการเรียนรู้ สื่อที่ใช้ ใช้ทีวีดี ที่ อบต. ทีวีดีมีคุณภาพ เรียนรู้ตามแหล่งผู้รู้ของชุมชนในแต่ละด้าน เนื้อหา ผู้เรียนสนใจเรื่องสมุนไพร ความปลอดภัยในอาหาร การขยายกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน การทำบัญชีครัวเรือน เนื้อหาสาระเน้นเกษตรมากเกินไป

จุดเด่น

- ส่วนใหญ่ปฏิบัติมาแล้ว เรียนไปได้เร็ว ศูนย์ก้าวหน้าได้ดีกว่าศูนย์อื่นที่ปฏิบัติได้จริง ขยายสู่ระดับเครือข่ายตำบลได้

- เลือกคู่วิธีที่สนใจก่อน
- กลุ่มมีการลงขันคนละ 100 บาท ในการจัดการกลุ่ม เป็นความภูมิใจ อยากเรียนรู้ร่วมกัน
- มีการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่นอนามัย อสม.
- ผู้เรียนรู้ไม่รู้กระบวนการเรียน อาศัยปราชญ์ชาวบ้าน และขยายเครือข่าย
- มีการได้รับรางวัล มีการจดบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียน
- ประสบปัญหาบัญชีครัวเรือน และได้ออกแบบใหม่
- กลุ่มเลือกเรียนรู้ที่จุดต่างๆ บางจุดทำทุกอย่างทั้งปลูกผักขยายเพาะพันธุ์ การปักชำ น้ำตาล

มะพร้าว

การประเมินผลระดับบุคคลมีการเปลี่ยนแปลง มีการปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างแก่
ลูกหลาน มีการนำแนวคิด มสธ. ขยายสู่กลุ่มอื่น

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

- การใช้อุปกรณ์ในการเรียนรู้ เช่นเครื่องฉายวีดิทัศน์
- การทำบัญชีครัวเรือนปรับลงเป็นรายวัน
- ให้ มสธ.ทำป้ายเพื่อเป็นแหล่งดูงาน
- คุณภาพวีดิทัศน์ใช้ได้ เนื้อหาสาระเน้นเกษตรเกินไป บางครั้งชมยาวไป ฉายดูรวมกันที่ อบต.
- การฉายเปิดไม่เป็น ไม่มีอุปกรณ์ ปรับวีดิทัศน์ให้กระชับ ปรับเนื้อหาที่มากกว่าเรื่องเกษตร เรื่องต่อยอด ต่อระบบตลาด ระดับกลุ่ม

การประเมินผลระดับชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง

- ปฏิบัติให้เป็นแบบลูกหลาน
- นำแนวคิด มสธ. ขยายสู่กลุ่มอื่น ชวนมารับปัญหาบัตรร่วมกัน เป็นเครือข่ายตำบล 9 หมู่บ้าน

2) ศูนย์เรียนรู้น้ำตาลวังขนาย จังหวัดสุพรรณบุรี

สภาพทั่วไป เปิดเป็น 2 ศูนย์เรียนรู้ มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ต่อมาประเด็น
ซ้ำจึงมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บ่อยลง

จุดเด่น

- กิจกรรมลดรายจ่ายและกินเพื่อสุขภาพ ตลาดปลอดภัยพิช โดยได้รับการสนับสนุนจากทางบริษัทรับซื้อคืนกิโกรัมละ 20 บาท แล้วนำไปแจกในตลาดทำให้ผู้บริโภครู้จัก
- ผู้เรียนรู้สามารถเรียนรู้ปลูกผักกินเอง โรงงานให้การสนับสนุนเต็มที่
- ผู้บริหารเห็นด้วยกับการเรียนรู้

- ช่วงแรกมีการคุยแลกเปลี่ยนกันมากเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง พอช่วงหลังๆ การคุยกันจึงลดลงเมื่อเข้าใจแล้ว

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

- เนื้อหาสาระของทีวีดี คือเนื้อเรื่องยาว
- มีปัญหาในการทำบัญชีครัวเรือน ไม่ได้ให้หลักการในการทำบัญชี มีรายละเอียดมากเกินไป
- ผู้จัดการศูนย์เรียนรู้เป็นผู้บังคับบัญชาไม่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้จัดการศูนย์

3) ศูนย์การเรียนรู้กลุ่มเกษตรกรบ้านหัววัง จังหวัดสุพรรณบุรี

สภาพทั่วไป ผู้จัดการเรียนรู้ ได้รับโครงการจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ผู้เรียนให้ความสนใจ อีกทั้งศูนย์การเรียนรู้ มีแหล่งเรียนรู้หลายด้าน เป็นโครงการศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน ซึ่งทำได้ดีมาก อาจารย์ได้รางวัลระดับประเทศได้รับทุนไปดูงานที่ญี่ปุ่น โรงเรียนนี้มีต้นทุนมาก พัฒนาหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยใช้ฐานจากมสธ. ได้งบประมาณจาก สสส. มหาวิทยาลัยมหิดล อบต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ พัฒนาไปอย่างขำขันคง และเปิดโครงการไปเมื่อ 4 สิงหาคม ปิดวันพอ 5 ธันวาคม มีคณะกรรมการพระครู 2 วัด อบต. ผู้ใหญ่บ้าน มาร่วมกันร่างหลักสูตรใหม่ ให้ไปหาผู้เรียนที่สมัครใจมาร่วมเรียน มีการปฐมนิเทศนำไปให้เรียนที่บ้าน ผู้มีผลการเรียนดีให้ไปดูงาน อาจจะทำเป็นหลักสูตรต้นแบบ ร่วมกับศูนย์เรียนรู้ของโรงเรียน

จุดเด่น ชุมชนมีต้นทุนของศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงที่ดีอยู่แล้ว การขับเคลื่อนเป็นไปอย่างขำขันคง เป็นศูนย์เรียนรู้ที่มีคนมาดูงานตลอด และเยาวชนได้รับความรู้ ทักษะในการทำเกษตรพอเพียงเป็นอย่างดี มีการหาผู้เรียนรู้ผ่านทาง อบต. ผู้ใหญ่บ้าน ด้วยความสมัครใจ สื่อการเรียนรู้ ของมสธ.เป็นต้นแบบในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

- ใช้หลักสูตร มสธ.เป็นแนวทาง ในการขยายผลด้านอื่นๆต่อไป
- มีหน่วยงานต่างๆ เข้าร่วมพัฒนาหลักสูตร อาทิเช่น สสส. ม.มหิดล ม. ธุรกิจบัณฑิตย์ และอบต.

4) ศูนย์เรียนรู้ “กลุ่มเกษตรกรลำพญาในโรงเรียนสถาพรวิทยา”

สภาพทั่วไป ผู้จัดการเรียนรู้มีปัญหาเรื่องสุขภาพ และยังไม่เข้าใจหลักสูตรเพียงพอ ยังไม่เข้าใจระบบ และหลักสูตร การขยายผล นำไปเผยแพร่ให้กับชุมชนและผู้สนใจต่อไป ไม่ได้ใช้กระบวนการที่มสธ. ประชาสัมพันธ์ ไม่มีคนสนใจ จึงเปิดสอนทั่วไปวันพฤหัสบดี สถานที่ไม่เหมาะสม จึงเปลี่ยนเป็นนำทีวีดีไปฉายสอดแทรก ใช้เงินส่วนตัวในการสำเนาวีซีดีแจก มีการรวมกลุ่มผู้เรียนสูงวัย 40 ขึ้นไป 5 โมง- 2 ทุ่ม มีการเก็บเงินออม สื่อเรียนรู้ที่ใช้มาก คือ ปุ๋ยชีวภาพ บางแผ่นมีแต่ภาพไม่มีเสียง บางแผ่นเสียงไม่ชัด ไม่มีงบประมาณสนับสนุน ฝนเป็นอุปสรรค ผู้เรียนส่วนใหญ่เดินทางมาเรียนไม่สะดวก ไม่มีการบันทึกข้อมูล

ผู้จัดการศูนย์มีอุปสรรคเรื่องสุขภาพ เป็นโรคหัวใจ พยายามผลักดันเข้าไปในหลักสูตรของโรงเรียน ผู้จัดการยังไม่เข้าใจหลักสูตรเพียงพอ การเรียนรู้อย่างไม่มีระบบ ไม่มีการบันทึก และไม่มีการประเมิน กระบวนการเรียนรู้ สื่อที่ใช้บางสื่อเสียงฟังไม่ชัด บางแผ่นมีแต่ภาพไม่มีเสียง เนื้อหาที่สนใจ คือการผลิตปุ๋ยชีวภาพ

8.1.2 สายที่ 2 ผิดชอบพื้นที่จังหวัดนนทบุรี จังหวัดบุรีรัมย์ 2 ศูนย์ จังหวัดสระแก้ว และ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งได้ลงเยี่ยมเยียนพื้นที่ดังนี้

1) ศูนย์เรียนรู้เกษตรประณีต จังหวัดบุรีรัมย์

สภาพทั่วไป ยังไม่ได้เริ่มเรียนรู้ จึงได้อธิบายกระบวนการเรียนรู้ให้กับชาวบ้าน พื้นฐานเดิมเป็นกลุ่มเกษตรกรที่ทำเกษตรพอเพียง มีเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ที่ทำเกษตรธรรมชาติ เป็นจุดดีที่เกษตรกรสนใจอยู่แล้ว มีเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ที่ทำเกษตรธรรมชาติ การให้ปราชญ์ไปร่วมเป็นการให้แง่คิด และช่วยแลกเปลี่ยน ทำให้ชาวบ้านเปลี่ยนทัศนคติ สถานที่ยังไม่มีเพิ่งเริ่มสร้าง จุดนี้ น่าจะไปได้ แต่ผู้จัดการศูนย์เรียนรู้ทำงานหลายด้าน

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

- ปราชญ์ชาวบ้านสามารถให้แง่คิด ช่วยแลกเปลี่ยนทำให้ชาวบ้านเปลี่ยนทัศนคติ
- ยังขาดสถานที่ตั้งของศูนย์เรียนรู้
- ศูนย์เรียนรู้มีศักยภาพในการดำเนินการไปได้ตามเป้าหมาย เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีวิถีเกษตรพอเพียงและมีปราชญ์ชาวบ้านที่ช่วยปรับเปลี่ยนทัศนคติของชาวบ้าน
- ผู้จัดการศูนย์เรียนรู้ ประกอบกิจกรรมหลายด้าน

2) ศูนย์เรียนรู้โอ๊ตน้อย จังหวัดบุรีรัมย์

สภาพทั่วไป เป็นจุดเครือข่ายของพ่อผายอยู่แล้ว มีกลุ่มผู้เรียนกว่า 50 คน การรวมกลุ่มชาวบ้านที่เข้มแข็งมีผู้นำที่เป็น อสม. ผู้นำชุมชน ความสนใจเนื้อหาที่เรียนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ และวิถีชีวิตของมาร์ติน เพราะคิดว่าตนเองก็สามารถประกอบอาชีพเช่นนั้นได้ด้วย สมาชิกพาลูกหลานมาเรียนด้วย เป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ใหญ่กับ

เป็นจุดเครือข่ายของพ่อผายอยู่แล้ว คุณวีระเป็นนักศึกษา รวมกลุ่มกันเรียน 50 คน พ่อผายแนะนำว่าไม่ต้องไปทำงานที่ไหนทำงานในชุมชน เป็นผู้จัดการศูนย์เรียนรู้ไปด้วย การรวมกลุ่มชาวบ้านที่เข้มแข็งมีผู้นำที่เป็น อสม. ผู้นำชุมชน มีความสนใจเรื่องอาชีพ

กระบวนการเรียนรู้ มีความยืดหยุ่นของหลักสูตร การเรียนตามเวลาที่กำหนดทำได้ยาก เนื่องจากสภาพพื้นที่ที่อยู่ต่างจังหวัดเมื่อเกิดฝนตก มักจะไฟดับ ทำให้กระบวนการเรียนรู้ไม่ต่อเนื่อง สื่อที่ใช้

คุณภาพของสื่อภาพหาย บางแผ่นสะดุด และไม่มีเครื่องฉายวีดีทัศน์ เนื้อหาของสื่อ ชุมชนสนใจสื่อเรื่องการประกอบอาชีพ การแปรรูปผลิตภัณฑ์เมื่อเรียนแล้วสามารถนำไปใช้ในชีวิตได้ เรียน 20 คนเรียนตอนเย็น ประมาณ 1 ทุ่ม-3 ทุ่ม ในการพาลูกหลานมาเรียนด้วย เป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก ศูนย์นี้สนใจเรื่องมาติน ทำให้เขารู้สึกว่าเขาเองก็น่าจะทำได้ มีปัญหาเรื่องตลาด มีหอม กระทบมาก สิ่งที่จะทำต่อจะเป็นเรื่องของการแปรรูป กระบวนการตรงนี้น่าจะช่วยในจุดนั้นได้

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

- เริ่มเข้าสู่การทำบัญชีครัวเรือน แต่การทำบัญชีครัวเรือนเห็นว่ายุ่งยาก จึงกลับไปใช้ลงเป็นรายรับจ่ายรายวัน
- การทำความเข้าใจเบื้องต้นสามารถปรับทัศนคติของศูนย์ไปได้แล้ว อีกทั้งชุมชนมีความต้องการเรียนรู้ นำไปใช้ในการทำมาหากินในครัวเรือนของตนเอง
- สมาชิกมีความพึงพอใจกับผู้จัดการเรียนรู้ที่เป็นผู้เสียสละ ใช้กระบวนการในการจุดประเด็น แลกเปลี่ยนทุกครั้ง จุดนี้น่าจะเป็นต้นแบบในการเป็นจุดเรียนรู้ซึ่งไม่มีการสนับสนุนอะไร
- คุณภาพของสื่อภาพหาย บางแผ่นสะดุด และไม่มีเครื่องฉายวีดีทัศน์ สนใจสื่อเรื่องอาชีพ การทำมาหากิน เรียนแล้วสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้
- ความยืดหยุ่นของหลักสูตร การเรียนตามเวลาที่กำหนดทำได้ยาก เนื่องจากฝนฟ้าไม่อำนวยฝนตก ไฟดับ เรียนรู้ไม่ได้
- การประเมินผลเบื้องต้น ในแง่การปรับทัศนคติไปได้แล้ว จะเดินหน้าต่อ การสนับสนุนยังไม่มีอะไร สนับสนุนมาด้วยใจ เหนียวแน่น มีความต้องการเรียนรู้ นำไปใช้ในการทำมาหากินในครัวเรือนของตนเอง
- สิ่งที่จะเอื้อให้ประสบความสำเร็จ วิชิตคีตสรรเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับเขา ชอบที่ทาง มสธ.ลงเยี่ยม อยากให้มาเยี่ยมอีก บุคคลสำคัญที่จะทำให้ผู้จัดการเรียนรู้ สมาชิกมีความพึงพอใจกับผู้จัดการเรียนรู้ เป็นผู้เสียสละ ใช้กระบวนการในการจุดประเด็น แลกเปลี่ยนทุกครั้ง จุดนี้น่าจะเป็นต้นแบบในการเป็นจุดเรียนรู้ซึ่งไม่มีการสนับสนุนอะไร

3) ศูนย์เรียนรู้โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนการบินไทย จังหวัดสระแก้ว

สภาพทั่วไป เป็นโรงเรียนชั้นประถม มีครูใหญ่คือ ตาบตำรวจสุวรรณ กลุ่มผู้เรียนเป็นเด็กประถม 4-6 จะเลือกเฉพาะเด็กประถม 5 เป็นหลัก มีปราชญ์ชาวบ้าน คุณอนุศิทธิ์ อายุ 87 ปี ทำเกษตรปลอดสาร เกษตรธรรมชาติ ที่สามารถเข้ามาแลกเปลี่ยน จุดประกายและเติมเต็มความรู้ให้แก่เยาวชนได้

กระบวนการเรียนรู้ การชมวีซีดี ชมได้ 3 เรื่อง เด็กชอบเรื่องสั้นนาสั้นชาติ มีครอบครัวเด็กบางคนยกมือว่าขายนานา ซึ่งขายนานาต่อไปเด็กๆก็พูดคุยกันว่าขายนาก็ขายชาติ เด็กมีพื้นฐานเรื่องเศรษฐกิจ

พอเพียงอยู่แล้ว มีการทำโครงการเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว อยู่ในขั้นการทำบัญชีครัวเรือน การปรับทัศนคติ ผ่านไปแล้ว มีปราชญ์เข้าไปเสริมเติมเต็มซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถแลกเปลี่ยน จุดประกายที่ดีที่สุดได้

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

- ชาวชนที่เป็นกลุ่มเรียนรู้ต้องการความรู้ในเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ ที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ที่ยังหาทางออกในการลดใช้สารเคมีไม่ได้ อีกทั้งยังมีภัยคุกคามของการสูญเสียที่ดินทำกิน
- เด็กมีพื้นฐานเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว

4) ศูนย์เรียนรู้โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สิงคโปร์แอร์ไลน์ส จังหวัดจันทบุรี

สภาพทั่วไป ยังไม่ได้เริ่มเรียน ครูใหญ่เพิ่งย้ายมาใหม่ ได้ชี้แจงหลักสูตรการศึกษาทางไกล ทั้งผู้จัดการเรียนรู้ และครูผู้ช่วยได้รับรู้พร้อมกับนักเรียน มีการทำกิจกรรมโครงการเหมือนกัน แต่เริ่มต้นช้า 2 จุดนี้จะมีการเรียนรู้แลกเปลี่ยนกันเรื่องจากไม่ไกลกัน มีคนมาช่วยเสริมกระบวนการเรียนรู้ในพื้นที่ การปลูกฝังในเรื่องของการเรียนเป็นการเตรียมให้กับเด็กๆ มองว่าเป็นจุดสำคัญ ได้ในเรื่องการปรับทัศนคติ นำไปพูดคุยแลกเปลี่ยนกับผู้ปกครอง

จุดเด่น ในโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์อยู่แล้ว

สรุปภาพรวมจากการนำเสนอทั้งหมดของสายที่ 2

- ทั้ง 4 จุด เป็นการเรียนรู้จากชีวิตจริงของเขา เรียนไปทำไป
- สื่อที่ใช้ในการเรียนรู้ ควรคำนึงถึงเนื้อหาที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ เหมาะกับสภาพปัญหาของชุมชน และความต้องการในการประกอบอาชีพ อีกทั้งควรมีช่องทางในการนำเสนอที่หลากหลาย เหมาะกับสภาพพื้นที่ในบริบทของชุมชน

8.1.3 สายที่ 3 รับผิดชอบพื้นที่จังหวัดลำปาง จังหวัดเลย 1 ศูนย์ จังหวัดเพชรบูรณ์ และจังหวัดอุทัยธานี ซึ่งได้ลงเยี่ยมเยียนพื้นที่ดังนี้

1) ศูนย์เรียนรู้ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 73 จังหวัดอุทัยธานี

สภาพทั่วไป ชุมชนมีการทำเกษตรอยู่บ้าง เช่น ปลูกผัก เลี้ยงปลา สมาชิกมาจากหลายกลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มแม่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เริ่มการเรียนรู้ไปแล้ว 5 ครั้ง 5 สัปดาห์ เรียนช่วงที่สะดวก เป็นวิถีที่เป็นการทำสวนอินทรีย์ ทำสวน เลี้ยงปลา มีกำนันให้การสนับสนุน

จุดเด่น มีแกนนำในการพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจพอเพียง กระบวนการเรียนมีความยืดหยุ่นกับสมาชิก สมาชิกนำอาหารมาจากแต่ละบ้าน เป็นหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง

กระบวนการเรียนรู้ จำนวนผู้ร่วมเรียน 10 คน ตามความสมัครใจ จากนี้จะมีการขยายเครือข่ายออกไป ทั้งเยาวชนในโรงเรียนเข้ามาเรียนรู้ด้วย วิธีที่ดีๆ สมาชิกให้ความสนใจกับ วิธีดีมา ศูนย์นี้ต้องการพัฒนาสมุนไพร อยากรู้วิธีดีความรู้สมุนไพร เช่น รากจืด ซึ่งหมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และทำเรื่องประมง อยากรู้เรื่องการรักษาปลา และการประมงน้ำจืด กลุ่มที่มีเรียนรู้ มีกลุ่มแม่บ้านกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

- มีความต้องการองค์ความรู้ทางด้านการพัฒนาสมุนไพร ความรู้เรื่องการเลี้ยงปลา
 - ในหลายพื้นที่ที่ต้องการทราบเกณฑ์ในการประเมินผลหลักสูตร เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป
 - ผู้จัดการเรียนรู้ คือพัฒนากร แต่ผู้ที่มีบทบาทในศูนย์เรียนรู้คือ ป่านา
 - มีคำถามเกี่ยวกับตัวหลักสูตร เช่น เกณฑ์การประเมินผล ประเมินอย่างไร การต่อยอดปริญญา
- กำนันผู้ใหญ่บ้าน ก็สนใจจะมาต่อยอดตรงนี้

2) ศูนย์เรียนรู้มูลนิธิชินวสีวัน จังหวัดเพชรบูรณ์

สภาพทั่วไป อยู่ในช่วงของการเริ่มต้นในการจัดกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาต่อไป ภายหลังจากการทดลองทำนาโยน

จุดเด่น ผู้จัดการการเรียนรู้ เป็นบัณฑิต จากพื้นที่จังหวัดสกลนครที่ได้รับการเรียนรู้ด้านการเกษตรจากพ่อ พ่อเป็นหมอพื้นบ้าน และตัวเองทำการเกษตร เข้ามาอยู่ในพื้นที่เพชรบูรณ์ มีการทำนาโยน ทำเกษตรอินทรีย์ ชาวบ้านให้ความสนใจกับการทำนาโยนของผู้จัดการศูนย์ ชาวบ้านขอเริ่มเดือนมกราคม ใน การที่จะเรียนรู้ ส่วนเรื่องนาโยนชาวบ้านใกล้เคียงให้ความสนใจ มากมีเครื่องมือ ผู้จัดการศูนย์มากับพี่ชาย พี่ชายเป็นคนปฏิบัติด้านเกษตร ส่วนตัวเขาทำด้านวิชาการ ซึ่งมีประเด็นที่ชัดเจน คือการทำนาโยน และการทำ เกษตรอินทรีย์ มูลนิธิ มีอุปกรณ์ให้กับสมาชิกได้ยืมไปใช้ในการศึกษาเรียนรู้

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

- ชาวบ้านในชุมชน ประมาณ 5 - 6 ครัวเรือนได้ให้ความสนใจ
- มีเครือข่ายเกษตรอำเภอ และ อบต. ร่วมด้วย

3) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเมืองเลยฮอนดาคาร์ จังหวัดเลย

จุดเด่น ได้ไปศึกษาดูงานที่ ชุมพร คาบาน่าเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ในการทำน้ำยาล้างจาน และนำมาปรับใช้เป็นน้ำยาล้างรถ ซึ่งต้นทุนลดลงมาก และเริ่มทำเรื่องการปลูกผักปลอดสาร ทำปุ๋ยจากเศษอาหารของพนักงาน ศูนย์เรียนรู้จะเป็นที่ร้านอาหาร ใช้เวลาพักเที่ยงและเลิกงานในการเรียนรู้ ในส่วนของ ผู้จัดการศูนย์มีความสนใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง มีแปลงนาของกรรมการผู้จัดการ ซึ่งให้ยามทำนา และจะ กั้นนาบางส่วนทำแปลงผักปลอดสารพิษ พนักงานส่วนใหญ่มีพื้นฐานเป็นเกษตรกร ซึ่งมีความสนใจร่วมกัน ซึ่ง ขณะนี้เริ่มทำน้ำยาเพื่อลดรายจ่ายให้กับศูนย์

กระบวนการเรียนรู้ เปิดวิทัศน์ไว้ทั้งวันเพื่อให้คนที่สนใจร่วมเรียนรู้นอกเหนือจากสมาชิก หลังศูนย์ฮอนด้า มีการทำนา และสนใจแนวคิดในการทำนาโยน

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

- ควรมีการเชื่อมโยงกิจกรรมกับศูนย์นักศึกษา มสธ. ในต่างจังหวัดเพื่อร่วมโครงการด้วย
 - การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่นักศึกษาสามารถนำไปศึกษาเองที่บ้านได้
 - เรื่องการประเมินผลต้องการความชัดเจน และเสนอ ว่าประเมินกันเองและให้กรรมการผู้จัดการ ช่วยดู กลุ่มที่เรียนรู้จะเป็นกลุ่มเล็กๆ ที่พร้อมที่จะเรียนรู้
- ช่วยดู ใครไม่มาให้เอาวิทัศน์ไปดูเพื่อเรียนซ่อม
- อยากเยี่ยมวิทัศน์ไปดูที่บ้าน แล้วเกณฑ์การนับในการเรียนรู้ได้อย่างไร เพราะไม่ได้ดูพร้อมกันทั้งหมด ใครไม่มาให้เอาวิทัศน์ไปดูเพื่อเรียนซ่อม

ประเด็นแลกเปลี่ยน

- มีการค้นพบเครือข่ายของ มสธ. ที่อยู่ในศูนย์เรียนรู้ของแต่ละจังหวัด
- กระบวนการเรียนรู้ของศูนย์ที่สอดคล้องและมีความยืดหยุ่นกับผู้เรียน
- มีการเชิญผู้รู้ในพื้นที่เข้ามาช่วยมอง

8.1.4 สายที่ 4 รับผิดชอบพื้นที่จังหวัดชัยนาท จังหวัดปทุมธานี จังหวัดลพบุรี และจังหวัดอ่างทอง ซึ่งได้ลงเยี่ยมเยียนพื้นที่ดังนี้

1) ศูนย์เรียนรู้บริษัทน้ำตาลวังขนาย จังหวัดชัยนาท

สภาพทั่วไป ยังไม่เข้าใจเรื่องศูนย์เรียนรู้ทางไกล จึงได้แนะนำโครงการศูนย์เรียนรู้ทางไกล ซึ่งหลังจากชี้แจงโครงการเรียนรู้ทางไกล ก็เรียนรู้มากขึ้น

กระบวนการเรียนรู้ กำหนดกลุ่มผู้เรียน จากทั้งหมด 150 คน แบ่งเป็น 4-5 กลุ่ม

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

- สื่อบางชนิดมีความยาวและซ้ำซ้อน อีกทั้งยังเป็นสื่อทางเดียว/ภาษาที่มีความเป็นทางการเกินไป สื่อน่าจะเลือกที่กระชับและภาษาไม่เป็นทางการมากนัก
- ศูนย์เรียนรู้มีความเข้าใจที่ชัดเจนกระบวนการเรียนมากขึ้นหลังจากทีมผู้ติดตามไปเยี่ยมเยียน

2) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน “บ้าน บ.ช.ท.” จังหวัดชัยนาท

สภาพทั่วไป ยังไม่เข้าใจระบบการเรียนทางไกล ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงาน ในเรื่องสถานที่ของการเรียนรู้

จุดเด่น ป้าแ้ว ผู้ประสานงาน มีทักษะในการถ่ายทอด ได้ทำหนังสือเรื่อง “ฉันอยากเล่า” ซึ่งผู้ว่าราชการได้นำไปเผยแพร่ จนมีคนสนใจป้าแ้ว จึงทำให้มีสมาชิกเข้ามาเรียนรู้กับศูนย์ มีการดำเนินการเศรษฐกิจพอเพียงในปี 2550 เป็นต้นแบบการทำนาโยน การเลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ มีสมาชิกเป็นหญิง

ส่วนใหญ่ มีการส่งเสริมอาชีพให้กับแม่บ้าน เช่น น้ำหมักชีวภาพ การทำน้ายาเอนกประสงค์ มีการแลกเปลี่ยนระหว่างปราชญ์ (ลุงพุง จากชัยนาทและป่าแก้ว) มีการส่งเสริมจาก กรมส่งเสริมเกษตร มีการนัดพบโดยใช้กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ซึ่งทำให้สมาชิกได้มาเรียนรู้ร่วมกันในช่วงนั้น

3) ศูนย์เรียนรู้พัฒนาสังคมหน่วยที่ 70 จังหวัดอ่างทอง

สภาพทั่วไป เป็นศูนย์เรียนรู้ มีจำนวนประมาณ 23 ท่าน และยังไม่เข้าใจระบบการเรียนรู้ทางไกล ตอนเริ่มทำศูนย์เรียนรู้ใหม่ๆ ท้อใจเพราะสมาชิกไม่ค่อยว่าง ศูนย์ได้รับการสนับสนุนในการสร้างศูนย์

จุดเด่น มีการดำเนินการเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่ปี 2550 ทั้งเรื่องนาโยน เลี้ยงเป็ดเลี้ยงไก่ การทำเรื่องน้ายาเอนกประสงค์ น้ายาล้างจาน เพื่อลดรายจ่าย มีทั้งผู้หญิงผู้ชายมาเรียนรู้ มีการระดมทุนในการจัดการศูนย์เรียนรู้ มีสมาชิกทั้งหญิงและชายมาเรียนรู้ร่วมกัน

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

- กลุ่มแม่บ้านกังวล กลัวเขียนหนังสือไม่ได้ ศูนย์เรียนรู้ต้องเปลี่ยนวิธีการเหมือนการสอนเสริม การสัมมนา ซึ่งคนที่มาเรียนรู้ก็มีความรู้บางอย่างอยู่แล้ว
- หากเข้าใจระบบการเรียนรู้แล้ว อาจจะใช้วันที่ประชุมกลุ่มออมทรัพย์ในการเรียนรู้ร่วมกับสมาชิก

4) ศูนย์เรียนรู้อำนาจ มอญพันธ์ุ จังหวัดลพบุรี

สภาพทั่วไป อยู่ท่ามกลางไร่อ้อย มีบางกลุ่มทำพืชเชิงเดี่ยว มีการปลูกผักสวนครัว เลี้ยงปลา หมูหลุม ทำหลายอย่างผสมผสานกัน เหมือนมีรีสอร์ทท่ามกลางไร่อ้อยครบวงจรในการเป็นศูนย์เรียนรู้ คุณอำนาจ มอญพันธ์ุ เป็นรองนายก อบต. ภรรยาเป็นปลัด จึงปลีกตัวเองออกมาทำเกษตรผสมผสาน มีทุกอย่างที่เป็นเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ตอนเป็นยุวเกษตรกรได้เรียนรู้เรื่องเกษตรพอสมควร ชักชวนเพื่อนบ้านมาเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเริ่มจากญาติพี่น้อง และมีตำรวจเตรียมที่จะเกษียณ สนใจที่จะมาเรียนรู้ มีกลุ่มย่อย 4 - 5 คน ตอนแรกก็ยังไม่เข้าใจเรื่องกระบวนการหลักสูตรมากนัก แต่หลังจากที่ลงไปเยี่ยมและพูดคุยเพิ่มเติมก็เข้าใจมากขึ้น

จุดเด่น คุณอำนาจ มอญพันธ์ุ ผู้จัดการการเรียนรู้ เดิมเป็นยุวเกษตรกร และได้รับการดูงานที่ประเทศญี่ปุ่น มีห้องเรียน เรื่อง การเลี้ยงปลา หมูหลุม ฯลฯ

ข้อสังเกตข้อเสนอแนะ

- สื่อซีดี จะแบ่งเป็นกลุ่มย่อย แบ่งกันดูสื่อ และนัดพบปะกันทุกวันอาทิตย์
 - ยังไม่ได้เริ่มดำเนินการ เนื่องจาก สื่อที่ใช้มีจำนวนมาก และยังไม่เข้าใจตรงกันว่าไม่ต้องใช้สื่อทั้งหมด จึงต้องชี้แจงต่อไป
- น่าจะเป็นศูนย์เรียนรู้ได้ค่อนข้างดี

5) ศูนย์เรียนรู้ (ของป่าหุม) จังหวัดปทุมธานี

สภาพทั่วไป ทำกิจกรรมร่วมกับนักเรียน ทั้งเรื่องเกษตร การออม การเล่นดนตรีไทยเพลงพื้นบ้าน ใช้ครูชาวบ้านในการเข้ามาสอน มีเครือข่ายของศูนย์ได้แก่ (1) โรงเรียนไทยรัฐวิทยา มีการปลูกพืชสวนครัว เพื่อนำมาประกอบอาหารกลางวัน มีการส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมปลูกผัก การเก็บออม (2) กลุ่มเกษตรกร (3) เจ้าหน้าที่ บชน.

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

- ศูนย์นี้น่าจะเป็นศูนย์เรียนรู้ระดับเยาวชน ให้เด็กได้เรียนรู้จากวิถีชีวิต

6) ศูนย์เรียนรู้กลุ่มเกษตรกรตำบลสวนพริกไทย (ศูนย์เรียนรู้ อ.สุนทรีย์ อยู่ในข่ายการจัดการของม.ราชภัฏวไลยอลงกรณ์)

สภาพทั่วไป มีการสอนทำน้ายาล้างจาน เป็นศูนย์ที่มีลุงสมคิด เป็นแกนนำ การทำข้าว และจัดตั้งโรงสีข้าวชุมชนซึ่งได้รับการสนับสนุนจากคนในหมู่บ้าน

จุดเด่น มีกิจกรรมที่ค่อนข้างสมบูรณ์แบบ เหมาะกับระบบการเรียนรู้ที่ศูนย์ แต่ไม่ชินกับระบบการเรียนรู้ทางไกล สมาชิกมาร่วมอบรมกับ ธกส. สมาชิก มาร่วม 13 คน ส่วนกลุ่มพริกไทยมีโรงสีต้นแบบที่เป็นโรงสีขนาดเล็ก มีการของบ อบจ. ได้ทำโรงสีขนาดใหญ่ ทำข้าวอินทรีย์ตามรายการที่สั่ง มีผู้จัดการศูนย์ที่จบปริญญาตรี สนใจทำเรื่องน้ำส้มควันไม้เตาเย็น มีผู้ใหญ่บ้านเป็นที่ปรึกษา

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

- ยังไม่เข้าใจระบบการศึกษาทางไกล
- สมาชิกที่เข้าร่วมอบรมกับทางธกส. เพียง 13 คน
- ชุมชนเป็นชุมชนเมือง
- ควรมีการอบรมเชิงปฏิบัติการ ผลิตสื่อที่มีความกระชับ
- มีระบบติดตามประเมินที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ประเด็นแลกเปลี่ยน

- ต้องมีการประชุมเชิงปฏิบัติการก่อนเพื่อทำความเข้าใจร่วมกัน (เวที work shop) และภายหลังจากการอบรม จะมีการอภิปรายของแต่ละกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนปัญหาและบทเรียน

- ในการประชุมครั้งต่อไปควรมีการทำความเข้าใจเรื่องระบบการเรียนรู้ และสร้างระบบติดตามระบบประเมินผล

- การเยี่ยมพื้นที่ที่มีความจำเป็นในการติดตามในช่วงที่กำลังเริ่มเรียนรู้ การเยี่ยมชมทั้ง 6 ศูนย์ ทุกศูนย์มีศักยภาพในการเรียนรู้ทั้งหมดเพียงแต่ผู้จัดการศูนย์ยังไม่เข้าใจในระบบการเรียนรู้ของศูนย์ทางไกล ควรมีการอบรมผู้จัดการศูนย์ และมีการใช้สื่อวีซีดีที่เข้าใจง่าย

7) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง (คุณ อนุวัติ พรหมทา)

จุดเด่น เป็นพื้นที่ ที่ทำเกษตรโดยตรง การใช้พื้นที่เกษตรในพื้นที่ 4 ไร่ แต่สามารถนำผลผลิตไปขายได้ทุกวัน ได้วันละ 500 บาท ได้เปลี่ยนจากการทำนาอย่างเดียวและมาทำเกษตรผสมผสานสามารถปลดหนี้ได้

8.1.5 สายที่ 5 รับผิดชอบพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู จังหวัดสกลนคร จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งได้ลงเยี่ยมเยียนพื้นที่ดังนี้

1) ศูนย์การเรียนรู้ ตำบลสัมฤทธิ์ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

จุดเด่น เป็นหมู่บ้านที่ได้รับรางวัลเศรษฐกิจพอเพียง แต่ยังไม่ได้เริ่มกระบวนการเรียนรู้ มีผู้สนใจ มีคนมาฟัง 20 กว่าคน ได้เล่าให้ฟังว่าโครงการเรียนรู้ทางไกล สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของพวกเขาที่ทำเกษตรอย่างเข้มข้น ชุมชนทำมาหากินที่สอดคล้องแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และบ้านโป่งแมลงวัน มีการทำเครื่องจักสานเป็นอาชีพเสริม

2) ศูนย์การเรียนรู้ ตำบลโคกกรวด จังหวัดนครราชสีมา

สภาพทั่วไป มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ คือ คุณสมคิด มีการเรียนรู้ไปบ้างแล้ว มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ไปตั้งคนมา คุณสมพิศมีความตั้งใจดีมาก ไม่มีเครื่องมือเครื่องมือ คุณสมพิศนำมาจากเกษตรไร่สโรไปๆ มาๆ มีอุปกรณ์เรื่องอุปกรณ์ มีการได้รับการสนับสนุนจากเกษตรจังหวัด ซึ่งพอจะไปได้เกษตรจังหวัดเป็นที่ปรึกษาในการเรียน ทางจังหวัดสนใจได้คุยกับ นายก อบจ. ซึ่งจะสนับสนุนให้ทำทั้งจังหวัดโดยการสนับสนุนงบในการทำ กลุ่มคนต่างรุ่น เด็กสุด 10 ขวบ – มากสุด 70 ปี

จุดเด่น ผู้เรียนรู้ มีความกระตือรือร้น เมื่อดู DVD แล้วนำไปปฏิบัติ แต่ขาดความรู้ แต่มีการสอบถามปราชญ์เรียนรู้ ผู้เรียนสนใจเนื่องจากนำไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพ

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

- อุปกรณ์ในการใช้เป็นเครื่องอ่าน วีซีดี แต่สื่อที่ใช้นำเสนอคือ สื่อ DVD
- ขาดสื่อในการเรียน แต่ได้นำมาจากเกษตรตำบลเพื่อใช้ในการเรียนรู้ของชุมชน
- สื่อที่ใช้นำเสนอ สามารถนำไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพได้
- สมาชิกมีความหลากหลายทั้งเด็กนักเรียน มากับพ่อ กับแม่ กับยาย มีเด็กหนุ่มสาวกลุ่มหนึ่งบางคนดูเสร็จยิ้มไปดูที่บ้าน
- กลุ่มคนหนุ่มสาวเมื่อดูวีซีดีแล้วเขาจะไปทำตาม เขาเริ่มคิดว่าจะหาดินดีดินไปไผ่ที่ไหนก็หาไม่ได้ จึงถามปราชญ์ ก็ช่วยได้มีการแลกเปลี่ยนกับปราชญ์ เด็กกลุ่มนี้คาดหวังว่าเขาจะได้วิชาในการนำไปแก้ปัญหาในการทำมาหากิน ที่ได้แบบพันธงแก้ปัญหาได้เลย

- วิชิตียาวไป

3) ศูนย์การเรียนรู้เกษตรพอเพียงตำบลบ้านยาง จังหวัดชัยภูมิ

สภาพทั่วไป มีศูนย์เรียนรู้และใช้สื่อในการนำเสนอของอบต. ผู้จัดการเรียนรู้ เป็นเจ้าหน้าที่จากอบต. มีเครือข่ายในการเรียนในโรงเรียน คนที่เข้าร่วมกิจกรรมมี 2 กลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่ อบต. สมาชิกสภา มาเป็นผู้เรียน กลุ่มเกษตรกรที่มาเรียน เมื่อมาเรียนแล้วก็มีการทำกิจกรรม เช่น แก๊สชีวภาพ ทำนา เป็นการเรียนไปด้วย ทำไปด้วย

จุดเด่น มีการปฏิบัติการภายหลังจากการศึกษาจาก VCD มีการนำสื่อลงเว็บไซต์ต่อไป

กระบวนการเรียนรู้ วิธีเรียน เรียนเรื่องอะไรก็ลงไปทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น เรียนเรื่องทำนา โยนก็ไปทำนาโยน มีปราชญ์คนหนึ่งบอกว่ากินข้าวที่ละคำๆ ซึ่งคนเรียนใจร้อน เรียนแล้วลงมือทำ หลายที่ภูมิใจมากที่มองว่าตัวเองได้เข้ามาเป็นผู้เรียนของ มสธ. การเรียนรู้ของ อบต. ในหลักสูตรนี้มองว่ามีพลัง ซึ่งนายก อบต. ให้การสนับสนุนดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับวิถีความสนใจของเขาอยู่แล้ว สนับสนุนทั้ง ทุน พื้นที่ อุปกรณ์ เป็นศูนย์ที่ อบต. สนับสนุน เจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมและเจ้าหน้าที่ อบต. ร่วมมือกันทำซึ่งเป็นผู้จัดการศูนย์ เริ่มสนใจโดยการเพาะถั่วงอก เช่น ได้เรียนรู้ว่า ถั่วงอกมาจากถั่วเขียว

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

- ชุมชนมีคำถามว่าทำไมต้องเป็นวิชิตี น่าจะนำเข้าเว็บไซต์ในการโหลดไปใช้

4) ศูนย์เรียนรู้ป้ารักษ์น้ำ จังหวัดหนองบัวลำภู

สภาพทั่วไป ชาวบ้านในชุมชนมีความต้องการความรู้ในการประกอบอาชีพภายหลังจากการทำงานนอกพื้นที่ ลูกหนี้ ธกส. เตรียมการแก้ปัญหาหนี้ในระบบ เข้ามาดู ศูนย์เรียนรู้มีทั้งเจ้าหน้าที่ในศูนย์ ชาวบ้าน หนุ่มสาวซึ่งกลับจาก กทม. คิดจะกลับไปปักหลักที่บ้าน กลุ่มหนึ่งเริ่มเรียนไปแล้ว และมีกลุ่มที่สนใจเข้าเรียนใหม่ มีคำถามว่าเรียนรวมกันได้มั๊ย แต่หากเริ่มเรียนไปได้ไม่มากก็เรียนรวมกันไปได้ มีปราชญ์ทำนา สิ่งที่คาดหวังของคนหนุ่มสาวคืออาชีพ ที่ดูวิชิตีสอดคล้องกับอาชีพที่เขาสนใจ สนใจเรื่องนาโยน

จุดเด่น ผู้จัดการเรียนรู้ นำสื่อไปนำเสนอกับชาวบ้านเพื่ออำนวยความสะดวกกับผู้เรียน

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

- มีชาวบ้านหลายคนมีความต้องการศึกษาต่อกับมสธ. มีคำถามเรื่องเรียน มสธ. โดยมีความคาดหวังในการเข้าเรียน มสธ.
- มีความคาดหวังต่อหลักสูตรการเรียนรู้ทางไกล เรื่องอาชีพ และการศึกษากับมสธ.
- ชาวบ้านมาเรียนรู้เพื่อต้องการความรู้นำไปใช้ในการประกอบอาชีพมากกว่าไปประกาศนียบัตรที่มอบให้
- ผลลัพธ์ของผู้เรียนรู้ มีการเปลี่ยนแปลงในการดำรงชีพ มากกว่าการบันทึกความรู้ที่ได้จากหลักสูตร

- สนใจเรื่องนา วิธีการทำนาอย่างไร
- มีคำถามปริญญบัตรที่เขาได้จะเอาไปทำอะไรได้บ้าง มีการซักถามปราชญ์ ซึ่งช่วยเสริมให้เข้าใจมากขึ้นจากการดูวีซีดี

5) ศูนย์เรียนรู้บ้านศาลาลอย จังหวัดสกลนคร

สภาพทั่วไป ยังไม่เข้าใจระบบการเรียนรู้ทางไกล ขาดอุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ เช่น โทรทัศน์ และเครื่องเล่น วีซีดี เป็นชุมชนบ้านจัดสรร ส่วนใหญ่เป็นแกนนำในชุมชน มีทั้งผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ทำเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว กลุ่มนี้จะไปจัดตามชุมชนของตนเอง ดีกว่าคาดหวังกับทางผู้นำ กลุ่มนี้ก็คาดหวังเชิงอาชีพ ความรู้ที่ทำมาหากินได้เลย คณงานที่มาเรียนรู้ อ่านออกเขียนได้เป็นข้อจำกัด แต่หลักสูตรนี้เน้นที่ความคิดเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตให้ได้มากกว่า

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

- กำนัน ผู้ใหญ่บ้านให้ความสำคัญ
- กระบวนการเรียนรู้ที่จะต้องปรับตามสถานการณ์
- ยังขาดบรรยากาศในการแลกเปลี่ยน

6) เนินพอกิน อ.ท่าเรือ

สภาพทั่วไป เป็นพื้นที่ ที่ชาวบ้านขายที่ดินให้กับนายทุน และส่วนใหญ่ผลิตเกษตรเชิงเดี่ยว กลุ่มชาวบ้านที่ร่วมกิจกรรมประมาณ 20 คน แต่เดิมมีภาระหนี้สิน ภายหลังร่วมกิจกรรมแล้ว ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้หญิง เป็นลูกศิษย์ มสธ. ยังไม่เข้าใจเรื่องการเรียน การดูร่วมกันยังทำไม่ได้ ยังไม่มีอุปกรณ์ ได้แนะนำว่าไปดูที่บ้านก็ได้ แต่ต้องมีการมาพบปะเรียนรู้ร่วมกัน รอบบ้านที่เป็นสนามหญ้า เป็นแปลงผัก มีรายได้จากจุดนี้ ทำไป 2 ครั้งแล้ว เป็นชุมชนบ้านจัดสรร เป็นศูนย์ที่ ผู้ใหญ่บ้านค่อนข้างทุ่มเท เรื่องกระบวนการต้องปรับขั้นตอนการเรียนรู้ คือ การทำจริงปรับให้เข้ากับสถานการณ์ เป็นพื้นที่ที่ชาวบ้านขายให้กับนายทุน ทำเกษตรยาก ชาวบ้านยังไม่ค่อยสนใจเรื่องเกษตรอินทรีย์ ชาวบ้านเกือบ 20 คนมีหนี้ อายุมุข แต่ตอนนี้หนี้หมดเลิกอายมุข

กระบวนการเรียนรู้ ชาวบ้านไม่ค่อยดูวีซีดี ใช้วิธีเปิดเหมือนหอกกระจายข่าว กรอกหู ใช้วิธีเปิดเสียงทางสายให้ฟัง ซึ่งทางปฏิบัติเขาทำกันอยู่แล้ว มีการทำน้ำหมักชีวภาพ น้ำสมุนไพร โรงเห็บอ้อยผลิตน้ำตาลเอง มีคนไปดูงานมาก ทั้งเรื่องออมทรัพย์ บัญชีครัวเรือน ที่ชาวบ้านทำได้บัญชีรับจ่ายที่ง่าย มีเงินรวมกันหลายหมื่นแล้วจะเปิดโรงผลิตน้ำยาเอนกประสงค์ มีตลาด ให้ชุมชนไปใช้

จุดเด่น กระบวนการ จะมีการแบ่งทีม ทำปุ๋ย ผลิตน้ำสมุนไพร สิ่งที่จะทำ คือ โรงเห็บอ้อย โรงสี และโรงผลิตน้ำยาเอนกประสงค์ ให้สมาชิกนำไปขายเพื่อหารายได้ให้กับสมาชิก

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

- สื่อที่เป็นวีซีดีไม่ค่อยได้รับความสนใจ ยกเว้น ความรู้ที่ยังไม่เคยได้รับ จะเปิดเสียงตามสายให้ผู้เรียนรู้ได้รับฟัง

- กลุ่มให้ความสำคัญกับการอบรมทรัพย์สินกับสมาชิก

- บัญชีครัวเรือน ชาวบ้านจะนัดเขียนแบบ “รับซ่าย จ่ายขวา”

8.1.6 สายที่ 6 รับผิดชอบพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี สงขลา 2 ศูนย์ พังงา และภูเก็ต ซึ่งได้ลงเยี่ยมเยียนพื้นที่ดังนี้

1) ศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนบ้านนาทราย ต.เสม็ด อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี

สภาพทั่วไป มีการทำวิจัยฟื้นฟูเมล็ดพันธุ์ข้าวของชุมชนร่วมกับ สกว. มาก่อน เป็นการต่อยอดของงานวิจัยของชุมชน โดยมีหลักสูตรทางไกลไปเสริมกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน

สื่อที่ใช้ ใช้สื่อโทรทัศน์ในการสอน

กระบวนการเรียนรู้ มีความยืดหยุ่นในการเรียน ตามวิถีของชุมชน เป็นบรรยากาศการเรียนรู้ของวิถีเกษตร

จุดเด่น ผู้จัดการการเรียนรู้ มีความรู้ด้านการบริหารการศึกษา ทำการเกษตรผสมผสาน

2) ชุมชนไทยทรงดำ จ.สุราษฎร์ธานี

สภาพทั่วไป เริ่มฟื้นตัวจากน้ำท่วม สถานที่ใช้โรงเรียนเก่าเป็นศูนย์เรียนรู้ของกลุ่ม

ข้อเสนอของศูนย์ ต้องการการสนับสนุน ความรู้ในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะการเพาะเห็ด ซึ่งชุมชนต้องการหารายได้เพื่อเข้าสู่ศูนย์การเรียนรู้

ผู้จัดการเรียนรู้ มีผู้ประสานหลักเป็นเยาวชนในพื้นที่

3) พื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สภาพทั่วไป เป็นพื้นที่สาธารณะ เพื่อสร้างศาลาการเรียนรู้ ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกว. ยังอยู่ในช่วงการดำเนินงานเบื้องต้น สถานที่ใช้โรงเรียนร้าง

จุดเด่น มีทุนเดิมในการพัฒนากระบวนการคิด เช่น การวิจัยของชุมชน มีประเด็นร่วมในการพัฒนา คือ การพัฒนาความรู้ในการประกอบอาชีพ

4) ศูนย์เรียนรู้ท่าหลา บ้านปากคลอง อ.กลาง จ.ภูเก็ต

สภาพทั่วไป มีกลุ่มเครื่องแกงทำมือ ของบ้านท่าหลา ผู้เรียนรู้มีความตั้งใจ และสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรม

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

- มีอุปกรณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัย เช่น กระเป๋า ชุดนักศึกษา
- กลุ่มผู้เรียนมาจากหลายแห่ง
- มีการสมทบทุนค่าอาหารของชุมชน

5) ศูนย์การเรียนรู้ ตำบลชะแล้

สภาพทั่วไป ขยายกิจกรรมไปสู่เยาวชน หลักสูตรของ มสธ. ไปส่งเสริมกับการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน เสริมกับการทำงานการพัฒนาเดิมของชุมชน ที่เน้นด้านสุขภาพะ มีการทำธรรมนูญสุขภาพะ และเตรียมดึงเยาวชนในชุมชนมาร่วมเรียนรู้

6) ศูนย์การเรียนรู้สมาคมเกษตรอินทรีย์วิถีไทย จุดเรียนรู้บ้านตลิ่งชัน หมู่ที่ 2 ตลิ่งชัน จ.สงขลา

สภาพทั่วไป เป็นชุมชนที่มีการเคลื่อนไหวในการพัฒนา เป็นชุมชนมุสลิมมีโต๊ะอิหม่ามเป็นผู้จัดการเรียนรู้

จุดเด่น ผู้เรียนรู้เป็นหญิงมุสลิม (เป็นหญิงม่าย 17 คนจากสมาชิกทั้งหมด) หลักสูตรการเรียนรู้เข้มข้น เนื่องจากมีการเรียนหลังจากการละหมาดทุกวัน มีกระบวนการปรับปรุงพัฒนาในการเกษตร โดยเฉพาะการปรับปรุงสภาพดินเพื่อการเพาะปลูกเนื่องจากพื้นที่เป็นดินทราย ชายฝั่งทะเลไม่เหมาะกับการเพาะปลูก

สื่อที่ใช้ สื่อที่ใช้ คือโทรทัศน์ของชุมชน

8.2 ข้อเสนอแนะและข้อสังเกตเพิ่มเติมโดยภาพรวมจากการลงพื้นที่

- ควรมีการลงไปเยี่ยมพื้นที่อีกครั้ง เป็นการให้กำลังใจ ติดตามผล เพื่อปรับหลักสูตร
- สื่อแนะนำการเรียนการสอน แนะนำหลักสูตรน่าจะมีให้ประจำศูนย์
- ควรทำข้อมูลทำเนียบของผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ของทุกศูนย์ มีข้อมูลเบื้องต้นว่าเป็นศูนย์อะไรทำเรื่องอะไร
- น่าจะทำเป็นคำถามคำตอบ คำแนะนำ เช่น เรียนแล้วได้อะไร ช่องทางการสื่อสารทางเว็บ ให้เป็นของหลักสูตรนี้เล่น
- มาตรฐานหลักสูตร มีความหลากหลายมาก น่าจะมีมาตรฐานที่เป็นรูปธรรม
- กระบวนการทำสัมมนา การแบ่งกลุ่ม กระบวนการเรียนรู้เขาทำอย่างไรบ้าง ตัวเนื้อหาเลือกสื่ออย่างไร เรียนอย่างไร เนื้อหาที่เลือกเป็นแบบไหน การประเมินวางแผนอย่างไร
- การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีการจดบันทึกการเรียนรู้ไว้ด้วย อาจจะให้ผู้จัดการศูนย์เรียนรู้บันทึก
- เรื่องเว็บไซต์ อาจจะต้องมีคนรับไปทำ แบ่งคนรับผิดชอบ
- ผู้ที่เป็นคณะทำงานที่ลงพื้นที่ ตามต่อเนื่องในพื้นที่นั้นๆ เพื่อเห็นพัฒนาการ

- แนวทางการดำเนินการต่อไป การประสานเชื่อมโยงกับนักศึกษา มสธ. ในแต่ละพื้นที่เพื่อดำเนินโครงการต่อไป ประสานงานกับ อบต. ผู้แทนชุมชน จากแต่ละหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อทำ MOU ร่วมกัน และประสานหาแหล่งทุนในการจัดการการศึกษา

- แนวทางเพื่อปรับปรุงต่อไปในเรื่องของ หลักสูตร การทำบัญชี สื่อในการนำเสนอ และระบบการทำเรียนการสอน เนื่องจาก ปรับหลักสูตร ของมสธ. เป็นการวิจัยชุมชน ทำให้ชุมชนรู้สึกภูมิใจ มีการนำเสนอผลการปฏิบัติของชุมชน ซึ่งทำให้เกิดความภาคภูมิใจของชุมชน

- สื่อแนะนำการเรียนการสอน ที่มีอยู่แล้วนั้นให้ชี้แจงกับผู้จัดการเรียนรู้อย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้จัดการเรียนรู้ได้นำเสนอแก่ผู้สนใจได้อย่างถูกต้อง การจัดทำทำเนียบผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละพื้นที่

- เพิ่มช่องทางการสื่อสารเพิ่มเติม เช่น เว็บไซต์ หรือบล็อก การจัดทำมาตรฐานหลักสูตร ที่มีเกณฑ์ในการพิจารณาไว้อย่างเป็นรูปธรรม

- การจัดสัมมนาจะต้องพิจารณาในเรื่องของ 1) กระบวนการเรียนรู้เขาทำอย่างไรกันบ้าง 2) เนื้อหาในศูนย์เนื้อหาที่ใช้มีอะไรบ้าง ใช้สื่ออะไรในการนำเสนอ 3) ผู้ประเมินเป็นใคร ทำอย่างไรบ้าง สุดท้ายขณะที่เขาจัดการเรียนรู้ให้ผู้จัดการเรียนรู้ได้บันทึกไว้เป็นข้อมูลด้วย

สรุป ผลกระทบการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกล หลักสูตรการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

1) การจัดการการเรียนรู้ พบว่าศูนย์เรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียงทั่วประเทศ จำนวน 26 ศูนย์ ส่วนใหญ่ได้เริ่มกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว โดยศึกษาจากสื่อวีดิทัศน์เป็นหลัก ทั้งนี้มีบางกลุ่มที่ได้ศึกษาเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เช่น เขียววิทยากรภายนอกมาสอน การไปศึกษาดูงาน และบางกลุ่มมีการเรียนรู้ต่อยอดจากสิ่งที่สมาชิกผู้เรียนมีอยู่เดิม บางศูนย์มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ

2) ปัญหาที่พบ ปัญหาที่พบ ส่วนใหญ่ คือ สื่อวีดิทัศน์บางส่วนมีเนื้อหาคล้ายกัน มีความยาวมาก และมีปัญหาเรื่องคุณภาพของสื่อในบางวิชา และปัญหาในเรื่องเวลาของผู้เรียนรู้การ คือ ไม่ค่อยมีเวลาว่าง และเวลาว่างไม่ค่อยตรงกัน

3) เงื่อนไขและปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ในมิติต่างๆ ดังนี้

3.1) ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน พบว่า หากได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากชุมชน จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนต้องการเข้าร่วมการเรียนรู้

3.2) ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน พบว่า บางศูนย์เรียนรู้พยายามประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ ทั้งหน่วยงานในพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานภายนอกทั้งหน่วยงานรัฐองค์กรพัฒนาเอกชน และหน่วยงานต่างๆ และ

3.3) ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม พบว่า หากชุมชนใดที่มีพื้นฐานความรู้และการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอยู่บ้างแล้ว จะมีการดำเนินการเรียนรู้ได้รวดเร็ว นอกจากนี้

สภาพแวดล้อม เช่น ฝนตก น้ำท่วม ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ทั้งในแง่เป็นอุปสรรค และเป็นปัจจัยเกื้อหนุน เช่น น้ำท่วม ทำให้ไปทำการเกษตรไม่ได้จึงมารวมกลุ่มกันเรียนรู้ เป็นต้น

ตอนที่ 9 การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ ได้แก่ ระดับบุคคล กลุ่ม ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คณะผู้วิจัย ได้ดำเนินการสนทนากลุ่มย่อยกับศูนย์เรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 16 ศูนย์ทั่วประเทศ เพื่อติดตามผลการจัดการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ ได้แก่ ระดับบุคคล กลุ่ม ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่างๆ ได้แก่ เรื่องใหม่ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ในหลักสูตร สภาพเดิมเป็นอย่างไร? สภาพใหม่ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร? (นามธรรม/รูปธรรม) โดยระดมความคิดเห็นที่ละประเด็น โดยมีผู้เรียนรู้และผู้จัดการเรียนรู้จากศูนย์ต่างๆ เข้าร่วมสนทนากลุ่มย่อยประมาณศูนย์เรียนรู้ละ 5-7 คน ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 4.28

ตารางที่ 4.28 ผลการจัดการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

เรื่องใหม่ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ในหลักสูตร	สภาพเดิม	สภาพใหม่ที่เกิดขึ้น (นามธรรม / รูปธรรม)
1. ศูนย์เรียนรู้สมคิด ศรีลาวงศ์ เลขที่ 189 ม.18 ต. คำบ่อ อ.วาริชภูมิ จ.สกลนคร		
<ul style="list-style-type: none"> - การผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ การทำสารไล่แมลง บำบัดน้ำเสีย - การทำนาโยนลดต้นทุน - การทำเชื้อราไตรโคเดอร์มา 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนมีกิจกรรม - เลี้ยงปลานิล ปลาอุก - เลี้ยงหมูขุน แม่พันธุ์ หมูหลุม - เลี้ยงกบ - เลี้ยงไก่ เป็ดเทศ เป็ดไข - ทำนาอินทรีย์ - ปลุกข้าวโพดหวานหลังฤดูเก็บเกี่ยว - พืชผักสวนครัว - ทำก๊าซชีวภาพ - น้ำหมักจากรกหมู ปุ๋ยหมักขี้หมู - โรงสีข้าว 	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้น้ำจุลินทรีย์บำบัดน้ำเสีย - ใช้ดักกลิ่นมูลสัตว์และให้สัตว์เลี้ยงกิน - ทำนาจากนาดำเป็นนาโยนเพื่อเปรียบเทียบต้นทุนการผลิต - ข้าวที่เป็นโรคเชื้อราใช้ราไตรโคเดอร์มาฉีดแล้วดีขึ้น

<p>2. ศูนย์เรียนรู้วิถีการเกษตรตามวิถีชีวิตวิถีน้ำ</p>		
<p>มีการสร้างแหล่งอาหารในชุมชนได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพาะเห็ด - ทำนาแบบใหม่ - ปลูกผักไร้สารพิษ - ปรับแนวคิดพึ่งพาตนเองในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง - การรู้จักรักษาสิ่งแวดล้อม - มีการจดบัญชีครัวเรือน - เริ่มรู้จักการออม - เริ่มทำผลิตภัณฑ์ใช้เอง 	<ul style="list-style-type: none"> - พึ่งแหล่งอาหารตามร้านทุกอย่าง - ไม่รู้จักกัน - ใช้ตามใจชอบ - ไม่เคยทำไม่รู้ว่าทำได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - เริ่มปรับพื้นที่หน้าบ้าน รอบบ้านปลูกผักหลากหลายชนิด เริ่มมีการวางแผนการทำนาแบบใหม่ในฤดูกาลหน้า - เริ่มพึ่งพาตนเองได้ - เริ่มออม - เริ่มทำผลิตภัณฑ์ใช้เอง
<p>3. ศูนย์เรียนรู้ชุมชนกลุ่มอิติน้อย</p>		
<p>- ผู้เรียนมีความสนใจอยากมาเรียน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มเป้าหมายเป็นชาวบ้านที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายอิติน้อย ที่ผู้นำเป็นปราชญ์ชาวบ้าน (พ่อผาย สร้อยสระกลาง) ซึ่งเป็นผู้เริ่มดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการออมร่วมกัน มีสวัสดิการร่วมกัน ฅาปนกิจสงเคราะห์ออมวันละบาท ทำเกษตรผสมผสาน แต่ยังคงการแปรรูปผลผลิต สมาชิกบางส่วนเป็นนักเรียน ซึ่งเป็นลูกหลานของคนในชุมชน - สภาพในชุมชน เป็นชุมชนเกษตรเน้นวัฒนธรรมประเพณี อาชีพหลัก ทำนาหลังฤดูทำนามีการปลูกผัก รั้วข้าง 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ร่วมเรียนมีการทำบัญชีครัวเรือน - ทำน้ำพอก น้ำแม่ - มีจิตสำนึกรักในถิ่นฐาน - มีสมาชิกเพิ่ม

ตารางที่ 4.28 ผลการจัดการเรียนรู้ (ต่อ)

เรื่องใหม่ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ในหลักสูตร	สภาพเดิม	สภาพใหม่ที่เกิดขึ้น (นามธรรม / รูปธรรม)
<p>4. ศูนย์เรียนรู้ตำบลบ้านยาง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จ.ชัยภูมิ</p>		
<ul style="list-style-type: none"> - เข้าใจในวิถีพอเพียง - จัดทำบัญชีครัวเรือน - ทำโครงการกลุ่ม - ทำแผนชีวิต 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนรับรู้ไม่ชัดเจน - ไม่เคยบันทึกรายรับ-รายจ่าย - ต่างคนต่างคิด ต่างคนต่างทำ - ไม่เคยเขียนแผนชีวิต มีแต่ในจินตนาการ 	<ul style="list-style-type: none"> - นำแนวคิดไปปรับใช้ได้ - อยากทดลองปฏิบัติ - บอกต่อ เล่าสู่บุคคลอื่นฟัง - รู้จักวิธีการวางแผนการใช้จ่ายมากขึ้น - พยายามลดรายจ่ายของตนเอง

		<ul style="list-style-type: none"> - ทำบัญชีครัวเรือน สรุปผลวิเคราะห์ - โรงเห็นศูนย์เรียนรู้ตำบลบ้านยาง - แปลงสาธิตข้าวไร่ - เขียนแผนชีวิต อย่างมีเป้าหมาย รู้จักจุดอ่อน จุดแข็งของตนเอง เพื่อแก้ไขและพัฒนาให้ดีขึ้น - ชาวบ้านบริเวณศูนย์เป็นส่วนหนึ่งของเขามีอะไรก็ช่วยเหลือกัน 4-5 ครอบครัว มองว่าการทำงานไม่ใช่แค่สอนอาชีพแต่เราต้องค่อยๆ เปลี่ยนวิธีคิดมุมมองที่ทำอะไรเราจะคิดบอกได้ ทำยังไงชีวิตจะอยู่อย่างมีความสุขและเขาจะต่อยอดความคิดของเขาเอง อันนี้แหละ คือ อารูธของปัญหาที่แท้จริง
--	--	---

5. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงนวม่อง

<ul style="list-style-type: none"> - อบรมกลุ่มทำอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เรื่องการเพิ่มรายได้ เช่น ทำปุ๋ยน้ำหมัก เพาะเห็ด - การรวมกลุ่มปรึกษาหารือแก้ไขปัญหา และมีความรู้เพิ่มจากการศึกษาร่วมกัน เช่น การจัดทำแผนชุมชน - การคิดแบบพอเพียง เพื่อแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต (เปลี่ยนความคิดของคนในชุมชน) 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีกลุ่มอาชีพ - คนว่างงาน - ไม่มีรายได้เสริม มีแต่งงานหลักคืองานโรงงาน (ทำ 6 วัน หยุด 1 วัน) - เป็นหมู่บ้านจัดสรร ขาดความร่วมมือ - คนมีระดับการศึกษาน้อย - ความคิดต่างคนต่างอยู่ (สังคมเมือง) 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการทำกลุ่มอาชีพเสริม - มีการทำเกษตรสวนครัวไร้สาร - มีความร่วมมือกันพัฒนาหมู่บ้านทำให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้น - การมารวมกลุ่มร่วมกันทำงานและได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน
--	--	--

ตารางที่ 4.28 ผลการจัดการเรียนรู้ (ต่อ)

เรื่องใหม่ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ในหลักสูตร	สภาพเดิม	สภาพใหม่ที่เกิดขึ้น (นามธรรม / รูปธรรม)
6. ศูนย์เรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาและการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วย		
<ul style="list-style-type: none"> - ได้รวมพลังคนในชุมชนร่วมกันจัดการบริหารในศูนย์เรียนรู้ - ได้จัดการพื้นที่ 14 ไร่ รอบๆ ศูนย์ - แบ่งพื้นที่เป็นโซนว่าจะปลูกอะไรในพื้นที่รอบๆ ศูนย์ - มีกลุ่มผู้เรียนรู้จำนวน 26 คนในชุมชนบ้านห้วย และชุมชนใกล้เคียง 	<ul style="list-style-type: none"> - สภาพที่ตั้งศูนย์เรียนรู้สภาพเดิมเป็นที่ดินของโรงเรียนบ้านห้วยที่ถูกยุบไปและอาคารโรงเรียนถูกรื้อถอนไปสร้างที่อื่น เหลือแต่พื้นที่ดินรกร้างอยู่จำนวนพื้นที่ 14 ไร่ ได้นำมาใช้เป็นที่ตั้งศูนย์เรียนรู้ของชุมชน - สร้างศูนย์เรียนรู้โดยระดมทุน 	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้ปรับปรุงพื้นที่รอบศูนย์เรียนรู้จำนวน 14 ไร่ และได้แบ่งเป็นโซนๆ เช่น โซนธนาคารชุมชน โซนสมุนไพร โซนสวนกล้วย โซนปลูกสวนปาล์ม โซนผักยอดกินได้ - มีการประสานความร่วมมือกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

	<p>จากชุมชนสมทบกันเอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - คนในชุมชนได้ผ่านขบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (สกว.) - มีการทำบัญชีครัวเรือน และวิเคราะห์การทำแผนชุมชนแล้ว (โครงการประสานความร่วมมือ สกล) 	
7. ศูนย์เรียนรู้โรงเรียน ตชด.สิงคโปร์แอร์ไลน์		
<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนมีความกระตือรือร้นจากเดิม - มีเจตคติที่ดีในการใช้ชีวิตวิถีพอเพียง 	<ul style="list-style-type: none"> - ในโรงเรียนมีโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันของสมเด็จพระเทพ ได้มีการปลูกผักสวนครัว ปลูกพืชอินทรีย์ ปลูกพืชปลอดสารพิษ เลี้ยงสัตว์ เช่น สุกร ไก่ เนื้อ ไก่ไข่ กบ ปลาตก อยู่แล้ว 	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างมิติใหม่โดยมีโครงการ “ครอบครัว ผาสุก” โดยมีการให้นักเรียนและครัวครัวมาร่วมกันปฏิบัติจริงในการลงมือปลูกผักสวนครัว เพื่อจำหน่าย เพื่อเป็นการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ และนำรายรับที่ได้จากการจำหน่ายผลผลิตมาลงในสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนเพื่อให้ทราบพฤติกรรมการใช้เงินภายในครอบครัว โดยได้รับคำแนะนำจากคณะครู โรงเรียน ตชด. และได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.)

ตารางที่ 4.28 ผลการจัดการเรียนรู้ (ต่อ)

เรื่องใหม่ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ในหลักสูตร	สภาพเดิม	สภาพใหม่ที่เกิดขึ้น (นามธรรม / รูปธรรม)
8. ศูนย์เรียนรู้เมืองเลยฮอนด้าคาร์		
อยู่ในช่วงดำเนินงาน	<p>ได้ทำปุ๋ยหมักชีวภาพ น้ำยาล้างรถ น้ำยาแว๊กล้อ น้ำยาล้างมือ น้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า ใช้ในสำนักงาน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ได้รวมกลุ่มสมาชิก - ศึกษา ซิตี แต่ยังไม่ได้ปฏิบัติ
9. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสิงหนคร จ.สงขลา		
- รับผู้เรียนรู้จากนักเรียน(สภาเด็ก)	- เดิมรับเฉพาะผู้ใหญ่	- ขยายผลการรับผู้เรียนเพิ่มขึ้น
- ประยุกต์การเรียนรู้เข้ากับธรรมเนียมสุขภาพ	- เดิมทำงานธรรมเนียมว่าด้วยเรื่องสุขภาพ	- ผู้เรียนต้องการเรียนรู้
- ได้รับการติดต่อจากโรงเรียนมัธยมให้ไปสอนวิชา เศรษฐกิจพอเพียงแก่นักเรียนแบบเป็นเรื่องที่ต้องเรียน	- ทำเฉพาะกลุ่มผู้เรียนรู้เท่านั้น	- โรงเรียนเห็นความสำคัญการใช้วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง

- ประสานภาคประชาชน เทศบาล ให้ช่วยเป็นผู้จัดการเรียนรู้	- เดิมผู้จัดการเรียนรู้เพียง 1 คน	- ได้ผู้จัดการเรียนรู้เพิ่ม 2 คน เพื่อช่วยงานศูนย์เรียนรู้
- ทางรองนายกเทศบาลใช้เงินจากสภาเด็กช่วยค่าอาหารและเครื่องดื่ม	- เดิมศูนย์ต้องออกค่าใช้จ่ายเอง	- มีผู้เรียนรู้ได้รับประโยชน์จากท้องถิ่น
- ผู้ใหญ่บ้านขอให้ไปสอนยุวชนเกษตร ม.3 ต.ชะแล้ อ.สิงหนคร - ยังไม่มีองค์กรหน่วยงานหนุนเสริมเรื่องค่าใช้จ่าย	- เดิมเรียนรู้เฉพาะกลุ่ม - เดิมศูนย์ผู้จัดการเรียนรู้ออกค่าใช้จ่ายเองในการดำเนินงานครั้งแรก	- ให้สอนยุวชนเกษตรใน ม.3 ต.ชะแล้ ประมาณ 25 คน - มสธ. หนุนเสริมยังน้อย ควรเพิ่มความจำเป็นและเหมาะสม

10. ศูนย์เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนบ้านนาทราย ม.5 ต.เสม็ด อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี

- พบปะแลกเปลี่ยนกิจกรรมระหว่างสมาชิกด้วยกัน - มีความกระตือรือร้นที่จะทำงานร่วมกัน - มีส่วนร่วมในการทำงานมากขึ้น - มีการกำหนดสถานที่เรียนและกำหนดวันเวลาชัดเจน - มีการรวมกลุ่มในการจัดกิจกรรม อาทิ เช่น ทำปุ๋ยหมัก กลุ่มฟื้นฟูชาวท้องถิ่น กลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายไข่เค็ม อสม. ไชยา กลุ่มออทริพย์เพื่อการผลิต - มีความรับผิดชอบต่อตนเองมากขึ้น	- ต่างคนต่างทำไม่ได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในกลุ่ม - ศูนย์เรียนรู้ชุมชนและแหล่งเรียนรู้กระจัดกระจาย - ความไม่มั่นใจโครงการการเรียนรู้ ทุกๆ สถานการณ์ เช่น การเรียนรู้ใช้เวลานาน ตนเองจะเรียนจบหรือไม่	- มีกิจกรรมเกิดขึ้น อาทิเช่น ทำความสะอาดบ้าน ปลูกต้นไม้ แลกเปลี่ยนแนะแนวการทำกิจกรรม มีการริเริ่มประหยัดในการออม - มีภูมิปัญญาแต่ละฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้และขยายฐานการเรียนรู้เพิ่มขึ้น - มีความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาและหลักเกณฑ์ต่อความสำเร็จและสามารถนำมาใช้ได้จริง
--	--	--

ตารางที่ 4.28 ผลการจัดการเรียนรู้ (ต่อ)

เรื่องใหม่ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ในหลักสูตร	สภาพเดิม	สภาพใหม่ที่เกิดขึ้น (นามธรรม / รูปธรรม)
11. ศูนย์เรียนรู้บ้านทับขัน-ไทรงาม จ.สุราษฎร์ธานี		
- การปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตที่เป็นพืชเชิงเดี่ยว (ปาล์มน้ำมัน) นำไปสู่การทำอาชีพเพาะเห็ดและปลูกผักล้มลุก	- ปลูกพืชเชิงเดี่ยวและเป็นพืชเศรษฐกิจคือ ปาล์มน้ำมัน แต่เมื่อเดือนเมษายน 2554 เกิดภัยพิบัติ น้ำท่วมสูงและหนักที่สุดนับแต่ตั้งชุมชนมา ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างหนัก ชาวบ้านขาดรายได้มาจนเจือครอบครัว - แนวความคิดเรื่องเศรษฐกิจขอเพียงไม่ได้อยู่ในแนวคิดของชาวบ้านเพราะรายได้จากปาล์มสูง ความเป็นอยู่ที่ดีถึงแม้จะส่งผลเสียต่อสภาพแวดล้อมก็ยังมีได้ค้ำถึง	- เกิดอาชีพเพาะเห็ด จำนวน 12 ราย - ปลูกผัก ถั่ว บวบแตงกวา ข้าวโพด จำนวนกว่า 10 ชนิด - แนวคิดเรื่องการพึ่งตนเองเรื่องอาหารและรายได้เริ่มมีความหลากหลายทดลองเรียนรู้อาชีพใหม่ทดแทนอาชีพเดิมที่เสียหายและเริ่มคิดทบทวนเรื่องความไม่ประมาทในการใช้ชีวิต ควรเก็บเงิน และผลิตอาหารเอง

12. ศูนย์เรียนรู้ตำบลโรงเรียนชีวิต ตำบลปากแพรก อ.ดอนสัก จ.สุราษฎร์ธานี

<ul style="list-style-type: none"> - มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตร ค้นหาผู้สนใจ - มีการทดลองปฏิบัติการเรียนรู้ ทดลองทำกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ - มีการประชาสัมพันธ์สื่อคัดสรร ที่มีในหลักสูตร ให้ผู้เรียนเลือก สื่อที่สนใจ - ผู้จัดการเรียนรู้คัดเลือกคู่มือ บางเรื่องเพื่อกระตุ้นผู้เรียนรู้ - มีการลงพื้นที่สัมพันธ์ ครอบครัวผู้เรียนรู้ 	<ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนชีวิตเกิดขึ้นเมื่อ 24 พ.ค. 2550 มีการเน้นเรื่องคุณธรรมจริยธรรมนำการพัฒนาเพื่อสังคมที่ดีกว่า โดยมีการเรียนรู้ สัจจรสร้างความสัมพันธ์บ้าน-วัด-โรงเรียน สัมพันธ์คนระหว่างวัย ไม่มีอาคารเรียน ช่วง พ.ย.2553 มีการสร้างอาคารโดยใช้ทุนจากคุณวราภรณ์เพ็ญ เกิดสุวรรณเอง หลังจากนั้นประสานความร่วมมือบอกเล่า สถานสัมพันธ์ได้รับการสมทบทุนการสร้าง ศูนย์จากมูลนิธิหมู่บ้านเด็ก 12,000 บาท มูลนิธิพระพุทธรูปมิ่งมงคล จ.ภูเก็ต 10,000 บาท กลุ่มยุวชนสร้างสรรค์ 10,000 บาท ปัจจุบันอาคารศูนย์สามารถใช้ประโยชน์ได้แล้วมีการเรียนรู้ของครอบครัวคนพิการ เป็นระยะๆ ตั้งแต่ไม่มีอาคารจนถึงมีอาคาร รอบๆ บริเวณศูนย์เป็นสวนยาง บางจุดสามารถปลูกผักได้เลี้ยงปลาได้ ทำกิจกรรมอื่นๆ ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีอาคารการเรียนรู้เกิดจากความ ร่วมมือ - มีกลุ่มผู้เรียนรู้ 25 คน แบ่งเป็นฐาน ปฏิบัติการเรียนรู้ 3 จุด คือ ชุมชนบ้าน บางโสม ชุมชนบ้านครามล่าง และ ชุมชนบ้านเขาแร่ (ครอบครัวคนพิการ ผู้ด้อยโอกาส) - มีการจัดระบบคิดในการจัดการเรียนรู้ ของผู้จัดการเรียนรู้ - มีการปฏิบัติการในฐานปฏิบัติทั้ง 3 จุด - มีการใช้พื้นที่รอบอาคารศูนย์เรียนรู้ ปลูกผักสวนครัวบ้างแล้ว
--	--	---

ตารางที่ 4.28 ผลการจัดการเรียนรู้ (ต่อ)

เรื่องใหม่ที่เกิดขึ้น จากการเรียนรู้ในหลักสูตร	สภาพเดิม	สภาพใหม่ที่เกิดขึ้น (นามธรรม / รูปธรรม)
13. ศูนย์เรียนรู้บ้านวนมะรุ่ย 35/5 ม.6 ต.มะรุ่ย อ.ทับปุด จ.พังงา		
<ul style="list-style-type: none"> - เกิดแรงบันดาลใจจากการดู วี ซีดี มาตินวินเลอร์ การแก้ปัญหา ความยากจน ด้วยการลงมือ ปฏิบัติจริง 	<ul style="list-style-type: none"> - ชาวบ้านมาเรียนรู้จากสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ กรรมการ กลุ่ม แกนนำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่ทำกิจกรรม อยู่ในชุมชน กลุ่มที่มาเรียนก็เป็น เครือข่ายชุมชนชายฝั่งจังหวัดพังงา ซึ่งมีความสัมพันธ์กันมาก่อน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการเคารพกติกาที่ได้ตกลงร่วมกัน - มีการตรงต่อเวลา - มีความกล้าแสดงออกมากขึ้น - มีความตั้งใจสูงมาก
14. ศูนย์เรียนรู้หาดท่าเลา ต.ปากคอก อ.กลาง จ.ภูเก็ต		
<ul style="list-style-type: none"> - เป็นกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์กัน ในการทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่ม ของชุมชนอยู่แล้ว มีบางคนที่ไม่ 	<ul style="list-style-type: none"> - ได้ทบทวนตัวเองว่าได้ทำอยู่แล้ว เล็กน้อย เช่น การปลูกผักสวนครัว แต่ ไม่ได้ตระหนัก และจะกลับไปปลูกผัก 	

<p>เคยร่วมกิจกรรมกับกลุ่มมาก่อน โดยส่วนใหญ่แต่ละคนจะมีการปลูกผักสวนครัวหรือเกษตรอยู่แล้วแต่ขาดความต่อเนื่อง และความตระหนัก</p> <p>- ผู้จัดการเรียนรู้ยังไม่ค่อยเข้าใจหลักสูตรการศึกษาเท่าที่ควร</p>	<p>สวนครัวไว้กินเองที่บ้านเพื่อลดรายจ่าย</p> <p>ในครัวเรือนต่อไป</p>	
---	--	--

สรุป การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ ได้แก่ ระดับบุคคล กลุ่ม ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ ทั้งใน ระดับบุคคล กลุ่ม ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่าผู้เรียนรู้ และผู้จัดการการเรียนรู้ ได้ให้ข้อมูลว่าในระหว่างกระบวนการเรียนรู้ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ ทั้งใน ระดับบุคคล กลุ่ม ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น การทำกิจกรรมการผลิตต่างๆทั้งในระดับครัวเรือนและกลุ่ม เพื่อบริโภค อุปโภคในครัวเรือน และจำหน่าย มีการรวมกลุ่มเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความรู้ในชุมชน มีความภาคภูมิใจในชุมชน ตลอดจนมีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเพิ่มขึ้น

ตอนที่ 10 ข้อคิดเห็นการจัดเวทีการจัดการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

คณะผู้วิจัยร่วมกับคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ตัวแทนองค์กรภาคี ได้จัดเวทีการจัดการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง โดยเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้จัดการเรียนรู้ทุกศูนย์ และตัวแทนผู้เรียนรู้ศูนย์ละ 2 คน มาเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเวทีสัมมนา ในระหว่างวันที่ 24-25 สิงหาคม 2554 ณ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และมหาวิทยาลัยภูมิปัญญาท้องถิ่นแม่กลอง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยมีผู้เข้าร่วมประมาณ 150 คน

โดยมีผลสรุป ที่ได้จากการจัดเวทีการจัดการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

10.1 สรุปบทเรียนเบื้องต้น การจัดการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิธีเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มที่ 1

1.1 การจัดการเรียนรู้ของศูนย์ฯ มีจัดการอย่างไร? และผู้ที่เกี่ยวข้องคือกับใคร?

- ยังไม่ดำเนินการซึ่งในกลุ่มส่วนใหญ่แต่ละศูนย์เพิ่งเตรียมที่จะดำเนินการ
- ศูนย์มีความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว แต่ยังกระจัดกระจายอยู่
- ยังไม่มีความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง (บางชุมชน)
- วางแผนหาสมาชิกในการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ
- สร้างระบบการเรียนรู้ การดูงานของสมาชิก และลงมือปฏิบัติ
- สรุปวิเคราะห์

1.2 การเปลี่ยนแปลงเบื้องต้นที่พบจากการเรียนรู้ในมิติต่างๆ

- มีองค์ความรู้อยู่แล้วเพียงแต่ยังไม่เป็นระบบ มีระบบที่ชัดเจนขึ้น
- นำความรู้มาใช้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต
- เกิดความหวังในการเปลี่ยนแปลง
- ความคิดเป็นระบบมากขึ้น

1.3 ข้อคิดและข้อเสนอแนะ ต่อศูนย์และผู้จัดการเรียนรู้

- นำข้อคิดของเพื่อนๆ ไปปรับใช้
- การมีส่วนร่วม

1.4 ข้อเสนอแนะต่อ มสธ. (สื่อ/เอกสาร/การหนุน)

- เอกสารบัญชีครัวเรือน ชาวบ้านเข้าใจยาก
- การเรียนของเราต้องมีหลักเกณฑ์ ต้องมีการบันทึก
- สื่อซีดี น่าเบื่อในบางตอน เช่น ประชาชนชาวบ้าน เนื้อหาดี นำเสนอน่าเบื่อ ขาดการนำเสนอวิถีชีวิต ไม่มีชีวิตชีวาในการนำเสนอ น่าจะให้เห็นภาพแต่ละเรื่องที่น่าเสนอ

1.5 การเชื่อมโยงเครือข่าย จะทำอย่างไร

- เครือข่ายจะเชื่อมโยงเครือข่ายภายนอก เช่น คนใกล้ตัว โรงเรียน โรงงาน บริษัท องค์กรพัฒนาชุมชน

- เครือข่ายภายใน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างศูนย์ การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนเพื่อการพัฒนาหลักสูตร

1.6 ข้อคิดเห็นอื่นๆ

- งบประมาณน้อยเป็นเรื่องที่ดี ทำให้เราใช้ใจกันมากขึ้น งานหลายเรื่องสำเร็จด้วยใจ
- ช้าๆ ได้พำเริมงาม
- เรียบง่าย แต่ไม่ม้ง่าย

ฝากข้อคิดจากพระอาจารย์ไพศาล วิสาโล

- คนเรามีความสุขจากการได้ มากกว่าความสุขจากการมี
- จงแสวงหาความสุขจากการให้ เพราะการให้มีความสุข
- ยิ่งให้ยิ่งได้รับความสุข
- เห็นน้ำตาเปลี่ยนเป็นรอยยิ้มและสุขมาก
- ความดีทำให้ชีวิตมีความหมาย
- ขอขอบคุณความตายที่ทำให้ฉากสุดท้ายของชีวิตสมบูรณ์แล้ว

กลุ่มที่ 2

1.1 การจัดการเรียนรู้ของคุณฯ มีจัดการอย่างไร? และผู้ที่เกี่ยวข้องคือกับใคร?

- มีการประชาสัมพันธ์ให้กับท้องถิ่น กลุ่มองค์กร เครือข่าย ได้ทราบ อบต. อปท. มีการทำโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์โครงการ

- ใช้ทุนเดิมที่มีอยู่เป็นฐาน ทั้งกลุ่มองค์กร โรงเรียน สมาชิกเครือข่าย ญาติ เข้ามาร่วมเรียนรู้
- กำหนด วัน เวลาในการเรียนรู้ ปรับเปลี่ยนไปตามอาชีพช่วงอายุว่าจะเรียนช่วงไหน
- คัดเอาผู้ที่สนใจจริงๆ
- ใช้ฐานครัวเรือนในการเรียนรู้ บางจุดใช้การเรียนรู้ ขยายผู้จัดการเรียนรู้เพิ่มไปอีก
- มีการทำโครงการ เช่น ทำน้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า ดูไปด้วย ทำไปด้วย
- เลือกสื่อตามที่คุณเรียนสนใจ เลือกเอาเฉพาะสื่อที่สนใจเอามาเรียน

1.2 การเปลี่ยนแปลงเบื้องต้นที่พบจากการเรียนรู้ในมิติต่างๆ

- หน่วยงานบางหน่วยงานสนใจได้เชิญไปเป็นวิทยากร
- ใช้สื่อวีซีดีประกอบการอบรมให้กับหน่วยงานอื่น
- มีหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือ อสม. อบจ. หมอดิน
- มีคนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกผู้ร่วมเรียนรู้เข้ามาเรียนรู้ได้ในวันที่เปิดการสอน
- สมาชิกกล้าพูดกล้าทำมากขึ้น
- ผู้เรียนรู้มีความกระตือรือร้น
- มีการช่วยกันออกค่าใช้จ่ายซื้ออุปกรณ์
- เริ่มทำบัญชีครัวเรือน
- มีการออมร่วมกัน
- มีผู้จัดการศูนย์เพิ่มขึ้นแยกเป็นสาขา
- มีการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาตัวเอง
- ทำให้ภาคีมีความเชื่อถือผู้จัดการศูนย์
- มีการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

- การใช้เวลาในการดูทีวีเอาเวลานั้นมาดูสื่อที่เป็นประโยชน์

1.3 ข้อคิดและข้อเสนอแนะ ต่อศูนย์และผู้จัดการเรียนรู้

- เสนอผู้จัดการศูนย์ ประยุกต์ประสานกับหน่วยงานภาคีต่างๆ
- ศูนย์สร้างฐานการเรียนรู้ของตัวเอง
- สรรหาผู้ช่วยผู้จัดการเรียนรู้ (ตามขนาดกลุ่มเป้าหมาย)
- เรียนรู้/แหล่งเรียนรู้ การเรียนรู้หลากหลาย เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เช่น ราชภัฏชาวบ้าน
- ประกวด ประเมินศูนย์และผู้จัดการ

1.4 ข้อเสนอแนะต่อ มสธ. (สื่อ/เอกสาร/การahun)

- สื่อบางเรื่องเป็นภาษาท้องถิ่น น่าจะมีตัวแปรข้างล่าง
- บางเรื่องบรรยายยาวเกินไป น่าจะอยู่ใน 30 นาที ซึ่งสมาธิผู้เรียนร่อยุ่ประมาณนี้
- ควรมีการพิมพ์เป็นเอกสารความรู้ บางครั้งจดไม่ทัน โดยจัดทำเป็นรูปเล่ม
- ให้มีการประชาสัมพันธ์ทางโทรทัศน์ วิทยุ
- งบประมาณจัดสรรให้เหมาะสมเท่าที่จำเป็น
- ทำสื่อให้หลากหลายขึ้น เพื่อเหมาะกับบางพื้นที่ ถ้ามีสื่อหลากหลายมีตัวเลือกได้มากขึ้น

สอดคล้องกับท้องถิ่น

- มีการผลิตสื่อของศูนย์ที่เป็นความรู้ในพื้นที่

1.5 การเชื่อมโยงเครือข่าย จะทำอย่างไร

- ใช้ทำเนียบเครือข่ายผ่านทางสื่ออินเทอร์เน็ต
- มีการพบปะพูดคุยระหว่างศูนย์ เครือข่ายใกล้เคียง เช่น พุดคุยแลกเปลี่ยนในเรื่อง จุดเด่น ด้อยที่จะแก้ไข แขนงที่จะดำเนินงานร่วมกัน (บูรณาการระหว่างศูนย์)

1.6 ข้อคิดเห็นอื่นๆ

- ควรจะจัดการเรื่องการเงิน ตามความเหมาะสมเนื่องจากการลงนามความร่วมมือกันหลายกรมหลายกระทรวง บางเรื่องภาระที่รับอยู่หนักพอสมควรทำอย่างไรให้ผู้จัดการแต่ละศูนย์ไม่หนักมาก
- จากการลงนาม MOU เสนอให้ตั้งเป็นกรมเกษตรอินทรีย์ และเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มที่ 3

1.1 การจัดการเรียนรู้ของศูนย์ฯ มีจัดการอย่างไร? และผู้ที่เกี่ยวข้องคือกับใคร?

- ใช้สถานที่หลากหลาย เช่น ที่ราชการ การใช้ที่ อบต. เป็นศูนย์เรียนรู้ ใช้โรงเรียนที่ถูกยกเลิกระดมการสร้างอาคารเรียน ใช้ศูนย์เรียนรู้ในชุมชน ได้บุกเบิกก่อสร้างอาคารเรียนกันเอง

- กลุ่มเป้าหมายมีหลากหลาย ได้แก่ เด็กเยาวชน บุคลากรในหน่วยงาน ผู้นำชุมชน ประชาชนทั่วไป

- เวลา มีการกำหนดตารางเรียนร่วมกันอย่างชัดเจน โดยกำหนดสัปดาห์ละ 1 ครั้งๆ ละ 3 ชั่วโมง
- การศึกษา โดยการศึกษาจากสื่อ เรียนรู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน เลือกศึกษาเรื่องที่สนใจ

1.2 การเปลี่ยนแปลงเบื้องต้นที่พบจากการเรียนรู้ในมิติต่างๆ

- ทุกคนร่วมกันระดมกำลังระดมทุนเพื่อการจัดการศูนย์ของตัวเองให้เป็นรูปธรรม มีความกระตือรือร้นมากขึ้นหลังดู ดีวีดี มีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดของตัวเอง

- มีความกระตือรือร้นมากขึ้น
- มีการคัดคนต้นแบบเพื่อเป็นตัวอย่างให้กับคนอื่น (โรงเรียนตำรวจ) ครอบครัวยุติธรรม
- ศึกษาเล่าสู่กันฟัง ดูแผ่น และนำไปปฏิบัติ
- ถ่ายทอดสู่ครอบครัว และถ่ายทอดสู่เพื่อน
- วิเคราะห์บัญชีครัวเรือน

1.3 ข้อคิดและข้อเสนอแนะ ต่อศูนย์และผู้จัดการเรียนรู้

- รักและมีความเป็นเจ้าของมากขึ้น

- มีการระดมทุนในกลุ่ม

- ขอรับการสนับสนุนจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง

- สร้างกระบวนการจัดกิจกรรมกลุ่ม สร้างกฎ กติกา ในการเรียนร่วมกัน มีการกำหนดความเหมาะสมในการเรียนร่วมกัน

- มีการนำความพอเพียงมาใช้เป็นแนวในการดำเนินชีวิตเริ่มจากตัวเอง เริ่มจากผู้จัดการศูนย์ พยายามลดค่าใช้จ่ายตัวเอง

- การทำความเข้าใจหลักสูตร ของตัวผู้จัดการศูนย์ฯ ให้เป็นกระบวนการตามขั้นตอน
- ถ้าผู้จัดกระบวนการเข้าใจหลักสูตร เข้าใจกระบวนการหน้าที่ก็จะไม่ยาก

1.4 ข้อเสนอแนะต่อ มสธ. (สื่อ / เอกสาร / การหมุน)

- อยากให้มีการปรับหลักสูตรต่อเนื่อง ยั่งยืน และเป็นฐานในการเรียนต่ออื่นๆ ได้
- เปิดช่องทางให้มากขึ้น
- เพิ่มสื่อคัดสรร ปรับปรุงข้อมูล

1.5 การเชื่อมโยงเครือข่าย จะทำอย่างไร

- การเชื่อมโยงกิจกรรมเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่น เช่น อบต. เทศบาล สสส.

1.6 ข้อคิดเห็นอื่นๆ

- (ไม่มี)

กลุ่มที่ 4

1.1 การจัดการเรียนรู้ของคุณฯ มีจัดการอย่างไร? และผู้ที่เกี่ยวข้องคือกับใคร?

- บางกลุ่มมีเครือข่ายเดิมอยู่แล้ว มาประชุมพูดคุยกันถึงวัตถุประสงค์การเรียน
- กำหนดกติกา และเวลาเรียน
- ประยุกต์ความรู้จากการได้หลักสูตรจาก มสธ.
- นำปัญหาอุปสรรคไปปรับปรุง

- นำสื่อไปคัดลอก ให้ผู้จัดการเรียนรู้ดูแลคัดสรรก่อนว่าจะเรียนรู้เรื่องอะไรก่อน

1.2 การเปลี่ยนแปลงเบื้องต้นที่พบจากการเรียนรู้ในมิติต่างๆ

- นำความรู้ใน วิธีดี มาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ เช่น การทำปุ๋ยอินทรีย์ การทำนาโยน การเลี้ยงปลาแบบผสมผสาน

1.3 ข้อคิดและข้อเสนอแนะ ต่อศูนย์และผู้จัดการเรียนรู้

- ให้นำเอาปัญหาอุปสรรคในแต่ละครั้งไปปรับปรุงในครั้งต่อไป
- ให้ผู้จัดการศูนย์ศึกษา วิธีดี ก่อนแล้วเลือกสรรเพื่อนสำเนาจากสมาชิกผู้สนใจ

1.4 ข้อเสนอแนะต่อ มสธ. (สื่อ/เอกสาร/การahun)

- จัดระบบสื่อให้กระชับ ไม่ซ้ำซ้อน เข้าใจง่าย
 - จัดระบบการเรียนรู้ให้กระชับไม่ซ้ำซ้อน
 - ควรเผยแพร่ความรู้ใหม่ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อเตรียมตัวรับสถานการณ์ข้างหน้า
- ปัญหาเรื่องอาหารปลอดภัย การผลิตมีผลอย่างไรกับสภาพแวดล้อม สุขภาพ
- การเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
 - สุขภาวะของชนชั้นกลาง การบริโภคอาหารปลอดภัย

1.5 การเชื่อมโยงเครือข่าย จะทำอย่างไร

- ให้ มสธ.เป็นศูนย์กลางในการเชื่อมประสาน ผ่านทางเว็บไซต์ ของ มสธ. เครือข่ายทีวี ข้อความ โทรศัพท์
- ตลาดแลกเปลี่ยนสินค้าของเครือข่าย 84 ศูนย์ ซึ่งที่ผ่านมาจะมีปัญหาเรื่องตลาด อบรมแล้ว แต่ไม่มีตลาด

1.6 ข้อคิดเห็นอื่นๆ

- อยากให้ตรวจสอบมาตรฐานอินทรีย์
- ควรมีความร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทยทั้งในระดับกลาง ท้องถิ่น เพื่อให้มีผลในทางนโยบาย และในทางปฏิบัติ
- ควรหาวิธีให้สมาชิกเปลี่ยนความคิดเดิมๆ ซึ่งทุกองค์ประกอบส่วนใหญ่ที่เรียนรู้ เป็นองค์ความรู้ที่อาจจะใหม่ ต้องเปลี่ยนทัศนคติ วิธีคิดก่อน อาจจะเปลี่ยนได้ไม่ทุกคน แต่เปลี่ยนได้บางส่วนก็พอ

กลุ่มที่ 5

1.1 การจัดการเรียนรู้ของศูนย์ฯ มีจัดการอย่างไร? และผู้ที่เกี่ยวข้องคือกับใคร?

- นิตเวลาเรียน ทั้งสมาชิกที่เป็นพนักงาน และกลุ่มอาชีพ
- แจก ซีดี copy ให้ศึกษาตนเอง แล้วมารวมกลุ่มวิเคราะห์ (ชาวบ้านจัดสรร)
- นำไปปฏิบัติ

1.2 การเปลี่ยนแปลงเบื้องต้นที่พบจากการเรียนรู้ในมิติต่างๆ

- การทำปุ๋ย สารไล่แมลง ฆ่าหญ้า

- การเพาะเห็ด นาเหาะ นาโยน
- การทำบัญชีครัวเรือน

1.3 ข้อคิดและข้อเสนอแนะ ต่อศูนย์และผู้จัดการเรียนรู้

- การรู้จักหน้าที่ ผู้รับผิดชอบทำอะไร ซึ่งรู้ขั้นตอน
- ใช้เทคนิคละลายพฤติกรรม
- สร้างแรงบันดาลใจ และสร้างความไว้วางใจ

1.4 ข้อเสนอแนะต่อ มสธ. (สื่อ/เอกสาร/การahun)

- สื่อที่ทำให้มีความหลากหลาย ครอบคลุมทุกภาค ซึ่งบางภาคฟังไม่ออก ทางใต้อาจได้สื่อทางใต้อ่าง ความต่างกันของแต่ละพื้นที่
- ปรับปรุงเนื้อหาให้ชัดเจน
- การทำปุ๋ยไม่มีสูตรอัตราให้แน่นอน แล้วชาวบ้านจะใส่อย่างไร ควรแนะนำ
- อยากให้มีแผ่นสำรอง บางแผ่นเปิดสะดุดแล้วดูไม่ได้ ไว้ติดต่อ มสธ. ถ้าเป็นฮาร์ดดิสก์ได้จะดี

1.5 การเชื่อมโยงเครือข่าย จะทำอย่างไร

- เชื่อมโยงแลกเปลี่ยนกัน โดยติดต่อตามรายชื่อเบอร์โทรศัพท์ที่มี และติดต่อทาง E-Mail

1.6 ข้อคิดเห็นอื่นๆ

- เรื่องเวลาน้อย ยังไม่เข้าใจหลักการและวิธีการที่ดี
- อยากได้วิธีการอื่น เช่น การปลูกผักบนหลังคา
- เครื่องมือที่ให้แผ่น กับสมุดบัญชี ซึ่งลงบัญชียาก น่าจะให้ง่ายกว่านี้
- ผাগไว้สำหรับทุกศูนย์ คือ การทำให้เปลี่ยนความคิดก่อน เน้นวิธีคิด

10.2 สรุปการสัมมนาและกำหนดแผนการทำงานปี 2554

ข้อสรุปจากการสัมมนา พบว่ามีหลายประเด็นที่ผู้เกี่ยวข้องต้องการจะปรับปรุง เช่น

1. เรื่องสื่อ ซึ่งส่วนหนึ่งได้ข้อมูลตอนที่ลงไปเยี่ยม
2. เรื่องการทำความเข้าใจเริ่มต้น การปฐมนิเทศไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร งบน้อย ครั้งนี้พอมีงบในการจัดการในครั้งนี้ 2 วัน รุ่นใหม่อาจจะดีขึ้น เพราะรุ่นนี้เริ่มแรก พวกเขาจะเป็นคนช่วยการเรียนรู้ให้กับคนรุ่นใหม่ อาจจะดีขึ้น เราเป็นคนวางหินก้อนแรก
3. แหล่งติดต่อ ข้อมูลที่ให้มาไม่มีบ้านเลขที่ ไม่สะดวกในการส่งเอกสาร จึงให้ใส่เลขที่บ้านที่ใหม่ เพื่อส่งข่าวสารต่างๆ ไปยังศูนย์ฯ ส่งตรงไม่ต้องผ่าน มสธ.
4. สมุดบัญชีครัวเรือนจะปรับใหม่ มีข้อเสนอ ซึ่ง มสธ. จะออกแบบรื้อใหม่ทั้งหมดให้ง่ายและแจกแบบใหม่ทั้งชุดภายในกันยายนนี้
5. ซีดีแผ่นไหนใช้ไม่ได้จะส่งไปให้ใหม่ติดต่อมาที่ มสธ.

6. จะนำสื่อทั้งหมดวางไว้ในเว็บของ มสธ. เข้าไปที่ศูนย์เรียนรู้ทางไกล มสธ. ให้เลือกสื่อการเรียนดึงมาใช้ได้ในช่วงเดือนกันยายน

7. เอกสารของ สกว.ที่จะส่งให้ศูนย์เพื่อได้ใช้ประโยชน์ ซึ่งเป็นงานวิจัยต่างๆ ของ สกว. ถ้ามีสื่อศูนย์ที่เรียบร้อยแล้วจะส่งให้ มีวารสารรายเดือน หนังสือรายงานวิจัยเล่มเล็ก ในช่วงเดือนธันวาคมคุยกันต่อเพื่อการต่อยอดเป้าหมายคือ สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ด้วยกระบวนการทางความคิด

8. มองว่าวิธีการของเรายังเป็นวิธีการเดียว การใช้สื่อเข้าไปช่วย ต้องพัฒนาสื่อให้ดีขึ้น

9. กำลังสรุปรูปแบบเป็นชุดความรู้ในการจัดการเรียนรู้ จุดที่เริ่มต้นจะต่างกัน บางจุดเริ่มจากปัญหาว่าจะเอาหลักสูตรนี้เข้าใจ หลังจากทำระดับหนึ่ง อาจจะชวนบางหน่วยงานเข้ามาเสริม ซึ่งบางหน่วยงานมีพื้นที่เป้าหมายอยู่แล้ว บางหน่วยงานช่วยหนุนเรื่องสื่อ แต่เรื่องทรัพยากรยังไม่ค่อยมี พวกเราค่อยๆ พัฒนาไป ถ้าเรามีอย่างน้อยมีเนื้อในการประสาน อย่างเพิ่งท้อแท้ ค่อยๆ ทำกันไป ซึ่งโครงการนี้เริ่มต้นที่ไม่มีงบในการดำเนินการแม้แต่บาทเดียว ไม่มีการขอของบโครงการ ใช้เงินเฉพาะกิจแต่ละครั้ง ที่เร่งขณะนี้ทำเรื่องสื่อ ปรับเอกสาร ปรับวีซีดีก่อน เพื่อเตรียมเครื่องมือ งบประมาณจัดการไปหาข้างหน้า ทำงานด้วยใจ

10. คณะกรรมการที่เลือกสื่อ ควรคัดเลือกสื่อที่ชาวบ้านนำไปใช้ได้จริงๆ สามารถที่จะไปทำได้เอง ถ้าเป็นบรรยายฟังลำบาก ถ้าไม่มีรูปนั่งฟังอย่างเดียวไม่มีใครอยากดู แต่มีวิธีให้ทำงานไป เปิดกรอกหูให้ฟัง เน้นการเลิกลายมุขให้มากๆ จะไม่จน เรื่องสื่ออินดี้ให้เผยแพร่ซึ่งมีมาก ซึ่งทำมานานนับสิบปีช่วยคนหมดหนี้หมดสินนับไม่ถ้วน

สรุป ข้อคิดเห็นการจัดเวทีการจัดการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

1) ข้อมูลสรุปบทเรียนเบื้องต้น พบว่าผู้เรียนรู้ ผู้จัดการการเรียนรู้ และผู้เกี่ยวข้องได้ให้ข้อมูลสรุปบทเรียนเบื้องต้น การจัดการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง เช่น ควรมีการดำเนินการเรียนรู้ที่เป็นระบบ ชัดเจน ควรมีการอบรม ให้คำแนะนำผู้จัดการการเรียนรู้สม่ำเสมอ ควรมีการปรับปรุงสื่อวีซีดีทัศน์ให้มีความกระชับขึ้น ควรมีการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับไปทำกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก และคนในชุมชน ควรมีการพบปะพูดคุยระหว่างศูนย์ เครือข่ายใกล้เคียง เช่น พูดคุยแลกเปลี่ยนในเรื่อง จุดเด่น ด้อยที่จะแก้ไข

2) แผนการดำเนินการที่จะทำร่วมกันต่อไป และ แนวทางเพื่อปรับปรุงต่อไป ประกอบด้วยในเรื่องของ หลักสูตร การทำบัญชี สื่อในการนำเสนอ และระบบการทำเรียนการสอน เนื่องจาก ปรับหลักสูตร ของมสธ. เป็นการวิจัยชุมชน ทำให้ชุมชนรู้สึกภูมิใจ มีการนำเสนอผลการปฏิบัติของชุมชน ซึ่งทำให้เกิดความภาคภูมิใจของชุมชน มีการชี้แจงกับผู้จัดการเรียนรู้อย่างชัดเจน มีการจัดทำทำเนียบผู้จัดการกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละพื้นที่ เพิ่มช่องทางการสื่อสารเพิ่มเติม เช่น เว็บไซต์ หรือบล็อก การจัดทำมาตรฐานหลักสูตร ที่มีเกณฑ์ในการพิจารณาไว้อย่างเป็นรูปธรรม การประเมินผลต้องการความชัดเจน เป็นต้น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง คณะผู้วิจัยได้นำเสนอในประเด็นสำคัญจำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิตในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกลหลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ CIPP Model มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เรียนรู้ 126 คน ผู้จัดการเรียนรู้ 19 คน คณะทำงานจัดการเรียนรู้ 17 คน และตัวแทนจากองค์กรภาคี 10 คน การ

เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการลงเยี่ยมพื้นที่ศูนย์เรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียงทั่วประเทศ 26 ศูนย์ โดยมีผู้เรียนรู้และผู้จัดการเรียนรู้ เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศูนย์เรียนรู้ละประมาณ 15-25 คน และเก็บข้อมูลจากการจัดเวทีสัมมนาการจัดการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่องการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง โดยเชิญผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้จัดการเรียนรู้ และตัวแทนผู้เรียนรู้ศูนย์ละ 2 คน มาเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประมาณ 150 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

1.3 ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับ บริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการผลิตของหลักสูตร และการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้เรียนรู้

ผู้เรียนรู้มากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 61.9) เป็นเพศหญิง เกือบหนึ่งในสาม (ร้อยละ 32.5) มีอายุน้อยกว่า 20 ปี เกือบครึ่ง (ร้อยละ 41.3) จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1.2 ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้จัดการการเรียนรู้

ผู้จัดการการเรียนรู้ มากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 52.6) เป็นเพศหญิง ประมาณหนึ่งในสามของ (ร้อยละ 31.6) มีอายุ ระหว่าง 31-40 ปี ประมาณหนึ่งในสาม (ร้อยละ 31.6) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี กว่าครึ่ง (ร้อยละ 52.6) ประกอบอาชีพเกษตรกร ได้แก่ ทำสวนทำนา เกือบครึ่ง (ร้อยละ 42.1) เป็นผู้แทนเกษตรกร และกว่าครึ่ง (ร้อยละ 52.6) ไม่มีประสบการณ์การเป็นวิทยากรกระบวนการ/การจัดการเรียนรู้

1.3 ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของคณะทำงานจัดการเรียนรู้

คณะทำงานจัดการเรียนรู้ มากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 52.9) เป็นเพศชาย ประมาณสองในสาม (ร้อยละ 70.6) มีอายุระหว่าง 51-60 ปี เกือบครึ่ง (ร้อยละ 47.1) จบการศึกษาระดับปริญญาโท และประมาณสองในสาม (ร้อยละ 70.6) รับราชการ

1.4 ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของตัวแทนจากองค์กรภาคี

ตัวแทนจากองค์กรภาคี เป็นเพศชาย และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 50.0 เท่ากัน กว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 40.0) มีอายุระหว่าง 51-55 ปี ประมาณสองในสาม (ร้อยละ 70.0) จบการศึกษาระดับปริญญาโท ประมาณสองในสาม (ร้อยละ 70.6) ประกอบอาชีพรับราชการ

ตอนที่ 2 บริบทของหลักสูตร

2.1 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเรียนรู้ของผู้เรียนรู้

ประมาณครึ่งหนึ่งของผู้เข้าเรียนรู้ (ร้อยละ 51.6) มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเรียนรู้ตามหลักสูตรนี้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้

2.2 ข้อมูลศูนย์การเรียนรู้จากผู้จัดการการเรียนรู้

กว่าหนึ่งในสามของผู้จัดการการเรียนรู้ (ร้อยละ 36.8) รับผิดชอบศูนย์เรียนรู้ที่จำนวนผู้เรียนรู้ต่ำกว่า 15 คน

2.3 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตรของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแต่ละข้อ ดังนี้ 1) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถอธิบายหลักปรัชญา แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และระบุคุณค่าความสำคัญ ประโยชน์ของการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.65, S.D. = 0.49$) 2) เพื่อให้ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รู้จักคิด วิเคราะห์ เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบได้ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.47, S.D. = 0.51$) 3) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบอกถึงความตั้งใจ และความคาดหวังที่จะประพฤติปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและนำแผนการดำเนินชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงของตน ครอบครัว กลุ่มและชุมชนไปปฏิบัติได้ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.41, S.D. = 0.51$) 4) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ มั่นใจ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเข้าสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียงได้ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.47, S.D. = 0.62$) และ 5) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การบูรณาการร่วมกันขององค์กรภาคีต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคท้องถิ่น และภาคสถาบันการศึกษาในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.47, S.D. = 0.62$)

ตอนที่ 3 ปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร

3.1 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา

3.1.1 หมวดวิชา หลักเศรษฐกิจพอเพียงและการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา หลักเศรษฐกิจพอเพียงและการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ ใน วิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.70, S.D. = 0.48$) วิชาวิถีชีวิตพอเพียง ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.59, S.D. = 0.62$) วิชาโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลง ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.35, S.D. = 0.70$) และ วิชาวิถีปรัชญาชาวบ้าน ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.41, S.D. = 0.62$)

3.1.2 หมวดวิชา บัญชีครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา บัญชีครัวเรือน ใน วิชาบัญชีครัวเรือน ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.41, S.D. =$

0.71) วิชาการจัดการข้อมูลเพื่อวางแผนชีวิตและแผนชุมชน ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.24, S.D. = 0.66$)

3.1.3 หมวดวิชา การจัดการทรัพยากรสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา การจัดการทรัพยากรสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ใน วิชาเกษตรอินทรีย์ ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.71, S.D. = 0.47$) วิชาเกษตรกรรมไร้สารพิษ ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.71, S.D. = 0.47$) วิชาการจัดการทรัพยากรดิน ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ วิชาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพและพันธุกรรม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.30, S.D. = 0.67$) และ วิชาเลือก (ตามความสนใจ) ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มผู้จัดการการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.47, S.D. = 0.51$)

3.1.4 หมวดวิชา การเสริมสร้างอาชีพ การลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ และการลดต้นทุนการผลิต

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา การเสริมสร้างอาชีพ การลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ และการลดต้นทุนการผลิต ใน วิชาการลดต้นทุนและลดรายจ่ายในครัวเรือน ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.76, S.D. = 0.56$) วิชาการเสริมสร้างอาชีพ ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.59, S.D. = 0.51$) และ วิชาเลือก (ตามความสนใจ) ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.47, S.D. = 0.51$)

3.1.5 หมวดวิชา การจัดการกลุ่ม เครือข่าย ชุมชน และการตลาด

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา การจัดการกลุ่ม เครือข่าย ชุมชน และการตลาด ใน วิชาวิสาหกิจชุมชน ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.30, S.D. = 0.67$) และ วิชาระบบการแลกเปลี่ยนและการจัดการตลาดชุมชน ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.30, S.D. = 0.67$)

3.1.6 หมวดวิชา การเสริมสร้างสุขภาวะและการเสริมสร้างศักยภาพ

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ในหมวดวิชา การเสริมสร้างสุขภาวะและการเสริมสร้างศักยภาพ ใน วิชาการดูแลสุขภาพ ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.35, S.D. = 0.61$) วิชาการเสริมสร้างศักยภาพผู้นำชุมชน ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.35, S.D. = 0.70$) และ วิชาเลือก (ตามความสนใจ) ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.41, S.D. = 0.51$)

3.2 ปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ ของหลักสูตร

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของปัจจัยเงื่อนไขต่างๆ ของหลักสูตร ดังนี้ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของ สื่อวีดิทัศน์เพื่อใช้ในการเรียนรู้ ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.53) อุปกรณ์การเรียนรู้ เช่น ทีวี เครื่องเล่นวีดีดี และอื่นๆ ในระดับ มาก คือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.70) คู่มือแนวทางการเรียนรู้ประจำหลักสูตร ใน ระดับมากที่สุด คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.67) บันทึกการออกแบบกระบวนการ ในระดับ มาก คือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.66) สถานที่ในการจัดการเรียนรู้ ในระดับมาก คือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.48) คุณสมบัติของผู้เรียนรู้ ในระดับมาก คือ กลุ่ม คณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.61) คุณสมบัติของผู้จัดการเรียนรู้ประจำพื้นที่ ในระดับมาก ที่สุด คือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.44) และ คุณสมบัติของทีมงานสนับสนุน ใน ระดับมาก คือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.35)

ตอนที่ 4 กระบวนการของหลักสูตร

4.1. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของกระบวนการของหลักสูตร

4.1.5 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของระบบการเรียนรู้

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของระบบการเรียนรู้ ทั้ง 4 ด้านดังนี้ กำหนดเวลาการเรียนรู้ มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.49) ช่วงระยะเวลาการเรียนรู้ กลุ่มผู้เรียนรู้ มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.72) ช่วงระยะเวลาการเรียนรู้ช่วงที่ 1 ระยะการเข้าใจ ประมาณ 8 สัปดาห์ มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.69) และ ช่วงระยะเวลาการ เรียนรู้ช่วงที่ 2 ระยะการเข้าถึงและพัฒนา ประมาณ 24 สัปดาห์ มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่ม คณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.70)

4.1.6 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการลงทะเบียนเรียน

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการลงทะเบียนเรียน ในระดับมาก คือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.00)

4.1.7 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการวัดผลการสำเร็จการเรียนรู้

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการวัดผลการสำเร็จการเรียนรู้ ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ มีเวลาเรียน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนวันที่มีการนัดพบของกลุ่ม (ร้อยละ 80 ของ 20 วัน) มีความ เหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.70) มีการทำบัญชี คร่าวเรียนสม่ำเสมอ (สำหรับผู้ที่ไม่เคยทำบัญชีคร่าวเรียน) มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือกลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.63) มีการทำโครงการส่วนบุคคลและโครงการกลุ่ม (แผนชีวิต) มีความเหมาะสม ใน

ระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.35, S.D. = 0.70$) และ มีการทำกิจกรรม ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ของตนเองและครัวเรือน มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.29, S.D. = 0.69$)

4.1.8 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการบริหารหลักสูตร

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการบริหารหลักสูตร ทั้ง 14 ด้านดังนี้การประชาสัมพันธ์ รับสมัครผู้เรียน มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.18, S.D. = 0.53$) การรวบรวมส่งใบสมัครของผู้เรียนและผู้จัดการเรียนรู้ให้ มสธ./Node มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12, S.D. = 0.48$) การสัมภาษณ์ผู้จัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12, S.D. = 0.60$) การรับเอกสารและสื่อการเรียนรู้จาก มสธ./Node มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12, S.D. = 0.60$) การวางแผน กำหนดวิชา/สื่อ/เวลา กับผู้เรียน มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.24, S.D. = 0.44$) การจัดกระบวนการเรียนรู้ช่วงที่ 1 มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.18, S.D. = 0.53$) การส่งเสริมการทำแผนชีวิต/แผนกลุ่ม มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.40, S.D. = 0.52$) การจัดกระบวนการเรียนรู้ช่วงที่ 2 มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12, S.D. = 0.70$) การประสานหน่วยงาน/ชุมชน ขับเคลื่อนแผนชีวิต/แผนกลุ่ม มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.06, S.D. = 0.66$) การติดตาม เยี่ยมให้กำลังใจผู้เรียน มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12, S.D. = 0.78$) การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.24, S.D. = 0.66$) การประเมินผลหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.18, S.D. = 0.73$) การรายงานผลการเรียนรู้และผลการประเมินให้ มสธ./Node มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12, S.D. = 0.60$) และ การประสานงานกับ มสธ./Node ในการขับเคลื่อนต่อไป มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.18, S.D. = 0.53$)

ตอนที่ 5 ผลผลิตของหลักสูตร

5.1 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลผลิตของหลักสูตร

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลผลิตของหลักสูตร ทั้ง 3 ด้านดังนี้ ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.06, S.D. = 0.43$) ความพึงพอใจต่อหลักสูตร มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงาน

จัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.44) และ การนำความรู้ในหลักสูตรไปปฏิบัติของผู้เรียนรู้ มีความเหมาะสม ในระดับมาก คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.63)

5.2 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรและการบรรลุผลการเรียนรู้

5.2.1 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์เข้าสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์เข้าสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 2 ด้านดังนี้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.51) และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุผลการเรียนรู้ มีความเหมาะสม ในระดับมาก คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.35)

5.2.2 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการทำและใช้ประโยชน์จากบัญชีครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการทำและใช้ประโยชน์จากบัญชีครัวเรือน ทั้ง 2 ด้านดังนี้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.70) และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุผลการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม ในระดับมาก คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.53)

5.2.3 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการทำเกษตรกรรมในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน และการผลิตอาหารปลอดภัย

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการทำเกษตรกรรมในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน และการผลิตอาหารปลอดภัย ทั้ง 2 ด้านดังนี้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.67) และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุผลการเรียนรู้ มีความเหมาะสม ในระดับมาก คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.47)

5.2.4 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการเสริมสร้างกิจกรรม เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ลดหนี้สิน และลดต้นทุนการผลิต

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการเสริมสร้างกิจกรรม เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ลดหนี้สินและลดต้นทุนการผลิต ทั้ง 2 ด้านดังนี้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.70) และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุผลการเรียนรู้ มีความเหมาะสม ในระดับมาก คือ กลุ่มคณะทำงานจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.43)

5.2.5 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการเสริมสร้างสุขภาวะของตนเอง และครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการเสริมสร้างสุขภาวะของตนเอง และครัวเรือนทั้ง 2 ด้านดังนี้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.71) และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุผลการเรียนรู้ มีความเหมาะสม ในระดับมาก คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.74)

5.2.6 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการทำแผนปฏิบัติการพัฒนาของตนเอง กลุ่ม/ชุมชน

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านมีการทำแผนปฏิบัติการพัฒนาของตนเอง กลุ่ม/ชุมชน ทั้ง 2 ด้านดังนี้ *ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้* มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด

ที่สุด คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.40, S.D. = 0.52$) และ *ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุผลการเรียนรู้* มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.00, S.D. = 0.67$)

5.2.7 *ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านการสามารถพึ่งพาตนเอง มีความทุกข์น้อยลง มีความสุขมากขึ้น*

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านการสามารถพึ่งพาตนเอง มีความทุกข์น้อยลง มีความสุขมากขึ้น ทั้ง 2 ด้านดังนี้ *ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้* มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.40, S.D. = 0.70$) และ *ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุผลการเรียนรู้* มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.00, S.D. = 0.67$)

5.2.8 *ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และสังคม ตามอัตภาพ และมีจิตสาธารณะ*

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และสังคม ตามอัตภาพและมีจิตสาธารณะ ทั้ง 2 ด้านดังนี้ *ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้* มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.30, S.D. = 0.48$) และ *ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุผลการเรียนรู้* มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด คือ กลุ่มตัวแทนภาคี ($\bar{X} = 4.00, S.D. = 0.47$)

ตอนที่ 6 ผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงจากการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกลหลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

6.1 การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับบุคคล

ผู้เข้าเรียนรู้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับบุคคล เรียงตามลำดับดังนี้ คือ นำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติ ได้รับความรู้ มีความคุ้นเคยกับคนในชุมชนเพิ่มขึ้น และได้พัฒนาตัวเอง ในขณะที่ผู้จัดการการเรียนรู้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับบุคคล เรียงตามลำดับดังนี้ คือ มีการนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติ ได้รับความรู้ และได้พัฒนาตัวเอง

6.2 การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับกลุ่ม

ผู้เข้าเรียนรู้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับกลุ่ม เรียงตามลำดับดังนี้ เกิดความสามัคคีในกลุ่ม ได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับคนอื่นๆ เกิดกลุ่มกิจกรรมการผลิตต่างๆ ตามที่เรียนรู้ และคนในกลุ่มได้ความรู้และพัฒนาตนเอง ในขณะที่ผู้จัดการการเรียนรู้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับกลุ่ม เรียงตามลำดับดังนี้ เกิดกลุ่มกิจกรรมการผลิตต่างๆ ตามที่เรียนรู้ มีการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน และมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเกิดความสามัคคีในกลุ่ม

6.3 การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับชุมชน

ผู้เข้าเรียนรู้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับชุมชน เรียงตามลำดับดังนี้ คนในชุมชนมีความรู้เพิ่มขึ้น เกิดการเรียนรู้และการรวมกลุ่มด้านต่างๆ ร่วมกันในชุมชน และภาคภูมิใจในชุมชนและชุมชนมีชื่อเสียง ในขณะที่ผู้จัดการการเรียนรู้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับชุมชน เรียงตามลำดับดังนี้ คนในชุมชนมีความรู้เพิ่มขึ้น เกิดการเรียนรู้และการรวมกลุ่มด้านต่างๆ ร่วมกันในชุมชน และ ภาคภูมิใจในชุมชน

6.4 การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับหน่วยงาน

ผู้เข้าเรียนรู้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับหน่วยงาน เรียงตามลำดับดังนี้ มีหน่วยงานต่างๆ มาทำงานร่วมกันมากขึ้น เกิดการบูรณาการในการทำงาน และเกิดการพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ในขณะที่ผู้จัดการการเรียนรู้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับหน่วยงาน เรียงตามลำดับดังนี้ มีหน่วยงานต่างๆ มาทำงานร่วมกันมากขึ้น เกิดการบูรณาการในการทำงาน และยังมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของหน่วยงานต่างๆ น้อย

ตอนที่ 7 เจื่อนไขและปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ในมิติต่างๆ

7.1 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับเจื่อนไขปัจจัยภายนอกของหลักสูตร

1) ปัจจัยเกื้อหนุนการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นดังนี้ กลุ่มตัวอย่างกลุ่มต่างๆ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเกื้อหนุนการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ ลำดับที่ 1 ดังนี้ ผู้เข้าเรียนรู้ คือ การมีหน่วยงานต่างๆ มาดำเนินงานร่วมกัน ผู้จัดการการเรียนรู้ คือ สภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ คณะทำงานจัดการเรียนรู้ คือ การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ งบประมาณ และการประสานงาน ตัวแทนภาคี คือ การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้จากหน่วยงานต่างๆ

2) ปัจจัยอุปสรรคในการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นดังนี้ กลุ่มตัวอย่างกลุ่มต่างๆ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยอุปสรรคในการเรียนรู้ ลำดับที่ 1 ดังนี้ ผู้เข้าเรียนรู้ คือ ตัวผู้เรียนเอง เช่น ไม่มีเวลาว่าง สุขภาพ ผู้จัดการการเรียนรู้ คือ สถานที่เรียนรู้ อุปกรณ์ คณะทำงานจัดการเรียนรู้ คือ สถานที่เรียนรู้ อุปกรณ์ การเรียนรู้ และเวลาในการเรียนรู้ ไม่ค่อยมีเวลา ว่างไม่ตรงกัน ตัวแทนภาคี คือ เวลาในการเรียนรู้ ไม่ค่อยมีเวลา ว่างไม่ตรงกัน

7.2 ข้อมูลความคิดเห็นอื่นที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร

1) ด้านบริบท/สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นดังนี้ กลุ่มตัวอย่างกลุ่มต่างๆ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านบริบท/สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ลำดับที่ 1 ดังนี้ ผู้เข้าเรียนรู้ คือ ปรับปรุงหลักสูตรมีเนื้อหาหลากหลาย สื่อวีดิทัศน์ และสื่อ อื่นๆ และปรับปรุงสถานที่เรียนรู้ อุปกรณ์ ผู้จัดการการเรียนรู้ คือ ปรับปรุงหลักสูตรมีเนื้อหาสอดคล้องชุมชนและสถานการณ์ คณะทำงานจัดการเรียนรู้ คือ ผู้ประสานงานที่เข้มแข็ง ผู้จัดการเรียนรู้เข้าใจกระบวนการเรียนรู้

การติดตามและเยี่ยมศูนย์ และส่งเสริมอาชีพจากการเรียนรู้ ตัวแทนภาคี คือ มีกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ใช้สื่อหลากหลาย

2) **ด้านปัจจัยเบื้องต้น** กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นดังนี้ กลุ่มตัวอย่างกลุ่มต่างๆ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านปัจจัยเบื้องต้น ลำดับที่ 1 ดังนี้ ผู้เข้าเรียนรู้ คือ ปรับปรุงสื่อ วัสดุทัศน ด้านคุณภาพเวลา เนื้อหา ผู้จัดการการเรียนรู้ คือ ปรับปรุงสื่อวัสดุทัศน ด้านคุณ ภาพเวลา เนื้อหา และมีงบประมาณสนับสนุนการเรียนรู้สถานการณ์ คณะทำงานจัดการเรียนรู้ คือ การปรับกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับชุมชน ตัวแทนภาคี คือ ปรับกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม

3) **ด้านกระบวนการ** กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นดังนี้ กลุ่มตัวอย่างกลุ่มต่างๆ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านกระบวนการ ลำดับที่ 1 ดังนี้ ผู้เข้าเรียนรู้ คือ จัดกระบวนการเรียนหรือหลักสูตรให้ชัดเจน เป็นปัจจุบัน มีหน่วยงานร่วมสนับสนุน ผู้จัดการการเรียนรู้ คือ จัดกระบวนการเรียนหรือหลักสูตรให้ชัดเจน และอบรมผู้จัดการการเรียนรู้ คณะทำงานจัดการเรียนรู้ คือ ปรับกระบวนการเรียนรู้ให้ชัดเจน เป็นขั้นตอน ตัวแทนภาคี คือ ควรมีการแลกเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ระหว่างหน่วยงาน คำแนะนำการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เข้าใจง่าย มีการศึกษาดูงาน สัมมนา แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และผู้เรียนรู้บางส่วน ชอบการปฏิบัติมากกว่าเรียน

4) **ด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ในการเรียนรู้** กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นดังนี้ กลุ่มตัวอย่างกลุ่มต่างๆ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ ลำดับที่ 1 ดังนี้ ผู้เข้าเรียนรู้ คือ มีรายได้จากกิจกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ ผู้จัดการการเรียนรู้ คือ มีการประเมินการเรียนรู้ที่เหมาะสม และควรสนับสนุนให้มีการนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวันได้ คณะทำงานจัดการเรียนรู้ คือ มีการนำความรู้ไปใช้และเกิดรายได้ ตัวแทนภาคี คือ มีการประเมินผลตามมาตรฐาน ตัวชี้วัด และจัดเก็บข้อมูล ลำดับถัดมา คือ มีการจัดศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ และมีการศึกษาดูงาน ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงจากการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกล หลักสูตรการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 8 ผลกระทบการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกล หลักสูตรการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

8.1 ข้อมูลจากการเยี่ยมพื้นที่

พบว่าศูนย์เรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียงทั่วประเทศ จำนวน 26 ศูนย์ ส่วนใหญ่ได้เริ่มกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว โดยศึกษาจากสื่อวัสดุทัศนเป็นหลัก ทั้งนี้มีบางกลุ่มที่ได้ศึกษาเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เช่น เขียววิทยากรภายนอกมาสอน การไปศึกษาดูงาน และบางกลุ่มมีการเรียนรู้ต่อยอดจากสิ่งที่สมาชิกผู้เรียนรู้มีอยู่เดิม บางศูนย์มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ

โดยปัญหาที่พบส่วนใหญ่ คือ สื่อวิดิทัศน์บางส่วนมีเนื้อหาคล้ายกัน มีความยาวมาก และมีปัญหาเรื่องคุณภาพของสื่อในบางวิชา และปัญหาในเรื่องเวลาของผู้เรียนรู้อีก คือ ไม่ค่อยมีเวลาว่าง และเวลาว่างไม่ค่อยตรงกัน

พบว่าผู้เรียนรู้ และผู้จัดการการเรียนรู้ ได้ให้ข้อมูลว่าเงื่อนไขและปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ในมิติต่างๆ ดังนี้ 1) ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน พบว่า หากได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากชุมชน จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนต้องการเข้าร่วมการเรียนรู้ 2) ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน พบว่า บางศูนย์เรียนรู้พยายามประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ ทั้งหน่วยงานในพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานภายนอกทั้งหน่วยงานรัฐองค์กรพัฒนาเอกชน และหน่วยงานต่างๆ และ 3) ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม พบว่า หากชุมชนใดที่มีพื้นฐานความรู้และการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอยู่บ้างแล้ว จะมีการดำเนินการเรียนรู้ได้รวดเร็ว นอกจากนี้ สภาพแวดล้อม เช่น ฝนตก น้ำท่วม ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ทั้งในแง่เป็นอุปสรรค และเป็นปัจจัยเกื้อหนุน เช่น น้ำท่วม ทำให้ไปทำการเกษตรไม่ได้ จึงมารวมกลุ่มกันเรียนรู้ เป็นต้น

ตอนที่ 9 การเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ ได้แก่ ระดับบุคคล กลุ่ม ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

พบว่าผู้เรียนรู้ และผู้จัดการการเรียนรู้ ได้ให้ข้อมูลว่าในระหว่างกระบวนการเรียนรู้ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ ทั้งใน ระดับบุคคล กลุ่ม ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น การทำกิจกรรมการผลิตต่างๆทั้งในระดับครัวเรือนและกลุ่ม เพื่อบริโภค อุปโภคในครัวเรือน และจำหน่าย มีการรวมกลุ่มเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความรู้ในชุมชน มีความภาคภูมิใจในชุมชน ตลอดจนมีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเพิ่มขึ้น

ตอนที่ 10 ข้อมูลการจัดการจัดเวทีการจัดการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

- พบว่าผู้เรียนรู้ ผู้จัดการการเรียนรู้ และผู้เกี่ยวข้องได้ให้ข้อมูลสรุปบทเรียนเบื้องต้น การจัดการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง เช่น ควรมีการดำเนินการเรียนรู้ที่เป็นระบบ ชัดเจน ควรมีการอบรม ให้คำแนะนำผู้จัดการการเรียนรู้สม่ำเสมอ ควรมีการปรับปรุงสื่อวิดิทัศน์ให้มีความกระชับขึ้น ควรมีการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับไปทำกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก และคนในชุมชน ควรมีการพบปะพูดคุยระหว่างศูนย์ เครือข่ายใกล้เคียง เช่นพูดคุยแลกเปลี่ยนในเรื่องจุดเด่น ด้อยที่จะแก้ไข แผนที่จะดำเนินงานร่วมกัน แนวทางเพื่อปรับปรุงต่อไปในเรื่องของ หลักสูตร การทำบัญชี สื่อในการนำเสนอ และระบบการทำเรียนการสอน เนื่องจาก ปรับหลักสูตร ของมสธ. เป็นการวิจัยชุมชน ทำให้ชุมชนรู้สึกภูมิใจ มีการนำเสนอผลการปฏิบัติของชุมชน ซึ่งทำให้เกิดความภาคภูมิใจของชุมชน มีการชี้แจงกับผู้จัดการเรียนรู้อย่างชัดเจน มีการจัดทำทำเนียบผู้จัดการกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละพื้นที่ เพิ่มช่อง

ทางการสื่อสารเพิ่มเติม เช่น เว็บไซต์ หรือบล็อก การจัดทำมาตรฐานหลักสูตร ที่มีเกณฑ์ในการพิจารณาไว้ อย่างเป็นรูปธรรม การประเมินผลต้องการความชัดเจน เป็นต้น

2. อภิปรายผลการวิจัย

2.1 ด้านบริบทของหลักสูตร

2.1.1 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเรียนรู้ของผู้เรียนรู้

พบว่าผู้เข้าเรียนรู้มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเรียนรู้ตามหลักสูตรนี้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ซึ่ง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ข้อที่ 1) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถอธิบายหลักปรัชญา แนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง และระบุคุณค่าความสำคัญ ประโยชน์ของการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงได้ และข้อที่ 2) เพื่อให้ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รู้จักคิด วิเคราะห์ เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบได้ นอกจากนี้ผู้เข้าเรียนรู้อย่างมีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเรียนรู้ตามหลักสูตรเพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการ ทำงานปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ข้อที่ 3) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบอกถึงความตั้งใจ และความคาดหวังที่จะประพฤติปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและนำแผนการดำเนินชีวิตตามวิถี เศรษฐกิจพอเพียงของตน ครอบครัว กลุ่มและชุมชนไปปฏิบัติได้ ข้อที่ 4) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ มั่นใจ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเข้าสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียงได้ และข้อที่ 5) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การบูรณา การร่วมกันขององค์กรภาคีต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคท้องถิ่น และภาค สถาบันการศึกษาในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้เรียนรู้ส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะเรียนรู้ด้วยความสมัครใจของ ตนเอง และต้องการนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการดำรงชีวิตตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง

2.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้จากผู้จัดการการเรียนรู้

พบว่าศูนย์เรียนรู้ส่วนมากมีจำนวนผู้เรียนรู้ต่ำกว่า 15 คน รองลงมามีประมาณ 16-20 คนซึ่ง เป็นจำนวนที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ ทั้งในด้านสถานที่ อุปกรณ์เรียนรู้ และการนัดหมายเวลาในการ เรียนรู้ ทั้งนี้หลักสูตรได้กำหนดผู้เรียนรู้แต่ละศูนย์ไว้ประมาณ 15-20 คน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการ ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ ข้อจากการวิจัยพบว่าผู้เรียนรู้แต่ละศูนย์ส่วนใหญ่มีน้อยกว่า 15 คน ทั้งนี้จาก การเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างให้ข้อสังเกตว่า ในช่วงเริ่มต้น จะมีผู้เรียนรู้จำนวนมาก ประมาณ 20-30 คน และสาเหตุที่ผู้เรียนรู้บางคนเริ่มทยอยขาด เนื่องจากผู้ที่มาเข้าร่วมการเรียนรู้เข้าใจว่าจะได้รับการ สนับสนุน ด้านงบประมาณจากหลักสูตร และผู้เรียนรู้บางส่วนไม่สามารถจัดสรรเวลาเพื่อมาเข้าร่วมการเรียนรู้ ได้ อย่างไรก็ตาม คณะผู้บริหารหลักสูตรฯ ได้มีการจัดสรรงบประมาณในเบื้องต้นแก่ศูนย์การเรียนรู้ จำนวนเงิน 5,000 บาท (ห้าพันบาทถ้วน) เพื่อให้ผู้เข้าเรียนรู้ได้ต่อยอดในการนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ อนึ่งผู้เรียนรู้บาง

ศูนย์ให้ข้อคิดเห็นว่าการมีผู้เรียนรู้น้อยทำให้สะดวกในการประสานงาน และจะมีการขยายจำนวนผู้เรียนรู้อีกเพิ่มเติมในระยะต่อไป

2.1.3 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตรของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแต่ละข้อ ใน 2 ระดับ คือ ระดับมากและมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวัตถุประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนรู้อีกที่ต้องการนำความรู้ที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 ด้านปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร

2.2.1 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็น ต่อความเหมาะสมของโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหา วิชา ในแต่ละรายวิชาใน 2 ระดับ คือ ระดับมากและมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา มีความหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนรู้อีก ทั้งนี้ผู้เรียนรู้อีกให้ข้อสังเกตว่า การจัดหลักสูตรการเรียนรู้ออกเป็นหมวดการเรียนรู้อีกต่างๆ และในแต่ละหมวดการเรียนรู้อีกมีรายวิชาย่อยๆ ลงไป ทำให้กลุ่มผู้เรียนรู้อีกสามารถเลือกหมวดวิชาและวิชาที่ต้องการเรียนได้ตามลำดับความสนใจ ซึ่งเป็นการจูงใจให้ผู้เรียนรู้อีกสนใจที่จะเรียนรู้อีกตามลำดับความต้องการของตนเอง

2.2.2 ปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ ของหลักสูตร

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ ของหลักสูตร ประกอบด้วย สื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ สถานที่ คุณสมบัติผู้เรียน คุณสมบัติผู้จัดการเรียนรู้อีก คุณสมบัติผู้สนับสนุน ใน 2 ระดับ คือ ระดับมากและมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ ของหลักสูตร เช่น สื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ สถานที่ นั้น และผู้เรียนรู้อีกและผู้จัดการการเรียนรู้อีกได้เป็นผู้ร่วมกันเพื่อหาปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ เหล่านี้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้อีกจากชุดสื่อทางไกลที่เป็นสื่อวีดิทัศน์นั้น ทำให้ผู้เรียนรู้อีกสามารถเห็นตัวอย่างการปฏิบัติจากกรณีศึกษาต่างๆ ได้ และสามารถนำมาทดลองทำตามขั้นตอนที่แสดงไว้ในสื่อวีดิทัศน์ได้ ส่วนคุณสมบัติผู้เรียน คุณสมบัติผู้จัดการเรียนรู้อีก คุณสมบัติผู้สนับสนุนนับเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการเรียนรู้อีกของผู้เรียนรู้อีก โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับ ผู้จัดการการเรียนรู้อีกว่า ควรเป็นผู้ที่เสียสละ ส่วนคุณสมบัติของผู้เรียนรู้อีก คือ จะต้องมีความตั้งใจในการเรียนรู้อีกอย่างแท้จริง จึงจะประสบผลสำเร็จ อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า การได้รับการสนับสนุนงบประมาณบางส่วนเพื่อเป็นการต่อยอดนำความรู้ที่ได้รับมาปฏิบัติจริง จะทำให้เกิดผลดีต่อการนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ

2.3 ด้านกระบวนการของหลักสูตร

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของกระบวนการของหลักสูตร

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของระบบการเรียนรู้ การลงทะเบียนเรียน การวัดผลการสำเร็จการเรียนรู้ และการบริหารหลักสูตรใน 2 ระดับ คือ ระดับมากและมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การลงทะเบียนเรียน การวัดผลการสำเร็จการเรียนรู้ และการบริหารหลักสูตรที่กำหนดไว้ มีความเป็นระบบ สามารถปฏิบัติตามได้ไม่ยุ่งยากมากนัก อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนา ด้านกระบวนการของหลักสูตร เช่น ควรมีการสัมมนาผู้จัดการเรียนรู้ให้มีความเข้าใจกระบวนการและขั้นตอน การจัดการเรียนรู้อย่างถูกต้อง โดยอาจจะใช้เวลาในการอบรมและสัมมนาเพิ่มขึ้น สำหรับการประสานงาน ระหว่างส่วนกลางและศูนย์เรียนรู้ รวมถึงระหว่างศูนย์เรียนรู้ด้วยกันเองเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน กลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อสังเกตว่า การติดตามเยี่ยมให้กำลังใจผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีกำลังใจและมีความมั่นใจว่า ดำเนินการได้ถูกต้อง และควรมีหน่วยงานหลักหรือทำเนียบผู้เรียนรู้เพื่อให้แต่ละศูนย์การเรียนรู้สามารถ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันได้ อนึ่งกลุ่มตัวอย่างได้เสนอแนะให้ผู้บริหารหลักสูตรฯ จัดทำวิดิทัศน์ศูนย์เรียนรู้ ต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ในระยะที่ 1 เพื่อเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ให้กับ ศูนย์เรียนรู้อื่นๆ ต่อไป และผู้บริหารหลักสูตรฯ ได้จัดทำวิดิทัศน์ดังกล่าวเพื่อแจกจ่ายให้กับศูนย์เรียนรู้ต่างๆ เรียบร้อยแล้ว

2.4 ด้านผลผลิตของหลักสูตร

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการประเมินผลผลิตของหลักสูตร ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ ความพึงพอใจต่อหลักสูตร และ การนำความรู้ในหลักสูตรไปปฏิบัติของผู้เรียนรู้ ใน 2 ระดับ คือ ระดับมากและมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อหลักสูตร เนื่องจาก สามารถประยุกต์ความรู้ที่ได้รับจากหลักสูตร และประสบการณ์จากกรณีตัวอย่างในสื่อวิดิทัศน์ไปใช้ในการ ดำเนินชีวิตประจำวัน ทั้งในเรื่องของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และการทำกิจกรรมการผลิตต่างๆ เพื่อใช้ บริโภค อุปโภคในครัวเรือน เพื่อลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้

สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรและการบรรลุผลการเรียนรู้ ทั้ง 8 ด้านนั้น กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรและการบรรลุผลการเรียนรู้ ทั้ง 8 ด้านใน 2 ระดับ เช่นเดียวกัน คือ ระดับมากและมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรทั้ง 8 ด้านมีความเหมาะสม และสามารถบรรลุผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานทั้ง 8 ได้

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากการประเมินหลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงโดยมี ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้ คือ

1. การจัดกระบวนการเรียนรู้ ควรดำเนินการปฐมนิเทศผู้จัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้การจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
2. การคัดสรรสื่อ ควรดำเนินการคัดเลือกสื่อให้เหมาะสม เช่น เนื้อหากระชับ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และคุณภาพของสื่อ เป็นต้น
3. คู่มือการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ ควรปรับให้สามารถนำไปใช้งานได้ง่าย และสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน
4. การสนับสนุนศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ อย่างเป็นระบบ เช่น การมีเจ้าหน้าที่ประสานงานให้คำแนะนำช่วยเหลือ การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และงบประมาณเบื้องต้น เพื่อความคล่องตัวในการดำเนินการ
5. ควรสนับสนุนให้มีการนำหลักสูตรฯ ไปใช้ในพื้นที่อื่น ๆ เช่น พื้นที่เศรษฐกิจพอเพียงอื่น หรือพื้นที่ที่ยังไม่มีการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ รวมทั้งควรขยายผลการเรียนรู้ไปสู่ชุมชนใกล้เคียง

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้เข้าเรียนรู้ ผู้จัดการเรียนรู้ในชุมชน คณะทำงานจัดการเรียนรู้ และตัวแทนจากองค์กรภาค ต่อหลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำความรู้ที่ได้รับจากหลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องความพึงพอใจของผู้เข้าเรียนรู้และผู้จัดการเรียนรู้ในชุมชน ต่อสื่อที่ใช้ในหลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง
4. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินผลสื่อใช้ในหลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

บรรณานุกรม

- ชฎาวลัย รุณเลิศ การประเมินผลหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปของวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และ
สาธารณสุข กาญจนภิเษก 2552
- ธუნันท์ พานิชโยทัยและอาจารย์วิศรุต ต้อยศักดิ์ดา “การจัดการระบบการเกษตรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”
ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการระบบการเกษตรเชิงบูรณาการ นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2556
- นิตยา วัฒนภรณ์ รายงานการวิจัยเรื่อง การประเมินผลหลักสูตรพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต ทาง
บริหารธุรกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2541
- นิตยา สุวรรณศรี “การประเมินหลักสูตร” ใน *หลักสูตรสู่การเรียนรู้ 2545* ค้นคืนวันที่ 10 ธันวาคม
2555 จาก http://www.edu.tsu.ac.th/major/old_eva/journal/scan1.pdf
- เนติ เฉลยวาเรศ การประเมินอภิมานการใช้แบบจำลองซิปในการประเมินโครงการ กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2541
- พิทักษ์ ชมชื่น การประเมินผลโครงการหนึ่งโรงเรียนหนึ่งนวัตกรรม โรงเรียนบ้านตุงลอย สำนักงาน
เขตพื้นที่ การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 เชียงใหม่ : จรัสธุรกิจ 2549
- สุภาลักษณ์ ศิริโท “การประเมินหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง” ค้นคืนวันที่ 10 ธันวาคม 2555 จาก
<http://www.kunkroo.com/kkwebboard/view.php?No=575>
- ศิริชัย กาญจนวาสี “การประเมินหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ” ค้นคืนวันที่ 10 ธันวาคม 2555
จาก http://www.edu.tsu.ac.th/major/old_eva/journal/scan1.pdf
- อนุชัย ตั้งศุภพรชัย การประเมินผลหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานครพุทธศักราช 2539 วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาบริหารอาชีพและ
เทคนิคศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ 2546

Stufflebeam, D.L. et al. (1971). *Education and Decision Making*. Illinois : Peacock Publisher Inc.

ภาคผนวก ก

10.3 แลกเปลี่ยนประสบการณ์จัดการเรียนรู้กับ “มหาวิทยาลัยภูมิปัญญาท้องถิ่นแม่กลอง จังหวัดสมุทรสงคราม

ดำเนินการพูดคุยโดย รศ.ดร.ดุสิต และ รศ.ดร.เบญจมาศ มีผู้ร่วมแลกเปลี่ยน 4 ท่านด้วยกัน คือ

1. คุณบุญโปรด เจริญฤทธิ์ (พีโต) เปิดโรงเรียนสอนนาเกลือแห่งแรกของประเทศไทย ภาควิชาทรัพยากรชายฝั่ง
2. คุณสุกัญญา ศรีสมพร (ป้าน้อย) กลุ่มทำน้ำหมักชีวภาพปรุงแต่ง น้ำยาซักผ้า น้ำยาล้างจาน น้ำยาล้างห้องน้ำแบบชีวภาพ รักษาสิ่งแวดล้อม
3. อาจารย์สมทรง แสงตะวัน ครูภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตร ปลูก้ามโอขาวใหญ่ ปลอดภัยพิช ภาควิชาเกษตรกรรม
4. คุณสรณพงษ์ บัวโรย ครูภูมิปัญญาไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำเนินการพูดคุยโดย อ.ดุสิตและ อ.เบญจมาศ

1) คุณสุกัญญา ศรีสมพร (ป้าน้อย)

กลุ่มทำน้ำหมักชีวภาพปรุงแต่ง น้ำยาซักผ้า น้ำยาล้างจาน น้ำยาล้างห้องน้ำแบบชีวภาพ รักษาสิ่งแวดล้อม

เดิมสืบเนื่องมาจากโครงการ SIF มีการศึกษาดูงาน มีการรวมกลุ่ม คิดเรื่องการทำให้แม่น้ำสะอาด จึงไปเรียนรู้ เรื่องการทำน้ำหมักชีวภาพสามารถปรับให้แม่น้ำลำคลองคืนสู่สภาพที่ดี จึงนำมาทดลองซึ่งประสบความสำเร็จใช้แล้วทำให้สภาพแวดล้อมคืนสู่สภาพที่ดี จึงตั้งเป็นมหาวิทยาลัยภูมิปัญญาท้องถิ่น มีผู้มาเรียนรู้ทั้งนักศึกษา คนต่างจังหวัด และคนที่สนใจ มีมาดูงาน มาสาธิตให้ความรู้ร่วมกับ อาจารย์สมทรง ซึ่งเป็นการเชื่อมร้อยของกลุ่ม มีสมาชิก 25 คน เริ่มต้นเมื่อปี 2545 ซึ่งตัวเองเป็นข้าราชการบำนาญ ใช้เวลาว่าง

อยู่กับธรรมชาติ ถ้าอยู่เฉยๆ ก็เปล่าประโยชน์ จึงมารวมกลุ่มกันได้ปรึกษาหารือกับอาจารย์สมทรงจัดตั้งกลุ่มกันขึ้นมา

การดำเนินงาน ได้นำรายได้ของกลุ่มมาจัดสรร ชั้นแรกมีการระดมทุนนำมาจัดซื้ออุปกรณ์ทำสินค้าจำหน่าย ซึ่งจำหน่ายครั้งแรกยังไม่ค่อยเข้าใจกับธรรมชาติ แต่เมื่อนำไปใช้แล้วก็มีการซื้อขายตลอด ขณะนี้รายได้ มากกว่า 50,000 บาทต่อเดือน เดิมกลุ่มยังตั้งราคาไม่เป็น เพราะยังไม่มีประสบการณ์ไม่ได้เรียนการตลาดมา ทำธุรกิจไม่เป็น ซึ่งเป็นครู คิดแค่ว่าได้ 20% ที่ทำ ซึ่งกลุ่มมุ่งหวังว่าไม่ต้องเอากำไรมากมาย ถ้าเขาเอาไปใช้ได้ผลแม่น้ำสะอาด เราก็ช่วยเขาแล้ว เมื่อจำหน่ายได้ก็จะนำกำไรมาปันผลปลายปี ส่วนคนที่มาร่วมทำงานกับก็จะได้ค่าแรง วัตถุประสงค์ซื้อในชุมชนท้องถิ่น ถ้าพี่น้องสนใจเรื่องทำน้ำยามาเรียนรู้ และโทรถามได้

2) คุณบุญโปรด เจริญฤทธิ์ (พีโต)

เปิดโรงเรียนสอนนาเกลือแห่งแรกของประเทศไทย ภาควิทยารัพยากรชายฝั่ง เดิมเป็นนักวิจัยจาก สกว. ขณะนี้ขายซีแตดนาเกลือขายได้หลายตัน พอทำขึ้นมาก็ได้ช่วยเหลือ ซีแตดนาเกลือ ให้ต้นไม้กิน ให้สัตว์ป่ากินแทนดินโป่ง แรกๆ ที่ไปเจอ เนื่องจากช่วงนั้นเมื่อจบโครงการ SIF หมด เด็กๆ ไม่มีงาน พร้อมกับเห็น การทิ้งซีเกลือทุกปีไม่ได้ใช้ประโยชน์ จึงมีการปรึกษากับพี่ๆ จากที่นาเกลือมองว่าปลูกอะไรไม่ได้ แต่ตอนนี้มีการปลูกแตงโม ปลูกส้มโอหวาน เดิมมีการใช้กากน้ำปลา แต่มีปัญหาเรื่องกลิ่น จึงปรับใช้อย่างอื่นๆ ไปเรื่อย จึงมาใช้ซีแตดนาเกลือ ได้ส่งส้มโอประกวดได้รางวัล จึงมีการเก็บซีแตดนาเกลือขาย ต่อมาไม่กี่วันต้นส้มโอเหี่ยว ซึ่งขณะนั้นลงทุนซื้อถุงปุ๋ยไปแล้ว เงินก็ไม่มี จึงมาประชุมกันทุกสิ้นเดือน คุยกันว่าทำอะไรกันดี จึงไปขอรุณ จาก สกว. มาวิจัยเรื่องซีแตดนาเกลือ คิดว่าดำเนินการเสร็จภายใน 6 เดือน แต่พอทำจริงๆ แล้วไม่เสร็จตามที่ วางไว้ ตอนแรกเริ่มท้อคิดจะลงเงินตัวเอง แต่ก็ดำเนินการเขียนโครงการเสนอ สกว. ได้งบประมาณ 97,000 บาท จัดทำวิจัย ช่วงแรกๆ ไม่ว่าจะทำในช่วงเวลาไหนก็ไม่ค่อยมีใครให้ความร่วมมือ เข้าป้ายเย็นก็ไม่มีใครวาง จึงคิด ใหม่นัดคุยกันช่วงเย็นโดยเอาข้าวมากินกันแล้วก็คุยไปด้วย เริ่มได้ข้อมูล ได้แลกเปลี่ยนกันว่าเอาซีแตดนาเกลือ ไปทำอะไรดี ซึ่งตอนนั้นมีคนในชุมชนทำกันอยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขณะนั้นเป็นคนทีเลี้ยงไก่ จึงนำซีแตดนาเกลือมาให้ไก่ ใหนัก นำซีแตดนาเกลือไปวิเคราะห์ ซึ่ง อาจารย์บอกว่าค่าวิเคราะห์แพง ซึ่งพบโพแทสเซียมกับฟอสฟอรัสในซีแตดนาเกลือ จึงได้จัดเวทีชาวบ้าน มีกลุ่ม พระอาจารย์เพื่อนช่วยเพื่อนลงมาช่วย อาจารย์มาวิเคราะห์ให้ต่อ ซึ่งธาตุอาหารมีครบหมด ทั้งธาตุอาหารหลัก และรอง ช่วงแรกขาย 3 บาท มีคนขายตัดหน้า 1 บาท ทำให้เกิดปัญหาเขาเอาไปใส่สับปะรดตายหมด แล้วมี คนมาซื้อแถวนาโคกแล้วแวะมา ถามว่าปุ๋ยของเราราคาเท่าไร ซึ่งราคาขาย 40 บาทเขาว่าแพง จากที่ซื้อมา เริ่มแรกเป็นดิน เมื่อเห็นของเราทั้งของเก่าซื้อของเราแทน ซีเกลือมีหลายแห่ง แต่ใช้ไม่ได้เพราะความเค็ม ต่างกัน ที่อื่นความเค็มจะมากกว่า 15 - 16 ดิกรี ซึ่งที่นี่มีความเค็ม 15 - 16 ดิกรี ซึ่งนำไปใส่ต้นไม้ต้นละ 3 - 4 กิโลกรัม แต่มีคนซื้อไปใส่มากเกินไปทำให้เกิดผลเสีย

มีคนมาสวมรอยแอบอ้างว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเกษตร การซื้อต้องแกะดูถุงก่อน คุณสมบัติเด่นของซีแตดนาเกลือ คือ สหรัย แพลนตอน มีการนำไปให้โคน เอามาให้สัตว์ป่ากิน ซึ่งสัตว์กินดี กินเรียบ อาจจะทำงานวิจัยให้คนกิน ต่อยอดไปเป็นแปง ทำแป้งเกลือจืด ทำเกลือจืดหน้าผน ทำแป้งพอกหน้า ต่อยอดเรื่องนี้ทำให้กลุ่มแม่บ้านดังไป มีดอกเกลือ เกสรเกลือ ลองเอามาทำต้มจืด ซึ่งน้ำทะเลมีความเค็ม 2 - 3 ดีกรี จนถึงนาอันปรัง 24 - 25 ดีกรี มีการปล่อยน้ำเข้ามาจะลอยเป็นฝ้าขึ้นมาเป็นเม็ดเล็กๆ ก็ช้อนมา แล้วนำมาแจกพรรคพวก ต่อมามีคนมาซื้อดอกเกลือ เอาไปอาบน้ำ จึงไปที่กรมวิทยาศาสตร์ ทางนี้ก็ให้รวมกลุ่มแม่บ้าน ทำเกลือสปาจากดอกเกลือ ตอนนี้งาน 2 แล้ว มีฝรั่งมาถามหาซื้อว่าขายกิโลกรัมละเท่าไร จึงบอกไปว่า 10 บาท มาเสนอซื้อกิโลกรัมละ 50 บาท ซึ่งไม่ขาย เพราะถ้าขายฝรั่งไปในราคานี้แต่เขาเอาไปเพิ่มหน้านิดหน่อยแล้วนำกลับมาขายเราในราคาแพง คิดไปถึงอนาคตจึงไม่ขาย มีการมาขอซื้อนาเกลือไร่ละเจ็ดล้าน ซึ่งเราไม่เดือดร้อนเราอยู่ได้พอเพียง อยู่ได้สบาย ช่วงหลังฝรั่งมาดูงานมาก และมีเด็กมาเรียนรู้ อยากให้ทุกโรงเรียน เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านของตนเอง ฝรั่งยังเห็นค่าแต่เรากลับไม่รู้จักบ้านเรา

จุดเด่น ซีแตดนาเกลือเป็นการเริ่มจากสิ่งที่มี และจุดเด่นอย่างหนึ่งคือ เป็นคนช่างสังเกต มีการทำวิจัยในพื้นที่ของตนเองไปด้วย ไปที่ชายฝั่งเขาบอกดินเค็มปลูกอะไรไม่ได้ แต่เรามีนาเกลือทำไมเราปลูกผักผลไม้ได้

3) อาจารย์สมทรง แสงตะวัน

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตร ปลูกส้มโอขาวใหญ่ ปลอดภัย พืช ภาควิชาเกษตรกรรม

เป็นครูที่นี่ แรกเริ่มเดิมทีชุมชนที่นี่ เรื่ององค์ความรู้จะปิดบังกันหมด จะไม่บอกกัน ฉลากที่ใช้จะลอกออกหมด เป็นลักษณะรวมเป็นกระจุกๆ เป็นภาคเกษตรผสมผสานจะถูกพ่อค้าคนกลางกดตลอด ซึ่งเป็นครูก็เห็นปัญหาตรงนี้ จึงคิดจะทำเป็นต้นแบบให้ดูจึงซื้อที่ไว้หนึ่งแปลง ปลูกส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่ แรกเริ่มใช้ปุ๋ยเคมี แต่ใช้ไปคิดว่าไปใช้เพราะต้นทุนสูง เมื่อปี 24 รวมกลุ่มได้ เป็นกลุ่มส้มโอ ซึ่งขณะนั้นไม่เป็นที่นิยมแล้ว เนื่องจากไม่ตก ชื่อที่ไว้ 7 ไร่ 300 ต้น มีคนบอกว่าเจ้งแน่เพราะผลไม่ตก จึงใช้วิธีการแกล้ง และปรับให้เขาออกดอกโดยไม่รดน้ำ 3 - 4 อาทิตย์ให้ต้นเฉา แล้วจึงรดน้ำทุกวัน ต้นไม้ดีใจก็ออกดอกเต็ม จึงคิดต่อไปว่าการเก็บเกี่ยวต้องพึ่งเทศกาลด้วยในการขาย เช่น เทศกาลศาสตร์จีน ใช้วิธีการแกล้งส้มโอ ต่อมารวมกลุ่มได้ ทำมา 7 - 8 ปี ถ้าใช้เคมีไม่รอดแน่เพราะต้นทุนสูงและไม่ดีต่อสุขภาพ ปรับมาไม่ใช้เน้นใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ ระยะเวลาหนึ่งที่เราคิดว่าเรารักษาดินและสิ่งแวดล้อมได้ เก็บผลผลิตได้อยู่ ปลูกตั้งแต่ปี 2520 ส้มโออายุมากจะยิ่งดี เปลือกบางเนื้อเยอะ

ใช้ระบบตัดกิ่งให้โปร่ง มีการประชุมกันทุกเดือนนำอาหารมากินร่วมกัน คิดว่าทำอะไรให้มีความสมดุลตามธรรมชาติ โดยใช้ระบบชีววิธี ใช้ธรรมชาติดูแลกันเอง ต้นทุนต่ำ สิ่งแวดล้อมดี ช่วงแรกใช้เกลือดำ ถึงละบาทใส่ต้นมะพร้าว ส้มโอ ซึ่งใส่ส้มโอแล้วไม่ขม ต่อมาเห็นซีแตดนาเกลือตั้งกองใหญ่ จึงนำมาใส่ส้มโอ ซึ่งได้ผลดีส้มโอหวาน ส่งประกวดชิงโล่พระราชทานได้เงินรางวัลพันห้า มีคนส่งเข้าประกวดเยอะมีการคัดออกเรื่อยๆ ผลการตัดสินได้รางวัลยอดเยี่ยม จึงตั้ง ออกทีวี หนังสือพิมพ์ลง ดัง ต่อมาใบเหี่ยว ปรากฏว่าไม่รอดต้นตาย จึงทำการวิจัย ใส่ไม่เกินต้นละ 5 กิโลกรัม จึงลองกับส้มโอจำนวน 100 ต้น ซึ่งใส่ไม่เท่ากันในแต่ละต้น

เพื่อเทียบดู ซึ่งจะใส่ก่อนเก็บ 2 เดือนรดน้ำทุกอาทิตย์ ผลออกมาไม่กรอบไม่แห้ง อร่อย มีการไปต่อยอดกับผลไม้อื่นอีกมาก และมีการรวบรวมภูมิปัญญา ที่มีเครือข่ายทั้งจังหวัดที่ถ่ายทอดให้กับนักศึกษา ซึ่งองค์ความรู้ที่ให้เป็นความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ คิดว่าชุมชนที่น่าจะมีอาชีพเสริมจึงทำเรื่องการท่องเที่ยวทำโฮมสเตย์

ฝรั่งมาพักที่นี่ มีการให้มาชูดมะพร้าว ชูดไม่เป็นหางหลัง มีน้ำตาลมะพร้าวใส่เปลือกพะยอม ไม่มีผสมของแหวหวานหอมอร่อย เน้นภูมิปัญญาดั้งเดิม เมื่อก่อนมีอาชีพทำน้ำตาลมาก เดิมชนทำส้มโอไม่ปลูก บอกว่ารายได้ไม่ได้ทุกวันไม่เหมือนมะพร้าวได้น้ำตาลทุกวัน แต่เสียงเพราะสูง ช่วงหลังมีการทำเกษตรผสมผสานมากขึ้น หันมาปลูกส้มโอ เมื่อ 3 ปีที่แล้ว หาพันธุ์มะพร้าวชนิดเดียวมาปลูก 3 ปีออกลูก เดินป่าไม่ต้องปีนขึ้นสูงๆ ซึ่งได้วันละหลายๆ กิโลกรัม น้ำตาลเยอะ เราตัดต้นสูงทิ้งไปปลูกพันธุ์เดียวแทนไม่ต้องเสียค่ายุทธศาสตร์ชีวิตไว้

เป็นเหมือนลองผิดลองถูก มีการวิจัยทดลองตามหลักวิชาการ เช่น การทดลองใช้ซีแตดนาเกลือ

4) คุณสรณพงษ์ บัวโรย

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทำไมถึงชื่อมหาวิทยาลัยภูมิปัญญาท้องถิ่น ใครอ่านมหาชนกบ้าง ซึ่งคำว่า มหา คือ ใหญ่ๆ วิชาคือวิชาของทุกคน ลัยคือ ที่อยู่อาศัยของคนมีปัญญา จึงเรียกว่ามหาวิทยาลัยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำความรู้ภูมิปัญญามาแลกเปลี่ยนกัน

ได้เริ่มก่อตั้ง ซึ่งตอนนั้นรับราชการ มาเป็นอาสาสมัครที่นี้ ขณะนี้อยู่ที่นี่ได้ 33 ปี คิดว่าหลายๆ ที่ยังขาดกระบวนการเรียนรู้ พอมาทำที่นี่เห็นกระบวนการพัฒนามากขึ้น ตอนมาอยู่ใหม่ๆ มีการศึกษาว่ามีผลไม้ มีอะไรบ้างในชุมชน คือสำรวจก่อนว่าที่นี่มีอะไรบ้างไปเรียนรู้กับเขา มองว่าการเรียนรู้ด้วยตัวเองต้องมีวินัย ได้เห็นวิธีการของชาวบ้านที่ต่างจากตำรา ซึ่งทำสำเร็จไม่เห็นทำเหมือนกับตำรา จึงกลับมาทบทวน เช่น การปลูกองุ่นเขาบอกให้ตัดแต่งกิ่ง แต่ชาวบ้านบอกว่าระวังช่วงที่มีลมฤดูร้อนมา ตาจะไม่แตก (ลมไซฮวง คือ ลมร้อน) พอเราเรียนรู้แล้วก็มาหาเหตุผลว่าทำไมชาวบ้านทำแบบนี้ ตอนทำน้ำพริกยิ่งขี้ยิ่งเจ็บ แม่บอกให้เอาน้ำรดหัวแม่เท้า ตอนคราดนาเกิดน้ำขุ่น ซึ่งสมัยก่อนมีกบเดินตามพ่อ ปลาที่เวียนหัว เอาไม้ตีหัวปลา วัชติดหล่ม พอปลูกข้าวเสร็จตรงหล่มข้าวงามมาก มาฉุกคิดตอนมาทำงานที่นี้

การจัดการเรียนรู้เดิมนั่งฟังเขาก่อน ไม่อวดรู้เพราะเป็นที่ของเขา ไปเกี่ยวข้าวไปทำกับเขา เราเรียนรู้ของเขาก่อน เขาคิดอย่างไรเขาทำอย่างไร เรียนรู้ในวิถีเขาก่อน เมื่อก่อนที่นาเยอะราคาถูก ต่อมาไร่ละสามแสน เมื่อเรารู้ว่าเขาทำอย่างไร เราเห็นเขาใส่ปุ๋ยเคมีเยอะ ทำไมเขาเอาเกลือใส่มะพร้าว เขาบอกว่ากันลูกมะพร้าวแตกเพราะได้น้ำมากเกินไป ประกอบแดดร้อน ชาวบ้านบอกเวลาใส่เกลือมันหายไม่แตก แต่ไม่รู้ทำไมถึงหาย เรียนรู้เก็บข้อมูลหาเหตุผล หาข้อพิสูจน์ว่าทำไมเขาทำแบบนั้น เขาปลูกมะเขือ ถั่ว ผักชี ปลูกเสร็จข้างๆ ร่องปลูกยาจิด (ยาสูบ) เราไปเรียนรู้จึงเริ่มรู้พยายามหาคำอธิบาย เพราะเขาใช้พื้นที่คุ้ม ยาจิดกันแมลง เขาจะมีงานทำและมีรายได้ตลอด พอมาทำเศรษฐกิจพอเพียงถึงบางอ้อ เขาเอายาจิดมาจัดการแมลงจัดการรายได้เป็นระบบ เก็บพืชหมუნเวียนไป บนร่องมีมะม่วง มีการการปลูกมะม่วงหนังกกลางวัน แต่เดี๋ยวนี้อยู่มีอยู่แต่น้อย เป็นมะม่วงที่อร่อยมากได้รางวัลทุกปี เป็นมะม่วงที่อร่อยที่สุด และอีกพันธุ์มีมะม่วงอกร่อง ที่นี้มี

การใช้ภูมิปัญญามาใช้ในการเกษตร หลังจากเอาชี้แดดมาทดสอบเห็นการดูดของต้นไม้ย่อยลงสะสม แป้งย่อยลงทำให้ผลไม้นหวาน เราได้คำตอบในเชิงวิทยาศาสตร์ ได้เรียนรู้กับภูมิปัญญาชาวบ้าน เรียนรู้วิถีคิดของ ชาวบ้าน เราต้องไปหาสาเหตุหาคำอธิบายเป็นการสร้างการเรียนรู้

มีการเรียนรู้เรื่องแมลง ครั้งนี้มีทั้งตัวห้ำ ตัวเบียน เดิมเราไปเผาหญ้าคา แผลงลงเต็ม จึงสังเกต หากเราเผาหญ้าแมลงเต็ม จังหวะที่ควรตัดหญ้าคือ ช่วงส้มโอแตกใบอ่อนพร้อมหญ้าตัวแมลงวางไข่ที่ใบหญ้า อ่อนแทน คางคก กบ ลูกเขียดกินแมลง กองทัพอากาศมีแมงมุม แมลงปอ มดแดง จัดระบบให้พวกแมลง โดยใช้แมลงและธรรมชาติจัดการกันเอง กองทัพแมลงมีเสื่อกลางคืนมาช่วงเย็นเป็นพวกนอนแล้ว ตัวใหญ่กินที ละเยอะ มีการเผาไฟไล่ผีเสื่อกลางคืน จึงปรับใช้ไฟหลอดเหลืองตรงร่องสวน เมื่อผีเสื่อกลางคืนมาเกาะ หลอดไฟก็ตกลงน้ำ คนที่นี้ตัดหญ้าเตียนพอแดดร้อนทำให้รากของต้นส้มสุกได้จะทำให้เน่าเกิดโรค แต่เรา ปรับโดยตัดหญ้าเอาหญ้าคลุมเอาน้ำหมักรด สร้างความสมดุลให้กับระบบนิเวศน์ ทำเรื่องการค้นหาพันธุ์พืช

มะรุ้มที่ปลูกชายทะเลจะนุ่มมาก กินอร่อย ทำให้เราได้เรียนรู้ และได้เรียนรู้ว่าชาวบ้านเขาใช้ ทรัพยากรที่เขามีเขาปลูกมะตูดสีดาโลละ 200 บาท 50 บาทอย่างต่ำ วิธีการปลูกมะตูดสีดา ซึ่งเป็นพืช เศรษฐกิจอีกตัวที่น่าสนใจ คือ มะขาม เป็นพันธุ์มะขามกระดุกเมล็ดเยอะเนื้อน้อย จึงนำมะขามฝักใหญ่มาปลูก ปลูกแล้วออกฝักใหญ่และเปรี้ยวมาก ซึ่งเป็นการต่อยอดในการใช้ภูมิปัญญา

การเลี้ยงกุ้งแบบธรรมชาติ เรียนรู้การกินของกุ้งว่ากินอะไรให้มันโตดี คือ กุ้งกินกล้วยจะโตเร็ว กิน มะขาม มะละกอบผสมกับอาหารกุ้ง ปลูกกล้วยน้ำว้าเอง มะขามมีอยู่เยอะ คนที่มาอยู่ในแวดวงพวกเรามีการคิด ต่อ มีการนำแก๊สมาใช้ปั่นใส่เครื่องตีน้ำเพื่อลดต้นทุนตั้งแต่อาหาร ตัวตีน้ำ ได้มาจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ซึ่ง เราประชุมกันทุกเดือน เราเรียนตำราเยอะแต่ไม่เคยได้ทำจริง หลากๆ คนสอนตำน้ำพริก บางครั้งความรู้เรามี อยู่แล้วแต่เราไม่นำมาใช้ กลับไปกินพืชชา มีภาควิชาขนมไทยพื้นบ้าน เรื่องของขนมไทยมีมากทั้งทองหยิบ ทองหยอดที่มีอยู่ในชุมชนเยอะแยะมาก เอามาเรื่องหนึ่งขนมหม้อแกง นำเรื่องขนมหม้อแกงมาทำ ซึ่งวิธีการแต่ ละพื้นที่จะต่างกัน มีการเถียงกัน ถกกัน แลกเปลี่ยนกัน ซึ่งออกมาคุณภาพเหมือนกัน การสร้างองค์ความรู้มี ทิศทางไม่เหมือนกัน แต่ละเส้นทางประสบการณ์ในการเดินไม่เหมือน กันดังนั้นการเรียนรู้ไม่ใช่สูตรสำเร็จ บางครั้งถูกเหมือนกัน แต่ต่างกันได้ เราค้นความรู้วิชาที่มีอยู่ในตัวตนที่เหมาะสมกับบริบทของตัวเอง

อีกภาควิชาหนึ่งเรื่องสมุนไพร ไทย ทำยาต้อง ยาต้ม มีการทำผสมกับน้ำผึ้ง กล้วยผสมกับขมิ้นชัน กลายเป็นยารักษาโรคกระเพาะ หลายที่มีเรื่องดีๆ มาก

แผนพับหลักสูตร

ระบบการเรียนรู้

หลักสูตรได้จัดสาระเป็นหมวดวิชาเพื่อบูรณาการเนื้อหาเข้าไว้ด้วยกันอย่างเป็นระบบ และเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ซึ่งเนื่องกับการฝึกปฏิบัติและการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตจริง โดยการเรียนรู้แต่ละระดับได้แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ

ช่วงระยะที่ 1 ระยะการเข้าใจ เน้นการเรียนรู้เชิงเนื้อหา และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความศรัทธาซึ่งกันและกัน ระยะเวลาประมาณ 8 สัปดาห์ ดังนี้

- 1) การเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อ **วีดิทัศน์คัลเลอร์** สัปดาห์ละ 2 วัน ๆ ละ 3 ชั่วโมง รวม 16 วัน
- 2) การเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่มในการพูดคุย สรุป วิเคราะห์ร่วมกัน ไม่น้อยกว่า สัปดาห์ละ 1 วัน ๆ ละ 3 ชั่วโมง รวม 8 วัน

ช่วงระยะที่ 2 ระยะการเข้าถึงและพัฒนา เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง 24 สัปดาห์ ดังนี้

- 1) การทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเองและครอบครัวตาม "แผนชีวิต" เพื่อลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ ระยะเวลา 24 สัปดาห์
- 2) การเรียนรู้ "การทำบัญชีครัวเรือน" ระยะเวลาอย่างน้อย 12 สัปดาห์ (การเรียนรู้ขั้นที่ 1 สำหรับผู้ที่ไม่เคยทำบัญชีครัวเรือนมาก่อน)
- 3) การศึกษาดูงานกับบุคคลต้นแบบตามความเหมาะสม ระยะเวลาการเรียนรู้และปฏิบัติแต่ละระดับ 32 สัปดาห์

การสนับสนุนในการเรียนรู้

ผู้เรียนรู้ และกลุ่มผู้เรียนรู้จะได้รับสนับสนุน วัสดุและสื่อเพื่อการเรียนรู้ **"โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย"** ดังนี้

1. หลักสูตรการเรียนรู้
2. คู่มือผู้จัดการเรียนรู้
3. แนวการเรียนรู้หลักสูตร
4. รายชื่อสื่อคัลเลอร์
5. วีดิทัศน์คัลเลอร์
6. สมุดบัญชีครัวเรือน

มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร

ในการเรียนรู้มีมาตรฐานเชิงพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนดังนี้

1. มีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เข้าสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีการทำบัญชีครัวเรือน
3. มีการทำเกษตรกรรมในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน และการผลิตอาหารปลอดภัย
4. มีการเสริมสร้างกิจกรรม เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ถอดหนี้สินและลดต้นทุนการผลิต
5. มีการเสริมสร้างสุขภาพของตนเอง และครัวเรือน
6. มีการทำแบบปฏิบัติการพัฒนาตนเอง กลุ่มและชุมชน
7. สามารถพึ่งพาตนเอง มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความสุขมากขึ้น
8. มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและสังคมตามศักยภาพ และมีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร โดยภาพรวมได้กำหนดไว้ 5 ด้าน คือ

- 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม (Ethics and Moral)
- 2) ด้านความรู้ (Knowledge)
- 3) ด้านทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills)
- 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (Interpersonal Skills and Responsibility)
- 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Numerical Analysis, Communication and Information Technology Skills)

ติดต่อสอบถาม

ศูนย์ประสานงานหลักสูตรการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง
สำนักการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120
โทรศัพท์ 0 2504 7725-6
โทรสาร 0 2503 4231
e-mail : ceoffice@stou.ac.th

เรียนฟรีไม่เสียค่าใช้จ่า
สมัครเรียน "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา"

การเรียนรู้วิถีพอเพียง ด้วยวิธีการ "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา"

หลักสูตรการดำรงชีวิต ตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

ศูนย์การเรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียง
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชและองค์การภาคี

หลักสูตรสำหรับผู้สนใจจะเปลี่ยนแปลงชีวิต
และหน่วยงานองค์กรพัฒนาที่มีบทบาทส่งเสริมเผยแพร่
วิถีเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพที่ 1 แผนพับหลักสูตรด้านหน้า

หลักสูตรการเรียนรู้

ชื่อหลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

วุฒิบัตร/ปริญญาบัตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

ในสถานการณ์ปัจจุบัน สังคมไทยต้องมีการปรับตัวและ เรียนรู้ในการดำรงชีวิตเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงและปัจจัยต่าง ๆ ที่เข้ามา มีผลต่อสังคมและชุมชน "การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง" เป็นแนวทางที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ทรงพระราชทานให้กับพสกนิกรชาวไทย ว่าเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต ดังนั้น การเรียนรู้ทำความเข้าใจ การทดลองเปลี่ยนแปลง และการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงมีความจำเป็นที่ประชาชน องค์กร ชุมชน และสังคม จะต้องเรียนรู้เพื่อใช้ชีวิตของตนเอง กลุ่ม ชุมชน และสังคมดีขึ้น เพื่อเป็นฐานที่เข้มแข็ง มีนفعของประเทศต่อไป

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์และองค์การภาคีทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาควิชาการ และองค์กรทางศาสนา จึงได้ร่วมกันจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ "การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง" ขึ้น เพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง รู้จักคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงโดยมีกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มและชุมชน โดยมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียนและกลุ่มอย่างแท้จริง

หลักสูตรนี้ จึงได้รับการพัฒนาขึ้น เพื่อให้ผู้สนใจ หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ได้ใช้ประโยชน์ในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ทั้งแก่ตนเอง และบุคคลเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถอธิบายหลักปรัชญา แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และระบอบค่า ประโยชน์ของการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้
2. เพื่อให้ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รู้จักคิด วิเคราะห์ เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบได้
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบอกถึงความตั้งใจ และความคาดหวังที่จะประพฤติปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำแผนการดำเนินชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงของตนเอง ครอบคลุมวิ กลุ่มและชุมชนไปปฏิบัติได้
4. เพื่อให้ผู้เรียนมีค่านิยมภาคภูมิใจ มีน้ำใจ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเข้าสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียงได้
5. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การบูรณาการร่วมกับขององค์กรภาคีต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคท้องถิ่น และภาคสถาบันการศึกษาในการขับเคลื่อนวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเรียน

1. มีความมุ่งมั่นและต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง
 2. มีเวลาและตั้งใจในการจะเข้าเรียนรู้และสามารถร่วมเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ
 3. สามารถรวมกลุ่มผู้สนใจที่จะเรียนรู้อบรมร่วมกันในแต่ละชุมชนได้ประมาณ 20 คน
- ผู้มีคุณสมบัติ "ครบ" ทั้งสามข้อ จะเป็นผู้มีสิทธิเข้าเรียนในหลักสูตรนี้ ซึ่ง "ไม่จำกัด" วุฒิการศึกษา

ระดับการเรียนรู้ในหลักสูตร

ระดับการเรียนรู้ของหลักสูตรแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่
หลักสูตรขั้นที่ 1 เน้นแก้ปัญหาในระดับปัจเจกบุคคล สดชื่น สบายกาย สุขุม มีอาชีพการงานมั่นคง มีครอบครัวที่อบอุ่น ผู้จบหลักสูตรจะได้รับ **วุฒิบัตรขั้นที่ 1**
หลักสูตรขั้นที่ 2 เน้นการแก้ปัญหาในระดับกลุ่ม การรวมตัวกันในลักษณะต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ผู้จบหลักสูตรจะได้รับ **วุฒิบัตรขั้นที่ 2**
หลักสูตรขั้นที่ 3 เน้นการแก้ปัญหาในระดับเครือข่าย เชื่อมโยงกลุ่มคนหลายกลุ่ม การเอื้ออาหารต่อสังคม การสร้างเครือข่ายเพื่อจัดการทรัพยากร การผลิต และการตลาด และการหาทุนวิจัยเชิงท้องถิ่น ผู้จบหลักสูตรจะได้รับ **ปริญญาบัตร**

โครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตรขั้นที่ 1* ประกอบด้วย 7 หมวดวิชา โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ คัดสรรเป็นสื่อหลัก ดังนี้

หมวดวิชา	รายวิชา
หมวดวิชาด้านเศรษฐกิจพอเพียงและการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์	วิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิชาวิถีชีวิตพอเพียง วิชาโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลง วิชาวิถีปรัชญาชาวบ้าน
หมวดวิชาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการจัดการข้อมูลเพื่อการวางแผน	วิชาวิถีชีวิตยั่งยืน วิชาการจัดการข้อมูล เพื่อวางแผนชีวิตและชุมชน
หมวดวิชาการจัดการทรัพยากรชุมชนเกษตรกรรมยั่งยืน	วิชาเกษตรอินทรีย์ วิชาเกษตรกรรมไร้สารพิษ วิชาการจัดการทรัพยากรน้ำ วิชาการจัดการทรัพยากรป่าไม้ วิชาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและชายฝั่ง วิชาความหลากหลายทางชีวภาพและพันธุกรรม
หมวดวิชาการเสริมสร้างอาชีพ การตลาดขายออนไลน์และการเงินรายได้	วิชาการลดต้นทุนการผลิตและการตลาดขาย วิชาการจัดการครัวอย่างยั่งยืน วิชาการเสริมสร้างอาชีพ วิชาการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร วิชาการจัดการทุติยภูมิ วิชาการจัดการประมง วิชาการสร้างแบรนด์ วิชาการเกษตรในเมือง
หมวดวิชาการจัดการกลุ่ม เครือข่าย ชุมชน และการตลาด	วิชาวิถีพึ่งชุมชน วิชาการขับเคลื่อนเปลี่ยนแปลงและการจัดการตลาดชุมชน
หมวดวิชาการเสริมสร้างสุขภาพ และการเกษตรอินทรีย์สุขภาพ	วิชาการดูแลสุขภาพ วิชาการดูแลสุขภาพกาย วิชาการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนฐาน
หมวดวิชาสารสนเทศ	

* หลักสูตรขั้นที่ 2 และขั้นที่ 3 จะมีหมวดวิชาและรายวิชาเพิ่มเติม

ภาพที่ 2 แผ่นพับหลักสูตรด้านใน

ภาคผนวก ค

สรุปหมวดวิชาและวิชาหลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

หมวด/รายวิชา	หลักสูตร	วุฒิบัตร ชั้นที่ 1	วุฒิบัตร ชั้นที่ 2	ปัญญาบัตร
1. หมวดวิชา หลักเศรษฐกิจพอเพียงและการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์				
1.1 วิชา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง		✓		
1.2 วิชา วิถีชีวิตพอเพียง		✓	✓	
1.3 วิชา โลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลง		✓	✓	
1.4 วิชา วิถีปราชญ์ชาวบ้าน		✓	✓	
2. หมวดวิชา บัญชีครัวเรือนและการจัดการข้อมูลเพื่อการวางแผน				
2.1 วิชา บัญชีครัวเรือน		✓		
2.2 วิชา การจัดการข้อมูลเพื่อวางแผนชีวิตและแผนชุมชน		✓		
3. หมวดวิชา การจัดการทรัพยากรสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน				
3.1 วิชา เกษตรอินทรีย์		✓	✓	
3.2 วิชา เกษตรกรรมไร้สารพิษ		✓	✓	
3.3 วิชา การจัดการทรัพยากรดิน		✓	✓	
3.4 วิชา การจัดการทรัพยากรน้ำ		•	•	
3.5 วิชา การจัดการทรัพยากรป่าไม้		•	•	
3.6 วิชา การจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง		•	•	
3.7 วิชา การจัดการความหลากหลายทางชีวภาพและพันธุกรรม		✓	✓	
4. หมวดวิชา การเสริมสร้างอาชีพ การลดรายจ่าย การลดต้นทุนการผลิต และการเพิ่มรายได้				
4.1 วิชา การลดต้นทุนและการรายจ่ายในครัวเรือน		✓	✓	
4.3 วิชา การจัดการข้าวอย่างยั่งยืน		•	•	
4.3 วิชา การเสริมสร้างอาชีพ		✓	✓	
4.4 วิชา การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร		•	•	
4.5 วิชา การจัดการปศุสัตว์		•	•	
4.6 วิชา การจัดการประมง		•	•	
4.7 วิชา พลังงานทางเลือก		•	•	
4.8 วิชา การสร้างบ้านดิน		•	•	
4.9 วิชา การเกษตรในเมือง		•	•	
5. หมวดวิชา การจัดการกลุ่ม เครือข่าย ชุมชน และการตลาด				
5.1 วิชา วิชาสหกิจชุมชน		✓		

5.2 วิชา ระบบการแลกเปลี่ยนและการจัดการตลาดชุมชน	✓		
5.3 วิชา การจัดการชุมชน การส่งเสริมเยาวชนและสตรี		✓	
5.4 วิชา การจัดการทุนและสวัสดิการชุมชน		✓	

หมวด/รายวิชา	หลักสูตร	วุฒิปัตร ชั้นที่ 1	วุฒิปัตร ชั้นที่ 2	ปัญญาบัตร
5.5 วิชา การจัดการท่องเที่ยวชุมชน			•	
5.6 วิชา การจัดการขยะชุมชน			✓	
6. หมวดวิชา การเสริมสร้างสุขภาวะและการเสริมสร้างศักยภาพ				
6.1 วิชา การดูแลสุขภาวะ		✓	✓	
6.2 วิชา สมุนไพรกับสุขภาพ		•	•	
6.3 วิชา การเสริมสร้างศักยภาพผู้นำชุมชน		✓	✓	
6.4 วิชา การจัดการความรู้ของชุมชน			✓	
7. หมวดวิชา สารสนเทศ		•	•	•
8. หมวดวิชา วิจัยเพื่อท้องถิ่น				
8.1 วิชา การศึกษาชุมชนและกลุ่ม				✓
8.2 วิชา แนวคิด หลักการ การวิจัยเพื่อท้องถิ่น				✓
8.3 วิชา กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น				✓
9. หมวดวิชา การวางแผนและการประเมินผล				
9.1 วิชา การวางแผนและการเขียนโครงการพัฒนา				✓
9.2 วิชา การประเมินผลแบบมีส่วนร่วม				✓
10. หมวดวิชา เสริมสร้างประสบการณ์และเครือข่ายชุมชน พอเพียง				
10.1 วิชา เสริมสร้างประสบการณ์ชุมชนคนพอเพียง				✓
10.2 วิชา เครือข่ายชุมชนพอเพียง				✓
10.3 วิชา การขยายผลและการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน				✓
10.4 วิชา วิทยากรท้องถิ่นและการสื่อสารเพื่อชุมชน				✓

- หมายเหตุ
- ✓ วิชาที่กำหนดไว้ต้องเรียนในแต่ละหลักสูตร ส่วนวิชาอื่น ๆ สามารถเลือกเรียนได้ตามความสนใจ
 - วิชาเลือกตามความเหมาะสมของพื้นที่
 - การจัดวิชาอยู่บนพื้นฐานของสื่อ วัสดุทัศนคติธรรมที่มีอยู่แล้ว
 - หมวดวิชา/วิชา และสื่อต่าง ๆ อาจมีการผลิต กำหนด เพิ่มเติมในระยะต่อไปตามความต้องการของ

ผู้เรียนรู้

ภาคผนวก ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามสำหรับผู้เรียนรู้

แบบสอบถามเรื่อง

“การประเมินหลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง”

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามการวิจัยเรื่อง “การประเมินหลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) เพื่อประเมินบริบทในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกลหลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2) เพื่อประเมินปัจจัยเบื้องต้นในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกลหลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาวิชาของหลักสูตร ชุดสื่อการเรียนการสอนทางไกล อุปกรณ์เพื่อการเรียนรู้ สถานที่เรียน และคุณสมบัติของผู้เรียนรู้ ผู้จัดการเรียนรู้ และทีมงานสนับสนุน

3) เพื่อประเมินกระบวนการในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกลหลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลหลักสูตร และการบริหารหลักสูตร

4) เพื่อประเมินผลผลิตในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกลหลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ด้านผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ ความพึงพอใจ และการนำความรู้ในหลักสูตรไปปฏิบัติของผู้เรียนรู้

2. ขอให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบข้อมูลตามความเป็นจริงที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของท่าน โดยคณะผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลคำตอบในภาพรวม ดังนั้นคำตอบทั้งหมดจึงไม่ส่งผลกระทบต่อท่าน และคณะผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกล “หลักสูตรการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” ให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนต่อไป

ดังนั้นผู้วิจัยขอความร่วมมือให้ท่านตอบคำถามให้ครบทุกข้อเพื่อจะได้คำตอบที่สมบูรณ์สำหรับการวิจัย

3. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 8 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบริบทของหลักสูตร

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการของหลักสูตร

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลผลิตของหลักสูตร

ตอนที่ 6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้

ตอนที่ 7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเงื่อนไขและปัจจัยภายนอกของหลักสูตร

ตอนที่ 8 ความคิดเห็นอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร

คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี ขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

คณะผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุของท่าน.....ปี
3. ระดับการศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
 ปวส./อนุปริญญา ปริญญาตรี อื่นๆ ระบุ.....
4. ท่านมีวัตถุประสงค์หรือความต้องการประการใดในการเข้าร่วมเรียนรู้ตามหลักสูตรนี้
 เพื่อเพิ่มพูนความรู้ เพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการทำงานปัจจุบัน
 เพื่อเสริมอาชีพเดิม เพื่อเปลี่ยนอาชีพใหม่
 ได้ประกาศนียบัตร/วุฒิปัตร อื่นๆ โปรดระบุ
5. ผลที่ได้รับจากการเรียนตามหลักสูตรนี้ มีประโยชน์ต่อตัวท่านมากน้อยเพียงใด
 มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบริบทของหลักสูตร

ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
1. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถอธิบายหลักปรัชญา แนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง และระบุคุณค่า ความสำคัญ ประโยชน์ของการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้					
2. เพื่อให้ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รู้จักคิด วิเคราะห์ เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบได้					
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบอกถึงความตั้งใจ และความคาดหวังที่จะประพฤติปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและนำแผนการดำเนินชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงของตน ครอบครัว กลุ่มและชุมชนไปปฏิบัติได้					
4. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ มั่นใจ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเข้าสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียงได้					
5. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การบูรณาการร่วมกันขององค์กรภาคีต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคท้องถิ่น และภาคสถาบันการศึกษาในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร

3.1 โครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา

ท่านเห็นว่าโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชาของหลักสูตรฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. หมวดวิชา หลักเศรษฐกิจพอเพียงและการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์					
1.1 วิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
1.2 วิชาวิถีชีวิตพอเพียง					
1.3 วิชาโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลง					
1.4 วิชาวิถีปราชญ์ชาวบ้าน					
2. หมวดวิชา บัญชีครัวเรือน					
2.1 วิชาบัญชีครัวเรือน					
2.2 วิชาการจัดการข้อมูลเพื่อวางแผนชีวิตและแผนชุมชน					
3. หมวดวิชา การจัดการทรัพยากรสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน					
3.1 วิชาเกษตรอินทรีย์					
3.2 วิชาเกษตรกรรมไร้สารพิษ					
3.3 วิชาการจัดการทรัพยากรดิน					
3.4 วิชาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพและพันธุกรรม					
3.5 วิชาเลือก (ตามความสนใจ)					
4. หมวดวิชา การเสริมสร้างอาชีพ การลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ และการลดต้นทุนการผลิต					
4.1 วิชาการลดต้นทุนและลดรายจ่ายในครัวเรือน					
4.2 วิชาการเสริมสร้างอาชีพ					
4.3 วิชาเลือก (ตามความสนใจ)					
5. หมวดวิชา การจัดการกลุ่ม เครือข่าย ชุมชน และการตลาด					
5.1 วิชาวิสาหกิจชุมชน					
5.2 วิชาระบบการแลกเปลี่ยนและการจัดการตลาดชุมชน					
6. หมวดวิชา การเสริมสร้างสุขภาวะและการเสริมสร้างศักยภาพ					
6.1 วิชาการดูแลสุขภาพ					
6.2 วิชาการเสริมสร้างศักยภาพผู้นำชุมชน					
6.3 วิชาเลือก(ตามความสนใจ)					

3.2 ปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ ของหลักสูตร

ท่านเห็นว่าปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ ของหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด

ข้อความ	ความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ ควรปรับปรุงอย่างไร
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
1. สื่อวีดิทัศน์เพื่อใช้ในการเรียนรู้						
2. อุปกรณ์การเรียนรู้ (ทีวี เครื่องเล่นดีวีดี และอื่นๆ)						
3. คู่มือแนวทางการเรียนรู้ประจำหลักสูตร						
4. สถานที่ในการจัดการเรียนรู้						
5. คุณสมบัติของผู้เรียนรู้						
6. คุณสมบัติของผู้จัดการเรียนรู้ประจำพื้นที่						

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการของหลักสูตร

ท่านเห็นว่ากระบวนการของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด

ข้อความ	ความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ ควรปรับปรุงอย่างไร
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
1. ระบบการเรียนรู้						
1.1 กำหนดเวลาการเรียนรู้						
1.2 ช่วงระยะเวลาการเรียนรู้						
2. การลงทะเบียนเรียน						
3. การวัดผลการสำเร็จการเรียนรู้						
4. การบริหารหลักสูตร						

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลผลิตของหลักสูตร

5.1 การประเมินผลผลิตของหลักสูตร ท่านเห็นว่าผลผลิตของหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด

ข้อความ	ความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ ควรปรับปรุงอย่างไร
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
1. ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้						
2. ความพึงพอใจต่อหลักสูตร						
3. การนำความรู้ในหลักสูตรไปปฏิบัติของผู้เรียนรู้						

5.2 มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร ท่านเห็นว่ามาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด

ข้อความ	ความเหมาะสม					การบรรลุผลการเรียนรู้				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. มีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เข้าสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง										
2. มีการทำและใช้ประโยชน์จากบัญชีครัวเรือน										
3. มีการทำเกษตรกรรมในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน และการผลิตอาหารปลอดภัย										
4. มีการเสริมสร้างกิจกรรม เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ลดหนี้สินและลดต้นทุนการผลิต										
5. มีการเสริมสร้างสุขภาวะของตนเอง และครัวเรือน										
6. มีการทำแผนปฏิบัติการพัฒนาของตนเอง กลุ่ม/ชุมชน										
7. สามารถพึ่งพาตนเอง มีความทุกข์น้อยลง มีความสุขมากขึ้น										
8. มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และสังคม ตามอัตภาพและมีจิตสาธารณะ										

ตอนที่ 6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้

1. มีการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับบุคคล ได้แก่

.....
.....
.....
.....

2. มีการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับกลุ่ม ได้แก่

.....
.....
.....
.....

3. มีการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับชุมชน ได้แก่

.....
.....
.....
.....

4. มีการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

.....
.....
.....
.....

ตอนที่ 7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเงื่อนไขปัจจัยภายนอกของหลักสูตร

1. ปัจจัยก่อกวนการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ (ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสภาพแวดล้อม)

.....
.....
.....
.....

2. ปัจจัยอุปสรรคในการเรียนรู้ (ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสภาพแวดล้อม)

.....
.....
.....
.....

ตอนที่ 8 ความคิดเห็นอื่นที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร

ท่านคิดว่าควรปรับปรุงหลักสูตรในประเด็นต่อไปนี้อย่างไรบ้าง เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของท่าน และของกลุ่ม หรือชุมชนของท่าน โปรดระบุ

1. ด้านบริบท/สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

3. ด้านกระบวนการ

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

4. ด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ในการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

ขอบพระคุณอย่างยิ่ง

แบบสอบถามเรื่อง

“การประเมินหลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง”

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามการวิจัยเรื่อง “การประเมินหลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1) เพื่อประเมินบริบทในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกลหลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
- 2) เพื่อประเมินปัจจัยเบื้องต้นในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกลหลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาวิชาของหลักสูตร ชุดสื่อการเรียนการสอนทางไกล อุปกรณ์เพื่อการเรียนรู้ สถานที่เรียน และคุณสมบัติของผู้เรียนรู้ ผู้จัดการเรียนรู้ และทีมงานสนับสนุน
- 3) เพื่อประเมินกระบวนการในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกลหลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลหลักสูตร และการบริหารหลักสูตร
- 4) เพื่อประเมินผลผลิตในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกลหลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ด้านผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ ความพึงพอใจ และการนำความรู้ในหลักสูตรไปปฏิบัติของผู้เรียนรู้

2. ขอให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบข้อมูลตามความเป็นจริงที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของท่าน โดยคณะผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลคำตอบในภาพรวม ดังนั้นคำตอบทั้งหมดจึงไม่ส่งผลกระทบต่อท่าน และคณะผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกล “หลักสูตรการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” ให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนต่อไป

ดังนั้นผู้วิจัยขอความร่วมมือให้ท่านตอบคำถามให้ครบทุกข้อเพื่อจะได้คำตอบที่สมบูรณ์สำหรับการวิจัย

3. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 8 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ
- ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบริบทของหลักสูตร
- ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร
- ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการของหลักสูตร
- ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลผลิตของหลักสูตร
- ตอนที่ 6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้
- ตอนที่ 7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเงื่อนไขและปัจจัยภายนอกของหลักสูตร
- ตอนที่ 8 ความคิดเห็นอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร

คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี ขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

คณะผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ

1.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ

1. เพศ ชาย หญิง

2. อายุของท่าน.....ปี
 3. ระดับการศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
 ปวส./อนุปริญญา ปริญญาตรี อื่นๆ ระบุ.....
 4. การประกอบอาชีพในปัจจุบัน
 - 1) อาชีพ.....ตำแหน่ง.....
 - 2) สถานที่ทำงาน/หน่วยงาน.....หมู่ที่.....
ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
 5. ประสบการณ์การทำงานอาสาสมัคร/สาธารณะกุศลที่ผ่านมา
 - 1) ตำแหน่ง/หน้าที่.....
 - 2) หน่วยงาน/องค์กร.....
 6. ประสบการณ์เป็นวิทยากรกระบวนการ/การจัดการเรียนรู้.....ปี
- 1.2 ข้อมูลศูนย์การเรียนรู้**
1. จำนวนผู้เรียนรู้ในศูนย์เรียนรู้ รวม.....คน
 2. สถานที่จัดการเรียนรู้ สถานที่.....หมู่ที่.....
ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
 3. นอกจากเป็นอาสาสมัครในศูนย์เรียนรู้แห่งนี้แล้ว ท่านได้ช่วยเหลือในการจัดการเรียนรู้ในที่อื่น ๆ
อีกหรือไม่
 ไม่ได้ช่วย ช่วย โปรดระบุสถานที่.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบริบทของหลักสูตร

ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถอธิบายหลักปรัชญา แนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง และระบุคุณค่า ความสำคัญ ประโยชน์ของการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้					
2. เพื่อให้ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รู้จักคิด วิเคราะห์ เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบได้					
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบอกถึงความตั้งใจ และความคาดหวังที่จะประพฤติปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและนำแผนการดำเนินชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงของตน ครอบครัว กลุ่มและชุมชนไปปฏิบัติได้					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

	ที่สุด 5	4	กลาง 3	2	ที่สุด 1
4. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ มั่นใจ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเข้าสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียงได้					
5. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การบูรณาการร่วมกันขององค์กรภาคีต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคท้องถิ่น และภาคสถาบันการศึกษาในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร

a. โครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา

ท่านเห็นว่าโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชาของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. หมวดวิชา หลักเศรษฐกิจพอเพียงและการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์					
1.1 วิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
1.2 วิชาวิถีชีวิตพอเพียง					
1.3 วิชาโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลง					
1.4 วิชาวิถีปราชญ์ชาวบ้าน					
2. หมวดวิชา บัญชีครัวเรือน					
2.1 วิชาบัญชีครัวเรือน					
2.2 วิชาการจัดการข้อมูลเพื่อวางแผนชีวิตและแผนชุมชน					
3. หมวดวิชา การจัดการทรัพยากรสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน					
3.1 วิชาเกษตรอินทรีย์					
3.2 วิชาเกษตรกรรมไร้สารพิษ					
3.3 วิชาการจัดการทรัพยากรดิน					
3.4 วิชาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพและพันธุกรรม					
3.5 วิชาเลือก (ตามความสนใจ)					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1

4. หมวดวิชา การเสริมสร้างอาชีพ การลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ และการลดต้นทุนการผลิต					
4.1 วิชาการลดต้นทุนและลดรายจ่ายในครัวเรือน					
4.2 วิชาการเสริมสร้างอาชีพ					
4.3 วิชาเลือก (ตามความสนใจ)					
5.หมวดวิชา การจัดการกลุ่ม เครือข่าย ชุมชน และการตลาด					
5.1 วิชาวิสาหกิจชุมชน					
5.2 วิชาการระบบการแลกเปลี่ยนและการจัดการตลาดชุมชน					
6. หมวดวิชา การเสริมสร้างสุขภาวะและการเสริมสร้างศักยภาพ					
6.1 วิชาการดูแลสุขภาพ					
6.2 วิชาการเสริมสร้างศักยภาพผู้นำชุมชน					
6.3 วิชาเลือก(ตามความสนใจ)					

3.2 ปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ ของหลักสูตร

ท่านเห็นว่าปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ ของหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด

ข้อความ	ความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ ควรปรับปรุง อย่างไร
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1	
1. สื่อวีดิทัศน์เพื่อใช้ในการเรียนรู้						
2. อุปกรณ์การเรียนรู้ (ทีวี เครื่องเล่นดีวีดี และอื่นๆ)						
3. คู่มือแนวทางการเรียนรู้ประจำหลักสูตร						
4. บันทึกการออกแบบกระบวนการ						
5. บันทึกผลการจัดกระบวนการเรียนรู้						
6. สถานที่ในการจัดการเรียนรู้						
7. คุณสมบัติของผู้เรียนรู้						
8. คุณสมบัติของผู้จัดการเรียนรู้ประจำพื้นที่						
9. คุณสมบัติของทีมงานสนับสนุน						

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการของหลักสูตร

ท่านเห็นว่ากระบวนการของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด

ข้อความ	ความเหมาะสม	ข้อเสนอแนะ ควร
---------	-------------	----------------

	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	ปรับปรุงอย่างไร
1. ระบบการเรียนรู้						
1.1 การกำหนดเวลาการเรียนรู้ 3 ชั่วโมงต่อครั้ง						
1.2 ช่วงระยะเวลาการเรียนรู้ช่วงที่ 1 ระยะเวลาเข้าใจ ประมาณ 8 สัปดาห์						
1.3 ช่วงระยะเวลาการเรียนรู้ช่วงที่ 2 ระยะเวลาเข้าถึงและพัฒนา ประมาณ 24 สัปดาห์						
2. การลงทะเบียนเรียน						
3. การวัดผลการสำเร็จการเรียนรู้						
3.1 มีเวลาเรียน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนวันที่มีการนัดพบของกลุ่ม (ร้อยละ 80 ของ 20 วัน)						
3.2 มีการทำบัญชีครัวเรือนสม่ำเสมอ (สำหรับผู้ที่ไม่เคยทำบัญชีครัวเรือน)						
3.3 มีการทำโครงการส่วนบุคคลและโครงการกลุ่ม (แผนชีวิต)						
3.4 มีการทำกิจกรรม ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ของตนเองและครัวเรือน						
4. การบริหารหลักสูตร						
4.1 การประชาสัมพันธ์ รับสมัครผู้เรียน						
4.2 การรวบรวมส่งใบสมัครของผู้เรียน และผู้จัดการเรียนรู้ให้ มสธ./Node						
4.3 การสัมภาษณ์ผู้จัดการเรียนรู้						
4.4 การรับเอกสารและสื่อการเรียนรู้จาก มสธ./Node						
4.5 การวางแผน กำหนดวิชา/สื่อ/เวลา กับผู้เรียน						

ข้อความ	ความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ ควรปรับปรุงอย่างไร
	มากที่สุด 1	มาก 2	ปานกลาง 3	น้อย 4	น้อยที่สุด 5	

	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1. มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์เข้าสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง										
2. มีการทำและใช้ประโยชน์จากบัญชีครัวเรือน										
3. มีการทำเกษตรกรรมในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน และการผลิตอาหารปลอดภัย										
4. มีการเสริมสร้างกิจกรรมเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ลดหนี้สินและลดต้นทุนการผลิต										
5. มีการเสริมสร้างสุขภาวะของตนเอง และครัวเรือน										
6. มีการทำแผนปฏิบัติการพัฒนาของตนเอง กลุ่ม/ชุมชน										
7. ความสามารถพึ่งพาตนเอง มีความทุกข์น้อยลง มีความสุขมากขึ้น										
8. มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และสังคม ตามอัตภาพและมีจิตสาธารณะ										

ตอนที่ 6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้

1. มีการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับบุคคล ได้แก่

.....

.....

.....

.....

2. มีการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับกลุ่ม ได้แก่

.....

.....

.....

.....

3. มีการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับชุมชน ได้แก่

.....
.....
.....
.....

4. มีการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

.....
.....
.....
.....

ตอนที่ 7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเงื่อนไขปัจจัยภายนอกของหลักสูตร

1. ปัจจัยก่อกวนการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ (ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสภาพแวดล้อม)

.....
.....
.....
.....

2. ปัจจัยอุปสรรคในการเรียนรู้ (ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสภาพแวดล้อม)

.....
.....
.....
.....

ตอนที่ 8 ความคิดเห็นอื่นที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร

ท่านคิดว่าควรปรับปรุงหลักสูตรในประเด็นต่อไปนี้อย่างไรบ้าง เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของท่าน และของกลุ่มหรือชุมชนของท่าน โปรดระบุ

1. ด้านบริบท/สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....

3. ด้านกระบวนการ

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....

4. ด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ในการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....

ขอขอบคุณอย่างยิ่ง

แบบสอบถามสำหรับคณะกรรมการจัดการเรียนรู้

แบบสอบถามเรื่อง

“การประเมินหลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง”

.....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามการวิจัยเรื่อง “การประเมินหลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1) เพื่อประเมินบริบทในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกลหลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
- 2) เพื่อประเมินปัจจัยเบื้องต้นในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกลหลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาวิชาของหลักสูตร ชุดสื่อการเรียนการสอนทางไกล อุปกรณ์เพื่อการเรียนรู้ สถานที่เรียน และคุณสมบัติของผู้เรียน ผู้จัดการเรียนรู้ และทีมงานสนับสนุน
- 3) เพื่อประเมินกระบวนการในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกลหลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลหลักสูตร และการบริหารหลักสูตร
- 4) เพื่อประเมินผลผลิตในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกลหลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ด้านผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ ความพึงพอใจ และการนำความรู้ในหลักสูตรไปปฏิบัติของผู้เรียนรู้

2. ขอให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบข้อมูลตามความเป็นจริงที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของท่าน โดยคณะผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลคำตอบในภาพรวม ดังนั้นคำตอบทั้งหมดจึงไม่ส่งผลกระทบต่อท่าน และคณะผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกล “หลักสูตรการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” ให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนต่อไป

ดังนั้นผู้วิจัยขอความร่วมมือให้ท่านตอบคำถามให้ครบทุกข้อเพื่อจะได้คำตอบที่สมบูรณ์สำหรับการวิจัย

3. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 8 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ
- ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบริบทของหลักสูตร
- ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร
- ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการของหลักสูตร
- ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลผลิตของหลักสูตร
- ตอนที่ 6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้
- ตอนที่ 7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเงื่อนไขและปัจจัยภายนอกของหลักสูตร
- ตอนที่ 8 ความคิดเห็นอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร

คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี ขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

คณะผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุของท่าน.....ปี

3. ระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก
 อื่นๆ ระบุ.....
4. การประกอบอาชีพในปัจจุบัน
- 1) อาชีพ.....ตำแหน่ง.....
- 2) สถานที่ทำงาน/หน่วยงาน.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบริบทของหลักสูตร

ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถอธิบายหลักปรัชญา แนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง และระบุคุณค่า ความสำคัญ ประโยชน์ของการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้					
2. เพื่อให้ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รู้จักคิด วิเคราะห์ เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบได้					
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบอกถึงความตั้งใจ และความคาดหวังที่จะประพฤติปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและนำแผนการดำเนินชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงของตน ครอบครัว กลุ่มและชุมชนไปปฏิบัติได้					
4. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ มั่นใจ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเข้าสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียงได้					
5. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การบูรณาการร่วมกันขององค์กรภาคีต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคท้องถิ่น และภาคสถาบันการศึกษาในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร

5.1 โครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา

ท่านเห็นว่าโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชาของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. หมวดวิชา หลักเศรษฐกิจพอเพียงและการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์					
1.1 วิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
1.2 วิชาวิถีชีวิตพอเพียง					
1.3 วิชาโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลง					
1.4 วิชาวิถีปราชญ์ชาวบ้าน					
2. หมวดวิชา บัญชีครัวเรือน					
2.1 วิชาบัญชีครัวเรือน					
2.2 วิชาการจัดการข้อมูลเพื่อวางแผนชีวิตและแผนชุมชน					
3. หมวดวิชา การจัดการทรัพยากรสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน					
3.1 วิชาเกษตรอินทรีย์					
3.2 วิชาเกษตรกรรมไร้สารพิษ					
3.3 วิชาการจัดการทรัพยากรดิน					
3.4 วิชาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพและพันธุกรรม					
3.5 วิชาเลือก (ตามความสนใจ)					
4. หมวดวิชา การเสริมสร้างอาชีพ การลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ และการลดต้นทุนการผลิต					
4.1 วิชาการลดต้นทุนและลดรายจ่ายในครัวเรือน					
4.2 วิชาการเสริมสร้างอาชีพ					
4.3 วิชาเลือก (ตามความสนใจ)					
5. หมวดวิชา การจัดการกลุ่ม เครือข่าย ชุมชน และการตลาด					
5.1 วิชาวิสาหกิจชุมชน					
5.2 วิชาระบบการแลกเปลี่ยนและการจัดการตลาดชุมชน					
6. หมวดวิชา การเสริมสร้างสุขภาวะและการเสริมสร้างศักยภาพ					
6.1 วิชาการดูแลสุขภาพ					
6.2 วิชาการเสริมสร้างศักยภาพผู้นำชุมชน					
6.3 วิชาเลือก(ตามความสนใจ)					

3.2 ปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ ของหลักสูตร

ท่านเห็นว่าปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ ของหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด

ข้อความ	ความเหมาะสม	ข้อเสนอแนะ ควรปรับปรุง
---------	-------------	------------------------

	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	อย่างไร
1. สื่อวีดิทัศน์เพื่อใช้ในการเรียนรู้						
2. อุปกรณ์การเรียนรู้ (ทีวี เครื่องเล่นดีวีดี และอื่นๆ)						
3. คู่มือแนวทางการเรียนรู้ประจำหลักสูตร						
4. บันทึกการออกแบบกระบวนการ						
5. บันทึกผลการจัดกระบวนการเรียนรู้						
6. สถานที่ในการจัดการเรียนรู้						
7. คุณสมบัติของผู้เรียนรู้						
8. คุณสมบัติของผู้จัดการเรียนรู้ประจำพื้นที่						
9. คุณสมบัติของทีมงานสนับสนุน						

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการของหลักสูตร

ท่านเห็นว่ากระบวนการของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด

ข้อความ	ความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ ควรปรับปรุงอย่างไร
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
1. ระบบการเรียนรู้						
1.1 การกำหนดเวลาการเรียนรู้ 3 ชั่วโมงต่อครั้ง						
1.2 ช่วงระยะเวลาการเรียนรู้ช่วงที่ 1 (การทำความเข้าใจเนื้อหา) ระยะการเข้าใจ ประมาณ 8 สัปดาห์						
1.3 ช่วงระยะเวลาการเรียนรู้ช่วงที่ 2 (การปฏิบัติการ) ระยะการเข้าถึงและพัฒนา ประมาณ 24 สัปดาห์						
2. การลงทะเบียนเรียน						

ข้อความ	ความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ ควรปรับปรุงอย่างไร
	มากที่สุด 1	มาก 2	ปานกลาง 3	น้อย 4	น้อยที่สุด 5	

3. การวัดผลการสำเร็จการเรียนรู้						
3.1 มีเวลาเรียน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนวันที่มีการนัดพบของกลุ่ม (ร้อยละ 80 ของ 20 วัน)						
3.2 มีการทำบัญชีครัวเรือนสม่ำเสมอ (สำหรับผู้ที่ไม่เคยทำบัญชีครัวเรือน)						
3.3 มีการทำโครงการส่วนบุคคลและโครงการกลุ่ม (แผนชีวิต)						
3.4 มีการทำกิจกรรม ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ของตนเองและครัวเรือน						
4. การบริหารหลักสูตร						
4.1 การประชาสัมพันธ์ รับสมัครผู้เรียนรู้						
4.2 การรวบรวมส่งใบสมัครของผู้เรียนรู้และผู้จัดการเรียนรู้ให้ มสธ./Node						
4.3 การสัมภาษณ์ผู้จัดการเรียนรู้						
4.4 การรับเอกสารและสื่อการเรียนรู้จาก มสธ./Node						
4.5 การวางแผน กำหนดวิชา/สื่อ/เวลา กับผู้เรียนรู้						
4.6 การจัดกระบวนการเรียนรู้ช่วงที่ 1 (การทำความเข้าใจเนื้อหา)						
4.7 การส่งเสริมการทำแผนชีวิต/แผนกลุ่ม						
4.8 การจัดกระบวนการเรียนรู้ช่วงที่ 2 (การปฏิบัติการ)						
4.9 การประสานหน่วยงาน/ชุมชน ขับเคลื่อนแผนชีวิต/แผนกลุ่ม						
4.10 การติดตาม เยี่ยมให้กำลังใจผู้เรียนรู้						
4.11 การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน						
4.12 การประเมินผลหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้						
4.13 การรายงานผลการเรียนรู้และผลการประเมินให้ มสธ./Node						
4.14 การประสานงานกับ มสธ./Node ในการขับเคลื่อนต่อไป						

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลผลิตของหลักสูตร

ตอนที่ 6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเงื่อนไขปัจจัยภายนอกของหลักสูตร

1. ปัจจัยเกื้อหนุนในการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ (ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสภาพแวดล้อม)

.....
.....
.....

2. ปัจจัยอุปสรรคในการเรียนรู้ (ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสภาพแวดล้อม)

.....
.....
.....

ตอนที่ 7 ความคิดเห็นอื่นที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร

ท่านคิดว่าควรปรับปรุงหลักสูตรในประเด็นต่อไปนี้อย่างไรบ้าง เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของท่าน และหน่วยงานของท่าน โปรดระบุ

1. ด้านบริบท/สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....

2. ด้านปัจจัยนำเข้าในการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....

3. ด้านกระบวนการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....

4. ด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ในการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....

ขอพระคุณอย่างยิ่ง

แบบสอบถามสำหรับตัวแทนองค์กรภาคี

แบบสอบถามเรื่อง

“การประเมินหลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง”

.....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามการวิจัยเรื่อง “การประเมินหลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1) เพื่อประเมินบริบทในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกลหลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
- 2) เพื่อประเมินปัจจัยเบื้องต้นในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกลหลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาวิชาของหลักสูตร ชุดสื่อการเรียนการสอนทางไกล อุปกรณ์เพื่อการเรียนรู้ สถานที่เรียน และคุณสมบัติของผู้เรียนรู้ ผู้จัดการเรียนรู้ และทีมงานสนับสนุน
- 3) เพื่อประเมินกระบวนการในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกลหลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลหลักสูตร และการบริหารหลักสูตร
- 4) เพื่อประเมินผลผลิตในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกลหลักสูตร การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ด้านผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ ความพึงพอใจ และการนำความรู้ในหลักสูตรไปปฏิบัติของผู้เรียนรู้

2. ขอให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบข้อมูลตามความเป็นจริงที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของท่าน โดยคณะผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลคำตอบในภาพรวม ดังนั้นคำตอบทั้งหมดจึงไม่ส่งผลกระทบต่อท่าน และคณะผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้นำไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกล “หลักสูตรการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” ให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนต่อไป

ดังนั้นผู้วิจัยขอความร่วมมือให้ท่านตอบคำถามให้ครบทุกข้อเพื่อจะได้คำตอบที่สมบูรณ์สำหรับการวิจัย

3. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 8 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ
- ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบริบทของหลักสูตร
- ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร
- ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการของหลักสูตร
- ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลผลิตของหลักสูตร
- ตอนที่ 6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้
- ตอนที่ 7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเงื่อนไขและปัจจัยภายนอกของหลักสูตร
- ตอนที่ 8 ความคิดเห็นอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร

คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี ขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

คณะผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุของท่าน.....ปี

3. ระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก
 อื่นๆ ระบุ.....
4. การประกอบอาชีพในปัจจุบัน
- 1) อาชีพ.....ตำแหน่ง.....
- 2) สถานที่ทำงาน/หน่วยงาน.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบริบทของหลักสูตร

ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถอธิบายหลักปรัชญา แนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง และระบุคุณค่า ความสำคัญ ประโยชน์ของการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้					
2. เพื่อให้ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รู้จักคิด วิเคราะห์ เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบได้					
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบอกถึงความตั้งใจ และความคาดหวังที่จะประพฤติปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและนำแผนการดำเนินชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงของตน ครอบครัว กลุ่มและชุมชนไปปฏิบัติได้					
4. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ มั่นใจ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเข้าสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียงได้					
5. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การบูรณาการร่วมกันขององค์กรภาคีต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคท้องถิ่น และภาคสถาบันการศึกษาในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร

3.1 โครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา

ท่านเห็นว่าโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชาของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
1. หมวดวิชา หลักเศรษฐกิจพอเพียงและการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์					
1.1 วิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
1.2 วิชาวิถีชีวิตพอเพียง					
1.3 วิชาโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลง					
1.4 วิชาวิถีปราชญ์ชาวบ้าน					
2. หมวดวิชา บัญชีครัวเรือน					
2.1 วิชาบัญชีครัวเรือน					
2.2 วิชาการจัดการข้อมูลเพื่อวางแผนชีวิตและแผนชุมชน					
3. หมวดวิชา การจัดการทรัพยากรสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน					
3.1 วิชาเกษตรอินทรีย์					
3.2 วิชาเกษตรกรรมไร้สารพิษ					
3.3 วิชาการจัดการทรัพยากรดิน					
3.4 วิชาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพและพันธุกรรม					
3.5 วิชาเลือก (ตามความสนใจ)					
4. หมวดวิชา การเสริมสร้างอาชีพ การลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ และการลดต้นทุนการผลิต					
4.1 วิชาการลดต้นทุนและลดรายจ่ายในครัวเรือน					
4.2 วิชาการเสริมสร้างอาชีพ					
4.3 วิชาเลือก (ตามความสนใจ)					
5. หมวดวิชา การจัดการกลุ่ม เครือข่าย ชุมชน และการตลาด					
5.1 วิชาวิสาหกิจชุมชน					
5.2 วิชาระบบการแลกเปลี่ยนและการจัดการตลาดชุมชน					
6. หมวดวิชา การเสริมสร้างสุขภาวะและการเสริมสร้างศักยภาพ					
6.1 วิชาการดูแลสุขภาพ					
6.2 วิชาการเสริมสร้างศักยภาพผู้นำชุมชน					
6.3 วิชาเลือก(ตามความสนใจ)					

3.2 ปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ ของหลักสูตร

ท่านเห็นว่าปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ ของหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด

ข้อความ	ความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ ควรปรับปรุง อย่างไร
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1	
1. สื่อวีดิทัศน์เพื่อใช้ในการเรียนรู้						
2. อุปกรณ์การเรียนรู้ (ทีวี เครื่องเล่นดีวีดี และอื่นๆ)						
3. คู่มือแนวการเรียนรู้ประจำหลักสูตร						
4. บันทึกการออกแบบกระบวนการ						
5. บันทึกผลการจัดกระบวนการเรียนรู้						
6. สถานที่ในการจัดการเรียนรู้						
7. คุณสมบัติของผู้เรียนรู้						
8. คุณสมบัติของผู้จัดการเรียนรู้ประจำพื้นที่						
9. คุณสมบัติของทีมงานสนับสนุน						

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการของหลักสูตร

ท่านเห็นว่ากระบวนการของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด

ข้อความ	ความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ ควร ปรับปรุงอย่างไร
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1	
1. ระบบการเรียนรู้						
1.1 การกำหนดเวลาการเรียนรู้ 3 ชั่วโมงต่อครั้ง						
1.2 ช่วงระยะเวลาการเรียนรู้ช่วงที่ 1 (การทำความเข้าใจเนื้อหา) ระยะการเข้าใจ ประมาณ 8 สัปดาห์						
1.3 ช่วงระยะเวลาการเรียนรู้ช่วงที่ 2 (การปฏิบัติการ) ระยะการเข้าถึงและพัฒนา ประมาณ 24 สัปดาห์						
2. การลงทะเบียนเรียน						

ข้อความ	ความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ ควร ปรับปรุงอย่างไร
	มากที่สุด 1	มาก 2	ปาน กลาง 3	น้อย 4	น้อย ที่สุด 5	

3. การวัดผลการสำเร็จการเรียนรู้						
3.1 มีเวลาเรียน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนวันที่มีการนัดพบของกลุ่ม (ร้อยละ 80 ของ 20 วัน)						
3.2 มีการทำบัญชีครัวเรือนสม่ำเสมอ (สำหรับผู้ที่ไม่เคยทำบัญชีครัวเรือน)						
3.3 มีการทำโครงการส่วนบุคคลและโครงการกลุ่ม (แผนชีวิต)						
3.4 มีการทำกิจกรรม ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ของตนเองและครัวเรือน						
4. การบริหารหลักสูตร						
4.1 การประชาสัมพันธ์ รับสมัครผู้เรียนรู้						
4.2 การรวบรวมส่งใบสมัครของผู้เรียนรู้และผู้จัดการเรียนรู้ให้ มสธ./Node						
4.3 การสัมภาษณ์ผู้จัดการเรียนรู้						
4.4 การรับเอกสารและสื่อการเรียนรู้จาก มสธ./Node						
4.5 การวางแผน กำหนดวิชา/สื่อ/เวลา กับผู้เรียนรู้						
4.6 การจัดกระบวนการเรียนรู้ช่วงที่ 1 (การทำความเข้าใจเนื้อหา)						
4.7 การส่งเสริมการทำแผนชีวิต/แผนกลุ่ม						
4.8 การจัดกระบวนการเรียนรู้ช่วงที่ 2 (การปฏิบัติการ)						
4.9 การประสานหน่วยงาน/ชุมชน ขับเคลื่อนแผนชีวิต/แผนกลุ่ม						
4.10 การติดตาม เยี่ยมให้กำลังใจผู้เรียนรู้						
4.11 การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน						
4.12 การประเมินผลหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้						
4.13 การรายงานผลการเรียนรู้และผลการประเมินให้ มสธ./Node						
4.14 การประสานงานกับ มสธ./Node ในการขับเคลื่อนต่อไป						

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลผลิตของหลักสูตร

5.1 การประเมินผลผลิตของหลักสูตร ท่านเห็นว่าผลผลิตของหลักสูตรที่เป็นผลจากการดำเนินโครงการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด

ข้อความ	ความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ ควรปรับปรุงอย่างไร
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
1. ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้						
2. ความพึงพอใจต่อหลักสูตร						
3. การนำความรู้ในหลักสูตรไปปฏิบัติของผู้เรียนรู้						

5.2 มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรท่านเห็นว่ามาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด

ข้อความ	ความเหมาะสม					การบรรลุผลการเรียนรู้				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์เข้าสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง										
2. มีการทำและใช้ประโยชน์จากบัญชีครัวเรือน										
3. มีการทำเกษตรกรรมในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน และการผลิตอาหารปลอดภัย										
4. มีการเสริมสร้างกิจกรรมเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ลดหนี้สินและลดต้นทุนการผลิต										
5. มีการเสริมสร้างสุขภาพของตนเอง และครัวเรือน										
6. มีการทำแผนปฏิบัติการพัฒนาของตนเอง กลุ่ม/ชุมชน										
7. ความสามารถพึ่งพาตนเอง มีความทุกข์น้อยลง มีความสุขมากขึ้น										
8. มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และสังคม ตามอัตภาพและมีจิตสาธารณะ										

ตอนที่ 6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเงื่อนไขปัจจัยภายนอกของหลักสูตร

1. ปัจจัยเกื้อหนุนในการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ (ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสภาพแวดล้อม)

.....
.....
.....

2. ปัจจัยอุปสรรคในการเรียนรู้ (ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสภาพแวดล้อม)

.....
.....
.....

ตอนที่ 7 ความคิดเห็นอื่นที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร

ท่านคิดว่าควรปรับปรุงหลักสูตรในประเด็นต่อไปนี้อย่างไรบ้าง เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของท่าน และหน่วยงานของท่าน โปรดระบุ

1. ด้านบริบท/สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....

2. ด้านปัจจัยนำเข้าในการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....

3. ด้านกระบวนการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....

4. ด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ในการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ.....
.....

ขอบพระคุณอย่างยิ่ง

แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม

เรื่อง “การประเมินหลักสูตรการศึกษาทางไกล เรื่อง การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง”

เกริ่นนำ

ผู้ประเมินอธิบายให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทราบถึงวัตถุประสงค์ของการประเมินหลักสูตร ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสนทนาในครั้งนี้จะเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพต่อไป

เริ่มการสนทนากลุ่ม

การพูดคุยเกี่ยวกับการเริ่มเปิดใช้หลักสูตร โดยจะสนทนากลุ่มในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ด้านบริบทของหลักสูตร ได้แก่
 - a. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
2. ด้านปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร ได้แก่
 - 2.1 โครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา
 - ความเหมาะสมของวิชาต่างๆ
 - 2.2 ปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ ของหลักสูตร ได้แก่
 - ชุดสื่อการเรียนการสอนทางไกล
 - อุปกรณ์เพื่อการเรียนรู้
 - สถานที่เรียน
 - คุณสมบัติของผู้เรียนรู้
 - คุณสมบัติของผู้จัดการเรียนรู้
 - คุณสมบัติของทีมงานสนับสนุน
3. ด้านกระบวนการของหลักสูตร ได้แก่
 - 3.1 การจัดการเรียนการสอน
 - 3.2 การวัดและประเมินผลหลักสูตร
 - 3.3 การบริหารหลักสูตร
 - 3.4 มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร
4. ด้านผลผลิตของหลักสูตร ได้แก่
 - 4.1 ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้
 - 4.2 ความพึงพอใจ
 - 4.3 การนำความรู้ในหลักสูตรไปปฏิบัติของผู้เรียนรู้
 - 4.4 การบรรลุผลตามมาตรฐานการเรียนรู้
5. ด้านการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้
 - 5.1 ระดับบุคคล
 - 5.2 ระดับกลุ่ม
 - 5.3 ระดับชุมชน

- 5.4 ระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
6. ด้านเงื่อนไขและปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ในมิติต่างๆ
- 6.1 ปัจจัยเกื้อหนุน (ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสภาพแวดล้อม)
- 6.2 ปัจจัยอุปสรรค (ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสภาพแวดล้อม)
7. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตร

จบสนทนากลุ่ม

ขอให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มช่วยแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม และกล่าวขอบคุณในความร่วมมือ

ภาคผนวก จ

การเยี่ยมพื้นที่ศูนย์เรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพที่ 1 การเยี่ยมพื้นที่ศูนย์เรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียง สายจังหวัดสุพรรณบุรี นครปฐม
สมุทรสงคราม

ภาพที่ 2 การเยี่ยมพื้นที่ศูนย์เรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียงสายจังหวัด นนทบุรี บุรีรัมย์ สระแก้ว
จันทบุรี

ภาพที่ 3 การเยี่ยมพื้นที่ศูนย์เรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียงสายจังหวัด ลำปาง เลย เพชรบูรณ์
อุทัยธานี

ภาพที่ 4 การเยี่ยมพื้นที่ศูนย์เรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียงสายจังหวัดลพบุรี อ่างทอง ชัยนาท ปทุมธานี

ภาพที่ 5 การเยี่ยมพื้นที่ศูนย์เรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียงสายจังหวัด หนองบัวลำภู สกลนคร นครราชสีมา ชัยภูมิ

ภาพที่ 6 การเยี่ยมพื้นที่ศูนย์เรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียงสายจังหวัดสุราษฎร์ สงขลา พังงา ภูเก็ต

ภาพที่ 7 การเยี่ยมชมที่ศูนย์เรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียงสายจังหวัดอยุธยา กาญจนบุรี

ภาคผนวก จ
การจัดเวทีสัมมนาศูนย์เรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพที่ 8 ภาพการจัดเวทีสัมมนาศูนย์เรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียง
ในเวทีใหญ่ และการแบ่งห้องประชุมกลุ่มย่อย

ภาพที่ 9 ภาพการแสดงผลและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของสมาชิกศูนย์เรียนรู้ต่างๆ
ในการจัดเวทีสัมมนาศูนย์เรียนรู้ทางไกลเศรษฐกิจพอเพียง